

อภินิหาร

Creating Sustainable

สำนักหอสมุด

World Peace

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	
วิบูลย์วิทยาเขต	- 2 ก.ย. 2553
เลขทะเบียน	1031998
เลขเรียกหนังสือ	BQ
	4570

• P4
สว 53 ก

2553

การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน

รางวัลชนะเลิศความเรียงระดับนานาชาติ
พ.ศ. 2546 ณ เมือง Toronto ประเทศ Canada

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม

การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน

การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน
แปลจาก CREATING SUSTAINABLE WORLD PEACE

สุจิตรา อ่อนค้อม

<http://www.sudassa.com>

e-mail: suchitra_ok@yahoo.com

ISBN 978-616-550-009-8

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

พิมพ์ครั้งที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ราคาเล่มละ ๑๕๕.- บาท

จัดจำหน่ายโดย

ธรรมสภา

๑/๔-๕ ถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์

เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐

โทร. (๐)๒๔๔๑ ๑๕๘๘

E-mail: shop@Dhammasapa.com

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยกระดาษถนอมสายตา (green-read)

พิมพ์ที่ :

ฮอร์ตันชัยการพิมพ์

๓๓/๒๘ ซอยเพชรบุรี ๕ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐ ๒๒๑๕ ๙๖๘๑ (๔ สาย อัตโนมัติ) โทรสาร ๐ ๒๒๑๖ ๙๔๖๕

E-mail: horatanachai@hotmail.com

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๓

หนังสือการสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืนเล่มนี้
แปลมาจากความเรียงภาษาอังกฤษ เรื่อง **Creating
Sustainable World Peace** ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศระดับ
นานาชาติจากองค์กรนักคิดใหม่ เมืองโทรอนโต ประเทศ
แคนาดา ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ เมื่อหนังสือ
พิมพ์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ ได้นำเสนอข่าวที่ความ
เรียงของข้าพเจ้าได้รับรางวัลดังกล่าว ทำให้คนไทยจำนวน
หนึ่งเขียนจดหมายมาบ้าง โทรศัพท์มาบ้าง ขอให้ข้าพเจ้า
ช่วยแปลเป็นภาษาไทยเพราะอยากอ่านมาก ข้าพเจ้าจึง
แปลเป็นบทๆ ตีพิมพ์ในนิตยสารกุลสตรีรายปักษ์ รวม
ทั้งสิ้น ๒๑ บท (ต้นฉบับภาษาอังกฤษไม่ได้แบ่งเป็นบท)
และพิมพ์รวมเล่มในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ จัด
จำหน่ายโดยธรรมสภา

เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ พิมพ์ครั้งที่ ๒ โดย
บริษัทฐานการพิมพ์ ซึ่งได้ทำสัญญาขอเช่าลิขสิทธิ์เป็นเวลา
๕ ปี และสัญญาสิ้นสุดลงในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๓
เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ พิมพ์ครั้งที่ ๓ และจัด
จำหน่ายโดยธรรมสภาตามเดิม

นอกจากเป็นหนังสืออ่านสำหรับบุคคลทั่วไปแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังใช้เป็นตำราเรียนในรายวิชา 1525208 พระพุทธศาสนากับสันติภาพโลก (Buddhism and World Peace) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๙) คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชาดังนี้

ปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในสถานการณ์โลกปัจจุบัน หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการจัดปัญหาความขัดแย้ง ความล้มเหลวของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการสร้างสันติภาพโลก การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาเพื่อบรรลุถึงสันติภาพ ความสำคัญของสติปัญญา ๔ ในการสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๓ นี้ ข้าพเจ้าได้เพิ่มภาคผนวกเรื่อง หลักการของพระพุทธศาสนา เข้าไว้ด้วยเพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจหลักการของพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดสันติภาพภายในตนเองและขยายวงออกไปถึงชาวโลก โดยไม่เลือกชาติชั้นวรรณะหรือศาสนา

ส่วนความเรียงภาษาอังกฤษ เรื่อง Creating Sustainable World Peace ได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือโดยพิมพ์ครั้งแรกเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ พิมพ์ครั้งที่ ๗ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ และใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา

ในรายวิชา 1555601 ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาขั้นคว่ำ
(English for Further Study) ของหลักสูตรเดียวกัน ซึ่งมี
คำอธิบายรายวิชาดังนี้ “การอ่านข้อความ บทความ
เอกสาร ตำราภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพใน
การค้นคว่ำ และ/หรือการวิจัยในศาสตร์เฉพาะสาขาของตน”

นอกจากภาคภาษาอังกฤษและภาคภาษาไทยแล้ว
งานเขียนชิ้นนี้ของข้าพเจ้ายังได้รับการแปลเป็นภาษาจีน
ตีพิมพ์ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๔๙ และในปีเดียวกันนี้
ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของประเทศ
อินโดนีเซีย ได้มีจดหมายมาขออนุญาตแปลเป็นภาษา
อินโดนีเซีย เพื่อพิมพ์เป็นอนุสรณ์งานศพของบิดาและ
จำหน่ายด้วย (ต้องขอกฎที่ข้าพเจ้าค้นหาจดหมายไม่พบ
จึงจำชื่อศาสตราจารย์ท่านนี้ไม่ได้) ข้าพเจ้าเขียนตอบไป
ว่าอนุญาต โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ เพราะเท่ากับท่านได้ช่วย
เผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ และ
ช่วยเผยแพร่งานเขียนของข้าพเจ้าไปในหมู่คนอินโดนีเซีย
อีกโสดหนึ่งด้วย

ขอสันติภาพจงอยู่คู่โลกตลอดกาลนานเทอญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

อาร์มภบท

ความเรียงเรื่อง การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน นี้ แปลมาจากความเรียงภาษาอังกฤษเรื่อง **Creating Sustainable World Peace** ซึ่งได้รับรางวัลชนะเลิศระดับนานาชาติจากองค์กรนักคิดใหม่ (Rethinkers' Organization) เมือง Toronto ประเทศ Canada เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ เป็นการนำคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้แก้ปัญหาสังคมและสร้างสันติภาพแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก

เมื่อองค์กรนักคิดใหม่ประกาศประกวดความเรียงเกี่ยวกับสันติภาพ นักคิดนักเขียนจากทั่วโลกต่างพากันเขียนความเรียงส่งเข้าประกวดจำนวนกว่า ๓๐๐ เรื่อง คณะกรรมการตัดสินประกอบด้วยนักวิชาการจากประเทศต่างๆจำนวน ๘ คน ดังนี้

Dr.Linda R.Barley (U.S.A)

Dr.Nenita Pambid Domingo (U.S.A)

Dr.M.S.Pandian (India)

Dr.Lubomir Halatchev (Sofia)

Dr.John Antoine Labadie (U.S.A)

Dr.Antonio Carlos Fontes des Santos
(Brazil)

Dr.Michael F. Shaughnessy (U.S.A)

Dr.Melissa J. Wye (U.S.A)

คณะกรรมการทั้ง ๘ ได้พิจารณาคัดเลือก
ความเรียงที่เข้ารอบไว้ ๓๐ เรื่อง ลงใน Internet
ให้คนทั่วโลกอ่านและให้คะแนนเข้ามาว่าชอบเรื่อง
ใดมากที่สุด ประเทศที่ความเรียงเข้ารอบมากที่สุด
ได้ถึง ๑๗ เรื่อง คือประเทศสหรัฐอเมริกา รอง
ลงมา ๓ เรื่อง จากประเทศแคนาดา รองลงมา
อีก ๒ เรื่องจากประเทศอิหร่าน ส่วนอีก ๘ เรื่อง
ส่งมาจาก ๘ ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย
ออสเตรเลีย บราซิล อังกฤษ เอสโตเนีย อินเดีย
สวีเดน และยูเครน

การตัดสินรอบสุดท้าย จะคัดเลือกไว้
๓ เรื่องจาก ๓๐ เรื่อง โดยเรียงลำดับตามคะแนน
มากที่สุดลงมา เมื่อเป็นดังนี้ ก็เป็นที่คาดหมายกัน
ว่าประเทศที่ควรจะได้รับรางวัลน่าจะเป็นประเทศ

สหรัฐอเมริกา เพราะเข้ารอบถึง ๑๗ เรื่อง และ
คณะกรรมการตัดสินก็เป็นชาวอเมริกันถึง ๕ ใน
๘ คน แต่การนั้นก็กลับปรากฏว่าคณะกรรมการทั้งแปด
คนได้ลงคะแนนให้กับประเทศไทยเท่านั้น ข้าพเจ้า
ในฐานะที่เป็นเจ้าของความเรียงรู้สึกภูมิใจและดีใจที่
ได้รับรางวัลนี้แต่ผู้เดียว

ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้ทำชื่อเสียงให้กับประเทศ
ชาติ และได้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยัง
ชาวโลก สมกับที่เป็นศิษย์เอกของ พระเดชพระคุณ
พระเทพสิงหนบุรจารย์ (หลวงพ่ोजรัญ จิตฺตมฺโม)
มาเป็นเวลาถึง ๒๐ ปี

เนื้อหาหลักที่นำมาเขียนก็คือเรื่อง อริยสัจ ๔
ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา โดยเริ่มตั้งแต่
ทุกข์ไปจนถึงทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ที่สำคัญคือ
นำวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนว
สติปัฏฐาน ๔ ที่หลวงพ่อกำหนดสอนตามหลักมหา-
สติปัฏฐานสูตร มาอธิบายให้ผู้อ่านสามารถนำไป
ปฏิบัติได้ และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ข้าพเจ้าได้รับ
จดหมายขอบคุณจากชาวต่างประเทศ ซึ่งเขียนมา
ขอบคุณที่ทำให้เขาได้รู้เรื่องการปฏิบัติวิปัสสนา

กรรมฐาน มีการเดินจงกรม และการนั่งสมาธิ ซึ่ง
ไม่มีใครเคยแปลมาก่อน

การแปลเป็นภาษาไทยอาจไม่สละสลวย
เต็มที่ ทั้งนี้ เพราะต้องรักษาความในภาษาอังกฤษ
ไว้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็คือถูกจำกัดด้วย
เวลา เพราะต้องเร่งแปลให้เสร็จภายในปีนี้

บุญกุศลใดอันเกิดจากการที่ได้เผยแพร่
พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า ขอบุญกุศลนั้นจงสำเร็จแก่พระเดช
พระคุณพระเทพสิงหนุราชาจารย์ ด้วยเทอญ.

อิทธิทธิมมสุส โหตุ สุขิตโต โหตุ จิตตมโม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คำนำ

(แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ)

ขณะที่ข้าพเจ้ากำลังเขียนความเรียงเรื่องนี้ในเดือนสิงหาคม ๒๕๔๕ สงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับอิรักยังไม่เกิดขึ้น ในเวลานั้นข้าพเจ้ายังพอมีความหวังอยู่ว่าข้อเขียนของข้าพเจ้าจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างประเทศทั้งสองได้บ้าง

ข้าพเจ้าใช้เวลาในการเขียนเพียงเดือนเดียว และใช้เวลาอีกหนึ่งเดือนสำหรับการพิมพ์และแก้ไขต้นฉบับ กัลยาณมิตรของข้าพเจ้า คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์โดนัลด์ดับเบิลยู แซนเดซ ได้เมตตาแก้ไขต้นฉบับ ก่อนจะส่งไปยังเมืองโทรอนโต ประเทศแคนาดา เพื่อเข้าร่วมการประชุมความเรียงระดับนานาชาติ ใจความของความเรียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพโลกที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึงตั้งชื่อความเรียงเรื่องนี้ว่า การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน

ในต้นเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ข้าพเจ้าได้รับข่าวว่าความเรียงของข้าพเจ้าได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการตัดสินให้เป็นความเรียงชนะเลิศระดับนานาชาติ ผู้อ่านทั่วโลกส่งบัตรแสดงความยินดีและข่าวสารมายัง

ข้าพเจ้าพร้อมกับความหวังว่าสงครามจะไม่เกิด อย่างไรก็ตาม ในวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๖ สงครามระหว่างสหรัฐอเมริกา กับอิรักก็ระเบิดขึ้น และประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ต้องประสบกับความทุกข์ และล้มตายอย่างไร้ความปราณี เหตุการณ์อันน่าสะพรึงกลัวนี้ ทำให้ข้าพเจ้าระลึกถึง พระพุทธทวจนะที่ว่า

อกุโกจฉิ มํ อวธิ มํ อชิหิ มํ อหาสิ เม	
เย จ ตํ ออุปนยฺหนฺติ	เวรํ เตสํ น สมฺมตติ
อกุโกจฉิ มํ อวธิ มํ อชิหิ มํ อหาสิ เม	
เย จ ตํ นูปนยฺหนฺติ	เวรํ เตสุปสมฺมตติ
น หิ เวเรห เวรานิ	สมฺมนฺตติท กุทาจนํ
อเวเรห จ สมฺมนฺติ	เอส ธมฺโม สนนฺตโน

“เขาได้ตำเราแล้ว เขาได้ตีเราแล้ว เขาได้ผจญเราแล้ว เขาได้ลักของของเราไปแล้ว” ผู้ใดผูกความโกรธไว้ อย่างนี้ เวนของเขาย่อมไม่ระงับไป

“เขาได้ตำเราแล้ว เขาได้ตีเราแล้ว เขาได้ผจญเราแล้ว เขาได้ลักของของเราไปแล้ว” ผู้ใดไม่ผูกความโกรธไว้ อย่างนี้ เวนของเขาย่อมระงับไป

เพราะในกาลไหนๆมา เวนย่อมระงับด้วยเวรไม่เคยมี แต่ย่อมระงับได้ด้วยการไม่จองเวร นี่เป็นกฎชั่วกัลปาวสาน

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา พระพุทธองค์ทรงสอนเราให้แก้ปัญห ด้วยสันติวิธี มิใช่ด้วยการใช้ความรุนแรง การแก้ปัญห แบบสันติวิธี เราต้องใช้ปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติธรรม ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นไปไม่ได้เลยที่จะใช้ความเกลียดชัง ความโลภ และความหลง มาแก้ปัญห ความขัดแย้ง

ข้าพเจ้าปรารถนาให้ผู้นำของทุกประเทศในโลกได้พิจารณาตามนี้ และร่วมมือกันสร้างสันติภาพแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก ขอเราจงมาสร้างสันติภาพให้กับตัวเอง ให้กับเพื่อนบ้านของเรา ให้กับชาวโลกทั้งหมดทั้งสิ้น แล้วเราก็จะได้รับสันติภาพที่ถูกต้องแท้จริงและยั่งยืน

ขอสันติภาพจงอยู่คู่กับเราทั้งหลาย

รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา อ่อนด้อม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สถาบันราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ

เนชั่น เจาะข่าว ก้าวไทย www.komchadluek.com

คม ชัด ลึก

ปีที่ 2 ฉบับที่ 499 วันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 ● 8 บาท ●

ข่าวสาร มาบอก

อาจารย์ไทย คว้ารางวัล 4 ล. เขียนบทความ สันติภาพยั่งยืน

อาจารย์ไทยเขียนความเรียงส่งประกวด “การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน” ชนะเลิศกว่า 4 ล้านบาท จากองค์กรนักคิดใหม่ ที่แคนาดา

อ่านต่อหน้า 20

■ สร้างชื่อ ■ รศ.ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ฯ สถาบันราชภัฏธนบุรี ชนะเลิศความเรียง “การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน” จากแคนาดา รับเงินรางวัลกว่า 4 ล้านบาท

นักวิชาการหญิงไทยสร้างชื่อ ชนะเลิศความเรียงสันติภาพโลก

อาจารย์ไทยคว่ำรางวัล ๔.๔ ล้านบาท สร้างชื่อ
ระดับนานาชาติ ชนะเลิศการประกวดบทความ
'สันติภาพโลก' ขององค์กรนักคิดใหม่ที่แคนาดา

เมื่อ ๒๕ ก.พ. ๕๖ รศ.ดร.สุจิตรา อ่อนด้อม
อาจารย์ระดับ ๙ สถาบันราชภัฏธนบุรี ที่ปรึกษา
โครงการพระไตรปิฎกเฉลิมพระเกียรติอักษรโรมัน ใน
พระสังฆราชูปถัมภ์ ได้ให้สัมภาษณ์ภายหลังจากได้
รับรางวัลชนะเลิศการประกวดความเรียง การสร้าง
สันติภาพโลกแบบยั่งยืน (Creating Sustainable World
Peace) ขององค์กรนักคิดใหม่ของประเทศแคนาดา
(Rethinkers' Organization) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของ
นักวิชาการนักศาสนาจากทั่วโลก ที่ต้องการสร้างสันติภาพ
อย่างยั่งยืน ว่าได้ส่งผลงานเข้าประกวด เนื่องจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.พินิจ รัตนกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัย
ศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล แจ้งว่า ทางองค์กร

ดังกล่าวเปิดรับผลงานเกี่ยวกับสันติภาพ จึงสนใจ และที่ผ่าน
มาเคยได้รับรางวัลชนะเลิศ ประเภทบทความภาษาอังกฤษ
จากยูเนสโก เรื่อง Building Peace in the New Millennium
(การสร้างสันติภาพในสหัสวรรษใหม่) ส่วนงานเขียนอื่นๆ
ก็มีอยู่หลายเรื่อง เช่น Buddhism and the New Millennium
(พระพุทธศาสนากับสหัสวรรษใหม่) Moral Crisis in Thai
Society (วิกฤติทางจริยธรรมทางสังคมไทย)

สำหรับผลงานที่ได้รับรางวัลครั้งนี้เขียนเป็นภาษา
อังกฤษ ความยาว ๕๙ หน้า ใช้เวลา ๔ สัปดาห์ โดยส่งผล
งานเข้าประกวดผ่านเว็บไซต์ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการรับ
ผลงาน คือวันที่ ๓๐ กันยายน ๔๕ จากนั้นทางองค์กรได้
ประกาศผลให้ทราบว่าผลงานของตนได้รับรางวัลชนะเลิศ
เมื่อวันที่ ๒ ก.พ. ที่ผ่านมา ซึ่งรางวัลที่ได้รับเป็นเงินสด
๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ ๔.๔ ล้านบาท) โดย
ทางองค์กรนักคิดจะส่งมาให้ในวันที่ ๓ มีนาคม พร้อมโล่
ประกาศเกียรติคุณและแหวนสมาชิกองค์กร สำหรับเงิน
รางวัลส่วนหนึ่งที่ได้ ตั้งใจจะนำไปทำบุญที่วัดอัมพวัน
และจัดกิจกรรมวิปัสสนากรรมฐานที่วัดสามชุก ระหว่าง
๑๕ - ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๖

รศ.ดร.สุจิตรา กล่าวว่า ทราบว่าคณะกรรมการ
ตัดสิน มีทั้งนักวิชาการนักศาสนา ระดับปริญญาเอก ๘ คน
เป็นชาวอเมริกัน บัลแกเรีย บราซิล อินเดีย โดยการ

คัดเลือกผู้เข้ารอบ ๓๐ คน จากผู้ส่งผลงานประกวด ๓๐๐ เรื่อง จากทั่วโลก ในรอบสุดท้ายมีเรื่องที่เขียนโดยชาวอเมริกัน ๑๗ เรื่อง แคนาดา ๓ เรื่อง อิหร่าน ๒ เรื่อง นอกนั้นเป็นชาวอังกฤษ ออสเตรเลีย เอสโตเนีย บราซิล สวีเดน ยูเครน อินเดีย และประเทศไทย ซึ่งผ่านเข้ารอบมาประเทศละ ๑ คน ทั้งนี้ ปีที่ผ่านๆมาจะคัดเลือกผู้ชนะ ๓ คน แต่ปีนี้มีคนคนเดียว นับว่าเป็นคนเอเชียและคนไทย คนแรกที่ได้รับรางวัลอันทรงเกียรติในครั้งนี้ "แรงบันดาลใจในงานเขียนชิ้นนี้มาจากพระเทพสิงหบุราจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) วัดอัมพวัน จ.สิงห์บุรี ซึ่งดิฉันได้รับคำสอนและได้ไปปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่ोजรัญมานานกว่า ๒๐ ปี ทำให้ได้แนวคิดเรื่องกรรม เรื่องพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานเขียนชิ้นนี้"

ส่วนสิ่งที่ได้รับรางวัลคาดว่าเป็นเพราะความเรียงของดิฉันดูสมเหตุสมผล สามารถทำให้เกิดขึ้นจริงได้ และดิฉันทำทนายให้ผู้นำทุกประเทศลงนำเนื้อหาดังกล่าวไปใช้ ยืนยันว่า ถ้าทำ สันติภาพต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน"

รศ.ดร.สุจิตรา กล่าวถึงสาระสำคัญของความเรียงที่ชนะการประกวดครั้งนี้ สรุปว่า โลกมนุษย์ปัจจุบันกำลังขาดสันติภาพ มนุษย์เบียดเบียนเอาัดเอาเปรียบธรรมชาติ สภาวะแห่งความขัดแย้งและสงคราม การเอาัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีเกินความพอดี การแก่ง

แย่งผลประโยชน์ ระบบนิเวศวิทยา กำลังถูกทำลาย โรคภัย
คุกคาม ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ เหล่านี้ กำลัง
พรากสันติภาพไปจากสังคมมนุษย์ ซึ่งหากมนุษย์ไม่
ตระหนักถึงภัยนี้โลกก็จะเต็มไปด้วยความเลวร้ายต่าง ๆ
สาเหตุที่โลกเป็นเช่นนี้เพราะมนุษย์ไม่ปฏิบัติตามคำสอน
ของศาสนา ศาสนาทุกศาสนาสอนให้มนุษย์แสวงหา
สันติภาพ แต่มนุษย์กลับแสวงหาสิ่งตรงข้าม ฉะนั้นมนุษย์
ต้องคิดใหม่ พระพุทธศาสนาสอนเรื่องสันติภาพ และ
สันติภาพที่แท้จริงจะต้องเป็นสันติภาพจากภายใน การ
สร้างสันติภาพจากภายในทำได้โดยการเจริญสติปัฏฐาน ๔
ซึ่งหากมนุษย์ปฏิบัติอย่างแท้จริงก็สามารถเข้าถึงสันติภาพ
ได้ ทั้งนี้ตอนท้ายของความเรียงได้ทำทนายผู้นำของแต่ละ
ประเทศทั่วโลกให้มาร่วมเดินทางสายกลาง ด้วยการเจริญ
สติปัฏฐาน ๔ และขยายผลไปยังประชาชนพลเมืองภายใต้
การนำของตน หากผู้นำทุกประเทศทำได้เช่นนี้สันติภาพ
ก็จะแบ่งบานไปทั่วโลก รศ.ดร.สุจิตรา กล่าวในท้ายที่สุด

๑...

สถานการณ์โลกในสหัสวรรษนี้

เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๙๙ คนทั่วโลกต่างพากันเฉลิมฉลองส่งท้ายศตวรรษที่ ๒๐ และการสิ้นสุดแห่งสหัสวรรษด้วยความร่าเริงยินดี พร้อมกันนี้ก็ต้อนรับสหัสวรรษใหม่ด้วยความกระตือรือร้นและคาดหวังอนาคตที่ดีกว่า เป็นเหตุผลที่ดีสำหรับการเฉลิมฉลองและความหวัง แต่แท้ที่จริงแล้ว มนุษย์ต้องการกลบฝังอดีตอันไม่น่าพึงปรารถนา และเฝ้าคอยอนาคตที่แจ่มใสนั้นต่างหาก

เราได้ก้าวเข้ามาสู่สหัสวรรษใหม่กันแล้ว แต่กระนั้นก็มีได้ทั้งปัญหาต่างๆ ของสหัสวรรษเก่าไว้เบื้องหลัง หากได้פקพามันข้ามธรณีประตูเข้ามาสู่สหัสวรรษใหม่ด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ฟายแพ้อย่างราบคาบในการต่อสู้กับลัทธิ

ประชาธิปไตย สงครามเย็นได้จบสิ้นลงแล้ว แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่า ลัทธิประชาธิปไตยรุ่งโรจน์เรืองรองในทุกประเทศที่มีการปกครองระบอบนี้

หากเราย้อนกลับไปดูอดีตก็จะพบปัญหาต่างๆ ของสหัฐวรรษที่ผ่านมา เช่น ความอดอยากยากจน ความเกลียดชังระหว่างเชื้อชาติ ความขัดแย้งในเรื่องศาสนา กรณีพิพาทแย่งดินแดน การก่อการร้าย ยาเสพติด อาชญากรรม การว่างงาน โรคเอดส์ ทัศนวิบัติกรรม การก่อความรุนแรง และปัญหาด้านนิเวศวิทยา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ตามติดจิตใจเราดูจเงาตามตัว เราได้ประจักษ์แล้วว่า โลกที่เราอาศัยอยู่นี้ตกอยู่ในสภาพที่เลวร้าย ขาดสันติภาพและความเป็นหนึ่งเดียวกัน

เราประสบกับความล้มเหลวในการอยู่อย่างกลมกลืนกัน และเราก็ได้ทำร้ายความกลมกลืนกันของโลกธรรมชาติ โดยพยายามที่จะเอาชนะและกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติมาสนองความอยากที่ไม่รู้จักอิ่มเต็มของเรา ขณะเดียวกันก็ได้ทำร้ายทรัพยากรที่ช่วยเกื้อหนุนชีวิตของเราไว้และดูเหมือนว่ามนุษย์กำลังประชดตัวเอง คือแทนที่จะยุติการทำร้ายแล้วก้าวเข้ามาสู่ทางแห่งสันติภาพ แต่กลับทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม คือ ถอยห่างออกไปจากทางสายนี้ ราวกับคนเสียสติและในความเป็นจริงของโลกปัจจุบัน เราก็มักทำตัวดูจคนเสียสติ

จริง ๆ แล้ว เราเป็นอะไรกันแน่? คำตอบก็คือ เราไม่รู้จักเอาชนะตัวเอง ในศตวรรษที่ผ่านมา เรามุ่งแต่จะเอาชนะธรรมชาติ แต่ไม่เคยคิดที่จะเอาชนะตัวเองเลย เราเรียนรู้การต่อสู้กับความรุนแรงร้ายกาจของธรรมชาติแต่ลืมเรียนรู้การต่อสู้กับความคิด และการกระทำที่ร้ายกาจของเราเอง เราใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาชีวิตในด้านวัตถุ แต่ไม่สนใจที่จะพัฒนาในด้านจิตใจ เราทำตัวไม่แตกต่างจากคนป่าเถื่อนในสมัยโบราณเท่าใดนัก เพราะเราก่อการทะเลาะวิวาทเกลียดชังซึ่งกันและกัน ปล้นสะดมกัน ต่อสู้ และแม้กระทั่งทำลายชีวิตกัน เราทำตามอารมณ์หุนหันพลันแล่นแทนการใช้เหตุผลและสติปัญญา

เหตุใดความขัดแย้งจึงยังมีอยู่และดูเหมือนว่าจะไม่จบสิ้นลงง่าย ๆ ในบางพื้นที่ของโลกทำไมจึงมีความขัดแย้งใหม่ ๆ เกิดขึ้น คำตอบก็คือ เราผู้ซึ่งถูกรอบงำด้วยกิเลสตัณหา มักทำอะไรลงไปโดยปราศจากการคำนึงถึงผลที่จะตามติดมา เราไม่พอใจในสิ่งที่มีอยู่และหวังที่จะได้ใหม่ อยู่เสมอ จึงต้องต่อสู้แข่งขันแย่งชิงในสิ่งที่ต้องการ ขณะเดียวกันก็ถูกรอบงำด้วยการหวังประโยชน์หรือกำไร และยังเป็นคนเห็นแก่ตัวอย่างน่าละอายที่สุด ไม่เคยสนใจว่าคนอื่นจะเป็นอย่างไร เราวางแผนใช้เล่ห์เหลี่ยม เอาวัดเอาเปรียบกันอย่างเลือดเย็น ขาดความเคารพในสิทธิของผู้อื่น ถึงกับสร้างความสุขของตัวเองบนความทุกข์ของคนอื่น เมื่อ

สถานการณ์ถึงขีดสุด ก็จะไปสู่การแก้แค้น เมื่อนั้นการสู้รบหรือสงครามก็เกิดขึ้น สันติภาพก็หดหาย

เราตกอยู่ในยุคของวัฒนธรรมผู้บริโภค นักเศรษฐศาสตร์สมัยปัจจุบันมักสนใจแต่เรื่องการบริโภค ซึ่งนำไปสู่ความพอใจในระดับหนึ่ง แต่ความต้องการของมนุษย์นั้นไร้ขอบเขต ดังนั้นเราจึงตั้งต้นตั้งต้นหาทางที่จะนำมาซึ่งความพอใจ และความสมอยากของเรา และเมื่อความต้องการได้รับการตอบสนอง อีกไม่นานความต้องการหรือความอยากใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นอีก เราก็ดอกอยู่ในสภาพที่ต้องดิ้นรนขวบขวายใหม่อีกเป็นวัฏจักรหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ความต้องการทางเศรษฐกิจนำไปสู่อุปทาน และอุปทานนำไปสู่อุปสงค์ เมื่ออุปสงค์ได้รับการตอบสนอง ความพึงพอใจก็ถูกแทนที่ด้วยความอยากใหม่ๆ อีก เพราะความพึงพอใจของเราไม่คงทน จึงเห็นได้ว่า ความต้องการของมนุษย์นั่นเองที่ทำให้เกิดการกระตุ้นของกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์ทั้งหลายก็มีได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความต้องการทางด้านคุณธรรมของมนุษยชาติ ความอยากต่างๆ อันจะนำไปสู่ความทุกข์มิใช่เรื่องที่นักเศรษฐศาสตร์ต้องใส่ใจ ในโลกของระบบเศรษฐกิจแห่งเงินตราและการตลาด ไม่มีอะไรสำคัญกว่าการสนองความอยากของมนุษย์ที่จะให้ได้มาซึ่งความพอใจ

สุดขีดและกำไรสูงสุด แต่ก็น่าเสียใจที่ว่าเป้าหมายทางเศรษฐกิจสองอย่างนี้มีปรากฏเป็นความจริงขึ้นมาภายใต้เงื่อนไขที่เรายอมรับกันไม่ได้

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดการประกอบธุรกิจแบบขยายตัวไปทั่วโลก (หรือจะเรียกว่าโลกาภิวัตน์ของเศรษฐกิจ) อันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวทางใหม่นี้จะนำผลประโยชน์มหาศาลมาให้เฉพาะกับบริษัทยักษ์ใหญ่ และมีผลกระทบให้ธุรกิจเล็กต้องปิดกิจการ ทำให้ประเทศที่ยากจนต้องพึ่งพาประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตทางเศรษฐกิจ ประเทศที่ยากจนจึงต้องรับเคราะห์กรรมมากที่สุด

นักเศรษฐศาสตร์เชื่อว่า เศรษฐกิจที่มั่งคั่งอุดมไปด้วยสิ่งของสำหรับบริโภคจะนำสันติภาพและความผาสุกมาสู่ประชาชาติ นั่นหมายถึงว่า トラบใดที่ความต้องการทางเศรษฐกิจของประชาชาติได้รับการตอบสนอง พวกเขา ก็จะพอใจและมีความสุข สันติภาพก็จะบังเกิด และยังหมายรวมไปถึงว่า ปัญหาด้านคุณธรรมในสังคมจะได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายด้วยระบบเศรษฐกิจที่มั่งคั่ง ความเชื่อเช่นนี้เชื่อว่าจะถูกต้องเสมอไป ดูประเทศไทยเป็นตัวอย่าง ประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร ปลูกข้าว ผัก ผลไม้ และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เศรษฐกิจของประเทศดูเหมือนว่าอยู่ในขั้น

ดีและถูกจัดอยู่ใน *เสื่อรุ่งแห่งเอเชีย* แต่ก็น่าสลดใจที่ความจริงเป็นไปได้แค่ *เสื่อป่วย* เท่านั้น เศรษฐกิจแบบฟองสบู่ลอยอยู่ได้ไม่นานก็ต้องแตกกระเบิดเสียก่อนที่จะถึงขอบฟ้าสูง ผลที่ตามมาก็แพร่ขยายไปถึงประเทศอื่นๆ ด้วย นับเป็นเรื่องที่น่าสลดใจอย่างยิ่ง

ในโอกาสแห่งวันเฉลิมพระชนมพรรษา มหาราชาแห่งสยาม ได้มีพระราชดำรัสตรัสเตือนประชาชนของพระองค์ให้ใคร่ครวญด้วยปัญญา และฝึนใจระงับความอยากที่เกินขอบเขต ตลอดจนหนี้สินชอบใช้จ่ายของตนลงเสียบ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้คนไทยใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย มีความต้องการน้อย สร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง ด้วยการรู้จักพึ่งตนเอง จะได้ไม่ต้องเผชิญกับภัยที่อาจเกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจ

ความพอใจที่เกิดจากการบริโภคสิ่งของต่างๆ เป็นเรื่องยุ่งยาก ยามขาดสิ่งของที่ต้องการบริโภค คนส่วนใหญ่ก็จะไร้ความสุข ยามได้บริโภคเต็มทีก็มักหลงไหลเพลินเพลิน ปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการบริโภคก็คือความอยากหรือกิเลสนั่นเอง และกิเลสของมนุษย์ก็ไร้ขอบเขต เมื่อมันไร้ขอบเขต เราก็มองตามมันเหมือนคนบ้า นักเศรษฐศาสตร์มักกล่าวว่า การบริโภคในแง่เศรษฐกิจนั้นเกี่ยวโยงกับการขาดสิ่งของที่จะบริโภค เมื่อความต้องการมีระดับสูงขึ้นขณะที่สินค้าขาดตลาด ราคาสินค้าก็จะพุ่งขึ้น และการคาดหวัง

ถ้าใครสูงก็จะกระตุ้นให้ผู้ผลิตพยายามผลิตสินค้าออกมา
ด้วยต้องการได้กำไรมากๆ นับเป็นความต้องการที่ไร้ขอบ
เขตเช่นกัน ผู้ผลิตก็ต้องพยายามผลิตสินค้าให้มากที่สุดเท่า
ที่จะทำได้

ไม่ว่าเศรษฐกิจจะลอยตัวอยู่ห่างจากขอบเขตของ
คุณธรรมมากเท่าไรก็ตาม แต่ก็ยังเป็นความจริงที่ไม่อาจ
ปฏิเสธได้ว่า หากจะให้สังคมโตอย่างมั่นคง คนในสังคม
นั้นต้องมีสิ่งบริโภคนเพียงพอ ดังนั้น ในชีวิตประจำวันของเขา
ก็ต้องมีความพอใจตามสมควรในด้านการบริโภค ถ้า
ประชาชนอยู่ในสภาพที่ยากจนเกินไป ไม่อาจหาได้แม้
ปัจจัย ๔ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการดำรงชีวิต
พวกเขาจะเป็นสุขได้อย่างไร ในเมื่อพวกเขามีทุกข์ไร้สุข
ความทุกข์ก็กลับกลายเป็นความโกรธ และเมื่อความโกรธ
เพิ่มปริมาณมากขึ้น ความรุนแรงและความเลวร้ายก็บังเกิด
สังคมก็ปราศจากสันติ การที่สันติภาพจะปรากฏขึ้นใน
สังคม ความเป็นอยู่ในด้านวัตถุเป็นเรื่องที่มองข้ามไม่ได้เลย
ด้วยว่ามันเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งของการสร้างสันติภาพ

ในเมื่อความต้องการทางเศรษฐกิจและการสนอง
ความต้องการเหล่านั้นล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิเลสของ
มนุษย์ ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ และกิเลสของมนุษย์
ก็เป็นสิ่งไร้ขอบเขต หากไม่ควบคุมมันไว้เสียบ้างก็จะถูก
กิเลสครอบงำ นอกเหนือจากวัตถุสิ่งของแล้ว มนุษย์ยัง

ปรารถนาที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ฐานะทางสังคม ความ
สุข อำนาจ การแก้แค้น และความสุขทางเนื้อหนัง เป็นต้น
เมื่อความปรารถนาเป็นไปตามธรรมชาติก็จะไม่เกิดปัญหา
มากนัก แต่ถ้าพวกเขาเกี่ยวข้องกับการทำลายก็จะเป็นภัย
และเป็นอุปสรรค จึงต้องควบคุมความปรารถนาไว้ มิฉะนั้น
เรื่องการสร้างสันติภาพก็จะเป็นเพียงการแสดงละครเท่านั้น
เอง

๒...

สำหรับคนที่รู้วิธีควบคุมความอยากอันไม่น่าพึงปรารถนาและเกินพอดีของตน เขาจำเป็นต้องใช้วิธีที่สอง และเป็นวิธีสำคัญที่สุด ซึ่งเรียกว่า ความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณ ซึ่งวิธีนี้ต้องเกี่ยวข้องกับศาสนา ศาสนามักเป็นเรื่องที่ต้องถกเถียงกันเมื่อพูดถึง สมัยก่อนบรรดากษัตริย์ทั้งหลายทำสงครามศาสนากันเรียกว่า สงครามศักดิ์สิทธิ์ปราบปรามพวกที่มีความเชื่อแตกต่างกับพวกตน แม้ในปัจจุบันช่วงที่เริ่มสหัฐวรรษใหม่ มีหลายแห่งบนโลกของเราที่คนพากันประกาศ สงครามศักดิ์สิทธิ์ ต่อต้านเพื่อนร่วมโลกของตน

ดูเอาเถิดว่า สภาพของมนุษย์ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ใช่เรื่องแปลกที่อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวไว้ว่า ระเบิดปรมาณู

เปลี่ยนได้ทุกอย่าง ยกเว้นจิตมนุษย์ ช่วงเวลาที่มีการขยายอาณานิคม พวกมิชชันนารีติดตามผู้นำของตนไปประกาศศาสนาในดินแดนไกลโพ้น พวกเขาและผู้ยอมรับนับถือถูกฆ่าตายอย่างไร้ความปราณี จนถึงวันนี้ ความขัดแย้งทางศาสนาก็ยังคงมีอยู่ในบางส่วนของโลก ยิ่งไปกว่านั้นเรากำลังตกอยู่ในยุคแห่งเงินตราและเศรษฐกิจการตลาดตลอดจนแนวคิดใหม่ๆ ทางการเมือง ชาติต่างๆ ถูกแบ่งแยกกันด้วยแนวคิดทางการเมืองและระบบเศรษฐกิจ เมื่อเป็นเช่นนี้การเข้าถึงสันติจะมีขึ้นได้อย่างไร

มนุษย์จักต้องขจัดความแตกต่างทางความคิดและทางศาสนาออกไป แล้วสร้างอะไรที่มั่นคง และมีประโยชน์สำหรับตนเองเป็นการสร้างสันติภาพโลกที่แท้จริง สิ่งสำคัญที่สุดคือ การขจัดความแตกต่างกันในทางศาสนา และพยายามสร้างความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณที่แท้จริง เราจะต้องแสวงหาความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณ ศาสนาจะต้องสร้างความรู้แจ้งแก่เรา มิใช่แบ่งแยกเรา

ศาสตมูฮัมมัดสอนเรื่องการบริจาทาน ท่านสอนคนรวยให้แบ่งปันคนจน พระเยซูคริสต์ทรงสอนให้รักเพื่อนบ้านของเรา และพระพุทธเจ้าทรงสอนให้เมตตารักใคร่สรรพสัตว์ทั้งหลาย และทรงแนะนำให้ เดินสายกลาง อันเป็นทางแห่งความพอดี หลีกเลียงทางอันเป็นส่วนสุดนั้นเสีย จะเห็นว่าศาสดาทั้งสามต่างสอนเหมือนกันในเบื้องต้น คือ

สอนให้ละเว้นจากความชั่ว และทำความดีด้วยดวงจิตที่เมตตา หากมนุษย์ทั้งโลกยึดมั่นในคำสอนที่กล่าวนี้ ทำไมจะมีสันติภาพบังเกิดขึ้นในโลกของเราเล่า

ปัญหา คือ ผู้นับถือศาสนาไม่ได้ยึดมั่นในคำสอนอย่างเคร่งครัด หรือแม้กระทั่งไม่เข้าใจในคำสอน คนจำนวนมากไม่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ไม่เคร่งครัดในศาสนา แม้บางคนจะเคร่งครัด หากก็ไม่ใส่ใจในคำสอนหลัก แต่ไปสนใจเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีความสำคัญ หรือไม่ก็กลายเป็นพวกหัวรุนแรง หรือพวกสุดโต่ง น้อยคนนักที่จะสนใจในการสร้างความคิด บางคนก็เปื้อนหนายที่จะรักเพื่อนบ้าน ไม่มีช่องว่างสำหรับการทำใจกว้าง ความเกลียดชัง การแก้แค้นเข้ามาแทนที่ความเมตตา กรุณา แล้วอย่างนี้พวกเขาจะประกาศว่า ตัวเองเป็นผู้นับถือศาสนา

คนบางพวกก็พากันไปแสวงบุญยังที่ต่างๆ เพื่อโอ้อวดตนว่า เป็นคนเคร่งศาสนา แต่เมื่อกลับจากสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นแล้ว ก็ทิ้งคำสอนของศาสนาไว้เบื้องหลัง และใช้ชีวิตอย่างขาดสติ ปล่อยตัวปล่อยใจไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา ใช้กำลังความสามารถไปในทางลบ ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะเริ่มต้นกันใหม่ด้วยการถอดหน้ากากทิ้งแล้วกล้าเผชิญกับจิตสำนึกของเรา เริ่มที่จะยึดมั่นและปฏิบัติตามคำสอนของศาสนากันอย่างจริงจัง

การรู้แจ้งทางจิตวิญญาณหมายถึง การเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับความจริงสูงสุด นอกจากทรงสอนให้ละความชั่ว ทำความดีแล้ว พระพุทธองค์ยังทรงสอนให้ทำจิตของเราให้ผ่องใสด้วยการดำเนินทางสายกลาง นั่นคือ การรู้จักประมาณ และหลีกเลี่ยงข้อปฏิบัติสุดโต่ง คนที่เป็นพวกหัวรุนแรงคล้ายกับพวกสุดโต่ง ซึ่งทั้งสองประเภทนี้ไม่นำไปสู่สิ่งใดนอกจากความเป็นคนใจแคบ ความเกลียดชัง และแม้แต่การนองเลือด การเพิ่มความรุนแรง และความสุดโต่ง ทำให้การสร้างสันติภาพเป็นไปได้ คนที่มีหัวรุนแรงในเรื่องของศาสนา เป็นคนใจแคบ และไม่ได้ตระหนักถึงคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ที่สอนให้เป็นคนดี มีเมตตา และกรุณาต่อเพื่อนมนุษย์

คนที่นับถือศาสนาแบบหัวรุนแรงไม่สามารถปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาได้ เพราะความที่เป็นคนหัวรุนแรงนั้นทำให้เขาไม่ใจกว้างพอที่จะยอมรับเพื่อนบ้าน หรือคนที่นับถือศาสนาอื่น เมื่อเป็นเช่นนี้ สมควรแล้วหรือที่จะเรียกเขาว่าเป็นผู้ที่มีศาสนา คนประเภทนี้จะสามารถสร้างสันติภาพให้กับตัวเองหรือเพื่อนร่วมโลกได้ละหรือ การสร้างสันติภาพ เราต้องละทิ้งความเป็นคนสุดโต่ง และนำทางสายกลางเข้ามาแทนที่ทางอันสุดโต่งนั้น

ในโลกที่สับสนอลหม่านและพยากรณ์ไม่ได้นี้ สิ่งต่าง ๆ มักเป็นไปได้ในลักษณะสุดโต่ง ไม่เฉพาะแต่ในเรื่องของ

ศาสนาเท่านั้นที่ศาสนิกกลายเป็นพวกสุดโต่ง เรากลายเป็นพวกสุดโต่งในเกือบทุกเรื่องของการดำรงชีวิต ในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้ก้าวหน้า เราใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำลายล้างธรรมชาติกันอย่างสุดโต่ง เราสร้างความหายนะให้กับธรรมชาติอย่างน่าใจหาย ทำให้สายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตหลายชนิดต้องสูญสิ้นไป ทำให้ป่าต้องหมดไป ทำให้เกิดภาวะมลพิษแก่งบ่อน้ำ ลำธาร แม่น้ำ ทะเล และมหาสมุทรด้วยสารเคมี และทำให้อากาศบริสุทธิ์กลายเป็นมลภาวะและทำลายชั้นของอากาศ สุขภาพของมนุษย์ทั้งด้านกายและจิต รวมทั้งสุขภาพของสัตว์ต่างๆ ถูกคุกคามอย่างหนัก การกระทำอย่างไร้ธรรมะเหล่านี้ได้ถูกทำขึ้นในนามของความก้าวหน้าของมนุษย์เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต

เราเชื่อกันผิดๆ ว่า เศรษฐกิจที่สมบูรณ์ซึ่งให้ความพอใจสูงสุดทางด้านวัตถุ หรือความต้องการทางเศรษฐกิจสามารถประกันความพึงพอใจ ความสุข และการอยู่ในโลกได้อย่างสันติ จากเศรษฐกิจแบบล่าสัตว์ในสมัยแรกเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นเศรษฐกิจแบบกสิกรรม ซึ่งกินเวลายาวนานถึง ๑๐,๐๐๐ ปี และแล้วก็มาถึงยุคเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรม ซึ่งเริ่มในสหราชอาณาจักร กลางศตวรรษที่ ๑๘ (ค.ศ.๑๗๖๐) หลัง ค.ศ.๑๙๕๐ เราก็เปลี่ยนแปลงเป็นธุรกิจข่าวสารข้อมูล ซึ่งอาจจะกินเวลาไปจนถึง ค.ศ.๒๐๒๐

เศรษฐกิจแบบข่าวสารข้อมูลนี้เกิดขึ้นจากการนำ

เข้ามาของอินเทอร์เน็ต อันเป็นเหตุการณ์น่าทึ่งที่แพร่ไปอย่างรวดเร็วของการใช้เส้นลวดราคาถูกรวมกับเทคโนโลยีไร้สายเชื่อมคนทั้งโลกเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม แม้อินเทอร์เน็ตจะมีส่วนดีทั้งหมด แต่ก็นำไปใช้ในทางผิดศีลธรรม และแม้กระทั่งเพื่อจุดมุ่งหมายในการฆาตกรรมได้ ซึ่งมีตัวอย่างมากมายหลายกรณีตามที่เป็นข่าวในประเทศสหรัฐอเมริกา จากปี ๒๐๒๐ ยุคข่าวสารข้อมูลอาจถูกแทนที่ด้วยชีวเศรษฐกิจ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระยะก่อตัว

ตั้งแต่ฟรานซิส คริก และเจมส์ วัตสัน ได้ค้นพบ DNA ในปี ๑๙๕๓ ซึ่งเทคโนโลยีก็เจริญชนิดก้าวกระโดดไปข้างหน้า นับแต่นั้นมา กล่าวกันว่าในปี ๒๐๒๐ แมกซ์ก็จะสามารถนำมา digital ในเส้นลวดได้ ถ้าดูภาพยนตร์ที่ฉายให้เห็นการเบ่งบานของดอกไม้ คนดูก็จะสามารถสัมผัสกลิ่นของมันได้อีกด้วย โดยวิธี digital ลองจินตนาการดูเถิด อาจเป็นเรื่องเหลือเชื่อและทำให้ขนลุกที่อยู่เหนือความเชื่อและจินตนาการ เป็นเรื่องเหลวไหลของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ แต่นั่นเป็นเรื่องจำเป็นหรือไม่ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สามารถนำสันติภาพมาสู่โลกมนุษย์ได้กระนั้นหรือ เรากำลังสุดโต่งกันหรือเปล่านี้

กล่าวกันว่าในโลกตะวันตก ซูเปอร์มาร์เก็ตบางแห่งมีนมและเนื้อซึ่งผ่านวิธีการทางชีววิศวกรรม วางขายบนหิ้ง อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการถ่ายพันธุ์ข้าวโพดโดย

การผสมเกสรก็ได้ทำลายตัวอ่อนของแมลงจำพวกผีเสื้อไป
มากมายมหาศาล ถึงแม้เราจะรู้สึกปลอดภัย และพึงพิงชีว
เทคโนโลยี แต่ก็ควรคำนึงถึงผลพวงทางจริยธรรมที่ตามมา
ด้วย เท่าที่ปรากฏคือเราสุดโต่งทางวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีจนเกินไป ซึ่งการกระทำเช่นนั้นเราอาจต้องผิด
หวังเกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยาทั้งระบบ และผลพวงที่ตามมา
จะทำให้เราเสียใจในการทำลายล้างนั้นอย่างที่ไม่ถึงเลย
ทีเดียว

ดังนั้น เราจะต้องระมัดระวัง ต้องหลีกเลี่ยงความสุข
โต่ง กว่าสองพันปีมาแล้วที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องความ
พอดี จงเดินทางสายกลาง พระพุทธองค์ทรงเตือน ทรงสอน
ให้เราหลีกเลี่ยงข้อปฏิบัติสุดโต่ง ไม่เอียงซ้าย ไม่เอียงขวา
แต่ให้อยู่ตรงกลาง ทางสายกลางคืออะไรหรือ คือ **อริยมรรค
มีองค์ ๘** อันได้แก่ เห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ กระทำ
ชอบ เลี้ยงชีพชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ และตั้งจิตมั่นชอบ
เมื่อท่านมองสิ่งทั้งหลายด้วยความเห็นที่ถูกต้อง คิดในสิ่ง
ที่ถูกต้อง เจรจาด้วยถ้อยคำที่ถูกต้อง เลี้ยงชีพในทางที่
ถูกต้อง เพียรในทางที่ถูกต้อง ระลึกในทางที่ถูกต้อง และ
ตั้งจิตมั่นในทิศทางที่ถูกต้อง แล้วชีวิตของท่านก็จะประสบ
สันติภาพ เป็นชีวิตที่ปลอดจากข้อปฏิบัติอันสุดโต่ง ชีวิตที่
สมดุลและกลมกลืนกับธรรมชาติ ชีวิตที่สันติสุข

๓...

จงจับตามองการกระทำของมนุษย์อย่างใกล้ชิดเพื่อดูว่าในสหัสวรรษที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ เราได้กระทำหรือนำชีวิตเราไปตามแนวทางที่ถูกต้องหรือเปล่า ถ้าเราดำเนินตามทางที่ถูกต้องแล้ว ทำไมจึงมีระเบิดปรมาณู หรือระเบิดนิวเคลียร์เล่า ทำไมจึงยังมีความเกลียดชังและการเช่นฆ่า แต่ถ้าเราดำเนินตามทางที่ผิด เราควรจะทำอย่างไรต่อไป หากคำตอบของท่านออกมาทั้งสองอย่างคือ รับและปฏิเสธ เราก็ต้องเรียนรู้ความผิดพลาดในอดีตของเราและแสวงหาแนวทางที่จะไม่ทำให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย มันอาจจะเป็นเรื่องของอุดมคติ ซึ่งเป็นวิธีการของนักปรัชญาหรือนักอภิปรัชญามากกว่า มีทางใดบ้างไหมที่สามารถจะนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ที่พวกเราแต่ละคนจะดำเนินเพื่อ

ประโยชน์ของชีวิต และนำสันติภาพมาสู่ตัวเราและโลก
ภายนอกได้ด้วย มีหนทางอยู่นะ เป็นหนทางที่มหาบุรุษ
ดำเนินมาแล้วเมื่อกว่าสองพันห้าร้อยปีที่ผ่านมา ทางนั้นคือ
ทางแห่งความพอดีที่เรียกว่า ทางสายกลาง อันจะนำไปสู่
ความจริงสูงสุด มิใช่นำไปสู่ความสุดโต่ง

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงปรีชาญาณอันเลิศของไทย
ทรงเตือนประชาราษฎร์ของพระองค์ ให้ระลึกถึงวิถีชีวิตที่
เรียบง่ายและสงบสุขสมัยบรรพบุรุษของเรา ซึ่งท่านเหล่านั้น
ดำเนินอยู่ในทางแห่งความพอดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความต้องการทาง
วัตถุ อันจะทำให้ประชาราษฎร์ของพระองค์มีสถานภาพที่
มั่นคง แม้พระองค์เองก็ทรงทดลองและคิดค้นโครงการ
ต่างๆที่จักเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่มากในความสำเร็จของ
ความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณ เมื่อทรงมีพระราช
ดำรัสต่อพสกนิกร จะทรงมุ่งเน้นในเรื่องการดำเนินชีวิต
ตามแนวทางแห่งความพอดี ให้มีชีวิตที่สมดุล ไม่มีความ
ต้องการจนเกินไป ใช้จ่ายและบริโภคแต่พอดี ไม่ใช่จ่ายสุรุ่ย
สุร้าย ไม่บริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ยึดติดอยู่กับความโก้หรู
ฟุ้งเฟ้อ และไม่คิดฟุ้งซ่าน (โดยเฉพาะการคิดไปในทางลบ)
จึงเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศาสนิก
ที่แท้ พระองค์ทรงมีศรัทธาและทรงประพฤติปฏิบัติตาม
คำสอนของศาสนาที่ทรงนับถือ

ที่นี้เราก็มารู้วิธีที่สามในการสร้างสันติภาพ นั่นคือ เรื่องของประชาธิปไตยที่แท้ เรามีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ในคำว่า *ประชาธิปไตย* บางคนไปเข้าใจว่าประชาธิปไตย คือการมีเสรีภาพอย่างไร้ขอบเขต โดยจินตนาการไปว่า คิด พูด ทำ อย่างเสรีตามที่พวกเขาต้องการ ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ ไม่มีประเทศไหนในโลกจะให้เสรีภาพถึงเพียงนี้ เพราะเสรีภาพในความหมายนี้ ย่อมหมายถึงประชาชนทุกคน สามารถทำตามกิเลสตัณหาอย่างป่าเถื่อนได้ ทำในสิ่งที่ชั่วร้ายได้ สามารถทำทุกอย่างในสิ่งที่ตนอยากทำ แบบนี้ ก็เป็น *นรกบนผืนโลก* ดีๆนี่เอง เราจึงต้องมีกฎข้อบังคับ เพื่อความยุติธรรมและเหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ เพื่อปกป้องธรรมชาติ พลเมือง การเมือง และสิทธิทาง ศาสนาของประชาชาติ ผู้ที่เห็นด้วยกับสิทธิดังกล่าวนี้ต้อง รับรู้และสร้างจิตสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อ ตนเอง ต่อครอบครัว และต่อประเทศชาติของตน เมื่อเป็น เช่นนี้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงจะเบ่งบาน โดด เด่นและแพร่หลาย

กล่าวกันว่าประเทศอินเดียเป็นประเทศที่ ประชาธิปไตยโดดเด่นเห็นชัดที่สุดในโลก (ในแง่ที่มี ประชากรหนาแน่น คือมีกว่าพันล้าน) จะมีประโยชน์อันใด กับประชาธิปไตยแบบนี้ในเมื่อรัฐบาลยังคงให้มีการแบ่งชั้น วรรณะและประชาชนไม่เห็นด้วยกับความเสมอภาคแบบนี้

มีประโยชน์อะไรกับการที่รัฐบาลประกาศว่าประเทศของตน
เป็นประชาธิปไตย ในเมื่อประชาชนถูกแบ่งแยกเป็นวรรณะ
ที่หนึ่ง ที่สอง หรือกระทั่งวรรณะที่สาม และที่สี่

ไม่ว่าประเทศจะมีการปกครองระบบใดก็ตาม หาก
ประชาชนยังถูกกดขี่ แบ่งแยกชาติชั้น ถูกละเมิดสิทธิ
มนุษยชน ซึ่งเท่ากับประชาธิปไตยที่แท้จริงมิได้มีอยู่ การ
ขาดเสรีภาพที่แท้จริงและเหมาะสม สร้างความไม่พอใจให้
เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะระเบิดออกมาเป็นการปฏิวัติอย่างเปิดเผย
เมื่อเป็นเช่นนี้สันติภาพก็ยากที่จะดำรงอยู่ได้

การสร้างสันติภาพในสหัฐวรรษใหม่นี้ เราจำเป็นต้อง
ต้องหยุดการทะเลาะเบาะแว้งอย่างไร้สาระกันเสียที ละทิ้ง
ความดีอี้อัน เลิกเหยียดผิว ขจัดความขัดแย้งเรื่องการเมือง
เรื่องความแตกต่างทางอุดมคติ และทางศาสนาออกไปเสีย
ถึงเวลาแล้วที่เราต้องรวมตัวกัน ร่วมสร้างสรรค์และเสาะ
แสวงหาความรู้แจ้งทางจิตวิญญาณ เราล้าหน้าในเรื่อง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ล้าหลังในเรื่องการสร้าง
สันติภาพให้กับตัวเองและสังคม เรามาจุด ประทีปแห่งการ
รู้แจ้งทางจิตวิญญาณ กันเถิด จะได้มองเห็นหนทางที่นำ
ไปสู่สันติภาพได้ชัดเจนแจ่มแจ้งขึ้น

บทบาทของพระพุทธศาสนาในการสร้างสันติภาพ โลกแบบยั่งยืน

ณ บัดนี้ ปีที่สองแห่งสหสวรรษใหม่ได้สิ้นสุดลงแล้ว และก็ถึงเวลาที่พวกเราจะต้องมาใคร่ครวญถึงเรื่องการกระทำและสถานภาพของมนุษย์ คงไม่เป็นการพูดเกินความจริงหากจะกล่าวว่า ศตวรรษที่ผ่านมาเป็นช่วงเวลาแห่งความยุ่งยากสับสนที่สุดในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ เป็นช่วงที่ชีวิตบริสุทธิ์นับล้าน ๆ สูญเสียไป และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมของโลกอย่างที่ไม่อาจซ่อมแซมขึ้นมาใหม่ได้

คาร์ล มาร์กซ์ มีอิทธิพลต่อชะตากรรมของหลายชาติ หลายประเทศ ด้วยการประกาศอุดมการณ์แบบคอมมิวนิสต์ของเขา พวกนิยมราชาธิปไตยบางคนต้องสูญเสียชีวิตขณะที่หลายคนพากันหลบหนีไปยังดินแดนที่ปลอดภัยกว่า อะดอล์ฟ ฮิตเลอร์ สร้างความเฟลิดเฟลินใจให้ตัวเองด้วยการพยายามกวาดล้างพวกยิวและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ก็กลายเป็นเรื่องน่าหวาดกลัวที่สุดในประวัติศาสตร์ ซึ่งชาวยิวและชาวเยอรมันรู้สึกไม่สบายใจเมื่อพูดถึง เช่นเดียวกับรัฐบาลญี่ปุ่นที่ต้องการจะควบคุมและครอบครองประเทศแถบเอเชียด้วยการยกกองทัพล่าอาณานิคมในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จีนและเกาหลีถูกเบียดเบียนบีบคั้นด้วยความกลัว เลือดและน้ำตาจากคน

จริยธรรมและทำตามอำเภอใจ ใช้ชีวิตไปในทางที่เขาคิดว่าเหมาะสมและสะดวกสบายโดยอ้างว่า เป็นสิทธิอันชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย แต่นั่นเป็นประชาธิปไตยแบบเลวร้ายที่สุด การละเลยและเพิกเฉยต่อคุณค่าทางจริยธรรมนี้แพร่หลายร้ายแรงมากขึ้น มันระบาดเข้าไปในทุกหน่วยของสังคมไทย เขาวชนรู้สึกลำบากใจที่ต้องพึ่งพ่อแม่อบรมสั่งสอนเรื่องคุณงามความดี พวกเขาไว้ผมทรงเดียวกับนักร้องเพลงป๊อปของตะวันตก และชอบที่จะเดินเตร่ไปตามถนนสายต่างๆ มากกว่าจะอยู่บ้านช่วยพ่อแม่ทำงาน บางครั้งพวกเขาก็ใช้เวลาและเงินให้หมดไปกับสิ่งไม่เป็นสาระ เช่น ตู้พนันเกม และวิดีโอเกม อินเทอร์เน็ตแพร่หลายรวดเร็วและง่ายต่อการบริการในสิ่งลามกโดยปราศจากความระมัดระวังต่อบาปของบรรดาบริษัทต่างๆ ที่หวังอย่างเดียวคือ กอบโกยเงินให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยพุ่งเป้าไปที่ลูกค้าทั่วโลกทั้งหนุ่มและแก่

ดังนั้น เขาวชนไทยจึงค่อยๆ ระบายไปจากคุณค่าทางศาสนา ศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของตนเอง เทคโนโลยีและวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาครอบงำจิตใจของเขาวชนไทย หลายคนที่ย่อมผมสีบลอนด์ โดยเลือกที่จะเลียนแบบดาราโทรทัศน์ หรือดาราภาพยนตร์ที่ดูท่าทางเป็นยุโรปหรือตะวันตก (ฝรั่ง) เด็กๆ ที่เป็นชนชั้นกลางหรือสูงกว่าชั้นกลางชอบกินอาหารมื้อกลางวันหรือมื้อเย็นตาม

ภัตตาคาร “พาสต์ฟู้ด” ซึ่งมีอยู่ดาษดื่นตามย่านธุรกิจต่าง ๆ กลางเมืองหลวง พวกเขาค้นหาอะไรที่เป็นแบบตะวันตกมาเป็นแรงบันดาลใจและความคิดนึกของตน พวกเขาอาจไม่ได้ดูถูกวัฒนธรรมไทยของเขา เพียงแต่ไม่เสียเวลาคิดถึงมันเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ เขาจึงเห็นบางสิ่งที่ดีในวัฒนธรรมต่างชาติ แต่กลับล้มเหลวในการตระหนักถึงคุณค่าอันดีที่มีในวัฒนธรรมของชาติตน

อีกปัญหาหนึ่งที่ถือว่ารุนแรงร้ายกาจมากก็คือ เรื่องยาเสพติด ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิกฤต (ของสังคมไทย) เพราะมันนำความหายนะมาสู่ชาติบ้านเมือง มันไม่เพียงแต่ทำลายชีวิตของผู้เสพย์เท่านั้น แต่มันสามารถทำลายประเทศชาติให้ล่มสลายเลยก็เดี๋ยว ชาติที่มีคนติดยาและขายยาเสพติดนำไปสู่ความสิ้นชาติและการทำลายล้าง การปราบปรามทำลายล้าง การลักลอบค้ายาเสพติดเป็นภาระที่หนักหน่วงและต้องกระทำอย่างจริงจัง ยาเสพติดหมายถึงเงินก้อนใหญ่ เงินจำนวนมหาศาล และที่ใดมีเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง ที่นั่นก็มีแนวโน้มเรื่องการฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างที่สุดสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ที่ต้องเป็นผู้มีคุณธรรม มือสะอาด และต้องไม่มีความคิดที่จะฉ้อราษฎร์บังหลวงอยู่ในจิตใจ

การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นปัญหาสามัญสำหรับนักการเมืองทั้งหลาย บนเวทีการเมืองของโลก ปัญหานี้มี

อยู่ดาษดื่นในหลาย ๆ ประเทศ ในประเทศไทยเองก็สืบสาว
ได้ง่าย คงไม่เสียเวลามากนักถ้าจะมีใครสักคนมองเห็นว่า
การฉ้อราษฎร์บังหลวงท่วมทับสังคมไทยเหมือนสายน้ำที่
เอ่อล้นท่วมฝั่งและเซาะรอยแตกของหินที่กั้นเป็นเขื่อน (ให้
ฟังทลายลง) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง
มีทั้งนักการเมือง นักธุรกิจ ตำรวจ ข้าราชการ และแม่
กระทั่งครูบาอาจารย์ ช่างเป็นภาพลักษณ์ที่น่ากลัวเสียนี้
กระไร การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นความเจ็บป่วยของสังคม
เป็นเรื่องหนักและไม่น่าอภิรมย์ที่ทุกคนจำเป็นต้องกลั๊กลิ้น
แต่ทำไมต้องกลั๊กลิ้นโดยที่ไม่ทำอะไรสักอย่างกับมันล่ะ

การฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้นเลวร้ายพอ ๆ กับการโกง
และการขโมย ศิลปะในพระพุทธศาสนาสอนเราไม่ให้ขโมย
และไม่ให้พูดปดหรือโกง ทำไมเราถึงไม่ใส่ใจกับคำสอนของ
พระพุทธเจ้า และทำตัวเราให้มีคุณธรรม มือสะอาดละ
ทำไมเราไม่พยายามอย่างยิ่งยวดที่จะสร้างคุณธรรมสร้าง
ความสะอาดหมดจดให้กับชาติของเรา เพื่อที่ลูกหลานของ
เราจะได้วิ่งเล่นกันอย่างเสรีมีสันติสุขทั่วกัน

ประเทศนี้มิได้กำลังเผชิญกับเศรษฐกิจวิกฤต
เท่านั้น แต่ยังเผชิญกับศีลธรรมวิกฤตอีกด้วย เป็นความ
เสื่อมทางคุณธรรมซึ่งแพร่ขยายไปอย่างช้า ๆ ทั่วประเทศ
พระสงฆ์ควรต้องทำหน้าที่หนักขึ้น เพื่อยุติความเสื่อมทาง
คุณธรรมในนักการเมือง ข้าราชการ และอีกหลาย ๆ อาชีพ

ในคืนที่เจ้าชายสิทธัตถะ เสด็จออกจากพระราชวัง
อย่างไม่เปิดเผย พระองค์มีพระประสงค์จะค้นหาวิชาแก่
ทุกขให้กับมนุษยชาติ และพระองค์ก็ทรงทำได้ นั่นคือ ทรง
เป็นอิสระจากความปรารถนาและกิเลสเครื่องเศร้าหมอง
ทั้งหลาย และทรงเป็นบุรุษที่หลุดพ้นเป็นอิสระอย่างที่ไม่
อาจหาคำพูดใดมาบรรยายได้ พระพุทธเจ้าทรงเป็นมนุษย์
แต่พระองค์ทรงอยู่เหนือความขัดแย้งและความแปดเปื้อน
ทั้งหลายด้วยการอบรมขัดเกลาพระองค์ให้บริสุทธิ์สะอาด
ปราศจากรู้อีด้วยความเพียรพยายามของพระองค์เอง ทรง
ปลดปล่อยพระองค์เองให้เป็นอิสระจากกิเลสเครื่องเศร้า
หมองทั้งหลาย บุคคลทั้งหลายผู้มีปัญญาและมีความเข้าใจ
ที่ถูกต้อง สามารถทำได้เช่นกัน โดยปฏิบัติตามแบบอย่าง
พระพุทธองค์

พวกเราทั้งหมดสามารถเป็นอิสระได้เช่นเดียวกับที่
พระพุทธเจ้าทรงกระทำเมื่อกว่าสองพันปีมาแล้ว เราต้อง
ยอมรับว่าคนธรรมดาสามัญเช่นเราๆ ต่างก็ต้องการที่จะได้
ในสิ่งที่ปรารถนาที่ต้องการเพื่อความพึงพอใจทางผัสสะ ไม่
มีความจำเป็นสำหรับเราที่จะไปปิดกั้นความต้องการทาง
ผัสสะ สิ่งที่เราต้องทำคือ ต้องสร้างสัมมาทิฐิ หรือปัญญา
ให้กับความพึงพอใจทางผัสสะที่เราแสวงหาและเตือนตน
เองให้เสพความสุขทางผัสสะเท่าที่จำเป็น เพื่อจะได้ไม่ลุ่ม
หลงมัวเมาจนเกินไป ให้หลีกเลี่ยงความสุขที่จะมีผลร้าย

และไม่น่าฟังปรารถนาตามติดมา พุดให้เข้าใจง่ายก็คือ ให้
ตั้งอยู่ในความพอดีนั่นเอง

การเกิดเป็นคนไทยนั้นถือว่า เกิดมาเพื่อเป็นอิสระ
คนไทยประสบความสำเร็จในการที่ไม่ต้องตกเป็น
อาณานิคมของพวกนักล่าอาณานิคมตะวันตก และถูก
ทำลายล้างโดยคนญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ไทย
เราเป็นอิสระจากการปกครองของชาวต่างชาติ แล้วเราก็มี
วิถีทางดำเนินชีวิตตามแบบอย่างของเราเอง รับถ่ายทอด
คุณค่าทางจริยธรรม และความดีงามต่างๆ มาจาก
บรรพบุรุษ แต่ก็ปล่อยให้มันลื่นหลุดไปกับวิถีการดำเนิน
ชีวิตยุคปัจจุบันอย่างน่าเสียดาย พระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่
ของเราทรงเลิกทาส แต่ปัจจุบันเรากลับมาสร้างความเป็น
ทาสให้กับตัวเองเพราะความเห็นแก่ตัวของเรา ทะเลาะ
เบาะแว้งกันเองด้วยเรื่องไม่เป็นเรื่อง และมีแนวโน้มที่จะ
ถดถอยจากคุณธรรมความดีออกไปทุกที

ยังไม่สายเกินไปสำหรับคนไทยที่จะเปลี่ยนแปลง
เส้นทางชีวิตเสียใหม่ ด้วยการดำเนินตามรอยบาทของ
พระพุทธองค์เหมือนที่บรรพบุรุษของเราได้ดำเนินมาแล้ว
ในอดีต ประเทศไทยมีประเพณีและวัฒนธรรมอันล้ำเลิศที่
คนทั่วโลกโดยเฉพาะชาวตะวันตกต่างพากันนิยมชมชอบ
ยิ่งนัก ประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านี้ตั้งอยู่บนรากฐานของ
พระพุทธศาสนา เพราะพลเมืองของประเทศร้อยละ ๙๖ เป็น

ชาวพุทธ คำสอนที่เด่นชัดเรื่องหนึ่งของพระพุทธศาสนาคือ เรื่องกรรม คนไทยส่วนใหญ่เชื่อในกฎแห่งกรรม ซึ่งจริงๆ แล้วก็คือกฎธรรมชาตินั่นเอง บุคคลที่เข้าใจกฎแห่งกรรม จะสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ เมื่อแก้ปัญหาชีวิตของตนได้ พวกเขาก็จะบรรลุถึงสันติภาพภายในอันเป็นสันติภาพที่แท้จริง การที่เราแต่ละคนจะแก้ปัญหาของตนเพื่อพบกับสันติภาพภายใน จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องกรรมซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสร้างสันติภาพโลก

๑...

คำสอนเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา

สมัยดึกดำบรรพ์ มนุษยชาติตกอยู่ในความมืดบอด มองไปรอบตัวมนุษย์ก็ไม่รู้จักอะไรเลย ครั้นเห็นธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปตามครรลองของมัน เช่น ลมพัด น้ำขึ้นน้ำลง ก็คิดไปว่าต้องมีผู้กระทำ (ให้มันเป็นไปเช่นนี้) อะไรจะเกิด ก็ต้องมีผู้ทำ ไป ๆ มา ๆ ก็เกิดมีเทพเจ้าขึ้นมาว่า เป็นผู้สร้าง ผู้บันดาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในธรรมชาติ ความคิดดังกล่าว ทำให้เกิดมีเทพเจ้าประจำน้ำ ประจำไฟ ประจำลม ประจำท้องฟ้า และมีวิญญูณต่างๆ นับไม่ถ้วน สิ่งสถิตอยู่ตามต้นไม้ ภูเขา และศาลพระภูมิ วิธีติดต่อกับเทพเจ้า เหล่านี้ก็คือการบนบานศาลกล่าว อ้อนวอนขอให้มิโชค และเพื่อปกป้องจากภัยอันตราย

เมื่อเปรียบเทียบสังคมมนุษย์กับโลกแห่งเทพเจ้าแล้ว ก็คงจะเหมือนกันตรงที่ต้องมีเทพองค์หนึ่งซึ่งเหนือกว่าองค์อื่นๆ ความคิดเช่นนี้นำไปสู่ศาสนาแบบเทวนิยม เช่น ศาสนาพราหมณ์ ซึ่งเชื่อว่า มีเทพผู้ยิ่งใหญ่องค์หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้สร้างทุกสิ่งในจักรวาลรวมทั้งสร้างเทพองค์อื่นๆ ด้วย จึงเปลี่ยนจากการที่มีเทพเจ้าประจำธรรมชาติแต่ละอย่างในโลกมาเป็นเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดเพียงองค์เดียว ลัทธิพิธีที่ปฏิบัติต่อเทพเจ้าก็คือการอ้อนวอนขอความช่วยเหลือโดยถือว่า เทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เป็นผู้สร้างผู้บันดาลให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้

การเอาอกเอาใจเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ หรือเทพเล็กๆ ทั้งหลายก็ประดิษฐ์ประดอยมาเป็นพิธีบูชาัญญู ซึ่งตอนแรกๆ ก็นำสัตว์เล็กๆ มาบูชาัญญูก่อน แล้วขยายไปถึงสัตว์ที่ใหญ่ขึ้น เช่น พิธีอัสวเมธ เพื่อแสดงความยิ่งใหญ่ของบรรดาราชามหากษัตริย์ทั้งหลาย กระทั่งถึงมีการฆ่ามนุษย์บูชาัญญูเพื่อเอาอกเอาใจเทพเจ้าให้ถึงที่สุด เลยกลายเป็นลัทธิพิธีที่ฝากความหวังไว้กับสิ่งภายนอก

คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เปลี่ยนแปลงใหม่ว่า มนุษย์มิควรไปหวังพึ่งอำนาจภายนอก ไม่ได้มองดูว่า ตัวทำอะไรได้ แล้วจะต้องทำอะไร พระพุทธองค์ทรงสอนให้มนุษย์หันมามองว่า สิ่งทั้งหลายมันเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ถ้าเรารู้เหตุปัจจัยตามธรรมชาติ เราก็

ไม่ต้องไปหวังพึ่งเทพเจ้าซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก พระพุทธองค์ทรงให้เบนจากการหวังพึ่งอำนาจเทพเจ้าดลบันดาลภายนอกมาสู่การเข้าถึงความจริงของธรรมชาติด้วยปัญญามนุษย์ และทำด้วยความเพียรพยายามของมนุษย์เอง

คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรมแสดงให้เห็นอีกสถานภาพหนึ่งของพระพุทธองค์ คือ ทรงดำรงอยู่ในฐานะผู้เบิกทางของมนุษยชาติ กล่าวได้ว่า คำสอนดังกล่าวเท่ากับเป็นการประกาศอิสรภาพให้กับมนุษยชาติ มนุษย์สามารถกำหนดโชคชะตาของตนได้ด้วยการกระทำ (กรรม) ไม่ต้องคอยพึ่งพาเทพองค์ไหนๆ หรือพึ่งสิ่งเหนือธรรมชาติดังที่เคยยึดถือกันมาช้านาน

เมื่อมนุษย์เปลี่ยนจากการหวังพึ่งสิ่งภายนอกมาเป็นพึ่งตนเอง และรับผิดชอบต่อการกระทำของตน กรรมจึงกลายเป็นเรื่องสำคัญ กรรม (ภาษาบาลีเป็น กम्म) แปลตามตัวว่า การกระทำ หมายถึง กุศลเจตนา หรืออกุศลเจตนา ที่เป็นตัวปรุงแต่งจิตให้เกิดการกระทำ ซึ่งส่งผลต่อการเกิดใหม่และเป็นตัวกำหนดเคราะห์กรรมของสัตว์โลกทั้งปวง เจตนา ก็คือกรรมดังพระพุทธทวจนะว่า ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม และ บุคคลตั้งใจแล้วย่อมกระทำกรรมทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ ดังนั้น กรรมจึงหมายถึงการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา และไม่

รวมหมายถึงการกระทำที่ไม่ประกอบด้วยเจตนา

การกระทำที่เป็นไปทางกายเรียกว่า กายกรรม ที่เป็นไปทางวาจาเรียกว่า วจีกรรม และที่เป็นไปทางใจเรียกว่า มโนกรรม แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นไปทางกายหรือทางวาจา จะต้องมີใจประกอบด้วยเสมอ เพราะเจตนาอันเป็นกิริยาอยู่ในใจ แต่ที่เรียกว่า กายกรรมก็เพราะว่าการกระทำนั้นเกิดขึ้นทางกาย ที่เรียกว่า วจีกรรม เพราะการกระทำนั้นปรากฏให้เห็นทางวาจา มีอยู่กรรมเดียวที่ไม่ต้องประกอบด้วยสองอย่างคือ มโนกรรม เช่น การคิดพยาบาลป้องกันภัยผู้อื่น หรือคิดอิจฉาวิชาผู้อื่น การคิดเช่นนี้จัดเป็นมโนกรรมอกุศล ส่วนการคิดในทางดี เช่น คิดปรารถนาความสุขความเจริญให้แก่ผู้อื่น ตั้งใจแผ่เมตตาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ และคิดให้อภัย จึงเห็นได้ว่า เจตนาหรือใจนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการประกอบกรรม ดังพระพุทธทวจะนะว่า

ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุดสำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทสะประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกข์ย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริต ๓ อย่างนั้น เหมือนลื้อหมุนตามรอยเท้าโค ผู้ลากาเกี่ยวขไปอยู่จะนั้น ถ้าบุคคลมีใจผ่องใส กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม สุขย่อมไปตามบุคคลนั้นเพราะสุจริต ๓ อย่างนั้น เหมือนงามมีปกติไปตามจะนั้น (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕

เมื่อเจตนาเป็นพื้นฐานแห่งการกระทำของมนุษย์กรรมจึงแบ่งออกเป็นกรรมดี หรืออกุศลกรรม และกรรมชั่ว หรืออกุศลกรรม เมื่อเจตนาถูกกำหนดโดยความโลภ (โลภะ) ความโกรธ (โทสะ) หรือความหลง (โมหะ) อกุศลมูล ๓ อย่างนี้ ส่งผลให้การกระทำนั้นเป็นอกุศลหรือไม่บริสุทธิ์ในทางตรงข้าม เมื่อการกระทำนั้นเป็นอิสระจากอกุศลมูล ๓ เช่น การฝึกอบรมจิต โดยการเจริญพระกรรมฐานจนเห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ กรรมนั้นถือว่าเป็นกุศล ตราบใดที่การกระทำ (ดีหรือชั่ว) เกิดจากความปรารถนา (คือเจตนา) ก็จะนำมาซึ่งผล (ดีหรือชั่ว) เสมอ ผลแห่งการกระทำจะแสดงออกมาตามเวลา มองอีกแง่หนึ่งคือ การให้ผลของกรรมจำแนกเป็น ๓ ดังพระพุทธทวจนะว่า การให้ผลของกรรมจำแนกเป็น ๓ ได้แก่ กรรมให้ผลในชาตินี้ กรรมให้ผลในชาติหน้า และกรรมให้ผลในชาติต่อไป

ในกุกกุโรวาทสูตร มัชฌิมนิกาย และจตุกกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระพุทธเจ้าทรงจำแนกกรรมออกเป็น ๔ อย่างตามคุณภาพและการให้ผล ดังพระพุทธทวจนะว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย กรรม ๔ อย่างนี้ เราทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว จึงประกาศให้ผู้อื่นรู้ตาม ๔ อย่าง เป็นไฉน คือ กรรมดำให้ผลดำ กรรมขาวให้ผลขาว กรรมทั้งดำทั้งขาวให้ผลทั้งดำทั้งขาว และกรรมไม่ดำไม่ขาวให้

ผลไม่ดำไม่ขาว อันนำไปสู่ความสิ้นไปแห่งกรรม (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๑ ๒๕๓๙ : ๓๔๕)

การแบ่งกรรมออกเป็น ๔ อย่างข้างต้นนี้ เป็นการแบ่งตามคุณภาพและการให้ผลของกรรมนั้นๆ คือแบ่งเป็นกรรมดี กรรมชั่ว กรรมทั้งดีทั้งชั่ว และกรรมไม่ดีไม่ชั่ว

กรรมดำนั้นพระพุทธองค์ทรงชี้ไปที่การกระทำชั่วทางกาย วาจา และใจ ซึ่งนำความทุกข์ความเดือดร้อนมาสู่สัตว์มีชีวิตทั้งปวง การกระทำชั่ว เช่น การฆ่า การลักขโมย การประพฤตินิดในกาม การพูดปด จัดเป็นกรรมดำหรือกรรมชั่ว กรรมดำยังหมายถึงอนันตริยกรรม ๕ อย่าง ซึ่งส่งผลให้แก่ผู้กระทำในชีวิตนี้เลยทีเดียว ได้แก่ ฆ่าแม่ ฆ่าพ่อ ฆ่าพระอรหันต์ ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงยังพระโลหิตให้ห้อขึ้นไป และสังฆเภทคือการทำสงฆ์ให้แตกกัน

ตามทรรศนะของพระพุทธศาสนา การมีอยู่ของมนุษย์ถูกกำหนดโดยกรรมของมนุษย์เอง การกระทำของเขาจะสะท้อนถึงความเป็นอยู่ส่วนตัวของเขา ถ้ากรรมไม่ให้ผลในชีวิตนี้ ก็จะไปให้ผลในเวลาต่อมา บุคคลผู้ทำกรรมชั่วจะได้รับผลชั่วตอบแทนอย่างแน่นอน

กรรมอย่างที่สองคือกรรมตรงข้ามกับอย่างแรก เรียกว่ากรรมขาวให้ผลขาว กรรมขาวหมายถึงกรรมดีหรือกรรมที่เป็นบุญกุศล (กุศลกรรม) ที่กระทำทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ

ตามหลักกฎแห่งกรรม ผลย่อมเกิดจากเหตุเสมอ การปรากฏของกรรมก็เช่นกัน มักปรากฏออกมาเหมือนกันระหว่างการกระทำและผลของมันเช่นเดียวกับเหตุและผล ด้วยเหตุนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า บุคคลหว่านพืชเช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้น ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว

เช่นเดียวกับกุศลกรรมที่ให้ผลอย่างเหมาะสมเสมอ เช่น ให้ผลเป็นความสุขทางกายหรือความสบายใจ

กรรมอย่างที่สามคือ กรรมทั้งดำทั้งขาว กรรมชนิดนี้เป็นกรรมที่ปนกันระหว่างกรรมดีและกรรมชั่ว ตามหลักของพระพุทธศาสนา ถ้ากรรมดีและกรรมชั่วกระทำด้วยกัน (คือทำทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว) ก็จะได้รับผลทั้งความสุขและความทุกข์ คำว่า “กระทำด้วยกัน” หมายถึง ช่วงของเวลา หรือช่วงของชีวิตนี้ เพราะกรรมดีและกรรมชั่วไม่สามารถให้ผลพร้อมกันได้ เพราะเป็นไปไม่ได้ที่กรรมสองชนิดคือดีและชั่วจะให้ผลในเวลาเดียวกัน

ในความเป็นจริงแล้ว ความสุขมีความทุกข์ตามมา และความทุกข์ก็มีความสุขตามมา นี่คือสังขารของชีวิต ความสุขและความทุกข์ต่างผลัดเปลี่ยนเวียนกันมาให้ผล ไม่มีผู้ใดในโลกที่ทำแต่กรรมดีหรือทำแต่กรรมชั่วเท่านั้น ในชีวิตประจำวันเรามักทำกรรมดีบ้าง กรรมชั่วบ้าง จึงประสบสุขบ้างทุกข์บ้างตามกรรมที่ทำ

กรรมสามอย่างที่กล่าวข้างต้นนี้ เราสามารถสรุปลง

ด้วยพระพุทธรูปจนจะได้ว่า

สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย จักทำกรรมอันใดไว้ ไม่ว่าดีหรือชั่ว ต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้น

กรรมอย่างสุดท้ายคือ กรรมไม่ดำไม่ขาว ให้ผลไม่ดำไม่ขาว หมายถึง การกระทำที่ไม่จัดว่าดี ไม่จัดว่าชั่ว หรือไม่จัดว่าทั้งดีทั้งชั่ว ในการให้ผลของกรรม ความทุกข์ย่อมเป็นผลมาจากกรรมดำ ความสุขเป็นผลมาจากกรรมขาว ความสุขที่เจือด้วยความทุกข์ย่อมเป็นผลมาจากกรรมทั้งดำทั้งขาว ส่วนกรรมไม่ดำไม่ขาวมิได้นำไปสู่ผลเหมือนกรรมสามอย่างข้างต้น แต่นำไปสู่สภาวะที่อยู่เหนือความสุขและความทุกข์ สภาวะแห่งความสิ้นสุดของกรรมทั้งปวง สภาวะนิพพานอันเป็นสภาวะแห่งสันติภาพที่แท้ ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเอง โดยการเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘

อย่างไรก็ตาม กรรมไม่ดำไม่ขาวนี้อ่านนำไปปะปนกับการกระทำของผู้หลุดพ้นแล้ว หรือพระอรหันต์ การกระทำของพระอรหันต์ไม่จัดเป็นกรรม แต่เป็นกิริยา (การเคลื่อนไหว) ทั้งนี้เพราะเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย (กิเลส) ได้ถูกถอนรากถอนโคนไม่หลงเหลือแล้วจากบุคคลผู้สำเร็จอรหันต์

พิจารณาในแง่สัมบูรณ์ กรรมประเภทหลังนี้ไม่ควร
นับเนื่องอยู่ในกรรมที่เป็นกรรมดำ หรือกรรมขาวอย่างใด
อย่างหนึ่ง แต่ถ้ามองในแง่สัมพัทธ์ ในเมื่อกรรมนี้มีได้ส่งผล
ที่เป็นความทุกข์หรือผลที่ไม่เป็นประโยชน์ก็อาจสงเคราะห์
เข้าในกรรมดีได้ การตีความเช่นนี้ต้องได้รับการแยกแยะ
ให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนว่า ขณะที่กรรมดี
ธรรมดานำไปสู่การเกิดใหม่ แต่กรรมไม่ดำไม่ขาวนำไปสู่
การสิ้นสุดแห่งการเกิด (กรรมดีธรรมดา หมายถึง
กุศลกรรมบถ ๑๐ ส่วนกรรมไม่ดำไม่ขาว หมายถึง การ
เจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งจะนำไปสู่นิพพาน คือ ไม่ต้อง
เวียนว่ายตายเกิดอีก) นี้เองที่อาจเป็นเหตุให้พระพุทธองค์
ไม่ทรงสงเคราะห์กรรมชนิดนี้ไว้ในกรรมขาว พระพุทธองค์
ตรัสว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย ก็อะไรเล่าคือผลของกรรมไม่ดำ
ไม่ขาว และนำไปสู่ความสิ้นกรรม คือ เจตนาเพื่อละกรรม
ดำมีวิบากดำ เจตนาเพื่อละกรรมขาวมีวิบากขาว และ
เจตนาเพื่อละกรรมทั้งดำทั้งขาว มีวิบากทั้งดำทั้งขาว นี้เรา
เรียกว่า กรรมไม่ดำไม่ขาว มีวิบากไม่ดำไม่ขาว และนำไป
สู่การสิ้นกรรม (พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ ๒๕๓๙ : ๓๕๐)

ตัวอย่างของกรรมไม่ดำไม่ขาวนี้ พระพุทธองค์ทรง
ชี้ไปที่ การเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ อันเป็นหลักคำสอนของ
พระพุทธศาสนา ที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์ และสู่นิพพาน

อริยมรรคมีองค์ ๘ หากปฏิบัติอย่างเหมาะสมและบริบูรณ์แล้ว จะนำไปสู่ความหลุดพ้นหรือนิพพานอันเป็นสภาวะที่อยู่เหนือความทุกข์และความสุข กรรมดำและกรรมขาวมักนำไปสู่การสร้างกรรมใหม่ขึ้นมาอีก ตัวอย่างเช่น เมื่อทำกรรมดีก็จะได้รับผลดีต่อไปเรื่อยๆ (กรรมก็จะไม่สิ้นสุด)

๕...

ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา การเวียนว่ายอยู่ในวัฏจักรแห่งความทุกข์และความขัดแย้งจะไม่สิ้นสุดลง ตราบใดที่ตัณหาซึ่งเป็นรากเหง้าของการเวียนว่ายมิได้ถูกขจัดให้หมดไป ดังนั้น สันติภาพแบบยั่งยืนที่แท้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อกำจัดตัณหาให้สิ้นไป ทั้งจากระดับปัจเจกชน และระดับสังคม ตัณหาที่กล่าวนี้จะถูกถอนรากถอนโคน ด้วยการดำเนินตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเรียกว่า กรรมไม่ดำไม่ขาว กรรมชนิดนี้จะนำไปสู่การเกิดขึ้นแห่งวิปัสสนาญาณ ซึ่งจะขจัดตัณหาได้ เมื่อตัณหาถูกขจัดให้หมดสิ้นไป ความหลุดพ้นก็จะบังเกิดขึ้น และวัฏจักรแห่งความทุกข์และความขัดแย้งก็จะแตกทำลายไป การดับทุกข์ทางใจสามารถเข้าถึงได้ในขณะยังมีชีวิตแม้ว่าทุกข์

ทางกายจะยังคงมีตราบนเท้าที่ร่างกายยังคงดำรงคงอยู่ แต่ทุกข์
กายแม้จะมีกำลังแรงเพียงใดก็ไม่อาจส่งผลให้จิตของพระ
อรหันต์ต้องเศร้าหมองได้ (พระอรหันต์ คือ ท่านผู้บรรล
นิพพาน หรือท่านผู้เป็นอิสระหลุดพ้น) ทุกข์ทั้งปวงจะสิ้นสุด
ลงต่อเมื่อพระอรหันต์สิ้นชีวิตหรือปรินิพพานอันเป็นสภาวะ
ที่อยู่พ้นจากความเกิดและความตาย พ้นจากทุกข์และสุขใน
ความหมายของชาวโลก อยู่พ้นจากเหตุผลหรือภาษาที่จะ
อธิบายได้ เป็นสภาวะแห่งนิรามิสสุขซึ่งทำลายผู้มีมีความ
เพียรให้มาทดสอบเพื่อการเข้าถึง

พระพุทธโฆสาจารย์ (พระภิกษุชาวอินเดียซึ่งเกิด
เมื่อปี พ.ศ.๙๕๖ ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งใกล้เมืองพุทธคยาอัน
เป็นสถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธองค์) ผู้รจนาคัมภีร์วิสุทธิ
มรรค หรือทางแห่งความบริสุทธิ์ ได้รวบรวมแนวคิดต่าง ๆ
เกี่ยวกับเรื่องกรรมจากพระไตรปิฎก และจำแนกออกเป็น
๓ หมวดๆ ละ ๔ กรรม รวมเรียกว่า กรรม ๑๒ (วิสุทธิ
มรรค, ๖๐๑ - ๖๐๒)

หมวดที่หนึ่ง จำแนกตามเวลาที่ให้ผล ได้แก่

(๑) **ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม** หมายถึง กรรมให้ผล
ในปัจจุบันคือภพนี้ กรรมชนิดนี้จะมาให้ผลแก่ผู้กระทำใน
ชาตินี้ (คือชาติที่ทำความกรรม) ทันตาเห็น

(๒) **อุปปัชชเวทนียกรรม** หมายถึง กรรมให้ผลใน
ภพที่จะไปเกิด คือภพหน้าที่ใกล้กับภพปัจจุบัน เป็นกรรม

ที่ผู้กระทำแล้ว (ในภพนี้ หรือชาตินี้) จะได้รับผลในภพหน้าหรือชาติหน้า

(๓) **อปราปรียเวทเนียกรรม** หมายถึง กรรมให้ผลในภพต่อไป ถัดจากภพหน้าหรือชาติหน้า คือ กรรมที่ผู้กระทำแล้ว (ในภพนี้หรือชาตินี้) จะได้รับผลในภพต่อไป กรรมชนิดนี้จะติดตามผู้กระทำไปเรื่อยๆ ได้โอกาสเมื่อใดก็ให้ผลเมื่อนั้น トラบเท่าที่สังสารวัฏยังดำเนินอยู่

(๔) **อโหสิกรรม** หมายถึง กรรมเล็กให้ผลหรือไม่ มีผลอีก หมายถึง กรรมที่พึงกล่าวได้ว่า กรรมได้มี แต่ไม่มีแล้ว (อดีตกาล) ไม่มี (ปัจจุบันกาล) และจะไม่มี (อนาคตกาล) ซึ่งวิบาก (วิบากคือผลของกรรม)

ถ้ากรรมสองอย่างแรกไม่ได้ให้ผลในชาตินี้และไม่ได้ให้ผลในชาติหน้า ก็จะกลายเป็นอโหสิกรรม (กรรมสองอย่างแรกคือ ทิฏฐธรรมเวทเนียกรรม และอุปัชชเวทเนียกรรม) ส่วนกรรมที่ให้ผลในภพต่อไป (คือ อปราปรียเวทเนียกรรม) จะไม่กลายเป็นอโหสิกรรม (คือจะติดตามเราไปทุกภพชาติ)

หมวดที่สอง จำแนกการให้ผลตามหน้าที่ ได้แก่

(๕) **ชนกกรรม** ที่เรียกว่า ชนกกรรม ในที่นี้หมายถึง กรรมทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว ซึ่งจะให้ผลอำนาจวิบากแก่ชนันท์ ทั้งรูปชนันท์และนามชนันท์ตราบเท่าที่ผู้กระทำยังเวียนว่ายอยู่ในวัฏสงสาร

(๖) **อุปถัมภ์ภกกรรม หรือกรรมสนับสนุน** กรรมชนิดนี้ไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่วิบาก แต่ไปสนับสนุนหรือขยายผลของวิบากให้สุข หรือทุกข์มากยิ่งขึ้น (คือถ้าเป็นกรรมดีก็ให้ผลเป็นความสุขมากขึ้น แต่ถ้าเป็นกรรมชั่วก็ทำให้ทุกข์มากขึ้น) เมื่อผู้กระทำไปเกิดใหม่

(๗) **อุปปีพกกรรม** หมายถึง กรรมเบียดเบียนหรือบีบคั้น เป็นกรรมที่มาให้ผลบีบคั้นผลแห่งชนกกรรม และอุปถัมภ์ภกกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาลง บั่นทอนวิบาก (ไม่ว่าสุขหรือทุกข์) มิให้เป็นไปได้นาน

(๘) **อุปฆาตกรรม** หมายถึง กรรมตัดรอน กรรมชนิดนี้จะไปตัดรอนกรรมที่เบากว่า (ไม่ว่าเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว) เป็นเหตุให้ผลเบี่ยงเบนไป (กรรมที่เบากว่าในที่นี้หมายถึง อุปปีพกกรรม)

หมวดที่สาม จำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล

(๙) **ครุภกกรรม** หมายถึง กรรมหนัก เมื่อมีกรรมหนักมากกับหนักน้อยอยู่ด้วยกัน กรรมที่หนักมากจะให้ผลก่อนไม่ว่าจะเป็นกรรมดี (ที่จะให้ผลไปเกิดในภพภูมิสูง) หรือกรรมชั่ว (เช่น แม่ แม่พ่อ)

(๑๐) **อาจิณณกรรม** หมายถึง กรรมชิน หรือกรรมทำมาก เมื่อมีกรรมทำมาก และกรรมทำไม่มากอยู่ด้วยกัน กรรมทำมาก (ไม่ว่าดีหรือชั่ว) จะให้ผลก่อน

(๑๑) **อาสัณนกรรม** หมายถึง กรรมจวนเจียน หรือ กรรมใกล้ตาย ได้แก่ กรรมที่ผู้กระทำการได้ต่อนกำลังจะตาย กรรมนี้จะส่งผลต่อการเกิดใหม่ในทันที

(๑๒) **กัตตตทากรรม** หมายถึง กรรมสักว่าทำซึ่งไม่รวมกรรมสามอย่างข้างต้น (คือ คุรุกรรม อาจิณณกรรม และอาสัณนกรรม) กรรมชนิดนี้จะให้ผลก็ต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นมาให้ผลแล้ว (คือให้ผลเป็นลำดับสุดท้าย)

ความแตกต่างแห่งกรรม และความแตกต่างแห่งวิบากของกรรม ๑๒ อย่างนี้ ย่อมปรากฏโดยสภาพแจ่มแจ้ง ต่อแก่กรรมวิบากของพระพุทธเจ้าทั้งหลายเท่านั้น ไม่สาธารณะกับพระสาวกทั้งหลาย ทั้งความแตกต่างแห่งกรรมและความแตกต่างแห่งวิบาก ภิกษุ (ผู้เห็นแจ้งด้วยการบำเพ็ญวิปัสสนา) จะพึงรู้ได้ก็แต่โดยเอกเทศ ดังพระอรรถกถาจารย์อธิบายไว้ว่า

บุรุษผู้หนึ่ง (หมายถึง ภิกษุ) ทำการกำหนดจับปัจจัยของรูปนามทางกรรมวิภู และวิปากวิภูอย่างนี้ โดยผนวกกรรม ๑๒ อย่างนี้เข้าในกรรมวิภู ด้วยประการฉะนี้

บุรุษนั้นเห็นความเป็นไปแห่งนามรูปโดยปัจจัยทางกรรมวิภู และวิปากวิภูดังกล่าวมานี้แล้ว ย่อมพิจารณาเห็นเองว่า นามรูปนี้เป็นไปโดยปัจจัยด้วยอำนาจกรรมวิภู และวิปากวิภูในกาลบัดนี้ ฉันทิใด แม้ในกาลอดีต ก็เป็นไปโดยปัจจัย ด้วยอำนาจกรรมวิภูและวิปากวิภูมาแล้ว ในกาล

อนาคตแล้ว ก็จักเป็นไปโดยปัจจัยด้วยอำนาจกรรมวิภูและ
วิปากวิภู ฉะนั้นเหมือนกัน กรรมและวิปากของกรรมก็ดี
กรรมวิภูและวิปากวิภูก็ดี กรรมประวัต (ความหมุนไปแห่ง
กรรม) และวิปากวิภู (ความหมุนไปแห่งวิปาก) ก็ดี กรรม
สันตติ (ความสืบเนื่องแห่งกรรม) และวิปากสันตติ (ความ
สืบเนื่องแห่งวิปาก) ก็ดี กิริยาและผลแห่งกิริยาก็คดี ย่อมเป็น
ไปตามนัยนี้ วิปากทั้งหลายย่อมเป็นไปเพราะกรรม วิปาก
มีกรรมเป็นแดนเกิด ภพใหม่ย่อมมีเพราะกรรม โลกย่อม
หมุนไปดังนี้

(วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๓ ตอนจบ ๒๕๒๑ : ๓๓ -
๓๔)

ด้วยเหตุนี้ พระพุทธองค์จึงตรัสว่า กมฺมฺนา วตฺตตี
โลโก - สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม (พระไตรปิฎก เล่มที่
๑๓ ๒๕๓๙ : ๔๑๙) กรรมในที่นี้รวมถึงกฎแห่งกรรมด้วย
กฎแห่งกรรมปรากฏในจุฬกัมมวิภังคสูตร มัชฌิม
นิกาย ซึ่งพรรณนาไว้ว่า

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับ ณ พระเชตวันมหา
วิหาร พระอารามที่ท่านอนาถปิณฑิก เศรษฐี สร้างถวาย
ซึ่งอยู่ใกล้เมืองสาวัตถี พราหมณ์หนุ่มผู้หนึ่งชื่อ สุขมาณพ
บุตรโตเทยยพราหมณ์ ได้มาเข้าเฝ้าและทูลถามถึงเหตุ
ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ผู้เกิดมาในโลกนี้มีคุณสมบัติแตกต่าง
กัน เขากราบทูลว่า

ข้าแต่พระโคตมะ อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ผู้เกิดมาในโลกนี้ปรากฏทรมานและประณีต ข้าแต่พระโคตมะ ทำไมบางคนอายุสั้น บางคนอายุยืน บ้างมีโรคมาก บ้างมีโรคน้อย บ้างมีผิวพรรณทรมาน บ้างมีผิวพรรณงาม บ้างมีศักดาน้อย บ้างมีศักดามาก บ้างยากจน บ้างร่ำรวย บ้างเกิดในตระกูลต่ำ บ้างเกิดในตระกูลสูง บ้างโง่ บ้างฉลาด ข้าแต่พระโคตมะ อะไรเล่าเป็นเหตุ เป็นปัจจัย ที่ทำให้มนุษย์ผู้เกิดมาในโลกนี้ปรากฏทรมานและประณีต (พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๔ ๒๕๓๙ : ๕๘๒)

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า (ที่เป็นเช่นนั้นเพราะกรรม) คุกรมาณพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ปรากฏทรมานและประณีต

ในสูตรเดียวกันนี้ พระพุทธองค์ทรงอธิบายถึงความแตกต่างกันในหมู่มนุษย์ที่เกิดมาว่า ขึ้นอยู่กับเหตุและผล เหตุอย่างไร ผลก็อย่างนั้น ซึ่งสรุปได้เป็น ๗ คู่ ได้แก่

๑. ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทำให้อายุสั้น ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทำให้อายุยืน

๒. เบียดเบียนสัตว์ทำให้มีโรคมาก ไม่เบียดเบียนสัตว์ทำให้มีโรคน้อย

๓. มักโกรธ อาฆาต และผูกเวร ทำให้มีรูปร่าง

หน้าตาและผิวพรรณทราวม ไม่มักโกรธ ไม่อาฆาต และไม่
ผูกเวร ทำให้มีรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณงาม

๔. วิชาผู้อื่นทำให้มีอำนาจน้อย ไม่วิชาผู้อื่นทำ
ให้มีอำนาจมาก

๕. ตระหนี่เหนียวแน่น เห็นแก่ตัว ทำให้ยากจน
ขัดสน ทำบุญบริจาคทาน ทำให้มั่งคั่งร่ำรวย

๖. เย่อหยิ่งจองหอง ทำให้เกิดในตระกูลต่ำ อ่อนน้อม
ถ่อมตน ทำให้เกิดในตระกูลสูง

๗. ไม่สนใจใฝ่หาความรู้ใหม่ ทำให้โง่ ใฝ่ใจชวนขาย
หาความรู้ใหม่ทำให้ฉลาด

การทำงานของกฎแห่งกรรมเป็นเรื่องสลับซับซ้อน
ยากแก่การเข้าใจ เพราะไม่แน่นอนเสมอไปว่าสาเหตุอย่างหนึ่ง
จะให้ผลที่สอดคล้องกัน กฎแห่งกรรมได้ให้คำตอบแก่
ปัญหาที่ลึกลับอันเกี่ยวกับความแตกต่างกันของมนุษย์เท่า
ที่เหตุผลของเราจะเข้าถึง ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การทำงาน
ของกรรมนั้นสลับซับซ้อนและลึกลับ เราจึงไม่สามารถเข้าใจ
ได้ทุกแง่มุมของมัน ยังมีปัญหาที่ละเอียดอ่อนบางปัญหา
ที่ต้องใช้วิจารณ์ญาณใคร่ครวญด้วยความระมัดระวังเป็น
อย่างมาก

ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา กรรมชั่วชนิด
เดียวกันอาจส่งผลต่างกันได้ในบุคคลสองคนที่ต่างกัน ซึ่ง
ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางใจของแต่ละบุคคล คุณสมบัติทาง

ใจจะมีอิทธิพลต่อการให้ผลของกรรม ทรรศนะเช่นนี้ได้ อธิบายไว้อย่างแจ่มแจ้งในพระบาลี (อังคุตตรนิกายติกนิบาต พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐ หน้า ๓๒๑) ซึ่งในเรื่องนี้ พระพุทธองค์ทรงอธิบายแก่พระสาวกว่า เป็นไปได้ที่บุคคลทำความชั่วเพียงเล็กน้อยแต่ไปเกิดในนรก ขณะที่อีกคนหนึ่งทำความชั่วอย่างเดียวกัน แต่แทนที่จะไปเกิดในนรก กลับได้รับผลในชีวิตนี้เมื่อกรรมชั่วของบุคคลหลังให้ผล ก็ จะส่งผลน้อยกว่า พระพุทธองค์ตรัสว่า

ภิกษุทั้งหลาย ก็บุคคลเช่นไรเล่า ที่ความชั่วเพียงเล็กน้อยของเขาส่งผลให้เขาไปนรกได้ ภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดก็ตามที่บุคคลนั้นไม่อบรมกาย ไม่อบรมศีล ไม่อบรมจิต ไม่อบรมปัญญา ไม่มีคุณธรรม บุคคลเช่นนี้แหละ ภิกษุทั้งหลาย ที่กรรมชั่วเพียงเล็กน้อยของเขา สามารถนำเขาไปนรกได้ (พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐ ๒๕๓๙ : ๓๒๑)

พระพุทธองค์ทรงอธิบายต่อไปว่า ในทางตรงข้าม หากบุคคลใดอบรมกาย อบรมศีล อบรมจิต อบรมปัญญา เป็นผู้ที่มีคุณธรรม และเจริญเมตตาสามเภาเสมอ (ในที่นี้หมายถึงแผ่เมตตาและกรุณาให้กับสัตว์ทั้งหลายไม่มีประมาณ) บุคคลนั้นแม้จะทำความชั่วเพียงเล็กน้อย จะได้รับผลของกรรมชั่วนั้นในชีวิตปัจจุบัน และเมื่อกรรมชั่วได้ให้ผลแล้ว เขาจึงได้รับผลกระทบบางจากกรรมน้อยกว่า

นี้ชี้ให้เห็นว่า คุณสมบัติทางใจ (ซึ่งเป็นคุณสมบัติ

ภายใน) ของบุคคลสามารถที่จะนำมาเป็นเงื่อนไขในการให้ผลของกรรมชั่วได้ หมายความว่า ถ้าบุคคลนั้นทำกรรมชั่วเพียงเล็กน้อย แต่ไม่มีคุณธรรมเลย (ไม่มีคุณสมบัติทางใจ) กรรมชั่วนั้นก็มีผลเพียงพอที่จะนำเขาไปนรกได้ แต่ถ้าบุคคลอีกคนหนึ่งเป็นคนมีคุณธรรม ทำกรรมชั่วยุ่อย่างเดียวกับคนแรก กรรมชั่วเพียงเล็กน้อยนั้นจะส่งผลให้เขาเก็บเกี่ยวในชีวิตนี้ (โดยไม่ต้องไปตกนรก) คือ อิทธิพลของกรรมนั้นมาส่งผลในชีวิตนี้ แล้วก็กลายเป็นอโหสิกรรม (คือไม่ให้ผลอีก) จึงไม่ต้องไปตกนรก เรื่องนี้พระพุทธองค์ทรงอุปมากับเกลือและน้ำ

เรื่องแรก ทรงอุปมาผู้ที่มีคุณธรรมน้อย แล้วทำกรรมชั่วเพียงเล็กน้อยว่า เหมือนกับน้ำหนึ่งถ้วย เมื่อนำเกลือหนึ่งกำมือใส่ลงไป น้ำก็มีรสเค็มไม่สามารถดื่มแก้กระหายได้ ทั้งนี้เพราะน้ำในถ้วยมีปริมาณน้อย เรื่องที่สอง ทรงอุปมาผู้ที่มีคุณธรรมมาก แล้วทำกรรมชั่วเพียงเล็กน้อยว่า เหมือนกับแม่น้ำคงคา (ทั้งสาย) เมื่อนำเกลือหนึ่งกำมือใส่ลงไป ก็ไม่มีผลทำให้น้ำมีรสเค็มจนดื่มไม่ได้

๑๐...

พระพุทธศาสนาสอนว่า แม้กรรมชั่วจะให้ผลอย่าง
แน่นอน แต่ก็มีได้หมายความว่า เราจะไม่สามารถทำอะไร
กับมันได้เลย บุคคลที่ทำความชั่วไว้สามารถจะทำให้กรรม
เบาบางลงได้ด้วยการทำกรรมดี ยิ่งทำกรรมดีมากเท่าไรก็
จะยิ่งมีกำลังที่จะต่อต้านกรรมชั่วที่ทำไว้ได้มากเท่านั้น
ความรุนแรงร้ายกาจของกรรมชั่วสามารถทำให้เบาบางลง
ได้ด้วยกรรมดีเหมือนทำกรดให้เจือจางลงได้ด้วยน้ำ ดังนั้น
ในทรรศนะของพระพุทธศาสนาจึงไม่เป็นการสายเกินไป
สำหรับคนทำผิดคิดชั่วที่จะหันมาสร้างกรรมทำดีกระทั่ง
สามารถบรรลู่ถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้นได้

การแสดงให้ปรากฏของกฎแห่งกรรมก็เหมือนกับ
การปรากฏของเจตนาและวิบากที่เรียกว่า เหตุ และผล เหตุ

อย่างไร ผลก็อย่างนั้น ความหมายของกรรมในเชิงคุณธรรมก็คือการตอบแทน เป็นกฎแห่งศีลธรรมที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงหลบหนีไปได้ ผลของกรรมเท่านั้นที่จะปรากฏออกมาดี ชั่ว ทั้งดีทั้งชั่ว หรือไม่ดีไม่ชั่ว ในพระบาลีได้จำแนกกรรมออกเป็น กรรมดำ กรรมขาว กรรมทั้งดำทั้งขาว และกรรมไม่ดำไม่ขาว นั่นก็จำแนกตามผลของมัน กรรมจึงไม่สามารถแยกจากผลของมันได้ และการศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้ก็ต้องศึกษาด้วยความสัมพันธ์กันระหว่างเหตุกับผล

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า แม้พระพุทธเจ้าจะทรงสอนเรื่องกฎแห่งกรรมมากกว่าสองพันห้าร้อยปีแล้ว ในปัจจุบันก็ยังนำมาใช้ได้อยู่ เนื่องจากพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั้นเป็น อกาลิก คือ ไม่ประกอบด้วยกาล เรื่องของกรรมสอดคล้องกับความรู้สมัยใหม่เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นความเชื่อที่เหมาะสมกับคนยุคใหม่มากที่สุด เมื่อศึกษาเรื่องกฎแห่งกรรมให้เข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจน เราจะพบว่าพฤติกรรมของปัจเจกชนมีผลต่อสังคมมนุษย์ ดูประเทศไทยเป็นตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า การตัดไม้ทำลายป่าซึ่งเกิดจากความโลภของปัจเจกชน มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม เพราะนำไปสู่สภาวะฝนแล้ง น้ำท่วม และอากาศร้อน หากปัจเจกชนเหล่านั้นได้เรียนรู้เรื่องกฎแห่งกรรมมาก่อน ก็จะมีจิตยับยั้งชั่งใจที่จะไม่ตัดไม้ทำลายป่า ดังนั้น การศึกษา

เอเชียด้วยกัน กระทั่งประเทศมหาอำนาจอย่างอเมริกาต้อง
ทิ้งระเบิดลงมาที่เมืองนางาซากิ และฮิโรชิมาจนกระทั่ง
จักรวรรดินิยมหัวแข็ง ผู้ซึ่งมีฉายาว่า ปีศาจแห่งคาบสมุทร
ตะวันออก (ฉายาที่ประเทศเพื่อนบ้านของญี่ปุ่นคือจีนตั้งให้)
ต้องถูกบังคับให้ยอมแพ้อย่างไม่มีเงื่อนไข

ในเวียดนาม โฮจิมินห์ตัดสินใจเข้าร่วมอุดมการณ์กับ
คาร์ล มาร์กซ์ และเลนิน โดยที่ฝรั่งเศสไม่สามารถทำอะไร
ได้ กระนั้นอเมริกาก็ซื้อบริสุทธ์ถึงกับส่งกองทัพอันประกอบด้วย
เด็กหนุ่มไปตายอย่างน่าเศร้าสลดในป่าเขาของประเทศ
เวียดนาม ส่วนพวกที่ไม่ตายก็ตะเกียกตะกายกลับบ้านเกิด
พร้อมกับหอบหิ้วฝันร้ายกลับมาด้วย ในกัมพูชา
บุรุษที่ชื่อพอล พต ตัดสินใจแล้วว่าลัทธิมาร์กซิสต์ ลัทธิ
เลนิน และลัทธิเหมา ดีกว่าพระเจ้าสีหนุ และเริ่มส่งเสริม
อุดมการณ์ด้วยการเข่นฆ่าฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ตัวเลขที่เป็น
ทางการบ่งชี้ออกมาว่าศิระหรือหัวกะโหลกของผู้ที่ถูกฆ่า
มีจำนวนถึงหนึ่งล้าน แต่ตัวเลขที่ไม่เป็นทางการบอกว่ามีถึง
สามล้านหรือมากกว่า

ในโลกตะวันตกเกิดสงครามเย็นระหว่างประเทศ
ยักษ์ใหญ่สองประเทศคือสหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา
ยุโรปตะวันออกถูกล้อมรอบด้วยมานเหล็ก กำแพงเบอร์ลิน
ก็แบ่งคนเยอรมันออกเป็นสองฝ่าย ในที่สุด คาร์ล มาร์กซ์
ก็ต้องพบกับความพ่ายแพ้ เมื่อ มิกแฮล โกรบาชอฟ

ทดลองความคิดเรื่อง การปรับโครงสร้าง และ การเปิด
สังคม ของเขา สหภาพโซเวียตล่มสลายลงและสงครามเย็น
ดูเหมือนจะต้องยุติ กำแพงเบอร์ลินพังทลายและชาว
เยอรมันก็รวมกันได้

ช่วงเวลานั้น ในประเทศจีน เหมาสิ้นชีวิตลงก่อนสัก
สองสามปี หอบหิวอดุมคติเกี่ยวกับการปฏิวัติทางวัฒนธรรม
ไปยังหลุมศพด้วย และ เต็ง เสี่ยว ผิง ก็ เปิด ประเทศจีน
ให้โลกรู้ รวมทั้งประเทศนายทุนที่มีเงินล้านหลาม อย่งไร
ก็ตามสงครามระหว่างอิสราเอลกับปาเลสไตน์ ซึ่งเริ่มมา
ตั้งแต่ศตวรรษที่แล้ว ก็ยังคงดำเนินต่อไป บรรดาผู้นำของ
โลกต้องการ ทำให้หวาน เพื่อจะระงับ หรืออย่างน้อยก็
ต้องการ บรรเทา ความขมขื่นของประเทศยิ่งใหญ่ทั้งสอง

๕...

ดูเหมือนว่ามีตัวอย่างมากมายไม่รู้จักจบของความขัดแย้ง และความน่ากลัวในศตวรรษที่ผ่านมา แต่การนำเรื่องราวมากล่าวโดยสังเขปนี้ ก็เพื่อจะให้เห็นภาพเหตุการณ์ของโลกที่เราอาศัยอยู่ในศตวรรษที่ผ่านมา มันเป็นโลกที่สับสน เต็มไปด้วยความขัดแย้งเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา นโยบายเศรษฐกิจ ผู้ก่อการร้าย ยาเสพติด แผ่นดินไหว น้ำท่วม ฯลฯ เป็นโลกที่ไม่น่าอยู่อาศัยเอาเสียเลย สิ่งที่ทำให้สะดุ้งกลัวก็คือ ดูเหมือนว่าเราได้หอบหิ้วลากทั้งความทุกข์ยากต่างๆ ของศตวรรษเก่าเข้ามาในศตวรรษใหม่ด้วย เพราะเรายังไม่ยุติสงครามและข้อขัดแย้งทั้งหลายที่มีต่อกัน

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเราไม่ได้ช่วยนำสันติภาพและความกลมกลืนมาสู่เราและโลก ยิ่งเรามีความก้าวหน้าทางด้านวัตถุมากเท่าไร เราก็ก็น่าสงครามกับตัวเราเองและคนอื่นมากขึ้นเท่านั้น อาชญากรรมมีมากขึ้น และสังคมของเราก็น่าเศร้ามากขึ้น เห็นชัดเจนแล้วว่าเราต้องการอะไรบางอย่างมาดึงเราไว้ และนำเราเข้าสู่แนวทางแห่งความถูกต้องและปลอดภัย *อะไรบางอย่าง* ที่ว่านี้มีใช้อะไรอื่น แต่คือวิธีปฏิบัติ เป็นทางชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ มีใช้แต่เฉพาะบางคนหรือคนที่ได้รับสิทธิพิเศษ เป็นทางที่สนับสนุนและพัฒนาพฤติกรรมทั้งด้านจริยธรรมและศีลธรรม พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เอื้อต่อการบรรลุถึงสันติภาพภายในอย่างมีเหตุผล สามารถปฏิบัติได้เที่ยงตรง เป็นหลักที่มั่นคงถาวรสำหรับการสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน

ในศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสตกักราช ดินแดนอันเป็นที่ราบตอนเหนือของอินเดีย ซึ่งปัจจุบันคือตอนใต้ของเนปาล เจ้าชายสิทธัตถะ แห่งโคตมโคตร พระโอรสและรัชทายาทของพระเจ้าสุทโธทนะ แห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ได้ถือประสูติกาลตรงกับวันเพ็ญเดือน ๖ ในเวลาต่อมา พระองค์ทรงเป็นที่รู้จักในนาม พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงถือกำเนิดมาในยุคที่ศาสนาต่างๆ กำลังแพร่หลาย จากเรื่องราวที่เป็นข้อเท็จ

จริงเล่าสืบต่อกันมา ไม่เคยปรากฏเลยว่าสาวกของพระพุทธเจ้าทำสงครามขับเคี่ยวประหัตประหารกันในนามศาสนาของตน

สำนักหอสมุด

เจ้าชายสิทธัตถะทรงละทิ้งราชวังเมื่อพระชนมายุ ๒๙ พรรษา และเสด็จไปประทับในป่าดงพงไพร เพื่อค้นหาทางดับทุกข์ของพระองค์เองและของมนุษยชาติ ทรงศึกษาเล่าเรียนจากอาจารย์ที่ศิปาโมกษ์ทั้งหลาย ทรงทดลองด้วยการทรมานตนและอดพระกระยาหาร ดูเหมือนว่ายิ่งพระองค์ทรงทรมานพระวรกายมากเท่าไร จุดหมายก็ยิ่งห่างไกลออกไปมากเท่านั้น ทรงเชื่อจากประสบการณ์ของพระองค์ว่า การทรมานตนและการอดอาหารมีอาจทำให้พบหนทางพ้นทุกข์ได้ในที่สุดทรงตัดสินใจที่จะดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางด้วยการหลีกเลี่ยงหนทางอันเป็นส่วนสุดทั้งสอง ได้แก่ การหมกมุ่นมัวเมาในกามสุข และการทรมานตนให้ลำบากเดือดร้อน ดังนั้นพระองค์จึงทรงละข้อปฏิบัติที่เป็นส่วนสุดนั้น แล้วจึงเริ่มต้นเสวยพระกระยาหารแต่พอดีๆ แล้วทรงบำเพ็ญเพียรทางจิตอีกครั้ง

BQ
4570
• 14
๙๙๙๙
2553

ตอนเช้าของวันเพ็ญเดือนวิสาขะ (เดือน ๖) ขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะ ทรงประทับนั่งอยู่ใต้ต้นอัสสัตถพฤกษ์ (ซึ่งต่อมาเรียกว่า ต้นโพธิ์) และทรงตั้งมดำอยู่ในสมาธิ พระองค์ทรงบรรลุถึงภาวะแห่งการมองเห็นทั้งหลายตามที่มันเป็น

จริง และสามารถทำลายกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย
ออกไปจากพระหทัย พระองค์ได้ตรัสรู้อริยสัจ ๔ คือ ความ
จริงอันประเสริฐ ๔ ประการ ได้แก่

๑. ทุกข์ - ความทุกข์

๒. ทุกขสมุทัย - เหตุให้เกิดทุกข์

๓. ทุกขนิโรธ - ความดับทุกข์

๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา - ข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึง
ความดับทุกข์

ศุภมวงคณสมัยดังกล่าวนี้ บังเกิดขึ้นเมื่อพระองค์มี
พระชนมายุ ๓๕ พรรษา ใช้เวลาแสวงหาอยู่ถึง ๖ ปี หลัง
จากทรงสละฆราวาสวิสัยพร้อมกับสละชีวิตการเป็นเจ้าชาย
อยู่ในวัง พระองค์ทรงเป็นพระพุทธรูป คือ ทรงเป็นผู้ตื่น หรือ
ผู้บรรลุโพธิญาณ ทรงจาริกไปยังดินแดนต่างๆ ตลอด ๔๕
พรรษาที่ทรงพระชนม์ชีพ เพื่อเผยแผ่ สอนธรรมแก่ปวง
ชนชายหญิงทั้งหลาย ทรงช่วยพวกเขาให้พ้นจากทุกข์ที่
มากुकคามย่ำยีชีวิต

พระพุทธรูปเจ้าทรงให้ปัญญาหน้าหน้าศรัทธา ตาม
หลักการของพระพุทธรูปศาสนา ความลึกลับและปัญหา
ทางสติปัญญาได้รับการเยียวยา เพราะความเข้าใจแจ่มแจ้ง
ในเหตุและผลจะนำไปสู่ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทุก
อย่างที่เกิดขึ้น การพัฒนาและการสร้างสัมมาทิฐิเป็นเรื่อง
สำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะมันเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ

การกระทำและกิจกรรมต่างๆ ของเรา

ในการดำเนินชีวิตของเรามีหลายสิ่งหลายอย่างที่ผิดพลาดเพราะความเห็นผิด หรือการคิดผิดจนติดเป็นนิสัยของเรา เหตุการณ์เศร้าๆ ทั้งหลายในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ควรจะถูกลบล้าง หรือไม่ควรเกิดขึ้น หากมนุษย์พัฒนาความเห็นที่ถูกต้องด้วยการมีเครื่องนำทางที่จะนำทางชีวิตพวกเขา หากปราศจากเครื่องนำทางที่ชัดเจน เราก็จะพบแต่ความผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ไม่สามารถกระโดดข้ามประสบการณ์ที่เลวร้ายหรือไม่ก็กระโดดจากประสบการณ์เลวร้ายอันหนึ่งไปหาประสบการณ์ที่เลวร้ายอีกอันหนึ่งที่เลวร้ายยิ่งกว่า ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงชี้ทางให้เราดำเนิน ทางนั้นคือทางสายกลางซึ่งไม่เอียงไปทางซ้ายหรือทางขวา หลีกเลียงทางสุดโต่งเหล่านั้นเสีย พระพุทธองค์ตรัสว่า

ทางสุดโต่งสองสายที่บุคคลไม่ควรดำเนิน

ทางหนึ่งคือการหมกมุ่นมัวเมาอยู่ด้วยกามสุข ซึ่งทำบุคคลมิให้สามารถเข้าใจพระพุทธวจนะ ไม่พบทางที่จะปลดเปลื้องตนเองจากความโศก เพื่อเข้าสู่ประตูแห่งอมตะ

อีกทางหนึ่งคือการทรมาณตนให้ลำบากเดือดร้อนด้วยวิธีต่างๆ อันเป็นวิธีที่ทำให้บุคคลไม่สามารถคิดเกี่ยวกับเรื่องทางโลก เมื่อเป็นเช่นนั้น เขาจะเข้าใจปริชาฎาณ

แห่งสวรรค์ได้อย่างไรเล่า นักบวชที่ซุบผอมก็เหมือนสตรีที่พยายามจุดตะเกียงที่ใช้ น้ำมัน หรือบุรุษที่เพียรก่อไฟด้วยไม้ฟืนเนา

ทางแห่งสังขารมีใช้ที่กล่าวมานี้ แต่เป็นทางสายกลาง เป็นทางที่อยู่ระหว่างทางสุดโต่งทั้งสองสาย ต้องหลีกเลี่ยงการดำเนินชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา มีชีวิตแบบเรียบง่าย บริโภคใช้สอยเท่าที่จำเป็นต่อสุขภาพร่างกาย การดำเนินตามทางสายกลางคือการเดินทางสู่สังขาร (มาเรีย เบอซีวิลล์ ไบลส์ ๑๙๗๒ : ๑๙)

ทางสายกลางประกอบด้วยมรรคมีองค์แปด ซึ่งมรรคข้อแรกนั้นสำคัญที่สุด เพราะเป็นทางแห่งความเห็นชอบ เหตุใดจึงสำคัญ? ที่สำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดการคิดหรือการกระทำของเรา ถ้าเราคิดในทางที่ถูกต้อง หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือ ถ้าเราพัฒนาความเห็นที่ถูกต้อง การคิดหรือการกระทำของเราก็จะออกมาถูกต้องชอบธรรม หากมีความเห็นผิด ก็จะนำไปสู่ผลที่น่าเศร้า หรืออย่างน้อยก็จะนำไปสู่ผลที่คาดไม่ถึง

มีเรื่องเล่าต่อกันมานาน คือ เรื่องห่านที่ไข่ออกมาเป็นทองคำ สามภรรยาคนหนึ่งมีห่านอัจฉริยะอยู่ตัวหนึ่ง ที่ออกไข่เป็นทองคำเป็นระยะๆ อย่างไรก็ตาม สองผิวเมียพากันคิดว่า การได้ไข่ทองคำที่ละฟองนั้นมันรวยซ้ำ จึงคิดที่จะฆ่าทองห่านเอาไข่ที่อยู่ในท้องออกมาให้หมด คิดดังนี้

แล้วจึงฆ่าห่านและผ่าท้องมันออก การณ์กลับปรากฏว่า
เขาเหลือห่านธรรมดาตัวหนึ่งที่ตายแล้ว และไม่สามารถ
ออกไข่ทองคำให้อีกต่อไป ดังนั้น ความเห็นผิดของสองผัว
เมีย นำไปสู่การกระทำที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความโลภ
และความโง่เขลา ซึ่งจบลงด้วยความผิดหวังและเสียใจ

ประวัติศาสตร์มักเผยให้เห็นเหตุการณ์ต่างๆ ที่ลง
เอยด้วยความเสียใจ หรือบางครั้งก็ลงเอยด้วยความเศร้า
สลด ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๑๐ ถึง ๑๙๗๑ ในประเทศ
ออสเตรเลีย เด็กพื้นเมืองเดิมจำนวนมากนับพันที่มีเทือกเถา
เหล้ากอเป็นคนผิวขาว ในฐานะที่มี เลือดคนขาว พวกเขา
จึงถูกพรากจากบ้านเกิดมาอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาล
ซึ่งมีนโยบายที่จะให้ การศึกษาแบบคนขาว แก่พวกเขา
เพื่อทำให้เป็นผู้มีอารยธรรม พวกผู้บริหารในคณะรัฐบาล
พากันคิดว่า เด็กๆ ที่มีเลือดผสมของคนผิวขาวเหล่านี้ เมื่อ
นำมาสู่โลกของชาวออสเตรเลียซึ่งมีผิวขาวแล้ว อนุชนรุ่น
หลังๆ ที่จะเกิดมาก็จะมีผิวขาวอย่างคนออสเตรเลีย ส่วน
พวกที่ไม่มีเลือดผสมของคนผิวขาว ก็ปล่อยให้ตายไป พวก
เด็กๆ ที่ถูกพรากมาจากบ้านเกิดเหล่านี้ ภายหลังได้ฉายา
ว่า อนุชนที่ถูกลักพามา พวกเขามีชีวิตอยู่เพื่อจะบอกเรื่อง
ราวที่เปื้อนด้วยน้ำตา ความทุกข์ การถูกละเมิดทางเพศ
การสูญเสียชื่อเสียงเกียรติยศ และความปวดร้าวทรมานใจ
ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของคนออสเตรเลีย

มันเป็นเรื่องที่ดีในแง่ของวิธีการ แต่นโยบายผิด ซึ่งคนที่มี
อคติจะไม่ยอมให้อภัย พวก อุนชนที่ถูกลัทธิพามา ที่ยังมีชีวิต
อยู่ ต้องอยู่กับความทรงจำอันขมขื่น

๕...

นับเป็นทิวทัศน์ที่น่ากลัวที่สุดสำหรับคนที่มึนงงใจดีจะ ฟังมี มันเป็นตัวอย่างของความเห็นผิด และทำที่ที่ไม่ถูกต้อง ที่คนไปยึดถือ เป็นเสมือนกระดานหกแห่งความประสงค์ร้าย และการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมทุกชนิด ลองคิดถึง ความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องทั้งหมด แล้วคุณการกระทำที่ร้ายกาจนี้ให้ขยายวงกว้างออกไปเป็นทวีคูณด้วยการกระทำที่นับไม่ถ้วน ที่ให้ผลทั้งปัจเจกชนในการดำเนินชีวิตประจำวัน และผลที่กว้างออกไปถึงองค์กรต่างๆ และรัฐบาลทั้งหลาย

ถ้าฮิตเลอร์มีสัมมาทิฐิ ลดความรู้สึกภาคภูมิใจในเชื้อชาติเยอรมันซึ่งเขาถือเป็น *ชนชั้นนาย* และมีเมตตาต่อชนชาติยิวแล้วละก็ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ก็จะไม่เกิดขึ้น และ

ชาวยิวจำนวนมากนับล้านๆ ก็จะไม่ถูกฆ่าตายอย่างทารุณร้ายกาจจนไม่อาจพูดได้ หากว่ากองทัพล่าอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง มองเพื่อนบ้านที่เป็นคนเอเชียและคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยความเมตตา และรู้จักสำรวจตรวจตราความทะเยอทะยานที่ป่าเถื่อนของตน ก็คงจะได้รับความเห็นอกเห็นใจจากเพื่อนบ้าน ในการที่ถูกอเมริกาถล่มเมืองนางาซากิ และเมืองฮิโรชิมาด้วยระเบิดปรมาณู

ดังนั้น มันจึงเป็นความจริงที่มองเห็นได้สำหรับเรา ในอันที่จะต้องทำในสิ่งที่ถูกต้อง เราจำเป็นต้องมีสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นที่ถูกต้อง การสร้างสัมมาทิฐินั้น ประการแรกที่สุดจะต้องมีจิตที่สงบ พุดสั้นๆ ก็คือ จะต้องมีสติบุคคลต้องพัฒนาสติด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามลำดับอย่างต่อเนื่อง เมื่อจิตสงบ ปัญญา ก็จะผุดขึ้น การพัฒนาสติทำให้บุคคลพร้อมในทุกสถานการณ์ เพราะมันเป็นการปูทางสำหรับจิตให้อยู่ในสภาวะที่สงบและสร้างความเห็นและความคิดที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น

เราอยู่ในยุคเทคโนโลยีแห่งข่าวสารข้อมูล แต่นวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีไม่ได้ช่วยมากนักในการลดความเครียด ความวิตกกังวล ความกลัว ความไม่ปลอดภัยทางเศรษฐกิจและสังคม โรคจิต ความเกลียดชัง ความหูดหู่และความว่าเหว้ให้น้อยลง การเรียกร้องทางจิต ทาง

ใจ หรือทางวิญญาณ เหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็น การ
ป่วยทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีรากฐานมาจากความเห็นผิด เรา
ยึดติดอยู่กับความเห็นผิดแล้วก็ทำในสิ่งที่ผิด เราจึงต้องรับ
ผลของมันด้วยความเสียใจ

สาระที่แท้ของพระพุทธศาสนานั้นก็คือ ใช้วิธี
เยียวยาแบบโบราณให้กับคนสมัยใหม่ ในความเป็นจริง
พระพุทธศาสนาไม่ใช่ปรัชญาในแง่ที่ว่า ไม่ได้เป็นการแก่ง
ความจริง และไม่ได้เป็นเรื่องของวิชาการ พระพุทธศาสนา
มีลักษณะพิเศษตรงที่ไม่ได้มีลักษณะเป็นทฤษฎี แต่จะ
เน้นที่ประสบการณ์เฉพาะบุคคลโดยตรง ในแง่นี้จึงได้รับ
พิจารณาให้เป็นศาสนาที่มีรากฐานบนจิตวิทยา และทำ
หน้าที่บำบัดทางจิต เพราะช่วยสร้างจิตให้พร้อมที่จะรับ
สถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายนอกและภายใน

พระพุทธศาสนาสอนเรื่อง อนิจจตา หรือ ความ
ไม่เที่ยง หรือความไม่ยั่งยืน ทุกขตา ความเป็นทุกข์ และ
อนัตตตา ซึ่งหมายถึง ความปราศจากตัวตนที่เที่ยงแท้
หรือความไม่มีตัวตนที่เที่ยงแท้ หรือไม่มีอัตตา เนื่องจาก
ความทุกข์เกิดเพราะคนไปติดยึดกับบางสิ่ง ไม่ว่าจะเป็
นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุก็ตาม เขาจึงต้อง ปล่อยวาง ความยึด
มั่นถือมั่นนี้ และพยายามมองให้เห็นความเปล่าประโยชน์ใน
การไปยึดติดในสิ่งเหล่านั้นซึ่งไม่มี ตัวตนที่เที่ยงแท้ และ
เป็นที่ตั้งแห่งความเปลี่ยนแปลง

สำหรับคนที่สามารถละความยึดมั่นใน ตัวตน ของ
สิ่งทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุก็ตาม การเกิด
ก็จะไม่มีสำหรับเขา เพราะไม่มีใครที่จะไปเกิด แล้วก็ไม่มี
มีความตายเพราะไม่มีใครที่จะตาย ในทำนองเดียวกัน
ความยินดีก็ไม่มีเพราะไม่มีความโศก บางคนก็แย้งว่า
สภาพชีวิตแบบนี้เป็นชีวิตที่ *ไม่มีรสชาติ* ในความเป็น
จริงแล้ว มันเป็นสภาวะแห่งความสงบด้วยว่า ความทุกข์
และภาวะบีบคั้นต่างๆ มันดับไปเพราะเข้าถึงปรีชาญาณสูง
สุดของมนุษยชาติ การสลัดออกซึ่งความยึดมั่นใน ตัวตน
ก็คือความเป็นอิสระของจิต

สำหรับคนสมัยใหม่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์
เกี่ยวกับจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ดูเหมือนเป็นเรื่องสุขุม
ลึกซึ้ง แต่ทฤษฎีดังกล่าวก็ต้องประสบความล้มเหลวด้วย
ความจริงที่ว่า ตัวตน ไม่มีไม่ว่าจะในสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต
สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นเพียงที่ตั้งแห่งความเปลี่ยนแปลง
(ความเสื่อม) จึงเป็นการยากที่จะจินตนาการได้ว่า ความ
หลุดพ้นแห่งจิตจากความทุกข์ความโศกทั้งปวง จะ
สามารถเข้าถึงได้ด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์

จิตวิทยาตะวันตกขาดส่วนที่เราสามารถพบได้ใน
ศาสนา ซึ่งส่วนที่ว่านี้มีความสำคัญในตัวมันเองในอันที่จะ
ปลอบประโลมหรือสร้างสันติให้เกิดขึ้นในโลกที่กระด้าง
ดุร้ายรุนแรงของเรา ให้เป็นโลกที่น่าอยู่อาศัยแก่บรรดาสัตว์

โลกทั้งหลาย ในบางศาสนา ส่วนที่ว่านี้อาจจะเรียกว่า
ความกรุณา และความเมตตาของพระผู้เป็นเจ้า แต่ในพระ
พุทธศาสนาเรียกว่า มหากรุณา

ความกรุณาเป็นสิ่งที่เราต้องการมากในการเปลี่ยน
โลกใบนี้ให้เป็นโลกที่น่าอยู่สำหรับมนุษยชาติ มวลมนุษยชาติ
ประจักษ์แล้วซึ่งความโหดร้ายทารุณในศตวรรษที่ผ่านมา
หากมนุษยชาติยังไม่ได้บทเรียนจากความผิดพลาดในอดีต
เราปล่อยจิตใจให้สร้างทิวทัศน์ที่บิดเบือนที่กระตุ้นการกระทำ
ของเรา ผลก็คือ เราประสบความสำเร็จในการสร้าง นรก
บนผืนโลก ลองพิจารณาดูซิว่า ได้เกิดอะไรขึ้นที่เมือง
รวันดา การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่กระทำโดย พวกฮูตูส์ การ
ฆ่าแกงกันระหว่างชาวคริสต์ และมุสลิม ที่เมืองอัมบอน
ประเทศอินโดนีเซีย

พระพุทธศาสนาเน้นในเรื่องการสำรวมทาง
คุณธรรม น่าสนใจที่คนทุกวันนี้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย
เมื่อได้ยินคำว่า คุณธรรม หรือ การสำรวมทางคุณธรรม
เราน่าจะพิจารณาว่า สังคมมนุษย์จะดำรงอยู่ได้หรือ สังคม
จะไม่ประสพกับความยุ่งยากสับสนหรือหากไม่มีการสำรวม
ทางคุณธรรม ในยุคที่ชีวิตต้องแก่งแย่งแข่งขันกันกว่าที่ควร
จะเป็นนี้ ผู้คนดูเหมือนว่าสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ในวัตถุ
สิ่งของและความสนุกสนานบันเทิง (ซึ่งบางอย่างก็ถูกจัด
เป็นความสนุกสนานราคาถูก) มีใครบ้างที่จะสนใจเรื่องการ

สำรวจทางคุณธรรม

ปัจจุบัน คงไม่ใช่เรื่องแปลกถ้ามีคนยกปัญหาขึ้นมาว่า เช็กซ์เทียมกับเช็กซ์จริง อย่างไหนจะดีกว่ากัน? อะไรจะมาแทนที่ซิลิคอน? พวกหุ่นยนต์จะลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิใหม่? ทุกอย่างต้องดิจิตอลใหม่? แฟรงเกนฟู้ดจะเลี้ยงชาวโลกได้ไหม? ฉันทจะเสพติดวิดีโอเกมหรือเปล่า? ไม่มีใครปฏิเสธความมหัศจรรย์ที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้กับเรา แต่ต้องพยายามอย่าให้กลายเป็นสุดโต่ง หรือใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีไปในทางที่ผิด จงมาใส่ใจกับคำตรัสเตือนของพระพุทธองค์ที่ทรงแนะให้เดินสายกลาง สร้างสัมมาทิฐิ และประพฤติกฎปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

มีจนาทิฐิ และผลที่มากับความร้ายกาจสามารถประจักษ์ หรืออ่านได้จากข่าวสารประจำวัน เมื่อเร็วๆ นี้ มีการให้เด็กเพื่อนำไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม แต่เมื่อเรื่องแดงขึ้นมา กลับกลายเป็นการค้าเด็กไป เด็กหญิงชาวอเมริกันสองคนถูกมารดาขายให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยการช่วยเหลือของสตรีชาวชานติเอโก สตรีผู้นี้ได้ยกเด็กหญิงสองคนให้กับคู่แต่งงานชาวอเมริกันก่อน แต่ต่อมาโดยผ่านอินเตอร์เน็ต เธอก็ได้ลูกค้าใหม่เป็นคู่แต่งงานชาวอังกฤษ จึงขโมยเด็กจากคนอเมริกันไปให้คนอังกฤษผู้ซึ่งจ่ายเงินให้เธอ ๑๑,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ เป็นค่าตอบแทน เมื่อเรื่องถูกเปิดเผย ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องของอังกฤษได้ยึดเด็กคืนมา และ

ให้อยู่ในความคุ้มครองของสมาคมคนงาน นี่เป็นตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกให้กับคนไม่มีกรรมอะไร จริงอยู่ อินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ในหลายๆ ทาง แต่มันก็ถูกนำมาใช้ในทางที่ผิดได้เช่นกัน มีบริษัทต่างๆ หลายแห่งที่สัญญาว่ากับลูกค้าเกี่ยวกับประสบการณ์ทางเซ็กส์โดยผ่านเน็ต เทคโนโลยีทำให้เกิดมิฉนาคทิจญฐิ และมิฉนาคทิมมันตะ ทำให้เราเกิดความต้งองการเกิดต้งหา และยี้ดติดดออย่างผิดๆ เรากลายเป็นพวกสุดต้งอง มีปรีชาญาณอยู่ในเทคโนโลยีบ้างไหม

จากรายงานขององค์การสหประชาชาติ ประชากรโลก จำนวน ๘๐๐ ล้านคน ด้รับอาหารไม่พอ และประมาณ ๔๐๐ ล้านคน ที่เป็นสตรีอยู่ในวัยต้งองครรภ์ ขาดธาตุเหล็ก ทำให้ทารกที่เกิดมาไม่ปกติมาแต่กำเนิด มีเด็กๆ ประมาณ ๑๐๐ ล้านคน ที่อาจต้งองรับทุกข์เพราะตาบอดอันเนื่องมาจากขาดวิตามินเอ อย่งไรก็ตาม นักชีวเทคโนโลยีก็ประสบความสำเร็จในการพัฒนาพันธุ์ข้าวที่มีสารเบตาแคโรทีน ซึ่งร่างกายสามารถแปลงให้เป็นวิตามินเอ และเพิ่มธาตุเหล็กเข้าไป ชิวเทคโนโลยียังช่วยในด้านการผลิตโดยการใส่ยีนที่ผ่านการป้องกันโรคแล้วเข้าไปในเมล็ดพันธุ์พืช

ผู้เชียวชาญทั้งหลายเชื่อว่า ชิวเทคโนโลยีสามารถเพิ่มผลผลิตในประเทศที่กำลังพัฒนาให้สูงถึงร้อยละ ๒๕ แต่

ชีวเทคโนโลยีก็ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาด้านอาหารของโลกได้
อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ในหลาย ๆ ประเทศ ความยาก
จนเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดของคนหิว ชวนายากจนเกินกว่า
จะซื้อหาเมล็ดพันธุ์พืชและปุ๋ย จะกล่าวไปใยกับการเปลี่ยน
ถ่ายยืนในเมล็ดพันธุ์พืช จากการคาดคะเน ประชากรกว่า
พันล้านในโลกดำรงชีวิตอยู่โดยมีรายได้ต่อวันต่ำกว่า ๑
เหรียญสหรัฐ! (บิลล์ เกทส์ ๒๐๐๐ : ๔๒ - ๔๓)

๖...

น่าแปลกที่ว่า ถ้ามองในภาพรวมแล้ว โลกเราผลิตอาหารเพียงพอที่จะเลี้ยงประชากรโลกทุกคนให้อิ่มหน้า แต่อาหารเป็นจำนวนมากก็ถูกผลิตผิดที่ นั่นก็คือในประเทศที่มีการอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมล้ำหน้า มีการผลิตอาหารอย่างเหลือเฟือ ขณะที่ประเทศยากจนด้นหนที่หาอาหารมาเลี้ยงประชากรของตน ดังนั้น จึงเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องอาหาร ยิ่งร้ายไปกว่านั้นก็คือ บริษัทเกษตรกรรมใหญ่ๆ (ทั้งที่เป็นชีวเทคโนโลยีและไม่เป็น) ถูกผลักดันด้วยระบบเศรษฐกิจและเงินตราโดยมีเป้าหมายการตลาดที่คนรวย เพราะว่าทำกำไรได้มากกว่า ดังนั้น การพิจารณาทางจริยธรรมจึงไม่ใช่ส่วนสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์

ดูเผินๆ จะเห็นว่า โลกในสหัสวรรษใหม่นี้คงยากที่จะให้เป็นโลกที่ปลอดจากความหวือหวา ความยากจน ปัญหาสังคม อาชญากรรมหรือแม้กระทั่งสงคราม สหัสวรรษที่ผ่านมาเราได้ประสบกับปัญหามากมาย และดูน่าเศร้าที่ว่า เราพอใจที่จะนำปัญหาเหล่านั้นเข้ามาสู่สหัสวรรษใหม่ด้วย

เรายังไม่เข็ดอีกหรือกับผลที่ตามมาอย่างน่าเศร้า สลดเกี่ยวกับเรื่องความไม่ปลอดภัยทางเศรษฐกิจ ความอดอยากยากจน และสงคราม บาดแผลแห่งชีวิตที่หลายคนได้รับยังไม่พอหรือ ความตึงเครียด การดิ้นรนต่อสู้ให้ชีวิตอยู่รอด ความผิดหวังและขมขื่นที่เกิดมาจน ความสิ้นหวังในการพยายามวางตัวเองไว้ในชุมชนใหญ่ที่ดูเหมือนไม่สนใจไยดีท่าน นอกจากนี้ก็ยังมีความเปล่าเปลี่ยวเดียวดาย และความหดหู่ห่อเหี่ยวจนเหลือจะกล่าว

เรามีวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและได้ใช้มันสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่ยิ่งใหญ่ ในศตวรรษที่ผ่านมา เราโคลนเซลล์ๆ หนึ่ง และสร้างแกะชื่อ ดอลลี และในปีที่สองของศตวรรษใหม่ เราก็กัดลิ้งเล็กๆ ขึ้นมาอีกหนึ่งตัว (จากการโคลน) ชื่อว่า แอนดี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนถ่ายพันธุกรรมสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมตัวแรกในสมัยเรา ความสำเร็จทั้งหลายเหล่านี้ของเราเป็นตัวบ่งชี้ความหวังอันสูงสุดที่จะทำให้มนุษยชาติอยู่ดีกินดีหรือเปล่า หรือว่ามันเป็นเพียงฝันร้าย

ที่นำสะพรึงกลัวในตอนรุ่งอรุณแห่งยุคพันธุกรรม มันแปลก
ใหม่ที่เราใช้สติปัญญา นำเราเข้าไปใกล้เรื่องลึกซึ่งเกี่ยวกับ
พันธุกรรมและใช้พันธุกรรมเพื่อประโยชน์แก่เรา แล้วเราก็
ล้มเหลวในการสร้างวินัยในตนเอง เพื่อขจัดหรือทำให้ดับ
สูญซึ่งนิสัยที่เป็นแง่ลบ ดำมืด และชั่วร้ายที่อยู่ในตัวเรา

มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์โลกที่ฉลาดที่สุดที่เดินอยู่บนโลก
ใบนี้ จะนำสันติภาพและความกลมกลืนมาสู่โลกที่ถูก
ทำลายจนย่อยยับนี้ได้หรือไม่ สหัสวรรษที่ผ่านมา เราพบ
สงครามมากกว่าสันติภาพ ความโศกเศร้ามากกว่าความ
สุข แล้วสหัสวรรษใหม่นี้ละ เราจะยอมให้ประวัติศาสตร์
ซ้ำรอยครั้งแล้วครั้งเล่าเหมือนที่เป็นมาแล้วนับร้อย ๆ
ศตวรรษอย่างนั้นหรือ

แนวคิดเรื่องจริยธรรมเป็นเครื่องแสดงถึง
อารยธรรมของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นโลกตะวันออกหรือ
ตะวันตก เพราะมันสะท้อนให้เห็นความคิดและพฤติกรรม
ของมนุษย์และสังคมในภาพรวมว่าจำเป็นต้องต้องมีไว้เพื่อให้
กฎระเบียบตลอดจนความสงบและกลมกลืนของสังคม
จะได้แพร่หลายออกไป คงไม่ยากนักที่จะจินตนาการว่า
ประเทศจะเป็นเช่นไร หากประชาชนในชาติไม่มีจริยธรรม
และทุกคนสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่มีการควบคุม แน่หนอน
จะต้องมีความยุ่งยากสับสนเกิดขึ้นแน่

บรรดาปราชญ์และนักคิดผู้ชาญฉลาดทั้งหลาย

เช่น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแห่งอินเดีย และขงจื้อแห่งจีน ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของมนุษย์ ให้มนุษย์ยึดถือปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความสุข ทั้งระดับส่วนตัว และเพื่อความกลมกลืนของสังคมตลอดจนความมั่นคงทางการเมือง นักปกครองต้องมั่นอยู่ในหลักจริยธรรม เพื่อที่คนภายใต้การปกครองจะได้ยึดเขาเป็นแบบอย่าง

สมัยที่ประเทศไทยยังเป็นที่รู้จักของชาวโลกในนาม *ประเทศสยาม* ชาวสยามในสมัยนั้นดูเหมือนไม่มีปัญหาทางจริยธรรมเท่าใดนัก สำหรับคนส่วนใหญ่ คำสอนของศาสนามีสอนเรื่องจริยธรรมด้วย พร้อมกันนั้นก็ให้แนวทางสำหรับนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน สมัยนั้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่ล้ำหน้าเหมือนในปัจจุบัน ประชาชนยอมรับคำสอนของศาสนาและคำสอนทางด้านจริยธรรมโดยไม่มีปัญหามากนัก ชาวสยามในยุคนั้นมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และคนที่มีคุณธรรมสูงได้รับการเคารพนับถือเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับสมัยอดีตอยู่ในยุคเดียวกัน ที่ประชาชนมีแนวคิดของตนเองเกี่ยวกับเรื่อง *ความควรไม่ควร* และค่าทางจริยธรรม

ก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทาสเป็นอะไรที่ไม่ธรรมดา แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคำนึงถึงความไร้คุณธรรมของระบบทาส จึงทรงยกเลิกระบบทาสเสีย นับเป็นพระราช

กรณียกิจที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมเพราะการเลิกทาสเป็นการปลดปล่อยบุคคลให้พ้นจากความทุกข์ที่ต้องตกเป็นทาส และเป็นการสร้างศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ให้กับพวกเขาเหล่านั้น พสกนิกรรักและเทิดทูนพระเจ้าแผ่นดินของพวกเขา และยึดมั่นในพุทธธรรมคำสอน ประเทศสยามหรือประเทศไทยเป็นประเทศที่ยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา และแนวคิดพื้นฐานทางจริยธรรมก็ได้ถูกฝังรากลึกในคำสอนของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงวางรากฐานไว้อย่างดี มีการสอนกันว่า กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ สันติภาพและความกลมกลืนไม่ว่าจะในระดับบุคคลหรือระดับสังคม สามารถนำมาปฏิบัติได้ในรูปของเบญจศีล ซึ่งเป็นเครื่องผูกมัดชาวพุทธทุกคนซึ่งได้แก่

๑. งดเว้นจากการฆ่า

๒. งดเว้นจากการลักขโมย

๓. งดเว้นจากการประพฤติก่อล่วงประเวณี

๔. งดเว้นจากการพูดเท็จ

๕. งดเว้นจากการดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ๒๕๓๙ : ๒๔๗)

ศีล ๕ ประการเหล่านี้ มิใช่เทวบัญญัติเหมือนในศาสนาเทวนิยม (คือศาสนาที่นับถือพระเจ้า) จริยธรรมของพระพุทธศาสนาไม่ใช่คำสั่งของผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งเราไม่สามารถจะมองเห็นได้ ไม่มีผู้วางกฎหมายที่ยิ่งใหญ่ซ่อนอยู่เหนือ

เมฆ ที่จะชี้โทษให้เรา คีล ๕ ประการนี้ เป็นข้อวัตรปฏิบัติ
ซึ่งบุคคลยินยอมและยินดีที่จะรักษาเองด้วยความสมัครใจ
ไม่ใช่เพื่อพระเจ้า แต่เพื่อความสงบสุขของสัตว์โลกทั้งหลาย

ฉะนั้น คีล ๕ ประการ จึงขึ้นต้นว่า ดังนี้ (ดู เขมา
นันทภิกขุ ๑๙๙๖ : ๕๑ - ๖๗; สัจจิตรา ย่อนค้อม ๒๐๐๒ : ๖)

๑. คีลข้อที่ ๑ ข้าพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ
การงดเว้นจากการฆ่า

คิลข้อนี้สอนให้เคารพสิทธิของสิ่งมีชีวิตทั้งปวง จึง
ได้ปลูกฝังและส่งเสริมความรู้สึกที่เรียกว่า เมตตา คือความ
ปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์ ปลูกฝังไมตรีจิตและการเป็นอยู่
ด้วยความสามัคคีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ระหว่างมนุษย์กับ
สัตว์ และธรรมชาติ ประกอบด้วยความรักไม่มีประมาณ
ความกรุณาและความหวังดีต่อกัน เพียงคิลข้อนี้ข้อเดียว
มนุษยชาติก็ปลอดภัยจากความพินาศ บุคคลที่รักชีวิตของ
ตัวเองควรดูชีวิตของสัตว์อื่นเหมือนชีวิตของตน สิ่งใดที่ทำ
ไว้กับสัตว์เหล่านั้นนั้น ตนจะต้องรับการตอบแทนในวิภวภู
ของเหตุและผล

๒. คีลข้อที่ ๒ ข้าพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ
การละเว้นจากการลักขโมย

ขณะที่คิลข้อที่ ๑ สอนให้เคารพในชีวิตของผู้อื่น คีล
ข้อที่ ๒ ก็สอนให้เคารพในสิทธิที่จะครอบครองสิ่งของของ
เขา เป็นการเคารพสิทธิของผู้อื่น ในการดำรงชีวิตจำเป็น

ต้องแสวงหาปัจจัยที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ บุคคลที่ล่องละเมียดศีลข้อนี้ ได้พรากรคนอื่น จากสิ่งหวงแหนของเขา เมื่อทำเช่นนี้เท่ากับได้ละเมียดสิทธิของผู้อื่น การพรากรคนอื่นจากสิ่งหวงแหนของเขาเท่ากับ ทำให้อาชีพของตนกลายเป็นมิจฉาอาชีพะ ศีลข้อนี้ทำให้ละเว้นจากความโลภ การนอราษฏร์บังหลวง การทุจริต การเลียงชีพที่ผิด ทำให้ดำรงชีพด้วยสัมมาอาชีพะ ส่งเสริมความสามัคคีและความซื่อสัตย์ในสังคม

๓. ศีลข้อที่ ๓ ข้ำพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ การงดเว้นจากการประพฤติก่ล่วงประเวณี

ศีลข้อนี้สอนให้เคารพสิทธิของผู้อื่นในการเสพสุข คือ การไม่ล่องละเมียดในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่น และในขณะเดียวกันก็เป็นการฝึกความสำรวมหรือสันโดษในภรรยา หรือสามีของตน เป็นการส่งเสริมความซื่อสัตย์และความสงบสุขในชีวิตการครองเรือน ภัยที่เกิดจากเชื้อโรคต่างๆ เช่น กามโรค และโรคเอดส์ก็ไม่เกิดขึ้น ความชั่วร้ายในสังคมหรือปัญหาทั้งหลายแหล่งที่เกิดจากการประพฤติก่ผิดทางเพศ เช่น การข่มเหง การทำลาย และอาชญากรรมทางเพศก็จะหมดไป

๔. ศีลข้อที่ ๔ ข้ำพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จ

ศีลข้อนี้ทำให้งดเว้นจากการหลอกลวง ความไม่ไว้

วางใจและเป็นเหตุให้ละความระแวงสงสัยซึ่งกันและกันที่จะเกิดขึ้น โดยเน้นความสำคัญของความซื่อสัตย์ อันเป็นเหตุให้เกิดความมั่นใจและไว้วางใจ เห็นได้ชัดว่า ในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มนุษย์ต้องมีความมั่นใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน การตกลงใดๆ ไม่อาจเกิดขึ้นได้สำหรับบุคคลที่วาทของเขาไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ กิจกรรมใดๆ ก็ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากเราไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความซื่อสัตย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและระหว่างชาติ เป็นเหตุให้เกิดความไว้วางใจกัน ความสัมพันธ์ที่ราบรื่น และสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลแก่ความสามัคคีระหว่างมนุษย์และชาติบ้านเมือง

๕. ศิลข้อที่ ๕ ขำพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

น้ำเมาและสิ่งเสพย์ติดมิได้เป็นของใหม่ เพราะมีมานานตั้งแต่ก่อนพุทธกาล และสมัยพุทธกาลก็ยังคงมีอยู่ในคัมภีร์โบราณของอินเดีย (คัมภีร์พระเวท) ได้กล่าวถึงน้ำเมาประเภทต่างๆ เช่น โสม สุรา เมรัย หรือมัชชะ มทิสระ และอสุวะ เป็นต้น คำเหล่านี้มิใช่ไวพจน์กัน แต่ละชนิดมีคุณสมบัติเฉพาะตัวในด้านระดับความแรงที่มากน้อยต่างกัน การเสพน้ำเมาเช่นนี้ มีแพร่หลายในยุคพระเวท และได้ถูกนำมาใช้ในพิธีกรรมทั้งด้านสังคม และด้านศาสนา

น้ำโสมมีความหมายทางด้านศาสนพิธี โดยเพิ่มความ
ศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมเหล่านั้น จึงมักถูกนำมาใช้ในพิธี
กรรมทางศาสนาโดยเฉพาะ

๓...

อย่างไรก็ตาม พระพุทธองค์ทรงห้ามการใช้น้ำเมา
ทุกประเภท รวมทั้งสิ่งเสพติดด้วย ศาสดาของศาสนา
อื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน เหตุผลก็คือ พระพุทธศาสนา เน้นหนัก
เรื่องความสำคัญของสติในทุกระดับของจริยธรรม แต่การ
ใช้น้ำเมาซึ่งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ย่อมนำมาซึ่งความ
ประมาท เป็นปฏิปักษ์ต่อสติ ทำลายสติ เป็นเหตุให้บุคคล
ละเมิดศีลได้ทุกข้อ และประพฤติชั่วได้ทุกอย่าง พระพุทธ
องค์ตรัสว่า

ผู้ประพฤติธรรมไม่พึงดื่ม หรือทำให้ผู้อื่นดื่มซึ่ง
น้ำเมา โดยรู้ว่าเป็นเหตุให้เกิดความมึนเมา คนพาลย่อมทำ
ความชั่ว และชักนำผู้อื่นให้ตั้งอยู่ในความประมาท ความ
เขลาเช่นนี้ย่อมเป็นที่ยินดีแก่พาลชนเท่านั้น

นอกจากนี้ น้ำเมายังมีปฏิกิริยาทางลบต่อสุขภาพ
กาย และสุขภาพจิต ในที่ขมิ้นกายแสดงไว้ว่า การเสพยา
น้ำเมา เช่น ไวน์ และเหล้า เป็นหนึ่งในอบายมุข ๖ ประการ
และนำมาซึ่งโทษ ๖ ประการ ได้แก่

๑. เสียทรัพย์สิน
๒. ก่อการทะเลาะวิวาท
๓. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
๔. เสียเกียรติยศชื่อเสียง
๕. ทำให้ไม่รู้อาย
๖. ทอนกำลังปัญญา

หนังสือพิมพ์ทุกประเทศทั่วโลกลงข่าวอยู่เนื่อง ๆ
เกี่ยวกับอาชญากรรมที่แพร่หลายอันมีเหตุมาจากการดื่ม
น้ำเมาอย่างน่าวิตก และไม่ใช้ความเมาอย่างเดียวที่ทำให้
เกิดอาชญากรรม แต่เป็นความต้องการของผู้เสพยาที่อยาก
จะสนองตัณหาของตนอีกด้วย ในบางประเทศ การดื่มสุรา
เป็นอันดับแรกของสาเหตุแห่งความตาย ฉะนั้น การละเว้น
จากการดื่มน้ำเมาและสิ่งเสพยาติดเป็นเหตุให้ตั้งอยู่ใน
ความไม่ประมาท มีสติ เกิดความสุขสงบในสังคม และมี
สุขภาพดี

นับเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้วที่คนไทยรักษาและ
ปฏิบัติตามศีลทั้ง ๕ ข้อนี้ ด้วยความเคร่งครัดมากน้อยต่าง
กัน (ในแต่ละบุคคล) แต่เมื่อเวลาผ่านไป วิถีชีวิตของคนไทย

ในแง่มุมมองต่างๆ ก็ถูกกดดัน และคนก็เริ่มจะเปลี่ยนแม้จะไม่ทั้งหมด คือพากันละทิ้งวิถีชีวิตแบบเก่าไปนิยมชมชอบวิถีชีวิตแบบตะวันตก ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทย และที่น่าหวั่นวิตกก็คือ ผู้คนมิได้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น แต่เปลี่ยนไปในทางที่แย่งกว่าเดิม

ประเทศไทยก็เหมือนกับประเทศอื่นๆ ที่ถูกลากทิ้งเข้ามาสู่ยุคของข่าวสารข้อมูล เทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลสมัยใหม่ถูกนำเข้ามาซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต เป็นเหตุให้ตั้งอยู่ในความประมาท กลายเป็นสิ่งเสพยาเสพติด เพราะไปเชื่อผิดๆ ว่า จะสร้างความพึงพอใจและสนองความอยากทางด้านจิตใจให้ได้ คนชอบอยู่บ้านดูทีวีมากกว่าที่จะไปวัด รายการฟุตบอลระดับนานาชาติ หรือรายการมวยที่ถ่ายทอดทางทีวี นำเสนอใจว่าการฟังพระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา ชาวพุทธจำนวนไม่น้อยเริ่มพบว่า มันยากที่จะเป็นไปได้สำหรับพวกเขาที่จะรักษาศีล ๕ เมื่อพระให้ศีลแก่พวกเขาเพื่อนำไปรักษา บางคนก็แอบบ่นว่า ตนไม่สามารถรับเอาศีลที่น่าเบื่อนี้ไปปฏิบัติได้ บางครั้งพวกเขาก็รับเพียงข้อเดียว หรือสองข้อ ซึ่งคิดว่าเท่านี้ก็ดีถมไปแล้ว นอกจากนี้ยังเกิดความรู้สึกต่อต้านในใจว่า ก็ไม่คิดจะเป็นพระนี่นา

ที่กล่าวมานี้เป็นเรื่องจริงสำหรับชาวพุทธในประเทศไทย ที่ผู้คนไม่ค่อยจะเคร่งครัดและจริงจังกับศาสนาเท่าใดนัก ดังนั้น พวกเขาจึงละทิ้งเรื่องคุณค่าทาง

แม่กาหลงเล่าให้พวกเขาฟังเรื่องที่หล่อนไปเกิดเป็นเปรตเพราะความโลภ ความโกรธ และความหลง ซึ่งเป็นรากเหง้าแห่งอกุศล ตามคำสอนของพระพุทธองค์ จิตของหล่อนถูกอกุศลเหล่านั้นครอบงำ หล่อนหึงสามีซึ่งเป็นคนเจ้าชู้และมีผู้หญิงหลายคน เมื่อหล่อนใกล้จะตายวิญญาณก็ทิ้งร่างขณะที่จิตมีโลภะ และความที่ไม่อยากจากสามีและทรัพย์สินสมบัติ วิญญาณจึงยังคงอยู่ที่บ้านหลังนั้นหลังจากที่ตายแล้ว

หล่อนโชคดีที่หลวงพ่อบ้านย้ายบ้านหลังนั้นไปปลูกในวัดและได้เชิญหล่อนไปด้วยเพื่อจะได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน หล่อนบอกว่าหลวงพ่อได้ประกาศที่บ้านของหล่อนเพื่อขอให้ช่วยทำนร็อดอนและเชิญหล่อนไปปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่วัด ท่านไม่รู้หรือกว่า ตอนที่ท่านประกาศนั้น หล่อนนั่งอยู่ใกล้ๆ นั้นเอง

แม่กาหลงสอนพวกแม่ครัวไม่ให้ทำชั่ว มิฉะนั้น จะต้องไปเกิดเป็นเปรตเหมือนกับหล่อน นอกจากนี้ยังสอนให้พวกเขาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยเหตุผลที่ว่า การทำครัวให้วัดเพียงอย่างเดียวไม่สามารถป้องกันอกุศลมูลได้

หลวงพ่อบอกว่า ท่านไม่ทราบว่แม่กาหลงอาศัยอยู่และตายในบ้านหลังนั้น เพราะไม่มีใครบอกไม่ว่าจะเป็นนายกลีบหรือว่าแม่พิน พระมาบอกหลวงพ่อบว่านางบุญชูถูกผีเข้าขอให้หลวงพ่อไปที่ครัวเพื่อเจรจากับผี หลวงพ่อบอก

ใกล้เคียงอีกหลายคนที่มาช่วยทำครัวในตอนกลางวัน และ กลับบ้านตอนบ่าย ไม่มีใครพักอยู่ที่โรงครัว และไม่มีคนเผ่า อาหารที่เก็บตุนไว้ เช่น หอม กระเทียม กะปิ และเนื้อหมู โชคดีที่ไม่มีขโมย ความที่หลวงพ่อก็ไม่เคยตรวจสอบข้าว ของ ท่านจึงไม่รู้ว่านางบุญชูแอบนำอาหารกลับไปบ้าน ทุกวัน กระทั่งเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งขึ้น

บ่ายวันหนึ่ง พวกแม่ครัวพากันวิ่งหน้าดินมาที่กุฏิ ท่าน รายงานว่า นางบุญชูถูกผีเข้า คนดูถามนางบุญชูว่า เป็นใคร (มาเข้า) นางบุญชูตอบว่า นางคือแม่กาหลง “พวก มาทำครัวนี้บาปมาก ฉันก็เคยทำบาปมาแล้วตอนที่ม่มีชีวิต และบัดนี้ฉันก็มาเป็นเปรตอยู่ที่บ้านหลังนี้ ฉันมากับเรือน หลังใหม่” ผีพูดกับพวกแม่ครัว เมื่อถูกถามว่า เข้ามาอยู่ใน เขตวัดได้อย่างไร (เพราะในประเทศไทย คนเชื่อกันว่า ผี ไม่สามารถเข้ามาในเขตวัดอันเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์) แม่กาหลง ตอบว่า ไม่ใช่เรื่องของพวกเรา หล่อนยังพูดอีกว่า หลวงพ่อ เป็นผู้เชิญมาที่นั่น เพื่อจะได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และ ช่วยท่านดูแลโรงครัว หล่อนเฝ้าดูพวกเราหลายวันแล้ว และไม่สามารถทนได้อีกต่อไป เพราะพวกเราพากันลักข้าว ของของวัดกลับไปบ้านหลังจากเลิกงานในครัวแล้ว พวกเขาลักหอม กระเทียม เนื้อหมู และปลา กลับบ้านทุกวัน หล่อนเตือนพวกเราว่ามันเป็นบาป และถ้าพวกเราขโมยของวัดชาติหน้าจะต้องไปเกิดเป็นเปรต

ไปเสร็จเอาตอนเที่ยง วัสดุถูกขนย้ายมายังวัดอัมพวันโดย
เรือลำใหญ่ รุ่งอีกวันก็ช่วยกันปลูกโรงครัวหลังใหม่และแล้ว
เสร็จในวันเดียวซึ่งเป็นเรื่องเหลือเชื่อ

ครัวหลังใหม่ถูกสร้างในป่าไผ่ทางทิศใต้ของวัด
ตอนนั้นยังไม่มีใครอยู่ที่นั่น เพราะยังไม่มีแม่ชีในวัด อย่งไร
ก็ตาม หลังจากที่มิโรงครัวแล้วก็มีแม่ชีคนแรกมาพำนักอยู่
ชื่อแม่ชีหมากดิบ ซึ่งหลวงพ่อกเคยเรียกว่าคุณป้าหมากดิบ
สามีของแม่ชีเคยเป็นปลัดอำเภอ หลวงพ่อนึกถึงบุญคุณ
ของบุคคลทั้งสอง เพราะท่านเคยอาศัยบ้านเขาอยู่ตอนเรียน
มัธยมที่จังหวัดสิงห์บุรี คุณป้าหมากดิบเคยทำกับข้าวให้
ท่านกิน หลังจากบวชแล้วท่านก็ไม่เจอคุณป้าอีกเลย วัน
หนึ่งท่านพบคุณป้าในวัดแห่งหนึ่งที่อำเภออินทร์บุรี คุณป้า
มาบวชชื่ออยู่ที่วัดนี้ คุณป้าเล่าให้ท่านฟังว่า ที่ต้องมาบวช
ชีเพราะไม่มีบ้าน ไม่มีเงิน เนื่องจากถูกโกงไปหมด

หลวงพ่อนึกถึงบุญคุณที่แม่ชีมีต่อท่านและต้องการ
ตอบแทนจึงชวนมาอยู่ที่วัดอัมพวัน จะให้อาหารและที่พัก
ตลอดชีวิต แม่ชีหมากดิบจึงมาอาศัยอยู่ที่โรงครัวนับแต่
บัดนั้น

เมื่อพระภิกษุสงฆ์มีจำนวนเพิ่มขึ้น หลวงพ่อจำเป็น
ต้องหาแม่ครัวและอาสาสมัครมาช่วยทำอาหารถวายพระ
ท่านจึงขอให้นางบุญชู ภรรยานายสงวน ภารโรงโรงเรียน
วัดอัมพวัน มาช่วยทำครัว มีอาสาสมัครจากหมู่บ้าน

รื้อไปยังวัดอัมพวัน หลวงพ่อจะต้องขอแรงชาวบ้านมาช่วย
รื้อ ซึ่งแม่พินก็ได้เป็นคนไปบอกเพื่อนบ้านมาช่วย และทำ
อาหารเลี้ยงพวกเขาด้วย

ก่อนที่จะมีการรื้อถอน หลวงพ่อได้ประกาศด้วย
เสียงอันดังว่า

ใครก็ตามที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้ จะเป็นเจ้าของ
บ้านก็ดี หรือคนเช่าก็ดี จะมาอยู่ทำไมที่นี้ล่ะ อยู่ในเปตวิสัย
อยู่ในอบายไม่ดีแน่ ตามอาตมาไปอยู่วัดอัมพวันและปฏิบัติ
วิปัสสนากรรมฐานดีกว่า จะได้เกิดปัญญา ซึ่งจะช่วยให้
พ้นจากอบายภูมิ โปรดช่วยรื้อถอนและช่วยปลูกใหม่เป็น
โรงครัวของวัดอัมพวันด้วย เพื่อจะเป็นที่ทำอาหารเลี้ยงพระ
ภิกษุสามเณร และผู้ที่เข้ามาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

หลังจากหลวงพ่อประกาศข้อความข้างต้น บ้านก็
หยุดไหว นับเป็นประสบการณ์เหลือเชื่อสำหรับท่าน นาย
กลีบหัวเราะเพราะเขารู้ว่ามีบางสิ่งที่ไม่ปกติอยู่ในบ้านหลัง
นั้น ทำให้ไม่มีใครมาเช่าหรือมาซื้อ ทุกอย่างดำเนินไปด้วย
ดีหลังจากที่หลวงพ่อได้ลั่นวาจาประกาศออกไป ท่านกลับไป
ไปยังวัดอัมพวันเพื่อเตรียมเรื่องการปลูกโรงครัว ท่านให้
ช่างวัดพื้นที่ที่จะขุดหลุมลงเสา ขอแรงเขานำเรือลำใหญ่ที่
บรรจุข้าวได้กว่าสองตันมาเพื่อบรรทุกวัสดุที่รื้อถอน

เช้าวันต่อมา ท่านก็ไปที่นั่นอีก แม่พินนิมนต์ให้ฉัน
ภัตตาหารเช้าที่บ้าน การขนย้ายวัสดุเริ่มกันในเช้าวันนั้น และ

แล้วค่อยซื้อ หลวงพ่อจึงไปดูบ้าน เมื่อท่านไปถึง นายกลีบ
สามีแม่พินก็พาท่านไปยังบ้านหลังนั้น ภายในบ้านเต็มไปด้วย
ฝุ่นเนื่องจากเป็นบ้านร้างมานาน นายกลีบบอกให้หลวง
พ่อเข้าไปในบ้านแต่เพียงผู้เดียว ตัวเขามิได้เข้าไปด้วย บอก
ว่าจะกลับไปรอที่บ้าน หลวงพ่อไม่ทราบจะทำไม่ว่าจะมี
อาการแปลกๆ เช่นนี้ แต่ท่านก็เข้าไปในบ้านหลังนั้นแต่
ผู้เดียว

ท่านเดินขึ้นบันไดและเข้าไปในบ้าน ทันใดนั้นบ้าน
ก็ไหวโคลงเคลงคล้ายแผ่นดินไหว ท่านถามตัวเองว่าทำไม
บ้านจึงไหว มองออกไปข้างนอกก็ไม่ปรากฏว่ามีลมแต่
อย่างใด ท่านเกิดอาการขนลุก ไม่ได้กลัวผีเพราะไม่เจอสัก
คน บ้านยังคงไหวอยู่อย่างนั้น หลวงพ่อลงบันไดเดินไปยัง
บ้านนายกลีบและบอกเขาว่า บ้านหลังนั้นแปลก มันไหว
นายกลีบบอกว่าบ้านมันเก่า กระดานอาจจะแกว่งไปแกว่ง
มาเพราะมันหลวม หรือไม่หลวงพ่อก็คงจะเป็นลม

ฟังนายกลีบพูด หลวงพ่อจึงกลับไปยังบ้านหลังนั้น
อีกครั้ง แล้วแผ่เมตตาเมื่อท่านรู้สึกที่บ้านไหว ท่านสงสัย
ว่า ทำไมมันจึงไหว บอกตัวเองว่าบ้านมันเก่า ตะปูมันอาจ
จะหลวมหรือไม่ก็เสาเรือนอาจผุ ท่านเก็บความสงสัยไว้ใน
ใจ อย่างไรก็ตามก็ดี ท่านตกลงใจที่จะซื้อบ้านหลังนี้ แม่พินเต็ม
ใจที่จะติดต่อกับเจ้าของให้

ในการย้ายบ้าน จำเป็นต้องรื้อฝาผนังและชนวิสูตรที่

ธรรม เพราะวัดอยู่ไกลจากตลาด วัดอัมพวันตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา การคมนาคมจึงใช้เรือเพราะเวลานั้นยังไม่มีถนนหนทางแต่อย่างใด

หลวงพ่อก็มาคิดว่าท่านจะสร้างโรงครัวได้อย่างไร เมื่อท่านมีปัจจัยอยู่เพียงสามพันบาทเท่านั้น ท่านไม่อาจบอกบุญไปยังชาวบ้านแถบนั้น เพราะพวกเขาากจนมาก สิ่งที่ท่านพอจะทำได้คือ จะต้องหาซื้อเรือนเก่าๆ ในราคาที่เหมาะสมกับปัจจัยที่ท่านมีอยู่

ท่านเริ่มสอบถามไปยังลูกศิษย์ลูกหาว่า มีผู้ใดทราบว่ามีบ้านเก่าที่จะขายบ้าง ท่านมีลูกศิษย์ลูกหามาก เพราะท่านสอนวิปัสสนากรรมฐานมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ **แม่พิน** (ยุพิน บำเรอจิต) เป็นศิษย์คนหนึ่งของท่าน ท่านบอกแม่พินให้ช่วยหาบ้านเก่าๆ ที่เจ้าของเขาขายถูกๆ วันหนึ่งแม่พินก็มาเรียนว่า มีบ้านเก่าหลังหนึ่งที่เจ้าของต้องการขาย เป็นบ้านของนายอำเภอคนก่อนที่อยู่กรุงเทพฯ บ้านหลังนั้นอยู่ถัดบ้านของแม่พิน เป็นบ้านร้าง เจ้าของเขาบอกขายมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่มีใครซื้อ เจ้าของบ้านบอกว่าจะขายในราคาห้าพันแต่ถ้าหลวงพ่จะซื้อ เขาก็จะขายสามพัน

หลวงพ่อรู้สึกยินดีที่ราคาบ้านเหมาะสมกับปัจจัยที่ท่านมีอยู่ ท่านบอกแม่พินให้แจ้งกับเจ้าของบ้านว่า ท่านตกลงจะซื้อ แต่แม่พินเรียนว่า ท่านควรจะไปสำรวจดูก่อน

๑๔...

แม่กาหลง

สมัยที่หลวงพ่อมารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน เมื่อปี ๒๕๐๐ นั้น มีพระภิกษุและสามเณรจำพรรษาอยู่ประมาณ ๑๕ รูป ต่อมาก็มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นสี่สิบถึงห้าสิบรูป วัดอัมพวันในขณะนั้นยากจนมากเพราะเป็นวัดเก่าแก่ สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและตั้งอยู่ห่างไกลชุมชน ทั้งยังไม่มีกิจกรรมใดๆ ที่จะดึงดูดผู้คนให้มาวัด

เพื่อจะทำให้วัดรุ่งเรือง หลวงพ่อจึงคิดว่าจะต้องอำนวยความสะดวกใน ๔ เรื่อง คือ อาคารสถานที่ โรงครัว บุคลากร และพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุคลากรมีหน้าที่จัดกิจกรรมของวัด โรงครัวมีหน้าที่จัดเตรียมอาหารสำหรับพระภิกษุสงฆ์และผู้ปฏิบัติ

นางสิ่งตายตอนอายุ ๒๐ ตามสัญญาที่ให้ไว้กับ
ยมบาล หลังจากนั้นวันนั้นก็มีการปฏิกรรมฐานหนึ่งหลังที่
นางสร้างให้ เรื่องราวของนางทำให้หลวงพ่อกลับบาปกรรม
(คือ การขโมยแม่โพสพ) ที่ท่านก็ทำไว้ ว่าจะติดตามท่าน
และอาจจะไม่ได้รับการลดโทษจากยมบาล ดังนั้น ท่านจึง
สร้างกุฏิกรรมฐานเป็นจำนวนมากในวัด เพื่อให้ผู้ปฏิบัติ
ธรรมได้พักอาศัย

หลวงพ่อก็ให้โบกปูนหล่อน้ำรอบๆ เสาทุกต้น เมื่อสร้างเสร็จปรากฏว่า หมดเงินไป ๘๐ บาท พอดิบพอดี

เมื่อสร้างกุฏิกรรมฐานเสร็จแล้ว คนทั้งสามก็พากันกลับไปบ้านที่ทำตะโก หลวงพ่อเคยไปที่บ้านนั้นและได้เห็นทองสายสะพายด้วย หลังจากนั้นไม่นาน นายปุ่นก็ป่วยเป็นอัมพาต ต้องป้อนข้าวป้อนน้ำ และเช็ดอุจจาระปัสสาวะให้ โดยมีนางสอิ่งเป็นคนดูแล ส่วนภรรยาใหม่แยกไปอยู่บ้านอีกหลังหนึ่ง นางดูแลนายปุ่นอย่างดีทั้งที่เป็นสาวสวยมาอยู่กับสามีแก่ หลังจากนั้นสี่ปี นางก็อายุครบ ๒๐ อันเป็นเวลา “ครบสัญญา” ของการอยู่ในโลกมนุษย์

หลวงพ่อดิตตามเรื่องราวของนางสอิ่งอย่างใกล้ชิด วันที่นางอายุครบ ๒๐ (นายปุ่นยังไม่ตาย และนางก็ดูแลอยู่ตลอดเวลา) นางทำอาหารไปถวายพระที่วัด หลังจากถวายแล้วก็ไปนมนและตายอยู่ตรงที่นั้น อายุ ๒๐ พอดิบพอดี หลวงพ่อเป็นผู้จัดการทำศพให้

ตอนนางสอิ่งตาย นายปุ่นอายุแปดสิบกว่าแล้ว พอเผาศพนางสอิ่งเสร็จ นายปุ่นก็ตาย และสองปีต่อมา ภรรยาใหม่ก็ตาย และครอบครัวนี้ก็กระจัดกระจายแยกย้ายกันไป

จากเรื่องราวของนางสอิ่ง หลวงพ่อต้องการแสดงให้เห็นว่า หญิงสองร่างนางสองชาติได้ทำกรรมชั่วไว้มาก และดูเหมือนว่า ในเมืองนรกมีการสวดมนต์ไหว้พระและบูชาพระรัตนตรัย

เรื่องราวทั้งหมดให้หลวงพ่อฟัง

หลวงพ่อรู้สึกตระหนกกับบางตอนของเรื่องที่นาง
สั่งเล่า คือ ตอนขโมยแม่โพสพ เพราะตอนท่านเป็นเด็ก
ท่านเคยลักข้าวมากมากกว่าที่นางสั่งลักเสียอีก ตอน
โรงเรียนปิดท่านจะไปยังนาของเพื่อนบ้าน และขโมย
ข้าวเปลือกที่เขานวดและใส่กระสอบไว้ในนา โดยวิธีดังกล่าว
ท่านสามารถ “เก็บข้าวตก” ได้วันละกว่าสิบกถัง! ดูเหมือน
ว่าการขโมยแม่โพสพจะทำให้ตกนรก และนั่นเองที่ทำให้
ท่านสะทกสะท้าน แต่ท่านก็ได้พูดอะไรออกมา เลยกลาย
เป็นว่า เรื่องราวของนางสั่งเป็นประโยชน์มาก ถึงเวลาที่
พระสงฆ์ทำวัตรเช้าในโบสถ์ นางสั่งก็ไปร่วมทำวัตรด้วย
นางพักอยู่ที่วัดหลายคืน สามารถสวดมนต์ทำวัตรเช้า -
เย็น ได้ดีกว่าพระเสียอีก เพราะได้เรียนมาจากเมืองนรก
เวลานั้นนางอายุ ๑๖ นายปุ่น ๗๘ และภรรยาใหม่ ๗๒
หลวงพ่อก็ยังหนุ่ม (อายุ ๒๙) ท่านออกสงสัยว่า เหตุใดนาง
สั่งถึงได้มาอยู่กับผู้ชายแก่ๆ อย่างนายปุ่น น่าจะไปอยู่กับ
คนที่อายุใกล้เคียงกันจะได้มีความสุขกว่านี้ เพราะนาง
เปลี่ยนไปมาก คือ สวยกว่า (ตอนเป็นนางสั่ง) สุขภาพ
อ่อนโยน กิริยามารยาทเรียบร้อย

นางสั่งได้สร้างกุฏิกรรมฐานใกล้ๆ กับโบสถ์ และ
นับเป็นหลังแรก (ของวัดอัมพวัน) นางบอกว่า จะต้อง
หล่อน้ำรอบๆ เสาแต่ละต้นเพื่อกันไม่ให้มดขึ้นไปบนกุฏิ

หรือเปล่านั้น จึงได้พูดว่า ไม่เห็นมานานแล้ว จำไม่ได้ “แล้ว
กระท่อมกลางนาายังอยู่ไหม” นายปุ่นตอบว่า “กระท่อมไม่
มีแล้ว เพราะฉันได้แบ่งที่นาให้ลูกๆ ไปหมด เวลานี้เขาก็
มีครอบครัวกันแล้ว” นางสอิ่งก็นึกขึ้นมาได้ จึงถาม “แล้ว
ต้นกระท่อมยังอยู่หรือเปล่า” “ยังอยู่” นายปุ่นตอบ แล้วพากัน
ไปยังโรงนาซึ่งต้องเดินไปเป็นระยะทางหลายกิโลเมตร ใน
ที่สุดก็หาทองสายสะพายหนักเส้นละ ๘ บาท ได้ และนาย
ปุ่นก็ยอมรับว่าเป็นนางสอิ่งมาเกิดจริง นางสอิ่งก็ไม่ยอม
กลับไปอยู่กับพ่อแม่ เลยอยู่กับนายปุ่น

นางสอิ่งเล่าให้หลวงพ่อฟังว่า อยู่กันแบบสามคนผิว
เมีย ภรรยาใหม่ของนายปุ่นอายุ ๗๒ นายปุ่น ๗๘ และทั้ง
สามตกลงกันว่า จะไปหาวัดสร้างกุฏิกรรมฐาน จึงพากัน
เดินทางมาที่ปากน้ำโพเพื่อจะโดยสารเรือเข้ากรุงเทพฯ นำ
ทองสายสะพายสองเส้นมาด้วย อธิษฐานขอให้เทพเทวาทั้ง
หลายช่วยนำทาง คนทั้งสามได้มาขึ้นที่ท่าเรือสิงห์บุรี และ
ถามคนในตลาดว่า มีวัดไหนบ้างในจังหวัดสิงห์บุรีที่เป็น
ศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน บังเอิญพบกับญาติของโยมสุม (ลูก
ศิษย์ของหลวงพ่อ) ผู้ซึ่งกำลังหาของไปขายยังตลาด ตอน
นั้นหลวงพ่อย้ายมาเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวันใหม่ ๆ ญาติ
ของโยมสุมจึงบอกว่า “ลองไปถามหลวงพ่อดูซิว่า ท่านจะให้
สร้างกุฏิกรรมฐานหรือเปล่า ท่านสอนกรรมฐานมานาน
แล้ว” คนทั้งสามจึงโดยสารเรือแม่มาที่วัด และได้เล่า

มาเข้าใจเรื่องนี้ในชาติปัจจุบันนี้เอง” แต่นายปุ่นก็ยังไม่เชื่อ
คิดว่าเป็นการกุเรื่องขึ้นมา (เพื่อหลอกแก)

นางสอิ่งพยายามที่จะหาหลักฐานอื่นมายืนยัน นาง
กล่าวว่า “พี่ปุ่น ตอนฉันตายพร้อมกับลูกในท้อง ฉันไปตก
นรกมา ๑๐๐ ปี พี่ได้นำข้าวไปถวายวัดโดยก้อพระเจดีย์
ข้าวเปลือก ทำให้ฉันได้รับการลดโทษ เพราะเหตุนั้น
แล้วพี่ก็ยังนำเรือนหอของเราไปถวายวัดอีก ซึ่งฉันก็รับรู้ใน
วันนั้น พี่จำหมอลำและหุ่นกระบอกมาแสดงในงานฉลอง
กุฎีด้วย”

เรื่องต่อมา นางก็ได้เล่าเรื่องที่นายปุ่นไปบวช “ฉัน
ได้รับส่วนกุศลจากการบวชของพี่ และได้รับการลดโทษลง
อีก นอกเหนือจากนั้น การที่ฉันได้มาเกิดในชาติปัจจุบัน ก็
ถือเป็นการลดโทษ แต่ยังมีเหลืออีกยี่สิบปีที่ไม่สามารถลดให้
ได้ เพราะฉันได้ทำกรรมชั่วไว้ คือ การขโมยทอง และขโมย
แม่โพสพจากนาเพื่อนบ้าน ทางนรกเขาไม่ยอมลดโทษให้
จากการกระทำสองอย่างนี้ ฉันจึงต้องมาอยู่กับพี่อีก ฉันให้
สัญญากับพญามราชไว้ว่า ฉันจะถือศีล ๘ ทุกวันพระ และ
สร้างกุฎิกรรมฐาน ๑ หลัง ในราคา ๘๐ บาท”

นายปุ่นเพียงแต่ฟังนาง แต่ไม่ยอมเชื่อ สอิ่งในร่าง
ใหม่จึงถามอีกว่า “พี่ปุ่น ทองหมั้นของฉันยังอยู่ที่นี้ใช่ไหม”
“ทองอะไร” นายปุ่นถาม “ก็ทองสายสะพายสองเส้นยังใส่ละ
ที่หนักเส้นละ ๘ บาท” นายปุ่นจำไม่ได้แล้วว่า ยังอยู่ที่บ้าน

ไผ่ฝ้ายเต็มหน้าเต็มตาไปหมด ตัดผมสั้น หูดำ นุ่งผ้าโจง
กระเบน รูปร่างผอมบาง หลวงพ่อดูจากรูปร่างนายปุ่นได้ให้
ช่างวาดไว้ในวันแต่งงาน แต่ในชาติปัจจุบันนางดูแตกต่าง
จากในรูปมาก

เมื่อนางส่องอายุได้ ๑๑ ขวบ ก็ระลึกชาติได้ และ
พูดกับเตี้ยว่า “หนูนี้ไม่ใช่ลูกเตี้ยนะ หนูคือสอิ่งเมียตาปุ่นที่
อยู่ตำบลโน้น” ตาแป๊ะไม่เข้าใจว่าลูกสาวพูดอะไร และเที่ยว
ไปขอคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน แกพยายามหาไข่หลงรังบ้าง
ไข่ที่เสียแล้วบ้าง มาต้มให้ลูกสาวกินเพื่อจะให้ลืมอดีตชาติ
ตามที่เชื่อสืบๆ กันมา แต่ก็ไม่สำเร็จ ด้วยไม่สามารถทำ
ให้ลูกลืมได้

สี่ปีต่อมา นางสอิ่งซึ่งมาเกิดเป็นลูกสาวตาแป๊ะ ก็ได้
ขอให้เตี้ยพาไปบ้านนายปุ่นเพราะทนต่อไปไม่ไหวแล้ว นาง
อายุ ๑๕ ปี สวย ผิวขาวเนียน เป็นลูกคนจีน แต่ใจเป็นนาง
สอิ่ง เมื่อไปถึงบ้านนายปุ่น นางพูดว่า “พี่ปุ่น (ขณะนั้นอายุ
๗๘ ปี) จำฉันได้ไหม ฉันคือสอิ่งไงล่ะ” นายปุ่นคิดว่าตาแป๊ะ
สอนลูกสาวเพื่อจะมาหลอกแกเนื่องจากแกรวย ส่วนตาแป๊ะ
มีอาชีพซื้อขายข้าวสารพอเลี้ยงชีพไปวันๆ หนึ่งเท่านั้น นาง
สอิ่งพยายามเล่าให้นายปุ่นฟัง แต่แกไม่เชื่อ นางจึงว่า “พี่
ปุ่นจำได้ไหม ตอนที่ฉันอยู่กับพี่ เราเคยไปงานบวชหลาน
ชายพี่ แล้วฉันได้ขโมยทองมาและโยนความผิดให้หลาน
ชายพี่คนที่มันจน ความจริงฉันเองที่เป็นคนขโมย ฉันเพิ่งจะ

นางจึงได้รับการลดโทษอีก ๔๐ ปี ส่วนที่เหลืออีก ๒๐ ปี นั้น ไม่สามารถลดให้ได้ เพราะนางได้ก่อกรรมทำชั่วไว้ ประการแรก คือ ขโมย (ทอง) แล้วโยนความผิดไปให้ผู้อื่น และประการที่สอง ซึ่งหนักที่สุด คือ การขโมยแม่โพสพจาก นาของเพื่อนบ้าน สองประการนี้ไม่อาจยกโทษให้ได้

อย่างไรก็ตาม ยมบาลได้ให้นางเลือกในฐานะที่นาง มีความประพฤติดีขณะที่อยู่ในเมืองนรก คือ การสวดมนต์ เคารพในพระรัตนตรัย และเจริญพระกรรมฐาน จึงให้นาง กลับไปเกิดยังโลกมนุษย์เป็นเวลา ๒๐ ปี เพื่อใช้หนี้บุญคุณ สามี แล้วก็ไม่ต้องกลับมาเมืองนรกอีก แต่ต้องสัญญาว่า จะ รักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ ประการที่สอง จะต้องสร้างกุฏิ กรรมฐานหนึ่งหลังด้วยเงิน ๘๐ บาท ไม่ขาดไม่เกิน หาก ทำไม่ได้ดังนี้ จะต้องกลับมาตกนรกอีก แม้ว่าเป็นเรื่องที่เป็น ไปไม่ได้ที่ใครจะสร้างกุฏิกรรมฐานหนึ่งหลังด้วยเงิน ๘๐ บาท (ปัจจุบันเท่ากับสองเหรียญสหรัฐ) แต่นางก็ตกลง ตามข้อเสนอดังกล่าว

ในเวลาต่อมา นางสอึงได้ไปเกิดในบ้านหลังหนึ่ง ห่างจากบ้านนายปุ่นสองกิโลเมตร เกิดเป็นลูกสาวตาแป๊ะ แก่ผู้ซึ่งได้เมียเด็กกว่า ตอนนั้นตาแป๊ะกับเมียยังไม่มีลูก เมีย ยังเด็ก ขณะที่ตาแป๊ะอายุห้าสิบกว่าแล้ว ทั้งสองมีลูกคนแรก หลังจากแต่งงานได้ ๑๕ ปี ลูกของแกก็คือนางสอึง ในชาติ ที่แล้ว ก่อนที่จะไปตกนรก นางสอึงหน้าตายังกับปีศาจ มี

กรรมฐานด้วยไม้ที่รื้อไปจากเรือนหอ เมื่อสร้างเสร็จเขาก็
ฉลองกุฏิใหม่ มีหมอลำ และหนังตะลุง วันนั้นทุกคนได้รับ
รู้การทำบุญของเขา เมื่อการฉลองสิ้นสุดลง เขาก็ถวายกุฏิ
แก่สงฆ์ผู้มาจากทิศทั้งสี่ (หมายความว่า พระสงฆ์จะมาจาก
ทิศใดก็เข้ามาอยู่อาศัยได้) อย่างเป็นทางการโดยถวายเป็น
สังฆทาน คือ ถวายเป็นของสงฆ์โดยไม่เจาะจงว่าเป็นรูป
หนึ่งรูปใดโดยเฉพาะ ถวายแล้วก็อุทิศส่วนกุศลไปให้ภรรยา
ซึ่งทำให้นางสั่งได้รับการลดโทษอีก ๒๐ ปี เหลือ ๖๐ ปี

เวลาผ่านไปอีก นายปุ่นก็มาคิดทบทวนว่า ลูกๆ ก็
โตแล้ว เขาก็เป็นอิสระที่จะบวชเป็นพระภิกษุเพื่อที่จะอุทิศ
บุญกุศลไปให้ภรรยา เมื่อไปปรึกษาท่านสมภาร ท่านก็
บอกว่า บวชแล้วไม่ต้องสวดปาติโมกข์ก็ได้ เพราะเคยสวด
แล้วตอนที่บวช แต่ให้ถือธุดงค์วัตรเพื่อกำจัดกิเลสเครื่อง
เศร้าหมอง ฉันทอาหารวันละมื้อเดียว อยู่ในป่าช้าเจริญ
วิปัสสนากรรมฐานเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ภรรยา

นายปุ่นบวชอยู่หนึ่งพรรษา ปฏิบัติวิปัสสนาและ
อุทิศส่วนกุศลไปให้ภรรยาทั้งที่ไม่ทราบเลยว่า ภรรยาไป
ตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ พอออกพรรษาก็ลาสิกขาและ
แต่งงานใหม่ หลังจากเขาสึกแล้ว ผลบุญก็ตกไปถึงนางสั่ง
ผู้เป็นภรรยาที่อยู่ในเมืองนรก

ยมบาลลดโทษให้นางอีก ๔๐ ปี บอกว่า สามีของ
นางได้บวชและเจริญวิปัสสนากรรมฐานอุทิศส่วนกุศลมาให้

นางสอิ่งได้เล่าให้ฟังในเวลาต่อมาว่า รู้หมดทุกอย่าง และทุกเรื่องที่เกิดกับตน นางเล่าว่า ไปตกนรกและจะต้องอยู่ที่นั่นร้อยปี ในวันพระจะมีพระมาเทศน์สอนพวกสัตว์นรก (พระมาลัย) และให้พวกสัตว์นรกได้ไหว้พระสวدمนต์ บูชา พระรัตนตรัย นางสอิ่งตอนเกิดเป็นมนุษย์ไม่เคยสวدمนต์ แต่พอไปตกนรกมากลับสวดได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ท่านสอนว่า ในเมืองนรกต้องสวدمนต์และเจริญพระกรรมฐานเช่นเดียวกับในโลกมนุษย์

กลับมาที่โลกมนุษย์ นายปุ่นคิดถึงภรรยาและลูกที่ตาย คิดถึงมาก พอเก็บเกี่ยวเสร็จ เขาก็ขายข้าวส่วนหนึ่งไป อีกส่วนหนึ่งก็นำไปก่พระเจดีย์ข้าวเปลือกเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้นางสอิ่ง ผลของบุญที่นายปุ่นทำ ก็เกิดเหตุการณ์ในเมืองนรกว่า ภรรยาของเขาได้รับการลดโทษ นางสอิ่งสร้างกรรมดีในเมืองนรกด้วยการสวدمนต์ เคารพในพระรัตนตรัย ยมบาลได้แจ้งแก่นางว่า สามีของนางได้นำข้าวเปลือกส่วนหนึ่งที่เขาและนางได้ร่วมกันทำไว้ นั้น ไปก่พระเจดีย์ข้าวเปลือกและอุทิศส่วนกุศลมาให้ นางจึงได้รับการลดโทษ ๒๐ ปี เหลือ ๘๐ ปี

ในเวลาต่อมา เมื่อนายปุ่นมองเห็นเรือนหอที่ไร้กิ่คิดถึงภรรยาที่นั่น จึงคิดที่จะรื้อไปสร้างกุฏิถวายวัด เจ้าอาวาสเห็นด้วยกับความคิดของเขา ดังนั้น เขาจึงจัดการสร้างกุฏิ

อีสาน ซึ่งมาหารับจ้างทำนาได้ค่าจ้างปีละ ๒๐ บาท สมัย
นั้นข้าวเปลือกราคาเกวียนละ ๘๐ บาท

เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว นายปุ่นจะเฝ้าบ้านอยู่กับมารดา
ของเขาในบ้านหลังใหญ่ ขณะที่ภรรยาของเขาออกไปอยู่
กระท่อมกลางนากับพวกลูกจ้าง กระทั่งการเก็บเกี่ยวเสร็จ
สิ้นลง สมัยนั้นเขาใช้เกวียนที่ลากด้วยโค เวลานวดข้าวก็ใช้
ไม้ทุบและให้ลมกลางทุ่งเป่าเกลบและฟางข้าวออกไป ก่อน
นวดข้าว นางสอิ่งก็จะใช้ลูกจ้างให้ไปขโมยฟ่อนข้าวจากนา
เพื่อนบ้านมารวมกับของตน นางช่างชั่วร้ายเสียเหลือเกิน
ไม่มีใครสงสัยว่านางจะทำเช่นนั้นเพราะนางและสามีฐานะดี
ที่สุดในตำบล และยังเป็นนายทุนให้คนอื่น ๆ อีกด้วย สามี
ก็ไม่เคยรู้เลยว่าภรรยาเป็นขโมย

ปีสุดท้ายของชีวิตที่หนึ่ง นางสอิ่งมีทองสายสะพาย
อยู่สองเส้น หนักเส้นละแปดบาท และกำลังตั้งท้องลูกอีกคน
หนึ่ง นางรู้สึกจิตใจไม่ดีและเกิดกลางสังหรณ์ว่า สิ่งร้าย ๆ จะ
เกิดขึ้น อาจจะถูกโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน นางออกไปอยู่
โรงนาเพื่อเก็บเกี่ยวและขายข้าวเปลือก ขณะอยู่ที่นั่นก็ได้ซุด
หลุมฝังสายสะพายสองเส้นไว้ใต้กระท่อม ด้วยระแวงว่าลูก
จ้างจะมาขโมยไป หากจะเก็บไว้ที่บ้านก็กลัวว่าจะไม่ปลอดภัย
ปีนั้นนางก็ให้ลูกจ้างไปขโมยฟ่อนข้าวจากนาคนอื่นเช่น
เคย แต่ยังไม่ทันได้นวดก็เกิดมาตายทั้งกลมพร้อมลูกใน
ท้อง นายปุ่นเป็นคนจัดการทำศพให้

งานกับนางสอิ่ง มีบุตรสองคน นายปุ่นเป็นคนดีของอำเภอ
ท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ เป็นคนดี มีคุณธรรม ชอบสวด
มนต์ไหว้พระและเคารพในพระรัตนตรัย แต่นางสอิ่งกลับ
เป็นคนใจบาปหยาบช้า ไปบ้านใครก็ขโมยของเขาเป็น
ประจำ

วันหนึ่งนางไปช่วยงานบวชหลานชายนายปุ่น และ
ได้ขโมยทองของบ้านนั้นแล้วโยนความผิดไปให้หลานคน
หนึ่งของนายปุ่น ซึ่งจนกว่า ทำให้หลานคนนั้นถูกตีจนหัว
ร้างข้างแตก ความจริงคนขโมยคือนางสอิ่ง แต่ไม่มีใครเชื่อ
ว่านางจะทำเช่นนั้นเพราะเห็นว่านางเป็นคนมีฐานะ นี่คือ
ความใจร้ายใจดำของนางสอิ่งที่ก่อกรรมทำชั่วไว้มากมาย
นางสอิ่งสวดมนต์ไม่เป็นเพราะอ่านหนังสือไม่ออก นายปุ่น
จะเป็นคนสวดแทนภรรยาเพราะความที่เป็นสามีดี เขาไม่
เคยมองภรรยาในแง่ร้าย ไม่เคยตำว่าภรรยาหรือลูกๆ แต่
อย่างไร

สองสามีภรรยาเป็นชาวนาและไปนาเสมอๆ สมัย
นั้นถ้าใครขยันก็สามารถทำนาและจับจองที่นาได้ตาม
ต้องการ ทั้งสองเป็นคนขยันขันแข็ง นายปุ่นมีเรือไทยแฝด
อยู่หลังหนึ่ง และอีกหลังหนึ่งเป็นเรือนหอ เขามีทุกอย่างที่
ต้องการ ทุกปีสองสามีภรรยาจะปลูกข้าวและสร้างกระท่อม
หลังหนึ่งไว้กลางนาสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยในฤดูเก็บเกี่ยว
เมื่อมีนามากจึงจ้างลูกจ้างถึง ๕ คน เป็นชายหนุ่มจากภาค

๑๓...

หญิงสองร่างนางสองชาติ

นี่เป็นเรื่องการสร้างกุฏิกรรมฐานโดยหญิงสองร่างนางสองชาติ สมัยที่หลวงพ่อกำลังอยู่วัดอัมพวันเมื่อปี ๒๕๐๐ นั้น ยังไม่มีกุฏิกรรมฐาน เพราะท่านยังไม่ได้เริ่มการสอนที่วัดนี้ หลวงพ่อสอนกรรมฐานที่วัดอื่นมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ ก่อนที่จะมาเป็นเจ้าอาวาสวัดอัมพวัน พอมาประสบกับเรื่องหญิงสองร่างนางสองชาติ ท่านจึงได้เริ่มการสอนกรรมฐานที่วัด และเริ่มมีการสร้างกุฏิกรรมฐานขึ้นนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

หลวงพ่อบอกเล่าเรื่องนายปุ่นและภรรยาของเขาชื่อ นางสีง นายปุ่นเคยบวชมาสองหรือสามพรรษา สามารถสวดปาติโมกข์ได้ และเจริญกรรมฐานด้วย พอลาสิกขาก็ได้แต่ง

ขั้นคอหักแล้ว หลวงพ่อจึงอุทิศชีวิตในการช่วยเหลือเพื่อน
มนุษย์โดยสอนให้เจริญสติปัฏฐาน ๔ คนทั่วโลกทั้งที่เป็น
ชาวพุทธและที่มิใช่ชาวพุทธต่างมุ่งมาสู่วัดอัมพวันเพื่อเรียน
วิธีปฏิบัติ ซึ่งหลวงพ่อบริกรรมว่า พุทโธโลยี

ก่อนที่จะกล่าวถึงพุทโธโลยีของท่าน ยังมีเรื่องราว
เกี่ยวกับกรรมอีกสามเรื่องที่หลวงพ่อเขียนไว้ในหนังสือ
กฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑ เล่ม ๒ และเล่ม ๗
ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้

ส่วนกุศลผ่านไป เขาก็นำกระดาษบันทึกนั้นออกมาเพื่อจะอ่านให้ผู้มาร่วมงานฟัง แต่ปรากฏว่า ไม่มีข้อความใดๆ บนกระดาษแผ่นนั้น มีแต่กระดาษเปล่าๆ เขาจึงนำกระดาษแผ่นนั้นไปใส่กรอบไว้เป็นที่ระลึก

เหตุผลที่นำเรื่องของหลวงพ่อกับคนอื่น ๆ มาเล่าก็เพราะหลวงพ่อกท่านเป็นประจักษ์พยาน และเป็นเสมือน “ผู้นำเสนอเรื่องกรรม” คือท่านไม่เพียงแต่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องผลของกรรมด้วยตนเองเท่านั้น แต่ยังได้รวบรวมประสบการณ์ของบุคคลอื่นๆ ไว้ด้วย มีเรื่องราวจำนวนนับร้อยที่ท่านได้รวบรวมไว้ และกว่าห้าสิบเรื่องที่ท่านนำมาเขียนลงในหนังสือชุด กฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันมี ๑๖ เล่มแล้ว สามเล่มแรกได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยศิษย์ของท่านคือ ดร.สุจิตรา อ่อนค้อม และ ดร.นราพร รังสิมันตกุล เล่มอื่นๆ กำลังอยู่ระหว่างการแปล ผู้ช่วยศาสตราจารย์โดนัลด์ ดับเบิลยู แซนเดซ รับผิดชอบหน้าที่เป็นบรรณาธิการตรวจแก้

หลวงพ่อรู้ตระหนักว่า บุคคลจะเข้าถึงสันติภาพได้ ก็ต้องเข้าใจกรรมและผลของกรรมอย่างแจ่มแจ้ง ท่านสามารถพิสูจน์ได้ว่า มนุษย์สามารถขจัดใช้กรรมที่เป็นอกุศลได้โดยการเจริญสติปัญญา ๔ ที่พระพุทธองค์ทรงรับรองว่าเป็นทางนำไปสู่นิพพาน อันเป็นสภาวะแห่งสันติภาพนิรันดร ด้วยเหตุนี้ หลังจากได้รับอุบัติเหตุจากจกกรรมจึง

เกิน ท่านดื่มไม่ได้ ต้องใช้หลอดพลาสติกจุ่มน้ำแล้วดูดเข้าไป พอถึงเวลาเช้าเขาก็ป้อนอาหารท่านทีละนิดๆ ท่านนึกถึงที่โยมยายพูดว่า ท่านจะต้องเป็นเปรตปากเท่ารูเข็ม ท่านฉันทะไรไม่ได้อยู่ถึง ๕๐ วัน นอกจากนี้ยังพูดไม่ได้อีกด้วย พอพยายามจะอ้าปาก ขากรรไกรข้างบนก็ขบกับข้างล่าง และเลือดก็ไหลออกมา และถ้าท่านฉันทะไร ขอบปากเลือดก็ออกอีกเหมือนกัน จะฉันทะไรก็ต้องป้อน ท่านต้องทรมานเหมือนว่าเป็นเปรตอย่างที่โยมยายพูดไว้ ท่านคงจะเป็นเปรตด้วยเหตุเพราะกินอาหารที่เขาเตรียมไว้ถวายพระนั้น กระทบ

หลังจากที่กลับจากโรงพยาบาล ซึ่งท่านต้องอยู่ถึง ๕๐ วัน ท่านก็คิดว่าต้องใช้หน้กรรมที่ได้ทำไว้ในโลกมนุษย์ ดังนั้น ท่านจึงเริ่มถมที่รอบๆ วัด และสร้างหอประชุมขนาดใหญ่เพื่อเป็นสถานที่สำหรับอบรม ท่านตั้งปณิธานไว้อย่างนี้ว่าจะใช้หน้เวรกรรมที่ทำไว้ในโลกมนุษย์ด้วยการสอนธรรมะอันเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะไม่สร้างวัดอุทิศต่อไปแล้ว ท่านจะสอนคนและ สร้างคน

ในที่สุดหลวงพ่อก็อาการดีขึ้นเรื่อยๆ มีการทำบุญรับขวัญและมีญาติโยมมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก วันสุดท้ายของการทำบุญ โยมชาญกับเพื่อนของเขาได้มาร่วมทำบุญรับขวัญท่านด้วย และนำบันทึทที่เป็นลายมือท่านมาด้วย เขาพับมาอย่างดี หลังพิธีทำบุญรับขวัญและพิธีอุทิศ

รู้ว่าท่านฉันไม่ได้ถึงเอามาถวายแต่ไม่ถวายตอนที่ท่านยังดี ๆ อยู่ ท่านอยากจะทำเพราะเสียจริง คนเรานี้ก็มีอะไรตลก ๆ

หลังจากหลวงพ่อกลับมาอยู่วัดแล้ว ท่านต้องรับแขกทั้งวันเพราะมีผู้มาเยี่ยมเยียนมากมายเหลือเกิน นายแพทย์ประดิษฐ์สั่งไว้ว่าไม่ให้พูดมากเกินไปแล้วจะหายช้า พยาบาลให้ฉันนอนหลับ แต่คนไข้ก็ไม่ยอมหลับ พยาบาลคนหนึ่งถึงกับพูดว่าท่านสู้อา นายแพทย์ประดิษฐ์จึงวางแผนให้นำท่านกลับไปยังโรงพยาบาล เขานิมนต์หลวงพ่อกับไปโรงพยาบาลเลิดสินอีกบอกว่าจะเอาเฟือกออกให้ คนไข้ดีใจนัก รีบกกลับไปยังโรงพยาบาลเลิดสินทันที เมื่อท่านไปถึงโรงพยาบาล เขาก็เอาเฟือกออกให้ตามที่บอกและท่านถึงกับเป็นลม และแล้วเขาก็ให้ท่านพักผ่อนชั่วประเดี๋ยวหนึ่งแล้วกราบเรียนว่า “พระเดชพระคุณหลวงพ่อบอรับโปรดรสักประเดี๋ยว เรากำลังจะใส่เฟือกอันใหม่ให้ท่าน กระผมต้องใช้ขุบายลวงท่านมา เพราะรู้ว่าถ้าเรียนตามตรงท่านก็จะไม่ยอมมา” แล้วพวกเขาก็ใส่เฟือกใหม่ให้ท่าน ซึ่งหนักกว่าเดิม ๔ กิโลกรัม สิบห้าวันที่ต่อมาก็ใส่เสร็จ หลวงพ่อไม่สามารถแม้แต่จะอ้าปากเลยกลายเป็นฤๅษีไป

เปรตปากเท่ารูเข็ม

พอกลับถึงโรงพยาบาลสิงห์บุรี หลวงพ่อก็อยู่ในสภาพที่แย่มาก อ้าปากไม่ได้ แล้วก็กระหายน้ำอย่างเหลือ

ท่าน”

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสิงห์บุรีก็ไม่รู้จะอย่างไร จึงโทรศัพท์ไปโรงพยาบาลเลิดสินที่กรุงเทพฯ ถึงอาจารย์ของเขาชื่อ นายแพทย์ประดิษฐ์ บอกว่า หลวงพ่อคอกหักแต่ไม่มรณภาพ เขาไม่ทราบว่าจะอย่างไร นายแพทย์ประดิษฐ์บอกว่า ไม่เคยได้ยินและไม่เคยพบกรณีอย่างนี้มาก่อน จะขอมาดูด้วยตนเอง

เช้าวันต่อมา นายแพทย์ประดิษฐ์ก็มาดูหลวงพ่อก่อน และนำรถพยาบาลมารับท่านไปยังโรงพยาบาลเลิดสิน ช่วยกันหามท่านเข้าไป เพราะท่านไม่สามารถพลิกตัวได้ ท่านยกขาแยกแขนได้ แต่ลุกไม่ได้ เขาจึงช่วยกันหามท่านขึ้นไปยังชั้นสอง นายแพทย์ประดิษฐ์ก็พาพวกแพทย์มาตรวจกันใหญ่ แล้วท่านก็ถูกใส่เฝือกโดยนายแพทย์ประดิษฐ์เป็นคนใส่ให้ ภายในสิบห้านาที ท่านก็ลุกได้และเดินไปรอบๆ ห้อง ท่านเดินลงมาขึ้นรถและกลับสิงห์บุรี

ที่โรงพยาบาลสิงห์บุรี นำแปลกที่คนแห่กันมาดูท่านอย่างมิดฟ้ามัวดิน ที่มาจากจังหวัดอื่นก็มาก เพราะพวกเขาได้ยินว่ามีพระคอกหักแต่ไม่ยกมรณภาพ ต่างพากันนำขนมมนมเนย และอาหารดีๆ มาถวายพระคุณเจ้าที่รอดชีวิตมาได้อย่างปาฏิหาริย์ แต่ทำไมพวกเขา มาถวายตอนที่ท่านไม่สามารถฉันได้ก็ไม่รู้ หลวงพ่อคิด ทำไมเขาถึงเอาของดีๆ เหล่านี้มาถวายตอนที่ท่านใกล้จะอาสัญ พวกเขา

พยาบาลสองคนนำท่านใส่รถเข็นแล้วใส่ไปอย่างรวดเร็ว ล้อรถ
เกิดตกลงในร่องประตูเหล็กทำให้ล้อเสีย แพทย์คนหนึ่งร้อง
ออกมาว่า “ตายแน่คราวนี้” ปรากฏว่า คอที่หักลั่นดังคลิก
แล้วก็ติดกันเหมือนเก่า

ท่านลืมตาขึ้น คราวนี้มองเห็นได้แล้ว แต่กลับหายใจ
ไม่ออก ลำคออุดตัน (ด้วยเลือดและเสมหะ) และปวดหลัง
อย่างที่สุดราวกับว่าหลังจะหัก แล้วท่านก็ได้เรียนรู้อีกสอง
เรื่อง สองเรื่องอะไร? หมายความว่า ท่านเรียนรู้เรื่องระบบ
ประสาท จุดประสาทที่คอกับที่ก้นมันเป็นเส้นเดียวกัน เขาก็
นำท่านเข้าไปในห้องฉุกเฉิน เริ่มดึงหนังมาเย็บ บรรดา
แพทย์พากันสงสัยว่าท่านคงจะต้องเป็นอัมพาต บรูซ
พยาบาลคนหนึ่งพูดขึ้นว่า เป็นเพราะเขาที่เดียวที่ทำให้
หลวงพ่อฟื้นขึ้นมาได้ ถ้าเขาไม่ใส่รถตกลงไปในร่องประตู
เหล็กคอหลวงพ่อก็จะไม่เข้าที่เหมือนเก่า พวกหมอและ
พยาบาลกลัวว่าจะไม่มีแรงจึงให้ท่านลองบีบมือและดู
เหมือนว่าท่านโชคดี (ที่ไม่เป็นอัมพาต)

เช้าวันรุ่งขึ้นโยมชาญก็มาที่โรงพยาบาล ในมือถือ
หนังสือโทรจิต ของหลวงพ่อมาด้วย เขาพูดว่า “หลวงพ่อ
ครับ ทำไมต้องเขียนหนังสือถึงผม เมื่อสองสามวันก่อนผม
ไปพบทำไมไม่บอกผมตั้งแต่ตอนนั้น ทำไมต้องเขียน
จดหมายและส่งไปหาผมด้วย” หลวงพ่อบอกว่า ท่านไม่ได้
เขียนจดหมายใดๆ แต่โยมชาญพูดว่า “นี่ไง ลายมือของ

จะตายอยู่แล้ว” พวกเต่ามันคงมาแก้แค้นซ้ำ ดูเหมือนว่า
ตอนนั้นท่านยังใช้หนี้มันไม่หมด พอรถถึงโรงพยาบาล
น้ำในหม้อน้ำรถก็พุ่งออกมาหมดพอดี

หลวงพ่อก็อธิษฐานว่า “ขอให้ข้าพเจ้าได้ไปอย่าง
สงบ ข้าพเจ้ารู้แล้วเดี๋ยวนี้เอง เข้าใจแล้ว ข้าพเจ้าขอ
อโหสิกรรมทุกอย่างต่อโลกมนุษย์ หากข้าพเจ้ายังใช้หนี้
กรรมในโลกมนุษย์ไม่หมด ก็ขอให้ได้ไปใช้ในชาติต่อไป
ประการที่สอง หากข้าพเจ้าใช้หนี้กรรมในโลกมนุษย์หมด
แล้ว ก็ขอให้ข้าพเจ้าไป ณ บัดนี้ ขออย่าให้ทุกข์ทรมานอีก
ต่อไปเลย” นั่นคือคำอธิษฐานประการที่สองของท่าน

บังเอิญวันนั้นผู้อำนวยการโรงพยาบาลไม่อยู่ เขา
กลับไปบ้านเขาซึ่งอยู่ใกล้กับวัดเกษ แต่นายแพทย์สมหมาย
ซึ่งเป็นหัวหน้าแพทย์อยู่ เขารับวิ่งจากบ้านพักมาดูเมื่อ
ทราบว่าหลวงพ่อได้รับอุบัติเหตุ และรีบนำท่านเข้าไปใน
ห้องเอกซเรย์ พวกแพทย์พูดคุยกัน หลวงพ่อได้ยินแว่วๆ
“ไม่มีทางรอด” นายแพทย์สมหมายพูด แล้วก็สั่งให้หลวงพ่อ
นอนตัวตรงๆ บนรถเข็นของโรงพยาบาลให้บุรุษพยาบาล
เข็นเข้าห้องไอซียูโดยด่วนเพื่อจัดการเย็บหนังศีรษะที่มัน
ถลกร่นลงไปถึงท้ายทอยก่อนอื่นใด

หลวงพ่อก็อธิษฐานต่อไปเรื่อยๆ ท่านมีมือที่ยังดีอยู่
ข้างหนึ่ง นอกนั้นดูเหมือนทุกอย่างตายหมด ท่านยังคง
หายใจที่ห้อง “พองหนอ และยุบหนอ” อย่างต่อเนื่อง บุรุษ

๑๒...

กรรมตุ้มเต่ากลับมาซ้ำ

ใกล้ที่เกิดเหตุมีโรงงานทำอิฐตั้งอยู่ เจ้าของโรงงานเป็นคนขับรถพาหลวงพ่อไปส่งโรงพยาบาล หลวงพ่อใช้มือข้างที่ยังดีอยู่เสยกางเอาไว้ แต่ไม่มีความรู้สึกใดๆ พอรถแล่นถึงวิทยาลัยเกษตรกรรม ท่านก็ได้ยินเสียงแผ่วแผ่วมาแต่ไกลว่า “สมน้ำหน้า สมน้ำหน้า” แล้วก็ได้ยินมาเรื่อยๆ ว่า “เดี๋ยวต้องซ้ำ คอหักแล้วนี่ ไม่สงสารหรอก เดี่ยวจะต้องซ้ำอีก” ประเดี๋ยวหนึ่ง ท่านก็เห็นเต่าหลายตัว พอเห็นเท่านั้นแหละ ฝาจุกหมอน้ำก็หลุด น้ำร้อนพุ่งออกมาลวกท่าน เบียดโขกไปหมดทั้งร่าง แขนข้างที่ยังดีอยู่ก็ถูกน้ำร้อนลวก แล้วน้ำร้อนก็ยังกระเด็นไปถูกคนขับด้วย คนที่ประคองท่านอยู่ก็ร้องตะโกนขึ้นมาว่า “หยุด หยุด คนที่นั่งข้างหลังคุณ

พวกเราว่า ลองคิดถึงตอนที่เราอยู่ในท้องแม่ เรากินและหายใจทางสะดือ ดังนั้น ท่านจึงสามารถกำหนด พองหนอ ยุบหนอ ได้ไม่ขาดตอน ท่านบอกให้คนช่วยอุ้มขึ้น แต่พวกที่ยืนมุงดูอยู่ไม่มีใครกล้าแตะต้องตัวท่าน ซึ่งอยู่ในสภาพหัวและแต่พูดได้ ที่พวกเขาคิดว่าหัวและเพราะหนังไม่มี หนังที่หุ้มศีรษะถูกครูดไปไว้ที่ท้ายทอย กระทั่งตำรวจทางหลวงมาพบเข้าและประกาศว่าท่านยังไม่ตาย ถ้าตำรวจไม่มาพบท่านคงต้องถูกทิ้งให้นอนสิ้นชีพอยู่ตรงนั้นแน่นอน

ว่าไม่ได้กลับแน่ นาวาตรีวาด เกษแก้ว นั่งมากับท่าน เขา
สวมเสื้อแจ็คเก็ตสีขาวยาวและกางเกงขายาวสีเดียวกัน เขาคง
จะต้องตายกับท่าน รถแล่นออกจากวัดไปตามถนนสาย
เอเชียเพื่อจะเลี้ยวขวาไปลพบุรี พอเลยตลาดปากบางมาได้
หน่อยเดียว รถกำลังวิ่งอยู่เลนซ้าย รถทัวร์ของบริษัท
ทันจิตต์ ซึ่งแล่นออกจากปั้มน้ำมันก็พุ่งเข้าชนรถที่ท่านนั่ง
อย่างแรง เป็นเวลาเพียงสี่สิบห้าพอดิบพอดี นาวาตรีวาด
เกษแก้ว ลอยไปทางด้านหลังรถทัวร์ คนในตลาดมองมา
นึกว่าแผ่นกระดาษหนังสือลอยออกไปทางหลังรถ เพราะ
แกสวมชุดสีขาว ปรากฏว่าแกหลังหัก

ไหล่ของหลวงพ่อกับเหล็กหักไปเลย กระจกกรด
ครูดหนึ่งครึ่งห่านไปไว้ท้ายทอย ศีรษะขาว คอหักพับลง
มาถึงหน้าอกและหมุนได้ เลือดเต็มจมูก กระจกบาดเลือด
อาบ ท่านบินออกไปจากรถเหมือนนก ไปตกบนพื้นห่าง
จากรถประมาณ ๒๐ วา แต่ดูเหมือนว่าโชคยังดีที่แขนข้าง
หนึ่งยังเคลื่อนไหวได้ จึงยกมือขึ้นลองคลำดูว่าคอหักไป
หรือไม่ ตามองไม่เห็นอะไร หูก็ไม่ได้ยินอีกด้วย ท่านอยู่ใน
อาการของคนเป็นอัมพาต แต่มือข้างหนึ่งยังดี แล้วก็สติดี
ท่านหายใจที่ท้อง พองหนอ ยุบหนอ ไปปรากฏที่ท้อง

คนขับสลบไป แต่หลวงพ่อยังพูดได้เพราะสติของ
ท่านยังทำหน้าที่ดีอยู่ ท่านตั้งสติไว้ที่ลิ้นปีและสามารถ
หายใจทางสะดือได้ ท่านทำได้อย่างไรนะหรือ ท่านบอก

นั่งทำงานอยู่ในสำนักงานของเขา และต้องการจะเขียนบันทึกลงในกระดาษบนโต๊ะทำงาน แต่กลับกลายเป็นว่ามีข้อความที่เขียนด้วยลายมือหลวงพ่อบปรากฏอยู่บนกระดาษแผ่นนั้น เป็นข้อความที่หลวงพ่อพูดกับเขาโดยวิธีการแผ่เมตตา หลวงพ่อสอนลูกศิษย์ให้แผ่เมตตาเป็นตัวหนังสืออย่างที่ท่านทำ ซึ่งเป็นไปได้ที่เมตตาจิตปรากฏออกมาเป็นตัวหนังสืออยู่ในที่ที่เราแผ่ไป

วันที่ ๑๔ ตุลาคม มาถึง หลวงพ่อต้องไปประชุมที่ วัดกวีศาราม จังหวัดลพบุรี วันนั้นมีนายแพทย์โรงพยาบาลศิริราชกลุ่มหนึ่งจากกรุงเทพฯ มาถวายภัตตาหารเพลทันทีที่ฉันภัตตาหารเพลเสร็จ หลวงพ่อก็เตรียมพร้อมที่จะออกเดินทาง ท่านทราบว่า จะไม่ได้กลับมาที่วัดอีกดังที่ท่านได้รับการเตือนในกรรมฐานเมื่อหกเดือนที่แล้ว ท่านต้องใช้หนักแต่ไม่แน่ใจว่าจะใช้ด้วยวิธีใด แต่เชื่อแน่ว่าจะไม่ได้กลับมาวัดอีก ท่านจัดการมอบหมายการงานไว้เรียบร้อยแล้วโดยให้โยมผู้หญิงมาปฏิบัติกรรมฐานที่วัดเป็นเวลาหนึ่งเดือน จากนั้นให้พวกโยมผู้ชายมาบ้าง เพราะจะได้ช่วยกันนำศพท่านกลับมาที่หอประชุมและเตรียมงานครวต่าง ๆ ดังนี้ เป็นต้น

เมื่อได้ร่ำลาทุกคนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หลวงพ่อก็เข้ามานั่งในรถ ขณะนั้นเวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา ท่านห่มครองผ้าไตรใหม่ทั้งสำหรับ เตรียมหนังสือขึ้นรถด้วย เพราะแน่ใจ

เรารู้ล่วงหน้าเราก็จะไม่ต้องลำบากมาก (เมื่อความยากมาถึง) สติเป็นตัวรวมผลงาน สัมปชัญญะเป็นตัวคำนวณการ สติและสัมปชัญญะบอกได้ทั้งหมดว่าจะเกิดอะไรขึ้น ดังนั้น ท่านจึงลาทุกคน และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ เสร็จสรรพ

ท่านมานึกทบทวนว่า ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เราทุกคนจะต้องตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่านจึงคิดจะลา ทุกคนและบอกลาคนที่มาวัด แต่จะอย่างไรกับคนที่ไม่ได้มา ท่านเริ่มปฏิบัติกรรมฐาน มีเงินจกกรมและนั่งสมาธิ

มีอยู่คนหนึ่งชื่อโยมชาญ กรศรีทิพา ที่หลวงพ่อรู้จัก มาเป็นเวลาหลายปี เขามีโรงงานน้ำตาลอยู่ที่สิงห์บุรี เคย มาที่วัดครั้งหนึ่ง และช่วยหลวงพ่อสรางโบสถ์หลังใหม่เมื่อ หลังเก้าพังลง หลวงพ่อเห็นว่าเขาเป็นคนที่มิประโยชน์ต่อ วัด ท่านจะต้องบอกลาเขา นั้นเป็นวิธีที่การนั่งกรรมฐานและ แผ่เมตตาสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ การแผ่พลังจิตซึ่งเป็นพลังงานอย่างหนึ่งที่หลวงพ่อบริการพิสุจน์มาแล้ว

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ไกลเข้ามาแล้ว หลวงพ่อก็เริ่ม สวดมนต์แล้วแผ่เมตตาส่งความปรารถนาดีไปยังโยมชาญ และบอกลาเขาด้วย เราเคยเป็นเพื่อนกันมาหลายปี แต่ บัดนี้อาตมาจะขอลา วันที่ ๑๔ ตุลาคม อาตมาจะคอยหัก และ มรณภาพที่โรงพยาบาลสิงห์บุรี ท่านคิดอย่างนี้ขณะแผ่ เมตตาไปให้โยมชาญ ในเวลาต่อมา ขณะที่โยมชาญกำลัง

รถเสียหายยับเยิน หลวงพ่อต้องบาดเจ็บ ปวดแสบปวดร้อน อยู่เป็นเวลาแรมเดือน ท่านไม่กล้าไปโรงพยาบาลเพราะอาย

รถบุบบิบบู้บี้หมด ต้องใช้ชะแลงจัต บรรดารถที่ ผ่านมาพากันจอดดูเป็นแถว โชคดีที่ไม่มีรถวิ่งสวนทางมา มิฉะนั้นก็ต้องตายกันทั้งหลวงพ่อกับคนขับ ต้องจ่ายค่าซ่อมรถไปถึงสามหมื่นแล้วก็ยังต้องเจ็บระบมปวดแสบปวดร้อนไปทั้งตัว นี่คือการที่หลวงพ่อกู้หนี้ดัมเต่า แต่ก็ยังไม่หมด

ใช้หนี้หักคอกน

เวลาผ่านไป และหลวงพ่อก็ได้ปฏิบัติกรรมฐานเป็นเวลาหกเดือนเต็ม ท่านก็เกิดนิมิตหมายว่า จะต้องสิ้นชีวิต มีเสียงบอกท่านว่า พระคุณเจ้า วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๑ เวลาเที่ยงสี่สิบห้า ท่านจะต้องจากวัดไป และมรณภาพ เพื่อใช้หนี้กรรมที่หักคอกนไว้มากมาย ท่านจึงคิดว่าจะต้องจากทุกคนไป ดังนั้น จึงเรียกประชุมสงฆ์และมอบอัฐบริวารทุกอย่างให้เป็นของสงฆ์ เงินวัดทั้งหมดท่านก็มอบให้อยู่ในความดูแลของมัคทายก เพื่อจะได้มอบให้กับผู้จะเป็นสมภารองค์ต่อไปในเมื่อไม่มีท่านแล้ว

หลวงพ่อบอกอยู่เสมอว่า เราสามารถรู้เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ด้วยการเจริญกรรมฐานซึ่งมีประโยชน์มาก ถ้า

เหล่า พวกเขาจ้างท่านต้มเต่าในราคาหนึ่งบาท แต่เต่ามัน
สามัคคีกันดินจนหม้อแตกแล้วก็พากันหนีชมซานเข้าไปใน
กอไผ่ ท่านลืมไปแล้วว่าได้ทำกรรมนี้ไว้ แต่สติบอกท่านว่า
โปรดระวัง พรุ่งนี้ห้ามพาคนไปด้วยเด็ดขาด

หลวงพ่ोजึงไปเพียงลำพังกับคนขับรถกระบะ ถ้า
หากมีคนอื่นไปด้วยก็ต้องพากันตายทั้งหมด ท่านจึงไป
ขอโทษพวกเขา แต่พวกเขาก็พากันโกรธท่านว่า ทำไมท่าน
ชวนพวกเขาไว้แล้วก็มาปฏิเสธไม่ยอมให้ไปด้วย ท่านบอก
คนขับว่าให้ดูนาฬิกาไว้ และจะใช้เวลาเยี่ยมไข้ไม่เกิน ๑๕
นาที และให้เตือนท่านเมื่อถึงเวลานั้น ท่านต้องรีบกลับ
เพราะได้คำนวณไว้แล้วว่า ถ้าไม่กลับช่วงเวลานั้น คือหลัง
๑๕ นาทีไปแล้ว รถจะคว่ำที่อยู่ธยา และท่านกับเขาจะต้อง
ตายทั้งคู่ นี่คือเหตุผลที่ท่านไม่พาใครไปนอกเหนือจากคน
ขับ พอเยี่ยมไข้ได้ ๑๕ นาที ท่านก็บอกกับคนขับว่าจะต้อง
รีบกลับ เพราะมีงานด่วนรออยู่ พอท่านขึ้นรถ คนขับก็เร่ง
เครื่องจนถึง ๑๒๐ กม./ชั่วโมง ตอนนั้นถนนสายเอเชียเพิ่ง
สร้างเสร็จใหม่ๆ ฝนตกและมีพายุด้วย พอรถวิ่งถึงอ่างทอง
ฝนก็หยุด ครั้นรถวิ่งเข้าเขตอำเภอมหาราช ฝนก็ตกอีก
และถนนก็ลื่น พอถึงทางโค้งตรงวัดคู รถก็แล่นมาด้วย
ความเร็ว และเกิดเสียหลักหมุนคว้างเลย พวงมาลัยหลวม
ใช้การไม่ได้ รถคว่ำหมุนแปดตลบ ศีรษะของหลวงพ่อกถูก
กระแทกทั้งบนทั้งล่าง ประตुरถก็ล็อก จีวรของท่านขาดวิน

ได้หรือเปล่า อาตมานำนมกับโอวัลตินมาฝาก บอกให้ลูกสาวโยมชงมาให้ เป็นอันว่าหมดหนั๊กันนะ ตอนนั้นอาตมายังเด็กจึงไม่รู้ว่าทำอะไรลงไป คนไข้รู้สึกประหลาดใจ เขาเคยไปมาหลายวัด วัดไหนๆ พระก็มีแต่บอกให้เขาทำบุญ แต่หลวงพ่อรูปนี้กลับเอาเงินมาให้!

ใช้หนี้ค่าเรือข้ามฟากยายนวม

หลังจากนั้นอีกสองสามเดือน หลวงพ่อก็นั่งกรรมฐาน แล้วก็ระลึกได้ว่า ท่านเคยโกงค่าเรือข้ามฟากเขาไว้อีกรายหนึ่ง ชื่อยายนวม ท่านจึงไปเยี่ยมยายนวมขณะที่นางกำลังจะตาย ท่านขึ้นไปบนเรือนแล้วกระซิบข้างหูแกว่า โยม ตอนอาตมาเป็นเด็ก เคยโกงค่าเรือจ้างโยม อาตมาจะมาขอขมาโทษ แล้วท่านก็นำปัจจัยให้ยายนวม ๒๐๐ บาท พร้อมนมและโอวัลติน สองวันต่อมายายนวมก็ตาย หลวงพ่อก็ได้ใช้หนี้กรรมของท่านต่อไป

ใช้หนี้ต้มเต่า

วันหนึ่งหลวงพ่อก็ได้ไปเยี่ยมไข้โยมคนหนึ่งซึ่งไปผ่าตัดอยู่ที่คลินิกบางปะอิน โยมคนนี้เป็นเจ้าของร้านอาหารและเคยถวายเพลหลวงพ่อบ่อยครั้ง ท่านได้แผ่เมตตาและขอขมาโทษเมื่อคืนก่อนและก็ระลึกไว้ว่าจะต้องใช้หนี้กรรมเก่า ครั้งนี้ใช้หนี้กรรมที่ต้มเต่าให้พวกคนขี้เมากินแกล้ม

หลวงพ่อก็คิดว่าวันหนึ่งจะต้องใช้หนี้ค่ากัวยเตี้ย
แต่ท่านก็ไม่ได้พูดว่าอะไร จัดการบวชให้ลูกชายโดยออก
ค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด บวชให้แล้วท่านก็สอนเนรूपนั้นให้รู้
วิธีเดินจงกรม และนั่งสมาธิ พอบวชได้ ๗ วัน หลวงพ่อก็
เล่าให้เนรूपฟังเรื่องที่เคยโกงค่ากัวยเตี้ย โยมพ่อโยมแม่ของ
เนรूप ได้ฟังดังนั้น เนรूपก็ยังมีศรัทธาและต้องการปฏิบัติอย่าง
จริงจัง (เลิกนิสัยเกเรได้)

ต่อมาก็ขอลาสิกขาเพื่อไปเรียนต่อ นี่คือวิธีที่หลวง
พ่อใช้หนี้ค่ากัวยเตี้ย

ใช้หนี้ค่าเรือจ้างตาก้อย

ขณะที่หลวงพ่อกำลังนั่งกรรมฐาน เมื่อจิตสงบมาก
ขึ้นก็นึกได้ว่าต้องใช้หนี้ที่โกงค่าเรือจ้าง ท่านนึกทบทวนอยู่
สักครู่ก็แน่ใจ จำได้ว่าเคยโกงค่าเรือจ้างไว้ด้วย ท่านไม่เคย
ไปบ้านชายผู้นั้นมานานตั้งแต่บวชใหม่ ๆ กระทั่งเป็นสมภาร
ท่านน่านมขันธ์และโอวัลติน พร้อมซองใส่เงิน ๒๐๐ บาท (โดย
ถือราคา กัวยเตี้ย เป็นเกณฑ์) ชายผู้นั้นก็คือตาก้อย เขา
อายุมากแล้ว และเมื่อหลวงพ่อนั่งเรือข้ามฟากไปยังบ้านเขา
เขามีท่าที่ตกใจว่า พระจะมาเยี่ยมเขาทำไม ชายชราเป็น
อัมพาตกำลังป่วยหนักใกล้จะตาย หลวงพ่อนำของปัจจัยใส่
มือเขาและกระซิบบ้างหูชายชราว่า โยมก้อย ตอนอาตมา
เป็นเด็ก เคยโกงค่าเรือจ้างโยมเดือนละ ๓๐ สตางค์ โยมจำ

มันหักคอใส่ตะข่อง ถ้าตัวไหนจิกก็จะถลกหนังมันออกมา ทำให้มันต้องทุกข์ทรมานอย่างมาก แต่ท่านก็ไม่ว่าเลย ว่ากำลังสร้างกรรมทำเวร วันหนึ่งท่านยิงนกกระสากระสุนถูก ปีกมันหัก บินไม่ได้ มันก็วิ่งหนีเอาชีวิตรอด ท่านก็วิ่งไล่ตาม มัน กว่าที่จะจับได้ก็เหนื่อยมาก เลยหักขามันทั้งสองข้าง มัน ก็ดิ้นและส่งเสียงร้องกระทั้งขาดใจตาย

เวลาล่วงมาอีก ท่านก็อุปสมบทในพระพุทธศาสนา โยมบิดามารดาขอให้บวช ท่านเองไม่มีศรัทธาและไม่คิดว่า จะต้องมาเป็นพระดังที่เป็นอยู่นี้ ก่อนบวชท่านเคยไปเรียน ที่บางกอก เรียนจบก็บวช ตั้งใจว่าจะบวชพรรษาเดียว (ประมาณสามเดือน) ท่องจำรำเรียนไปจนจบหลักสูตรแล้ว ก็จะไปเจริญพระกรรมฐานตามป่าดงพงไพร

ใช้หนี้ค่ากัวยเดี่ยว

หลังจากบวชแล้ว หลวงพ่อก็เริ่มใช้หนี้กรรมที่ เคยทำไว้ในอดีตตามลำดับ ปีต่อมาท่าน ใช้หนี้ ค่า กัวยเดี่ยว ท่านกำลังนั่งกรรมฐานก็เกิดนิมิตขึ้นมาว่า ยาย กลุ่มกับตาก็มีสามมีไม่รู้หรือกว่าท่านเคยโกงค่ากัวยเดี่ยว แต่คืนหนึ่ง เกิดฝันตรงกันทั้งสองคนว่า ถ้าต้องการให้ลูก หายเกกมะเหรกเกเร มีความประพฤติดี และตั้งใจเรียน หนังสือ ต้องพาลูกไปบวชเณรที่วัดอัมพวัน สองคนนี้ก็พา ลูกชายมาที่วัด

๑๑...

โกงค่าเรือจ้าง

ชีวิตของหลวงพ่อกำลังเวลาต่อมา ท่านต้องนั่งเรือข้ามปากเพื่อไปโรงเรียน ท่านก็โกงค่าเรือจ้างแล้วนำเงินไปซื้อถ้วยเตี้ยวแทน แถมเลี้ยงเพื่อนด้วย ยิ่งกว่านั้นยังโกงค่าถ้วยเตี้ยวเสียอีก

ยิงนก

เมื่อโรงเรียนปิดภาค ครูใหญ่ซึ่งเป็นครูประจำบาลมาขอแรงให้ไปช่วยยิงนก ช่วงนั้นท่านยังไม่รู้ตระหนักในเรื่องบาปบุญคุณโทษ รู้แต่ว่ามันสนุกดี เข้าวันรุ่งขึ้น พอกินข้าวแล้ว ท่านกับครูใหญ่ก็ออกเดินทางลัดเลาะไปตามทุ่งตามหนองเพื่อยิงนกเปิดน้ำกับนกกระสา ยิงได้แล้วก็จับ

คือ การโดดเรียน (หนีโรงเรียน) เพื่อนบอกว่า ยังไม่ได้กินข้าวเลย ท่านก็คิดว่า จะเอาไปให้พระกินทำไม ท่านเองก็ยังไม่ได้กินข้าวเช่นกัน พรรคพวก ๔ - ๕ คนก็เห็นด้วยเลยตั้งวงกินข้าวกัน กินเสียหมดเกลี้ยงเลย กินแล้วก็ล้างปิ่นโตเสร็จสรรพ พอกลับถึงบ้าน ยายถามว่า พบท่านสมภารหรือเปล่า ท่านตอบว่าไม่พบเพราะไม่ได้ขึ้นไปบนกุฏิ ให้เด็กวัดเอาขึ้นไปถวาย แล้วก็กลับมา ยายท่านจึงบอกว่า คราวหน้าให้อยู่รับพรก่อนแล้วค่อยกลับ ถ้าท่านทำอย่างนั้นยายจะได้ชื่นใจ แล้วบอกท่านสมภารด้วยว่ายายเป็นคนให้นำมาถวาย

วันต่อมาเหตุการณ์อย่างเดียวกันก็เกิดขึ้นอีก ยายให้ท่านนำอาหารไปถวายพระอีก และท่านก็พบเพื่อนกลุ่มเดิมอีก พอกินอาหารกันเสร็จ แล้วก็พากันเล่นอย่างสำราญบานใจ บ่ายคล้อยจึงกลับบ้าน ยายก็ถามอีกว่า พบท่านสมภารหรือเปล่า ท่านตอบว่าพบและได้รับพรตอนก่อนกลับด้วย ความจริงท่านสมภารนั่งอยู่บนเรือน นั่งมาตั้งนานแล้ว พอสมภารกลับ หลวงพ่อเลยถูกยายเขียน ยายบอกว่า ท่านจะต้องเกิดเป็นเปรต มีปากเท่ารูเข็ม ไม่สามารถกินกลืนอาหารได้ ท่านไม่เชื่อยาย หว่ายายหลอก แต่ก็ไม่ได้พูดออกมาเพราะไม่กล้าเถียง กลัวจะถูกเขียนอีก

ญาติโยมที่เขาเป็นนักเลง เป็นโจร เป็นเสื่อ ถ้าพวกเขากำลัง
ดื่มเหล้ากันอยู่ พอเห็นพระมาจะเก็บแก้วเก็บขวดเลย
เพราะยังกลัวบาปอยู่ แต่คนสมัยนี้ไม่สนใจ ดื่มต่อหน้าพระ
โดยไม่มีความละอาย ในงานศพก็พากันเล่นไพ่ เล่นการ
พนันกันหน้าศพ เป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้คนตายขณะที่
พระกำลังสวด ไม่ได้เกรงกลัวต่อบาปกรรมแม้แต่น้อย เขา
ว่าบาปกรรมไม่มีแต่อย่างใด (พระราชสุทธินิพนธ์มงคล
๒๕๓๐ : ๓๙ - ๔๐)

หลวงพ่อสั่งเวรสร้างกรรมไว้มาก และท่านก็ต้อง
รับผลของมัน มีหลายเรื่องที่ท่านได้เล่าไว้ในหนังสือเล่มนี้
เป็นเรื่องจริงที่เกี่ยวกับกรรมและผลของกรรม ซึ่งผู้เจริญ
วิปัสสนากรรมฐานจนเกิดปัญญาสามารถจะเข้าใจกฎแห่ง
กรรมได้โดยตรง การนำเรื่องราวดังกล่าวมาเสนอไว้ ณ ที่
นี้ จะช่วยให้เห็นภาพลักษณ์ของกฎแห่งกรรมได้ชัดเจนขึ้น
และจักเป็นนัยสำคัญต่อการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
ของบุคคล

อกุศลกรรม : กินอาหารที่เตรียมไปถวายพระ

สมัยหลวงพ่อเรียนโรงเรียนมัธยม ท่านยังคงอยู่กับ
ยาย วันหนึ่งยายใช้ให้นำอาหารไปถวายพระที่วัด ซึ่งท่าน
ต้องเดินไปเป็นระยะทางประมาณหนึ่งกิโลเมตร ระหว่าง
ทาง พบเพื่อนร่วมโรงเรียนที่เคยร่วมสร้างความดีมาด้วยกัน

สมัยเป็นเด็ก หลวงพ่อได้สร้างกรรมทำเวรไว้มาก
ซึ่งท่านต้องเก็บเกี่ยวผลของมันหมดทุกอย่างทุกเรื่อง

ในหนังสือ กฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑
ท่านได้เล่าเกี่ยวกับการทำอกุศลกรรมไว้ว่า

อาตมามีประสบการณ์เกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ซึ่งเรา
จะต้องรับผลของมัน เมื่อปัญญาเกิดขึ้นในจิตของเราจาก
การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน เราจะเข้าใจกฎแห่งกรรม
ทันที เวรกรรมได้ตามสนองอาตมา ทำให้อาตมาเข้าใจ
กรรมดีกรรมชั่ว เมื่อก่อนนี้อยู่กับยาย อาตมาไม่เคยสนใจ
พระเลย เวลาไปทำบุญที่วัด ยายบอกให้เอาก่อนดินใส่
กระบุงไปข้างละสามก้อน ถึงวัดแล้วให้ไปโยนไว้ที่มันเป็น
หลุมเป็นบ่ออยู่ในวัด ยายบอกว่าได้บุญ อาตมาก็บอกไม่
เห็นมีใครเขาทำกัน มีแต่เรา อายเขา ยายก็บอกว่า เวลาเรา
ไปวัด เราเหยียบดินติดเท้ามา เป็นบาปเป็นกรรม แล้วก็ป็น
หนี้สงฆ์ เพราะเราเอาดินของวัดติดเท้ากลับมา แต่ยายก็ไม่
ได้อธิบายว่าทำไมถึงบาป คนรุ่นเก่าถือหนัก แล้วยายก็
ปฏิบัติอย่างนี้มานมนาน ไม่เหมือนคนสมัยนี้ เขาจะบอกว่า
บาปอะไรกัน แค่เหยียบนิดเดียว พระก็ถมกันเองสิ นี่คนสมัย
ใหม่เขาคิดกันอย่างนี้ แต่คนสมัยเก่าเขาจะเชื่อเรื่องบาป
บุญคุณโทษ เชื่อไว้ได้ประโยชน์ ดีกว่าไม่เชื่อ เขาจึงทำ
ประโยชน์ให้กับชีวิต เพราะเขาเชื่อกฎแห่งกรรม

สมัยเมื่ออาตมายังหนุ่ม ตอนบวชใหม่ ๆ ไปบ้าน

ค้นหาภายในจิตใจอันเป็นการเริ่มต้นของสันติภาพแบบ
ยั่งยืนที่แท้ พระสงฆ์รูปหนึ่งในจำนวนนั้น อันเป็นที่เคารพ
เลื่อมใสของสาธุชน คือ พระเดชพระคุณพระเทพสิงห
บุรุษจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) ซึ่งคนไทยมักเรียกท่านติดปาก
ว่า หลวงพ่อจรัญ ปัจจุบันท่านเป็นเจ้าของอาวาสวัดอัมพวัน
และยังดำรงตำแหน่งเจ้าคณะจังหวัดสิงห์บุรีด้วย

หลวงพ่อก่อกำเนิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๗ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์) เมื่อวันที่
๑๕ สิงหาคม ๒๔๗๑ เวลา ๐๗.๑๐ น. ณ ตำบลม่วงหมู่
อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี อุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๕
กรกฎาคม ๒๔๙๑ เวลา ๑๔.๐๐ น. ณ วัดพรหมบุรี จังหวัด
สิงห์บุรี ได้ศึกษาเล่าเรียนทั้งทางโลกและทางธรรมจนมี
ความชำนาญเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ เรียนพระธรรมวินัย ณ
สำนักวัดพรหมบุรีในปีที่บวช เรียนวิชากรรมฐานจาก
หลวงพ่อดิม ปี ๒๔๙๓ และจากหลวงพ่อดี ปี ๒๔๙๔

ปี ๒๔๙๕ เรียนการทำเครื่องรางของขลังและน้ำมัน
มนต์จากหลวงพ่อดิม ปี ๒๔๙๖ เรียนวิชาสมถกรรมฐานและ
วิปัสสนากรรมฐานจากหลวงพ่อดิม ปี ๒๔๙๗ เรียนและ
ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจากหลวงพ่อโชค เรียนพระ
อภิธรรมจากอาจารย์เทศิน ซึ่งเป็นพระภิกษุชาวพม่า ปี
๒๔๙๘ และเดินธุดงค์รอนแรม หาที่สงบเพื่อจำศีลภาวนา
ตามป่าเขาลำเนาไพรทางภาคเหนือของประเทศไทย

ก็เลยพากันยอมรับสภาพที่ตัวเองเป็นอยู่ในปัจจุบันโดยไม่พยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น คนขี้เหล้าเมายาที่ไม่ยอมเลิกดื่มเหล้า เพราะคิดไปว่าตัวเองทำกรรมมาอย่างนี้ นี่เป็นเพียงการแก้ตัวเท่านั้น เพราะถ้าเขาคิดที่จะเลิก (ดื่ม) ก็ยอมเลิกได้ อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น คนที่เกิดมาจนเพราะชาติก่อนเป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น ไม่บริจาคทาน หากเขาคิดว่าที่เกิดมาจนเพราะกรรม จึงเกียจคร้านไม่ชวนขายสร้างฐานะให้ดีขึ้น แบบนี้ก็จะเกิดมาจนต่อไปชั่ววันรันดร สิ่งที่เขาควรต้องทำคือต้องเพียรพยายามสร้างกรรมใหม่ที่เป็นกรรมดี เพราะกรรมเก่าเขาได้ชดใช้แล้วด้วยการเกิดมาจน แต่ถ้าเขาร่ำรวยขึ้นมาจากความเพียรพยายามนั้น หากก็ยังตระหนี่เหนียวแน่น ไม่บริจาคทาน ในอนาคตเขาก็ต้องเกิดมาจนอีก

พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมมามากกว่า ๒๕๐๐ ปี แต่ดูเหมือนว่าเรื่องนี้จะถูกลืมเลือนไปจากใจของชาวพุทธ และที่มิใช่ชาวพุทธแห่งสหัฐวรรษใหม่ อย่างไรก็ตาม เป็นโชคอันไพศาลของมนุษยชาติที่ยังมีพระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอีกหลายรูปที่ท่านเห็นและรู้เรื่องกรรม ผลของกรรม และกฎแห่งกรรมอย่างแจ่มแจ้ง ด้วยประสบการณ์ตรงที่ได้จากความเพียรพยายามของท่าน และสั่งสอนแก่ผู้ที่พร้อมจะรับฟัง พร้อมที่จะปฏิบัติ และพร้อมที่จะกำจัดความขัดแย้งและกิเลส

๒. วิปากสัทธา - เชื่อผลของกรรม

๓. กัมมัสมกตาสัทธา - เชื่อความที่สัตว์มีกรรม
เป็นของของตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา - เชื่อความตรัสรู้ของพระ
พุทธเจ้า

(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ๒๕๔๕ : ๑๘๑ -
๑๘๒)

แม้คนส่วนใหญ่จะจินตนาการไปว่า กรรมหมายถึง
กรรมชั่ว หรืออกุศลกรรมเท่านั้น แต่คำสอนของพระ
พุทธเจ้าที่ทรงสอนว่า **สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม** นั้น
หมายความว่า ผู้ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ผู้ทำดีย่อมได้รับผล
ดี และผู้ทำร้ายย่อมได้รับความร้าย ทั้งนี้เพราะกรรมย่อม
เกิดจากผู้กระทำเหมือนสนิมเหล็กเกิดจากเหล็ก ฉะนั้น ถ้า
ไม่มีผู้กระทำ กรรมก็ไม่มี

พระพุทธศาสนาให้โอกาสแก่ทุกคนในการเลือกทำ
กรรม ผู้มีปัญญาจะเลือกทำกรรมดี ขณะที่ผู้อับเฉาเบา
ปัญญาเลือกทำกรรมชั่ว ในแง่นี้ ปัญญาจึงมีความสำคัญ
มาก เพราะผู้มีปัญญาเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าถึงสันติภาพ
ได้ ในความเป็นจริงแล้ว ตัวของเราเองที่เลือกทำกรรมด้วย
ตัวเอง จริงอยู่ เราไม่สามารถเลือกทำกรรมแก่ได้ เพราะ
มันเป็นอดีตไปแล้ว หน้าที่ของเราก็คือต้องชดใช้ แต่เรา
สามารถที่จะเลือกทำกรรมในปัจจุบันได้ บางคนไม่เข้าใจ

เรื่องกรรมจึงต้องเข้าไปสู่ระดับจิตใจ หรือเจตนาเป็นจุด
เริ่มของการทำกรรม หากใจมีโลภะครอบงำ ก็จะเป็นเหตุ
ให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่าได้ ดังที่กล่าวแล้ว

แม้คำสอนเรื่องกรรมจะเป็นเรื่องสำคัญที่พระพุทธ
องค์ทรงสอน แต่ก็น่าเสียดายที่คนจำนวนมากไม่เชื่อเรื่อง
กรรม ทั้งๆ ที่พวกเขาถูกลิขิตโดยกรรม ตามคำสอนของ
พระพุทธศาสนา กรรมก็คือธรรมชาติ ธรรมชาติ หมายถึง
สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย และดับไปตามเหตุ
ปัจจัย เมื่อมีเหตุให้มันเกิด มันก็เกิดขึ้น และเมื่อมีเหตุให้
มันดับ มันก็ดับไป ดังนั้น ทุกสิ่งในโลกจึงเป็นธรรมชาติ
เพราะเกิดจากเหตุปัจจัย พระพุทธศาสนาสอนว่า สิ่งทั้ง
หลายเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย

เหตุฉะนั้น คนที่ไม่เชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรมจะ
ต้องถูกธรรมชาติลงโทษ นับเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชาว
พุทธที่ต้องเชื่อกรรมและกฎแห่งกรรม เพราะกรรมเป็น
เรื่องของธรรมชาติ และกฎแห่งกรรมก็คือ กฎธรรมชาตินั้น
เอง หากใครไม่เชื่อเรื่องกรรม เขาผู้นั้นก็ไม่สมควรเป็นชาว
พุทธ เพราะเขาไม่มีศรัทธาต่อคำสอนอันเป็นขั้นพื้นฐาน
ของพระพุทธองค์

ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา ศรัทธาหรือความ
เชื่อมี ๔ อย่าง ได้แก่

๑. กัมมสัทธา - เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม

ว่าท่านไม่ไป ให้พวกเขาจัดการกันตามลำพัง หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น พวกแม่ครัวกลัวมากและไม่มีใครกล้าเอาของวัดไปอีกเลย

แม่กาหลงแสดงอภินิหารเป็นครั้งคราว หล่อนยังคงปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อไป ปฏิบัติร่วมกับคนอื่น ๆ ผู้ซึ่งไม่ทราบการปรากฏตัวของหล่อน (คือเห็นแต่ไม่รู้ว่าเป็นหล่อน ไม่ใช่มนุษย์) หล่อนปรากฏตัวเหมือนอย่างตอนที่มิชชีวิตอยู่หลายคนเห็นและพูดคุยกับหล่อน เช่น แม่ฉาบกับแม่เขียว สองคนนี้เป็นนักปฏิบัติธรรมและเป็นอาสาสมัครมาช่วยงานวัด พวกเขาอาศัยอยู่ที่โรงครัว เพราะสมัยนั้นยังไม่มีที่สำหรับให้แม่ชื้ออยู่อาศัย ตอนเช้ามีด แม่กาหลงจะปลุกพวกเขาให้ตื่นขึ้นปฏิบัติ (วิปัสสนา) และทำอาหาร สองคนนี้ไม่กลัวผีและบอกว่าแม่กาหลงพูดจาสุภาพอ่อนหวานและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วย

จากเรื่องของแม่กาหลง หลวงพ่อต้องการจะเห็นว่ามิใช่แต่มนุษย์เท่านั้นที่สามารถปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน แต่เปรตก็สามารถปฏิบัติได้ถ้าต้องการจะทำจริง ๆ ถ้าจิตตั้งมั่นและเข้าถึงวิปัสสนาสภาวะ เปรตก็สามารถเข้าสู่สภาวะแห่งเทพได้ ความสำเร็จเช่นนี้ไม่ต้องมีการปฏิสนธิในครรภ์แต่ประการใด เป็นอภินิหารของผู้ที่สร้างความคิดดีที่สามารถจะเป็นเทพหรือเป็นอะไรอื่นด้วยอำนาจแห่งบุญกุศลของเขา นี่เป็นเรื่องการพัฒนาจิตของแม่กาหลง

หลวงพ่อเล่าเรื่องของแม่กาหลงไว้ในหนังสือ
กฎแห่งกรรม-ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒ ซึ่งพิมพ์ในปี ๒๕๓๑
ดร.นราพร รังสิมันตกุล แปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ๒๕๔๓
และนี่คือสิ่งที่หลวงพ่อเล่าไว้ในหนังสือของท่าน
แม่กาหลงมารยาทดีมาก วันหนึ่งก็มาขออนุญาตว่า
“หลวงพ่อเจ้าขา ดิฉันขอลาไปบ้านสักสองสามวัน”
“จะลาไปทำไมล่ะกาหลง” อาตมาถาม
“ญาติดิฉันตาย” แม่กาหลงบอก
“แล้วเราจะไปเกี่ยวอะไรกับงานศพญาติละ เราเป็น
ผีและไม่น่าจะไปยุ่งกับคน” อาตมาว่า
“ดิฉันต้องไปดูดูแลและช่วยงานเขาสักสองสามวัน
แล้วจะกลับมา” แม่กาหลงว่า อาตมาก็นึกขำ ผียากจะไป
ช่วยงานศพมนุษย์! เป็นเรื่องเหลือเชื่อถ้าหากท่านไม่
ประสบกับตัวเอง
สองวันให้หลัง แม่กาหลงก็กลับมารายงานว่า
“ดิฉันกลับมาแล้ว ดิฉันได้ไปช่วยญาติเรียบร้อยแล้ว”
อาตมาก็ขำอีกแล้วก็ไม่แน่ใจว่าจริงหรือไม่ วันพระ
ถัดมา อาตมาก็พบกับแม่พิน จึงถาม
“มีญาติแม่กาหลงตายเมื่อเร็ว ๆ นี้หรือเปล่า”
“มีจ้ะ หลานชายสองคนจมน้ำตายขณะกำลังพาย
เรือข้ามฟาก” แม่พินตอบ

เป็นความจริงที่แม่กาหลงบอกว่าไปช่วยงานศพ
ญาติ และกลับมาวัดอัมพวันหลังจากช่วยงานแล้ว

เหตุการณ์ครั้งนี้ แสดงว่าตอนนั้นแม่กาหลงไม่ได้
เป็นเปรตแล้ว เขามีอภินิหารจากบุญกุศลของเขา เปรต
สามารถกลับกลายเป็นเทพได้โดยไม่ต้องปฏิสนธิในครรภ์
มารดา

การพิสูจน์เช่นนี้เป็นเรื่องยากเพราะคนส่วนใหญ่ไม่
ต้องการที่จะพิสูจน์ด้วยตัวของเขาเอง ไม่ได้เจริญวิปัสสนา
กรรมฐานจนถึงขั้นเข้าใจคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าได้อย่างลึกซึ้ง แล้วก็เลยพูดกันว่า วิญญาณไม่มี
มี เปรตไม่มีแต่ประการใด (คือไม่เชื่อเรื่องการเวียนว่ายตาย
เกิด) ถ้าเขาได้เผชิญกับวิญญาณหรือเปรตด้วยตนเอง จึง
จะเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่จริงเพราะได้พิสูจน์ด้วยตัวของเขา
เอง แต่ถ้าเขาไม่มีประสบการณ์ดังกล่าว ก็จะพากันพูดว่า
วิญญาณหรือเทพไม่มี แต่แม่กาหลงก็ได้แสดงอภินิหารของ
เขาเป็นครั้งคราว มีบุคคลหลายคนที่เป็นประจักษ์พยานใน
เรื่องนี้ แม่ของเขาก็ก็นั่งชิวติดอยู่จนทุกวันนี้ (คือ ปี ๒๕๓๑
อันเป็นปีที่หนังสือกฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติเล่ม ๒ ได้
รับการตีพิมพ์) แม่ของแม่กาหลงอาศัยอยู่ในหมู่บ้านทางใต้
ของวัดสว่างอารมณ์ สามารถเป็นประจักษ์พยานได้ว่าเรื่อง
นี้เป็นความจริง

นี่คือเรื่องเกี่ยวกับอภินิหารของวิญญาณและบุญกุศล ด้วยอำนาจแห่งบุญกุศล เปรตไม่จำเป็นต้องเป็นเปรตตลอดไป

ถ้าบุคคลตายลงขณะที่จิตของเขามีโลภะ เขาจะไปเกิดเป็นเปรต ถ้าจิตมีโทสะจะไปเกิดเป็นสัตว์นรก และถ้าจิตมีโมหะก็จะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน นี่เป็นความจริงตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เรื่องยากเกินไปสำหรับเราที่จะพิสูจน์

ชาวพุทธส่วนใหญ่ไม่ต้องการพิสูจน์ทั้งไม่ต้องการสร้างความดีกัน ท่านจะต้องไปเกิดในนรกภูมิถ้าจิตของท่านถูกรอบงำด้วยอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ ถ้าจิตของท่านบริสุทธิ์สงบผ่องใส ท่านก็จะไปเกิดในสวรรค์

สิ่งที่ข้าพเจ้าหยิบยกมาข้างต้นนี้ เป็นประสบการณ์ตรงของหลวงพ่อกี่พิสูจน์การมีอยู่ของนรกสวรรค์ ซึ่งขึ้นอยู่กับกรรมของแต่ละบุคคล หลวงพ่อยังกล่าวอีกว่า วิธีที่ดีที่สุดในการพิสูจน์การมีอยู่ของนรกสวรรค์ คือ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ลำดับต่อไป ขอให้เรามาศึกษาเรื่องกรรมอีกเรื่องหนึ่งจากประสบการณ์ของหลวงพ่อกี่

๑๕...

เศรษฐีมาเกิดเป็นลูกขอทาน

ครอบครัวของเศรษฐีผู้หนึ่งมีลูกห้าคน และมีที่ดินกว่าสามพันไร่ รวมทั้งสมบัติพิสดารต่างๆ อีกมากมาย เศรษฐีคนนี้จะสอนลูกสอนหลานให้จำใส่ใจไว้เลยว่า อย่าไปให้เงินแก่ขอทาน โดยเฉพาะพวกที่ร่างกายไม่ได้พิกลพิการแต่อย่างใด สอนลูกหลานแม้กระทั่งว่าไม่ให้ใส่บาตรหรือไปทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่วัด สำหรับเศรษฐีผู้นี้ การให้อาหารแก่พระสงฆ์เป็นเรื่องสิ้นเปลืองทั้งเงินทองและเวลา หากบังเอิญว่ามีพระหรือขอทานเข้ามาในเขตบ้านของเขา ก็จะถูกขับไล่ออกไปอย่างไร้ความปราณี ลูกๆ หลานๆ ได้รับการเลี้ยงสอนว่า คนขอทานและพระสงฆ์เป็นพวกเกียจคร้านที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ดังนั้น คนพวก

นี่จึงไม่สมควรได้รับความสงสารหรือความกรุณาแต่ประการใด

ต่อมาเศรษฐีชี้เหนี่ยวคนนี้ก็แบ่งทรัพย์สมบัติให้ลูกๆ ทั้งห้าคน กล่าวกันว่าเขามีเงินและทองมากมายฝังดินไว้หลังบ้าน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของวัดอัมพวัน ที่ตรงนั้นเรียกว่า โศกยายมอญ

ต่อจากนั้นสองสามปี เศรษฐีกับภรรยา ก็ตายลง ภรรยาตายก่อน ไม่มีผู้ใดทราบว่าภรรยาไปเกิด ณ ที่ใด แต่เศรษฐีนั้นได้ไปเกิดเป็นลูกขอทาน ต้องตู่หัดตู่เห่เที่ยวขอทานไปกับพ่อจากบ้านโน้นไปบ้านนี้

จากหมู่บ้านชื่อห้วยแสง เขาก็เดินขอทานไปเรื่อยๆ กระทั่งเข้าไปในบ้านของตัวเองในชาติที่แล้ว เมื่อเข้าไปในบ้าน เจ้าของบ้านซึ่งความจริงก็คือลูกของเขา ลูกไม่รู้ว่าขอทานผู้นี้เป็นพ่อจึงขับไล่ และปล่อยุ้งสุนัขให้ขับขอทานผู้่น่าสงสารออกไปจากบ้าน ดังนั้น เราจะเห็นว่าเศรษฐีผู้หน้าเวทนาผู้นี้เกลียดชังขอทาน แต่ในที่สุดก็ต้องมาเกิดเป็นขอทานเสียเอง เมื่อเขาอายุได้สิบสี่ปีก็ระลึกชาติได้ เป็นเรื่องน่าขันที่ว่า วันหนึ่งเขาจะต้องเหยียบย่างเข้ามาในบ้านของตนเองในสภาพของขอทาน เพื่อขออาหารหรือเงินจากบ้านของตัวเอง จากลูกของตัวเองผู้ซึ่งไม่รู้หรือว่าขอทานปอนๆ คนนี้แท้ที่จริงแล้วก็คือพ่อของเขา ผู้ซึ่งตายไปเมื่อสองสามปีที่ผ่านมา

เด็กขอทานบอกเจ้าของบ้าน (ซึ่งเป็นลูกชายของตน) ว่า ได้ฝังสมบัติไว้ที่โคกยายมอญ และรบเร้าให้ลูกชายไปขุดสมบัติที่แอบฝังไว้ เจ้าของบ้านไม่ยอมเชื่อถ้อยคำของเด็กขอทาน เขาไม่ยอมเชื่อเป็นอันขาดว่าพ่อจะไปเกิดเป็นขอทานจนๆ คนนี้

ในที่สุด ความอยากรู้อยากเห็นก็นำไปสู่การขุดค้นหาสมบัติ ปรากฏว่า ทรัพย์สมบัติที่ฝังไว้นั้นถูกค้นพบ แต่เด็กขอทานก็ไม่ได้รับสินจ้างรางวัลมากมายอะไร เขาถูกปล่อยให้รอนแรมเที่ยวขอทานต่อไปจนถึงวันสุดท้ายของชีวิต เมื่อเขาเป็นลมตายอยู่ข้างถนนที่บางขาม ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดไผ่ยกน้ำ

เหตุการณ์ครั้งนั้นเกิดขึ้นตั้งแต่หลวงพ่อยังไม่ได้บวช ท่านนำเรื่องนี้มาเล่าให้ญาติโยมฟังหลายต่อหลายครั้ง และเตือนพวกเขาว่า วันหนึ่งอาจจะต้องไปเกิดเป็นลูกขอทานก็เป็นได้ ท่านยืนยันว่า เรื่องเหลือเชื่อเหล่านี้ท่านประสบมาและสามารถเป็นประจักษ์พยานได้ พื้นที่ที่เคยฝังสมบัตินั้น บัดนี้กลายเป็นถนนหนทางไปหมดแล้ว

หลวงพ่อสอนอีกว่า โทสะ หรือความไม่พอใจนำบุคคลไปสู่นรก บางคนพยายามทำบุญบริจาคทานด้วยวิธีต่างๆ ด้วยหวังว่าจะลดละลบล้างความชั่ว หรือไม่ก็ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นหลังจากที่ได้ก่อกรรมทำชั่วเอาไว้ แต่ไม่มีใครจะหนีวิบากกรรมของตนไปได้ อวิชชาเป็นปัจจัยที่

นำบุคคลไปสู่การคิดผิดหรือทำผิด มันชักนำบุคคลลงสู่ที่ต่ำ เช่น ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งทำตามสัญชาตญาณของตนอย่างไรสติปัญญา จึงจำเป็นต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เมื่อใดที่พบเห็นขอทาน ต้องใช้กรุณาและปัญญาช่วยเหลือที่จะช่วยได้ ถ้าช่วยอะไรไม่ได้ก็อย่าไปดูหมิ่นหรือไปข่มขู่เหมือนเขาเป็นสุนัขข้างถนน

เรื่องกรรม ๔ เรื่องที่ข้าพเจ้าได้นำเสนอในความเรียงนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า กรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการเกิดใหม่ ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า การจะสร้างสันติภาพที่แท้และยั่งยืนถาวรได้จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรมอย่างลึกซึ้งเป็นลำดับแรกเสียก่อน ไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถสร้างสันติภาพได้เลย จากเรื่องกรรม ๔ เรื่อง (คือ กรรมของหลวงพ่อก่อนของนางสอั้งของแม่กาหลง และของเศรษฐี) แสดงให้เห็นแล้วว่า กรรมเกี่ยวข้องกับการเกิดใหม่

เพื่อที่จะให้กระจ่างแจ่มชัดขึ้น ข้าพเจ้าขออ้างถึงคำอธิบายของหลวงพ่อก่อนเกี่ยวกับเรื่องคนตายแล้วไปเกิดได้อย่างไร ซึ่งเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือกฎแห่งกรรม - ธรรมปฏิบัติ เล่มที่ ๗ ดังนี้

หลวงพ่อก่อนมีทรรศนะว่า การที่จะอธิบายหรือแสดงการเกิดขึ้นของกรรมและการให้ผลของกรรม ซึ่งให้ผลใน

ชีวิตนี้ เป็นเรื่องที่ไม่ยากจนเกินไป เพราะมีเหตุผลอ้างอิงมากมายและบางเรื่องสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ไม่ยากนัก แต่การจะอธิบายกรรมในอดีตชาติที่มาให้ผลในชาตินี้ หรือกรรมที่ทำในชาตินี้ แล้วไปให้ผลในชาติหน้าไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ความจริงเป็นเรื่องยากมากที่จะเข้าใจการทำหน้าที่ของพลังแห่งกรรม ก่อนที่จะทำความเข้าใจเรื่องการให้ผลของกรรมว่า มันเกี่ยวโยงโยงกันอย่างไร จำเป็นต้องเข้าใจเรื่องเกิดเรื่องตายเสียก่อน

ปัญหาเรื่องการเกิดการตายนี้ไม่ใช่ปัญหาเล็กน้อย ตั้งแต่สมัยโบราณกาลสืบมาจนถึงปัจจุบัน ก็ได้มีนักปราชญ์ราชบัณฑิต นักปรัชญา ตลอดจนจรรยาบรรณทั้งหลาย ได้พยายามคิดค้นเพื่อจะพิสูจน์ว่า หลังการตายไม่มีอะไรเหลือ (คือ ตายแล้วสูญ) หรือว่ามีการเกิดใหม่อีกและหากต้องเกิดใหม่ เอาอะไรไปเกิด (ร่างกายหรือจิตวิญญาณที่เป็นตัวไปเกิดอีก) ความพยายามที่จะหาคำตอบให้กับปัญหาข้างต้นนี้ ได้ทำสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน แต่ก็ยังไม่สามารถหาคำตอบที่สมบูรณ์ หรือการบันทึกที่แน่นอนตายตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้ และปัญหาดังกล่าวก็ยังคงหาคำตอบไม่ได้ ยังคงเป็นเรื่องเร้นลับมาจนถึงปัจจุบัน จริงอยู่ แม้คำสอนทางศาสนาจะให้คำตอบที่แน่นอนตายตัวไว้เกี่ยวกับเรื่องความตายและสิ่งที่เกิดขึ้นหลังความตาย แต่ก็มีได้หมายความว่าทุกคนจะยอมรับแนวคิดดังกล่าวโดย

ปราศจากความสงสัย

สำหรับคนที่เชื่อเรื่องชีวิตหลังความตาย แต่ความเชื่อของพวกเขา ก็ยังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บ้างเชื่อว่า เมื่อผู้ตายไปเกิดในสวรรค์หรือนรกก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับกรรมที่เขาได้กระทำไว้ในตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ และการสร้างสวรรค์หรือนรกขึ้นมา ก็มีจุดประสงค์ที่จะให้รางวัลหรือลงโทษคนตาย ซึ่งจะไม่กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก อีกพวกหนึ่งยังคงเชื่อว่า หลังความตายมนุษย์จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์เท่านั้น จะไม่เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ขณะที่บางพวกเชื่อว่า มนุษย์จะเกิดเป็นมนุษย์อีก หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานขึ้นอยู่กับกรรมของตน คนจำนวนมากเชื่อความเป็นอมตะของวิญญาณ เมื่อบุคคลตายลง วิญญาณของเขาก็จะทิ้งร่างไปสวรรค์หรือไปนรก หรือล่องลอยอยู่เพื่อรอวันพิพากษา หรือไม่ก็เร่ร่อนไปเรื่อยๆ เพื่อรอการเกิดใหม่

ส่วนพวกที่เชื่อทางวิทยาศาสตร์ (เช่น นักชีววิทยา) ก็เชื่อว่า ร่างกายมิใช่อะไรอื่น หากเป็นการรวมตัวของเซลล์ต่างๆ และสัญชาตญาณความรู้สึกซึ่งเป็นการทำงานของสมอง ซึ่งได้วิวัฒนาการที่ละเล็กละน้อยมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ จนมีอำนาจในการนึกคิดและรู้สึกได้ แต่เมื่อตายแล้วก็ป็นอันว่าจบสิ้นกัน ไม่สามารถจะไปเกิดใหม่ได้เลย (คือ ตายแล้วสูญ)

เรื่องนี้เป็นเรื่องมากคนก็มากความคิดเห็น แม้

ศาสตร์ของศาสนาที่สำคัญหลายศาสนาในโลกก็ยังมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องความตายและชีวิตหลังความตาย

ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา มนุษย์ตายแล้วเกิดอีกจะเกิดเป็นมนุษย์หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็ได้ อย่างไรก็ตาม พระพุทธองค์มิได้ทรงสอนไว้อย่างเลื่อนลอยไร้เหตุผล แต่ทรงให้รายละเอียดในเรื่องนี้ไว้อย่างพิสดาร ทรงอธิบายวิธีการเกิดว่าคืออะไร ทำไมต้องเกิดและเกิดอย่างไร ซึ่งบุคคลจะเข้าใจในคำสอนนี้ได้ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางความรู้และสติปัญญาของตน

ในศาสนาพราหมณ์สอนกันว่า เมื่อตายลงวิญญาณของผู้ตายจะทิ้งร่างเก่าเพื่อไปเกิดในที่ใหม่ ดังนั้น วิญญาณจึงเป็นอมตะในแง่ที่ไม่มีมีการตาย เป็นแต่เพียงการย้ายจากร่างหนึ่งไปสู่ร่างหนึ่ง เหมือนคนย้ายบ้านจากหลังเก่าไปหลังใหม่เมื่อบ้านเก่าทรุดโทรมและแตกทำลายลง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนนั้น ตรงข้ามกับที่เราพบในคำสอนของศาสนาพราหมณ์ พระองค์ทรงสอนว่า จิตหรือวิญญาณมิได้เป็นอมตะ หากแต่เกิด - ดับสืบต่อกันไปไม่ขาดสาย และไม่สามารถล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่ได้เลย จึงไม่สามารถเปรียบเทียบกับการย้ายออกจากบ้านเก่าที่ผุพังไปอยู่บ้านใหม่ ในทำนองเดียวกัน แนวคิดที่ว่า วิญญาณไปเกิดใหม่นั้นเป็นแนวคิดที่ไม่ถูกต้อง

ตามคำสอนของพระพุทธศาสนา เพราะยังมีรูปอีกชนิดหนึ่ง
อันเกิดแต่กรรม (เรียกว่า กัมมชรูป) ก็ร่วมในการปฏิสนธิ
ด้วย

การที่จะเข้าใจแนวคิดเรื่องการเกิดใหม่ จะต้องมีความเข้าใจเรื่องจิต รูป กรรม และความตาย ต้องเข้าใจว่า ความตายเกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมต้องตาย ความตายมีกี่ชนิด ขณะใกล้ตายมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง เมื่อต้องเผชิญกับความตาย บุคคลรู้สึกอย่างไร และจิตทำงานอย่างไรในวินาทีสุดท้ายของชีวิต

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า จิตนั้นเป็นธรรมชาติที่รู้อารมณ์ รู้จักนึกคิดจดจำและมีสมรรถนะและพลังในการจดจำ ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นและดับไปได้โดยตัวของมันเอง ความจริงแล้ว จิตมีการเกิดดับต่อเนื่องกัน มันเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่ก็มีอำนาจในการสั่งสมความนึกคิด อารมณ์ และความจำทุกชนิด การทำงานของจิตอาจแยกได้เป็นสอง ได้แก่

๑. การงานที่จิตกระทำ ได้แก่ การที่จิตขึ้นวิถึรับอารมณ์ทางทวารทั้งหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

๒. จิตเป็นภวังค์ ได้แก่ จิตมิได้ขึ้นวิถึรับอารมณ์จากภายนอก ไม่ว่าจะเป็น ตา หู จมูก ลิ้น ฯลฯ แต่จิตก็ทำงานอยู่ตลอดเวลา คือ เกิด ดับ และมีอารมณ์ที่ติดมาตั้งแต่ปฏิสนธิ

การแบ่งการทำงานของจิตออกเป็นสองเช่นนี้ ก็เพื่อจะแสดงให้เห็นว่า ในขณะที่จิตรับอารมณ์ทางทวารทั้ง ๖ นั้น จิตก็ทำงานและจิตที่เป็นภวังค์คือมิได้ขึ้นวิถึรับอารมณ์ จิตก็ทำงานเหมือนกัน

ในกรณีแรก จะเห็นได้ว่า การขึ้นวิถึรับอารมณ์ของจิตนั้น จิตจะรับอารมณ์หรือจะเกิดอารมณ์ขึ้นได้ต้องอาศัยผัสสะ ถ้าไม่มีผัสสะ จิตก็ไม่สามารถรับอารมณ์ได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเสียงมิได้กระทบหูก็จะได้ยิน และความชอบหรือไม่ชอบต่อเสียงที่มากกระทบก็ไม่เกิดขึ้น เมื่อรูปมิได้กระทบตาก็จะไม่เห็น และจะไม่มีอารมณ์หรือเรื่องที่สร้างขึ้นในจิตว่าสิ่งที่มากกระทบทางตานั้น พอใจหรือไม่พอใจ (คือ ชอบหรือชัง)

ในกรณีที่สอง คนส่วนใหญ่มักเข้าใจไปว่า ภวังคจิต หมายถึง จิตมีความสงบ หรือจิตที่ไม่ได้ทำหน้าที่รับอารมณ์ หรือจิตที่ล่องลอยไปอย่างไร้จุดหมาย ความจริงแล้ว ภวังคจิต เป็นสภาวะของจิตที่มีได้ยกขึ้นสู่อารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ภวังคจิตที่เห็นง่าย ๆ ก็คือคนที่กำลังหลับสนิท ขณะหลับสนิทจิตจะ ปิด ต่อการรับอารมณ์ทั้งหก ขณะเมื่อเราตื่น จิตก็จะ เปิด รับอารมณ์ทั้งหกขณะนั้นจิตก็จะพ้นไปจากภวังค์ ในชีวิตจริง ขณะที่เรารับรู้อารมณ์ต่างๆ อยู่ นั้น จิตก็ขึ้นวิถึรับอารมณ์แล้วก็มีภวังคจิตขึ้นสลับอยู่ตลอดเวลา แต่เป็นไปอย่างรวดเร็วมากจน

เราไม่รู้สึกรู้สีก เมื่อจิตอยู่ในภวังค์ เราไม่ได้รับอารมณ์ แต่ก็มิได้หมายความว่า จิตไม่ได้ทำงานหรือไม่ได้ทำหน้าที่ ความจริงจิตยังคงทำงานอยู่ กล่าวคือ มันยังคงรับรู้ความเกิดขึ้นและดับไปของภวังคจิต เปรียบได้กับไดนาโมทำไฟที่กำลังหมุนอยู่ มันพร้อมที่จะส่งกระแสไฟไปยังหลอด แต่ยังมีได้เปิดสวิตช์ ถ้าเปิดสวิตช์แสงสว่างก็มีขึ้น แต่เมื่อปิดสวิตช์แสงสว่างก็หายไป แต่ไดนาโมก็ยังคงทำหน้าที่อยู่อย่างนั้น

หลวงพ่อกำลังพยายามที่จะอธิบายสภาวะของจิตซึ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจเสียก่อน เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจจิตของคนที่กำลังจะตาย ท่านได้กล่าวถึงสาเหตุที่นำไปสู่การตายไว้ว่า

อย่างแรกเรียกว่า *กาลมรณะ* ซึ่งหมายถึง ตายในเวลาที่เหมาะสม คือ ถึงเวลาที่จะต้องตาย อย่างที่สอง เรียกว่า *อกาลมรณะ* หมายถึง ยังไม่ถึงเวลาที่จะต้องตาย อย่างไรก็ตาม มีคนจำนวนไม่น้อยที่ตายเมื่อยังไม่ถึงเวลา

๑๖...

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงเรื่องความตาย โดย
ทรงแบ่งสาเหตุของการตายออกเป็น ๔ อย่าง คือ (๑) การ
ตายเพราะสิ้นอายุ (๒) การตายเพราะสิ้นกรรม (๓) การ
ตายเพราะสิ้นทั้งอายุและสิ้นทั้งกรรม และ (๔) การตาย
เพราะอุบัติเหตุ

ลองมาพิจารณาสาเหตุแห่งการตายทั้ง ๔ อย่างดังนี้

(๑) การตายเพราะสิ้นอายุ - ข้อนี้ ได้แก่ การที่สัตว์
ทั้งหลายต้องตายลงเพราะสิ้นอายุขัย สัตว์ทุกชนิดย่อมมี
ชีวิตอยู่ภายในขอบเขตของอายุขัย เช่น ช้างมีอายุเป็นร้อย
ปี หรือมากกว่านั้น เต่ามีอายุยืนถึง ๓๐๐ ปี แต่ช่วงอายุขัย
ของมนุษย์มีเพียง ๑๕ วัน เท่านั้น สำหรับมนุษย์มีอายุโดยเฉลี่ย
อยู่ที่ ๗๕ ปี แต่บางคนก็อาจอยู่ไปจนอายุเกินร้อย

วิทยาศาสตร์การแพทย์มีบทบาทสำคัญในการยืดอายุ
มนุษย์ให้ยืนยาวต่อไปได้ ทว่าก็มีปัจจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือ
จากปัจจัยทางวัตถุที่ทำให้มนุษย์มีอายุยืนและมีสุขภาพดี

(๒) การตายเพราะสิ้นกรรม - ข้อนี้ ได้แก่ การตาย
เพราะกรรมหมดสิ้นลง สัตว์ทั้งหลายเกิดขึ้นและเป็นไปด้วย
อำนาจของกรรมที่หล่อเลี้ยงและสนับสนุนชีวิตให้ดำเนินไป
กรรมหมายถึง การกระทำที่แต่ละคนเป็นเจ้าของและต้อง
รับผิดชอบการกระทำของตนๆ ด้วยเหตุนี้ ความตายจึงมา
ถึงบุคคลเพราะการกระทำหรือกรรมของเขาหมดสิ้นลง

(๓) การตายเพราะสิ้นทั้งอายุ และสิ้นทั้งกรรม - ข้อ
นี้ หมายถึง การตายอันเกิดจากการสิ้นทั้งอายุและสิ้นทั้ง
กรรม เมื่อบุคคลแก่เฒ่า ร่างกายก็หมดกำลังที่จะอยู่ต่อไป
ได้ ทั้งกรรมที่สนับสนุนให้คงชีวิตอยู่ก็หมดลงด้วย ในที่สุด
ความตายก็มาเยือน

(๔) การตายเพราะอุบัติเหตุ - ข้อนี้ หมายถึง การ
ตายที่ยังไม่ถึงเวลา แต่ต้องตายเพราะอุบัติเหตุ เช่น ตก
ต้นไม้ หรือถูกรถชน เป็นการตายที่มีได้คาดหวังมาก่อน
การตายทั้ง ๔ อย่างนี้ สามารถเปรียบเทียบกับ
ตะเกียงที่ใช้น้ำมันซึ่งอาจดับลงด้วยสาเหตุหนึ่งสาเหตุใดใน
๔ อย่าง ดังต่อไปนี้

๑. เพราะเหตุที่น้ำมันหมด

๒. เพราะเหตุที่ไส้ตะเกียงถูกใช้หรือถูกเผาไหม้จนหมด

๓. เพราะเหตุที่ทั้งน้ำมันทั้งไส้ตะเกียงหมด

๔. เพราะปัจจัยภายนอก เช่น ลมแรงพัดมาทำให้ดับ

ร่างกายและจิตใจทำงานอย่างสลับซับซ้อนขณะบุคคลกำลังจะตาย ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยที่จะเจาะลึกลงในรายละเอียดและจะเป็นการเสียเวลามากเกินไป

คนที่กำลังจะตายนั้น เป็นธรรมดาที่จิตของเขายังคงรับอารมณ์ทางอายตนะหกไม่ว่าจะเป็นการตายอย่างทันทีก็ตาม เขาอาจรับความรู้สึกต่างๆ ซึ่งอาจดีหรือชั่ว ถ้าเขาเห็นสิ่งสวยๆ งามๆ ซึ่งเขาชอบ เขาก็จะตายในลักษณะอิมเอมและอาจจะยิ้ม แต่ถ้าเห็นสิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัวก็จะแสดงอาการกลัว ช็อก และขวัญหาย คนไข้ก็จะแสดงอาการตื่นตกใจ หน้าตาบิดเบี้ยว คนดูแลคนไข้ที่ใกล้ตายมักจะเห็นภาพเหล่านี้ การแสดงออกของอารมณ์เมื่อใกล้ตายเป็นเครื่องประกาศว่า คนที่กำลังจะตายนั้นจะไปเกิดในสุคติหรือทุคติ บางคนอาจสงสัยว่า เหตุใดคนที่กำลังจะตายจึงแสดงอาการต่างๆ ออกมามากมายหลายอย่างก่อนที่จะตาย เพียงอารมณ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้นๆ ก่อนตายจะเป็นเครื่องบอกทางไปให้กับดวงวิญญาณได้ละหรือ ในบางกรณีคนที่เฝ้าไข้คนกำลังจะตายก็จะกระซิบข้างหูคนไข้ด้วยถ้อยคำต่างๆ เช่น “อรหันต์” (ผู้ไกลจากกิเลส) ในศาสนาอื่นๆ พระก็จะบอกสิ่งที่ดีงาม หรือชี้ทางสวรรค์ให้กับคนไข้เพื่อ

ที่เขาจะได้จากโลกนี้ไปอย่างสงบ เมื่อมนุษย์หรือสัตว์หยุด
หายใจ (และหัวใจหยุดเต้น) เราเรียกว่า การตาย นัก
ปรัชญาบางสำนักถือว่า จิตได้สำนึก วิญญาณ และแม้แต่
รูปของผู้ตาย จะไปปรากฏอีกในภพภูมิใหม่ที่เขาไปเกิด ถ้า
เราทิ้งตัวตัวตนที่เป็นตัวนำไปเกิดเป็นมนุษย์ หรือเกิดเป็น
สัตว์ ก็จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นนี้ได้ ดูเรื่องไฟฟ้าเป็นตัว
อย่าง การเกิดขึ้นของกระแสไฟนำไปสู่จุดที่แน่นอน เมื่อมี
ปัจจัยเพียงพอที่จะ เกิด หรือนำไปสู่ ณ ที่ใด มันก็จะไหล
ไปสู่ที่นั้น

พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า สิ่งทั้งหลายในธรรมชาติ
วิวัฒนาการไปโดยมีสาเหตุ เมื่อปราศจากสาเหตุเสียแล้ว
ย่อมไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้น เพียงแต่ชนิดของสาเหตุนั้นแตกต่างกัน
กันออกไป บางอย่างดูธรรมดา ตื้น และเรียบง่าย สามารถ
ติดตาม เห็น และพิสูจน์ได้ ขณะที่บางอย่างซับซ้อน ลุ่มลึก
และไม่ธรรมดา คำถามต่างๆ ที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น ชีวิต
คืออะไร และ ชีวิตมาจากไหน เป็นคำถามที่ลุ่มลึก ถ้า
ปราศจากพระปัญญาญาณขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าเสียแล้ว คงเป็นเรื่องยากสำหรับเราที่จะหา
คำตอบได้

เวทนา หรือความรู้สึกไม่อาจเกิดด้วยตัวของมันเอง
ได้ แต่ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย การที่จะเห็นได้นั้นจะต้องมีรูป
มากระทบกับตา จะได้ยินได้จะต้องมีเสียงมากระทบกับหู

ลำพังตาอย่างเดียววันนั้นมีเหตุบังจ้ายถึง ๔ อย่าง มาประชุมกันทำให้เกิดการเห็นขึ้น ได้แก่ (๑) ประสาทตา (๒) สีต่าง ๆ (๓) แสงสว่าง และ (๔) การรับรู้ทางจิต หรือความตั้งใจ เมื่อเหตุบังจ้าย ๔ อย่างนี้มาประชุมพร้อมในเวลาเดียวกัน การเห็นก็เป็นไปได้ พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า ปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งหลายล้วนขึ้นอยู่กับเหตุบังจ้ายเพื่อการมีอยู่ของมัน มันจะเกิดขึ้นโดยปราศจากเหตุบังจ้ายไม่ได้เลย สมัยพุทธกาลเรื่องนี้ช่วยให้ประชาชนเข้าใจกฎแห่งเหตุและผล และห้ามปรามพวกเขาไม่ให้ผูกมัดตัวเองไว้กับความเชื่อในพระพรหมว่า เป็นผู้ทรงเดช ทรงความรู้ และเป็นผู้สร้างโลก

บางคนอาจจะโต้แย้งว่า วิทยาศาสตร์ได้พิสูจน์เรื่องการเดินทางของแสงและเสียงว่า แสงเดินทางเป็นเส้นตรง ขณะที่เสียงเดินทางเป็นคลื่น และอาจจะเข้าใจผิดไปว่า เราพยายามที่จะทำพระพุทธศาสนาให้เป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นั่นเป็นความผิดพลาดอย่างมหันต์ที่จะไปทักท้อเขาเช่นนั้น พระพุทธองค์ตรัสสอนเรื่องกฎแห่งเหตุและผลเมื่อสองพันห้าร้อยปีมาแล้ว ข้อเท็จจริงก็คือ พระองค์ทรงใช้ภาษาในสมัยของพระองค์แทนการใช้ศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม หลักการเบื้องต้น และความหมายเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งยังคงความเป็นสัจธรรมในมุมมองของวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ด้วย

สำหรับความหมายของการได้ยินนั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายในรายละเอียดว่า ช่องว่างของหูส่วนในเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การได้ยินของหู และนี่คือวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เนื่องจากเราทุกคนรู้ว่าเสียงเดินทางเป็นคลื่นผ่านอากาศในช่องว่างของหูส่วนในก่อนที่จะมากระทบกับแก้วหู ถ้าไม่มีช่องว่างในหูก็就不用มีการกระทบระหว่างคลื่นเสียงกับประสาทหู และไม่อาจได้ยินเสียงได้

หลวงพ่อบุญถึงเฉพาะตากับหู ขณะที่อายตนะอื่น ๆ ท่านมิได้กล่าวถึง อย่างไรก็ตาม ท่านมิได้มีเจตนาที่จะสอนวิทยาศาสตร์ และท่านก็ไม่ประสงค์จะเสียเวลากับเรื่องนี้

กลับมาที่เรื่องความตายต่อ จิตของคนที่กำลังจะตาย ยังคงสวैयाเวทนาได้ มี การเกิดขึ้น และ ดับไป ของเวทนาในจิต เมื่อคนกำลังจะตายได้ยินได้ฟังสิ่งที่ดีก่อนตายเวทนาและสภาวะจิตของเขาจะเอนเอียงไปในทางบวก แต่ถ้าเขาคุ่นเคยอยู่กับเรื่องร้ายๆ เช่น กำลังเผชิญกับความตายอย่างไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ หรือรับรู้เรื่องที่ทำให้เกิดความผิดหวังเกี่ยวกับลูกๆ ทะเลาะแย่งสมบัติกัน ถ้าเป็นเช่นนั้น จิตของคนที่กำลังจะตายก็จะเอนเอียงไปในทางลบ อย่างไรก็ตาม ถ้าคนไข้อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถรับรู้รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส เมื่อเป็นเช่นนั้น สิ่งเดียวที่เขารับรู้ได้ก็คือ ความคิดของเขาเอง ในเมื่อเขาไม่สามารถรับรู้อารมณ์อื่นได้นอกจากความคิดของตนเอง การรับรู้นั้นก็

แสดงออกทางสีหน้า ถ้ากำลังคิดถึงสิ่งที่พอใจหรือทำให้ใจ
สงบ สีหน้าก็จะปรากฏออกมาในลักษณะขี้นขอบหรือสงบ
แต่ถ้าคิดในสิ่งร้ายกาจหรือน่าตกใจกลัว ก็ จะแสดงความ
กลัวออกมาทางสีหน้า หน้าของผู้ตายเป็นเครื่องบ่งบอก
สภาวะจิตของเขา

เกี่ยวกับเรื่องการเกิดใหม่ ยังมีคนอีกมากมายที่ไม่
เชื่อเรื่องนี้ ทุกคนมีอิสระที่จะเลือกสรรความเชื่อของตน องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสเรื่องการเกิดใหม่ไว้ และ
การเกิดใหม่ สามารถนำไปตีความได้ทั้งแง่กายภาพและ
แง่จิตวิญญาณ ขึ้นอยู่กับแต่ละคนที่จะตีความการเกิดใหม่
ในแง่ที่ตนต้องการ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ทุกคนต้องยอมรับก็คือ
เราไม่ชอบใจกับความคิดว่า วันหนึ่งเราต้องตาย และเมื่อ
เราไม่สามารถหนีความจริงที่ไร้ความปรานีนี้ไปได้ หลาย
คนจึงต้องการที่จะเกิดใหม่

มนุษย์ทุกคนและสิ่งมีชีวิตทุกตัวตนมีความต้องการ
ตามสัญชาตญาณอยู่อย่างหนึ่ง คือ ไม่ต้องการดับสูญโดย
สิ้นเชิง และในขณะที่ต้องเผชิญกับความตายอย่างหลีกเลี่ยง
ไม่ได้ ก็ยังหวังที่จะได้ไปเกิดในสวรรค์หรือเกิดเป็นมนุษย์
อีกในชีวิตหน้า ลึกเข้าไปในจิตใจ ไม่ว่าจะเป็ นจิตในสำนึก
หรือจิตใต้สำนึก เรามีความลับที่ซ่อนเร้นไว้ในจิตใจ นั่นคือ
ความปรารถนาที่จะเกิดใหม่อีก เจ้าความลับหรืออาจเรียก
ว่าไม่ค่อยจะลับสักเท่าไรนี้แหละที่เป็นความปรารถนาของ

เรา ซึ่งสามารถออกแรงส่งผลไปมีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของเราเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราเป็นชาวพุทธ

ชาวพุทธทั้งหลายมักจะกล่าวโทษความโศคร้ายของตนว่ามาจากกรรมเก่า จริงอยู่ มีปัจจัยที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างความโศคร้ายในปัจจุบัน กับการกระทำของเราในอดีต แต่สิ่งสำคัญคือ เราต้องใช้ปัญญาดึงเราออกมาจากประสบการณ์ร้ายนั้น ไม่มีใครที่จะหนีพ้นวิบากกรรมของตัวเองไปได้ กรรมชั่วให้วิบากชั่วและกรรมดีให้วิบากดี เมื่อเป็นดังนี้ ชาวพุทธทั้งหลายเมื่อต้องประสบทุกข์ในชาติปัจจุบันจึงพยายามสร้างกรรมดีด้วยหวังว่า เมื่อมีการเกิดใหม่ เขาก็จะได้ชีวิตที่ดีในชาติที่ไปเกิด

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเราจะมองชีวิตปัจจุบัน หรือชีวิตในอนาคตอย่างไร สิ่งสำคัญอย่างยิ่ง คือ เราต้องพัฒนาสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นชอบให้เกิดมีในตัวเรา เราควรจะมีมองทั้งด้านดีและด้านชั่วของตัวเอง และธรรมชาติของเรา

ตั้งแต่เข้าจนคำ เรามักยุ่งอยู่กับการแสวงหาและวิ่งตามความสุขทางผัสสะ เราต้องการเห็น ได้ยิน กิน ดมกลิ่น และสัมผัส ซึ่งความต้องการความสุขทางผัสสะเช่นกล่าวนี้ไม่มีวันสิ้นสุด ในทางตรงข้าม กลับมีความต้องการมากขึ้นเมื่อความต้องการหรือความปรารถนาได้รับการตอบสนอง ความปรารถนาและความต้องการใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นอีก เราก็เลยหลงไหลหมกมุ่นอยู่กับความสุขทางผัสสะที่ได้รับ เรา

บ่มเพาะหรือสร้างความโลกของเราซึ่งขณะเดียวกัน ก็ทำให้
ค้นหาคือความทะยานอยากแบ่งบาน เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่
ชอบใจหรือไม่พอใจ เราก็เดินหนีด้วยความโกรธ หรือไม่
พอใจเพียงเพื่อไปหาสิ่งที่ชอบใจพอใจที่จะสนองค้นหาของ
เราต่อไปอีก

ดังนั้น เราจึงยินดีปรีดากับความสุขทางผัสสะมาก
มายเหลือหลายจนยึดติดอยู่กับมัน การยึดติดนี้เรียกว่า
อุปาทาน และมันก็ได้ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจเรา เป็นการยาก
ที่จะขจัดมันออกไป ความพึงพอใจจากความสุขความ
สะดวกสบายที่ได้รับจากผัสสะมีผลกระทบยิ่งใหญ่เสียจน
เราไม่สามารถจินตนาการถึงชีวิตที่ปราศจากความสุขทาง
ผัสสะได้เลย เราหลงเข้าไปในอาณาจักรแห่งความพึงพอใจ
ทางผัสสะจนไม่คำนึงว่ามันมีอิทธิพลต่อค้นหาที่จะนำเรา
ไปสู่ความจริงของการตายและการเกิดใหม่

ทำไมเราจึงไม่กำจัดความปรารถนาหรือค้นหาที่มี
อานุภาพนี้ออกไปจากจิตใจ และปลดปล่อยตัวเองให้เป็น
อิสระจากความสับสนยุ่งเหยิงนี้ ดูเหมือนว่าจริงๆ แล้ว เรา
รักความสุขทางผัสสะทั้งปวง และรู้สึกหมดหวังที่จะเดิน
ออกไปจากมัน ตั้งแต่เช้าจนค่ำเราถูกผลักดันด้วยค้นหา
ของเรา และเจ้าตัวค้นหาที่ว่านี้มันก็ไร้ขอบเขต

ค้นหานำไปสู่การกระทำหรือกรรม และกรรมของ
เราก็ส่งผลหรือวิบากให้กับสภาวะจิตของเรา จิตของเราจะ

เล่นไปสู่ความสงบหรือจะถูกลากดึงไปสู่อารมณ์รุนแรงขึ้น
อยู่กับการกระทำหรือกรรมของเรา การเกิดขึ้นและดับไป
ของสภาวะจิตนั้น เปรียบได้กับการเกิดและการตายของตัว
เราเอง และการตายของสภาวะจิตก็ตามด้วยการเกิดขึ้น
ใหม่ของสภาวะจิตใหม่ ดังนั้น เราจึงเวียนว่ายอยู่ในวัฏจักร
ของเกิด - ตาย - เกิด โดยไม่มีเงื่อนไข

๑๓) ...

ร่างกายของเรานี้คือ รูป หรือสสาร วิทยาศาสตร์
ได้ทอนสสารทุกอย่างลงเป็นหน่วยเล็กๆ เรียกว่าปรมาณู
ในแต่ละปรมาณูประกอบด้วยนิวเคลียส ซึ่งอยู่ตรงศูนย์กลาง
มีอนุภาคโปรตอน คือ ประจุไฟฟ้าบวก
และมีอิเล็กตรอนประจุไฟฟ้าลบวิ่งวนอยู่รอบแกนกลาง
นอกจากนี้ยังมีอนุภาคอีกชนิดหนึ่งที่ไม่มีประจุไฟฟ้าทั้ง
บวกและลบ เรียกว่า นิวตรอน

เมื่อว่าโดยรูปหรือสสารแล้ว ร่างกายของเรานี้ก็ไม่
มีอะไรนอกจากประจุไฟฟ้าและพลังงานซึ่งตรงกับทฤษฎี
ของไอน์สไตน์ นักวิทยาศาสตร์และนักคณิตศาสตร์ผู้ยิ่งใหญ่
แห่งศตวรรษที่ ๒๐ ผู้ซึ่งกล่าวว่า พลังงานก็คือสสาร
และสสารก็คือพลังงาน อย่างไรก็ตาม พระพุทธเจ้าได้ทรง

ทอน สสารทั้งหมดลงในรูปแบบที่แตกต่างออกไป ซึ่งเป็น
การทอนลงที่ละเอียดยิ่งกว่า

พระพุทธองค์ทรงสอนว่า เม็ดข้าวสารหนึ่งเม็ด เมื่อ
ทอนลงเป็น ๗ ส่วน ส่วนหนึ่งก็จะมีขนาดเท่ากับหัวเหา ใน
หนึ่งหัวเหานี้ทอนลงอีก ๓๖ ส่วน หนึ่งส่วนก็จะเป็นลิกขา
ทอนลิกขาลงเป็น ๓๖ ส่วน หนึ่งส่วนเรียกว่า รัตเธนุ (อ่าน
ว่า ระ - ละ - เร - ญ) ทอนรัตเธนุลงเป็น ๓๖ ส่วน หนึ่ง
ส่วนเรียกว่า ดัชเชรี หนึ่งดัชเชรีทอนลงอีก ๓๖ ส่วน หนึ่ง
ส่วนเรียกว่า อณู ทอนอณูลงเป็น ๓๖ ส่วน หนึ่งส่วนเรียก
ว่า ปริมาณู ซึ่งก็คือสิ่งที่เราเรียกกันว่าอะตอมในปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าทรงอธิบายต่อไปว่า ในหนึ่งปริมาณูยัง
ประกอบด้วย ธาตุ ๔ ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และ
ธาตุไฟ นอกจากนี้ปริมาณูยังมีวรรณะ คันธะ รส และโอชะ
คือมีสี มีกลิ่น มีรส และโอชะ (คือ ร่างกายย่อยให้เป็น
ประโยชน์ได้) ดังนั้น หนึ่งปริมาณูจึงมี ๘ เรียกว่า อวินิพ
โกครูป ๘ พระพุทธองค์ยังได้ทรงสอนต่อไปว่า ปริมาณูทั้ง
หลายเหล่านั้นหาได้ติดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่ แม้เราจะ
เห็นวัตถุด้วยตาเปล่าเป็นแท่งทึบก็ตาม ทุกปริมาณูย่อมถูก
คั่นด้วยช่องว่าง (หรือช่องอากาศ)

การที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่องปริมาณู ก็มีได้
หมายความว่าพระองค์จะทรงสอนเรื่องสรีรศาสตร์หรือ
ปริมาณูแต่อย่างใด แต่ทรงมีพระประสงค์จะชี้ให้เห็นถึง

ความไม่แน่นอนคงทนของรูปและสสารทั้งหลาย ซึ่ง
ย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงไม่ใช่สิ่งที่เราจะไป
ยึดมั่น ทรงสอนเรามีให้หลงมงายหรือเชื่อสิ่งที่ตาเห็น
เท่านั้น

จิตเป็นธรรมชาติที่รับรู้อารมณ์ มีอารมณ์อยู่เสมอ
(ภาษาธรรมะ เรียกว่า เสวยอารมณ์) และอารมณ์ที่เกิดขึ้น
นั้นก็ด้วยเหตุต่าง ๆ กัน ส่วนคนที่ใกล้จะตาย อารมณ์ที่เกิด
ขึ้นในขณะที่ใกล้ตาย เรียกว่า *กรรม กรรมนิมิต และคตินิมิต*

๑. ผู้ใดทำกรรมอะไรไว้ ไม่ว่าจะกรรมนั้นจะดีหรือชั่ว
เมื่อทำไว้มากๆ กรรมเหล่านั้นก็มักจะกระทำจิตทำให้เกิด
อารมณ์ขึ้น คือ ทำให้จิตสร้างเป็นมโนภาพ โดยอาศัย
อานุภาพของกรรมในอดีตให้เป็นไปต่างๆ นานา เป็นต้นว่า
ฆ่าสัตว์มากๆ ก็มักจะเห็นการฆ่าสัตว์ เช่น ยิงนก ตกปลา
ทำบุญให้ทานมากๆ หรือรักษาศีล เจริญภาวนา ก็มักจะ
เห็นการทำบุญให้ทาน อารมณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ เรียกว่า
กรรม

๒. บุคคลผู้ใกล้จะตายเห็นนิมิตต่างๆ อาจจะเป็น
ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย หรือใจก็ได้ เช่น เห็นอุปกรณ์
การทำกุศลหรืออกุศลที่ตนได้เคยกระทำมา เช่น เห็น
เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ที่เคยใช้กระทำความดี กรรมชั่ว
มาปรากฏในนิมิต เช่น อาจจะมีเครื่องมือการฆ่า เช่น
ดาบ (แห อวน) มีด กบดักสัตว์ และแม้กระทั่งปืนผาหน้า

ไม้ อารมณ์ที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า *กรรมนิมิต*

๓. บุคคลผู้ใกล้ตายเกิดนิมิตเห็นถ้ำ หน้าผา เห็น การทรมานสัตว์ก็ดี หรือเห็นปราสาทราชวังทอง เห็น ราชรถอันวิจิตร บางทีไม่มีในเมืองมนุษย์ก็ดี อารมณ์ที่เกิดขึ้น นี้ เรียกว่า *คตินิมิต*

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงที่ใกล้จะจุติ (คือตาย) จะต้อง เกิดอารมณ์เหล่านี้ไม่ว่าอย่างใดก็อย่างหนึ่ง คือ กรรม กรรม นิมิต หรือคตินิมิต ที่จะไม่เกิดอารมณ์เหล่านั้นย่อมเป็นไปได้ ไม่ว่าจะทำชั่วหรือโดยทันที ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของ พลังกรรมในอดีตย่อมมีบทบาทสำคัญในอันที่จะผลักดันให้ เกิดการปฏิสนธิขึ้น กรรม กรรมนิมิต และคตินิมิตนั้นเป็น อารมณ์สุดท้ายของชีวิตนั้น (หรือชาตินั้น) ที่ทรงอิทธิ ทำ ให้มีภพชาติสืบต่อไป

อารมณ์ที่เกิดขึ้นครั้งสุดท้ายนี้เป็นที่หมายได้แน่นอน ว่าจะต้องไปเกิดตามที่ตนได้เห็น เหมือนเราทำแบบแปลน แขนผังไว้แล้ว ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยตามแบบแปลนนั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้ที่จะไปเกิดเป็นมนุษย์ย่อมเห็นครุฑของ มารดา ผู้ที่จะไปเกิดในเทวโลกย่อมเห็นเทพยดาหรือวิมาน ชั้นฟ้าต่างๆ ผู้ที่จะไปเกิดในนรกก็ย่อมเห็นการเผาผลาญ สัตว์ เห็นเปลวไฟนรก หรือภาพเมืองนรก ผู้ที่จะไปเกิดเป็น เปเรตก็เห็นปล่องเห็นหุบเขาอันตกลอยในความมืดมิด ขณะที่ผู้จะไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานก็จะเห็นสัตว์ หรือชายเขาที่

ลาดชัน หรือเห็นชายน้ำลำธาร เป็นต้น

ความตายเป็นจุดหมายปลายทางของสรรพสัตว์ไม่ว่าพระราชหรือยาก ย่อมมีความตายรออยู่ สำหรับผู้ที่ฉลาดในเรื่องชีวิตและความตาย จักต้องใคร่ครวญให้มาก ยิ่งศึกษามากเท่าไร ก็จะไม่ประมาทในชีวิตมากขึ้นเท่านั้น และย่อมมีอันหวังได้ที่จะไปเกิดในสุคติภูมิ

การมองดูคนไข้ที่ใกล้จะตาย จะเห็นเขาแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ออกมาราวกับเป็นความฝัน เราสามารถบอกได้จากกิริยาของคนไข้ที่แสดงออกมาทางสีหน้าของเขาว่า เขามีความยินดีหรือตกใจกลัว หรือมีอาการสงบ ตัวอย่างเช่น ถ้าคนไข้เห็นนายนิรยบาลถืออาวุธร้ายเดินเข้ามา เหมือนจะแทงเขาที่หน้าอก หรือเห็นทองแดงที่ถูกเคี้ยวจนหลอมละลายจะกรอกเข้าปาก หรือเห็นปีศาจดำมืดกำลังเดินเข้ามาทำร้าย เมื่อคนไข้เห็นเช่นนี้ก็จะแสดงอาการตกใจกลัวออกมาทางสีหน้า หรือกรีดเสียงร้อง หรือตะโกนออกมาอย่างหวาดกลัว หรือแลบลิ้นปลิ้นตาร้องโวยวายให้คนช่วย ในกรณีเช่นนี้ อบายภูมิมีอันต้องหวัง ในทางตรงกันข้าม หากคนไข้เห็นนิมิตที่มาปรากฏนั้นเป็นพระเป็นเงร เห็นปราสาทราชวัง เห็นผู้คนกำลังรับศีลอยู่ในวัด หรือกำลังถวายภัตแด่พระสงฆ์ คนไข้ก็จะมีอาการยิ้มย่องแผ้วไสหน้าตาอิ้มเอิบ เมื่อเป็นเช่นนี้ สุคติเป็นอันหวังได้

เมื่อเราเอื้อมมือไปหยิบอะไรอย่างหนึ่งบนโต๊ะที่อยู่

ข้างหน้า ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มเคลื่อนไหวมือไป จิตย่อมจะสั่งการโดยตลอด ถ้าหากมือที่เอื้อมไปนั้นยังไม่ถึงสิ่งที่ต้องการ เกิดมีเสียงเอะอะขึ้น จิตก็จะสั่งให้หันหน้าไปยังทางที่มาของเสียงนั้น มือที่เอื้อมก็เกร็งค้างอยู่ โดยทำนองเดียวกันนี้ คนที่กำลังจะตายเมื่อเกิดอารมณ์ขึ้นครั้งสุดท้ายจะเป็นยินดีหรือตกใจก็ตาม ก็ย่อมแสดงกิริยาท่าทางน่ากลัวหรืออึดแอ้มทันที จิตจิตก็เกิดขึ้น ซากศพของผู้นั้นก็ปรากฏอาการค้างอยู่ ซึ่งทำให้เราพอจะทายได้ว่าจะไปสู่สุคติหรือทุคติ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงจำแนกกรรมที่เป็นเหตุ นำให้สัตว์ไปปฏิสนธิไว้ ๔ ประการ ได้แก่

๑. *ครุกรรม* (อ่านว่า คะ - รุ - กะ - กัม) - กรรมหนัก ทางฝ่ายกุศล เช่นเจริญทาน ทางฝ่ายอกุศล เช่นฆ่าแม่ฆ่าพ่อ เป็นต้น กรรมนี้เป็นกรรมหนัก มีกำลังมาก ดังนั้น เมื่อเวลาจุติ (ตาย) กำลังของกรรมนี้ก็จะเกิดขึ้นเป็นชนกกรรมนำไปสู่การปฏิสนธิ (เกิด) ไม่มีกรรมใดมาขัดขวางได้ เพราะเป็นกรรมหนักมีกำลังมาก ต้องให้ผลก่อนกรรมอื่นๆ ทั้งหมด

๒. *อาจิณณกรรม* - กรรมชิน คือ กรรมที่ทำอยู่เสมอเป็นนิตย์ กรรมนี้จะมีอิทธิพลต่อจิตให้เกิดอารมณ์ขึ้นแล้วแต่อารมณ์นั้นจะเป็นกุศลหรืออกุศล

๓. *อาสันนกรรม* - กรรมใกล้ตาย บุคคลที่ใกล้จะตาย จะได้รับอารมณ์อะไรก็ได้ที่เกิดขึ้นติดชิดกับความตาย

เช่น ขณะนั้นเห็นพระพุทธรูป หรือได้ยินเสียงสวดมนต์ เป็นต้น

๔. *กตัตตากรรม* - กรรมสักว่าทำ ถ้ากรรมอื่น ๆ ที่กล่าวมาไม่ให้เกิดผลแล้ว กรรมสักว่าทำซึ่งเป็นกรรมเล็กน้อย ที่ผู้กำลังจะตายได้กระทำไว้ นี้ ก็จะมาปรากฏในอารมณ์ นำไปสู่การปฏิสนธิได้

เกี่ยวกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะใกล้จะตายนั้น พระพุทธองค์ทรงจำแนกเป็น ๒ อย่าง คือ *มรณาสันนกาล* และ *มรณาสันนวิถิ*

มรณาสันนกาล หมายถึง เวลาใกล้จะตาย เป็นเวลาที่คนไข้ยังคงรับอารมณ์ไม่ว่าารใดก็ทวารหนึ่งได้อยู่ แต่ถ้าคนไข้สลบไป *มรณาสันนกาล* อาจเป็นอยู่เร็วหรือช้าก็ได้ เช่น หนึ่งวินาที หนึ่งสัปดาห์ หรือมากกว่านั้น คนไข้ที่อยู่ในขอบเขตนี้ก็ยังมีโอกาสที่จะกลับคืนชีวิตขึ้นมาอีก เมื่อเหตุของความตายต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นยังไม่แสดงผล แต่ถ้าหากถึง *มรณาสันนวิถิ* คือ วิถีต่อมาอันเป็นวิถีสุดท้ายของชาตินี้ ก็จะไม่มีความหวังที่จะคืนชีพได้เลย

ถ้าขณะแห่ง *มรณาสันนกาล* กินเวลาหลายนาที หรือหลายวัน คนไข้หรือคนที่กำลังจะตายก็จะเกิดอารมณ์ต่างๆ ขึ้นอย่างสับสน กลับไปกลับมา ถ้าไม่มีครุกรรมหรือกรรมหนัก ก็จะเป็นอาสันนกรรม คือ กรรมใกล้ตายมาให้ผล ตรงนี้เมื่อผู้ดูแลคนไข้จะให้อารมณ์ เป็นต้นว่า นำ

ภาพวัดวาอาราม หรือพระพุทธรูปมาให้ดู นิมนต์พระ มาสวดให้ฟัง บอกผู้ตายให้ระลึกถึงพระอรหันต์ หรือบุญ กุศลที่ทำไว้ตลอดจนให้ข้อธรรมะต่าง ๆ

ถ้าคนไข้คุ้นเคยกับธรรมะ ก็เป็นการดีที่จะพูดเรื่อง เกิดเรื่องตายให้ฟัง หรือพยายามช่วยให้สติแก่คนไข้ แต่ถ้า คนไข้เป็นคนไม่สนใจธรรมะมาก่อน หรือเป็นคนไม่ค่อยมี เหตุผล ชอบทำตามอำเภอใจหรือเป็นคนกลัวตายเป็นทุน อยู่ตลอดเวลา การให้สติดังกล่าวถ้าคนไข้รู้เท่าทัน ก็จะมี บังเกิดความตกใจหรือเสียใจว่าตนจะต้องตาย หรืออาจคิดว่า ลูกหลานแข่งให้ตายเพื่อจะเอาสมบัติ หรือเกิดความ อาลัยเสียตายชีวิตขึ้นมา หรือเป็นห่วงทรัพย์สินเงินทอง เรือกสวนไร่นาที่ยังมีได้แบ่งสันปันส่วน เมื่อตายลงก็มีหวัง ไปสู่ทุกติ

ในขณะที่แห่งมรณาสันนกาลนี้ หากคนไข้ทำกุศล มามาก ก็จะแสดงกิริยาอาการต่างๆ ที่น่ากลัว เพราะได้ เห็นหรือได้ยินเสียง หรือจิตได้สร้างภาพอันน่าหวาดเสียว ขึ้น ถ้าคนไข้มิได้ตกอยู่ในอาการสิ้นสติ ก็ยังมีความหวังที่จะ ตั้งสติให้ โดยวิธีการต่างๆ แล้วแต่กรณี ทั้งกรรมดี และ กรรมชั่วที่คนไข้ได้ทำไว้มีอิทธิพลอย่างมากต่อจิต มีตัว อย่างมากมายที่คนไข้เลี้ยงชีพด้วยการฆ่าหมูขาย เมื่อใกล้ จะตายก็จะส่งเสียงร้องเช่นเดียวกับหมูที่ถูกเชือด ดังนั้น จึง จำเป็นมากที่จะต้องหลีกเลี่ยงการทำกรรมชั่ว เราต้อง

พยายามหาเวลาและโอกาสที่จะสร้างความดีด้วยการทำ
บุญสุนทานให้มากขึ้น

เมื่อเราเดินทางไปยังที่ใดที่หนึ่งยามค่ำคืนที่เดือน
มืด เราจำเป็นต้องถือตะเกียงไปด้วยเพื่อส่องทาง แต่ถ้าเป็น
เส้นทางที่เดินบ่อยจนชำนาญแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องใช้
ตะเกียง และไม่ต้องกังวลว่าตรงไหนเป็นหลุมเป็นบ่อ หรือ
มีก้อนอิฐก้อนหิน เพราะเราคุ่นเคยกับมันแล้ว เราก็ดำเนินไป
ได้อย่างสะดวกโดยไม่ต้องมีตะเกียงหรือคบไฟแต่
ประการใด

การเดินทางชีวิตก็เช่นเดียวกัน เส้นทางชีวิตเต็มไปด้วย
ด้วยความมืดมนอนธกาลที่เราจำเป็นต้องมีตะเกียงหรือคบ
ไฟส่องทางที่เดิน ขณะเดินทางชีวิตเราก็เก็บเกี่ยว
ประสบการณ์ไปด้วย ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้เราเกิด
ความรู้และปัญญาในอันที่จะเดินตามเส้นทางที่เหลือ เมื่อ
เดินต่อไปๆ เราอาจไม่ต้องการตะเกียงส่องทางที่เราเดิน
เพราะประสบการณ์ต่างๆ ที่เราเก็บเกี่ยวไว้คือความรู้และ
ปัญญาจะมาแทนที่ตะเกียง หรือคบไฟ และนำเราไปสู่จุด
หมายของชีวิตได้อย่างปลอดภัย ประสบการณ์จะบอกเรา
ว่า ธรรมะย่อมชนะอธรรม ดังนั้น สำหรับผู้ที่ยังไกลต่อ
หน้าผาแห่งความตายควรจะฉลาดเลือกเดินทางชีวิตด้วย
การทำความดีให้มากเท่าที่จะมากได้ ต้องตั้งอยู่ใน
คุณธรรมความถูกต้องดีงาม และมองลึกเข้าไปในจิตใจของ

ตัวเราเอง เราต้องทบทวนท่องจำในพระธรรมคำสอน ตั้ง
จิตอธิษฐานขอให้พ่อแม่คนในครอบครัว ญาติมิตร ครู
อาจารย์ ตลอดจนจันตฺตฺร และสรรพสัตว์จงมีความสุข เพื่อที่
เราทั้งหมดจะได้อยู่อย่างสันติสุขในโลก ถึงเวลาแล้วที่เราจะ
ต้องทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส ลดละความเห็นแก่ตัวอันเป็น
สัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายให้น้อยลง

๑๘...

คนที่เคยก่อกรรมทำชั่วไว้ เมื่อได้เข้ามาศึกษา
ธรรมะจนกระทั่งเข้าใจความจริงของชีวิต ก็พร้อมที่จะชด
ใช้กรรมที่เคยทำไว้ในอดีต ความรู้สึกผิดจะเกิดขึ้นในจิต
สำนึก ความรู้สึกผิดนี้จะช่วยเสริมเติมให้เขายอมรับความ
ทุกข์ยาก ความกังวล หรือความเจ็บปวดได้อย่างเปิดเผย
อันที่จริงเราอาจได้รับบทเรียนที่เป็นประโยชน์จาก
ประสบการณ์และกรรมในอดีตของเราทั้งที่ดีและไม่ดี
สำหรับคนที่มีอดีตไม่น่าพึงใจนักก็ควรจะใช้บทเรียนของ
ตนกลบฝังอดีตที่ไม่พึงใจนั้นเสีย แล้วมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ที
งดงามเพราะยังไม่สายเกินไป แต่ถ้าหากว่ามันสายเกินแก้
เช่นคนที่กำลังจะตาย ก็คงต้องยอมรับความจริง และทำดี
ที่สุดเท่าที่จะทำได้ในช่วงเวลาที่เหลืออยู่นั้น

คนบางพวกมักวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคตจนเกินกว่าเหตุ ก็เลยกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้ายไปเลย เช่น กังวลว่าจะตกงาน กลัวไม่มีอะไรทำ กลัวอดตาย หรือครอบครัวตกอยู่ในภาวะลำบาก หรือเกิดวิกฤติโดยมิได้คาดคิดมาก่อน หรือไม่ก็อาจวิตกกังวลว่าเจ้านายจะไล่ออกจากงานด้วยเหตุอันใดอันหนึ่ง บ้างก็วิตกเกี่ยวกับมิตรสหายและคนที่ตนรัก คนบางพวกก็ยึดติดอยู่กับชื่อเสียง ยศศักดิ์ และตำแหน่ง และกลัวว่าจะเสียหน้า คนที่อ่อนไหวง่ายก็อาจจะกังวลจนเกินเหตุเกี่ยวกับความเจ็บไข้ได้ป่วย คือคิดว่าตัวเองป่วยทั้งที่ความจริงมิได้ป่วย

กล่าวกันว่าคนจำนวนมากอยู่ด้วยความหวาดกลัวในหลากหลายรูปแบบ แต่สำหรับคนที่เข้าใจธรรมะและธรรมชาติที่แท้จริงของทุกปรากฏการณ์ และได้เรียนรู้ศาสตร์และศิลป์แห่งการครองชีวิต ก็จะมองชีวิตว่าเป็นสิ่งน่ารื่นรมย์สำราญ เป็นความจริงที่ว่าคนบาปทั้งหลายอาจจะพลิกผันชะตากรรมของตนได้ในนาทีสุดท้ายของชีวิต (เช่นพระเวททัตผู้ซึ่งพยายามปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า) ถ้าเขาเกิดเสียใจในความผิดที่ได้กระทำลงไปก็ยังคงต้องชดใช้กรรมที่เคยทำ ก่อนที่การพลิกผันชะตาชีวิตจะมาถึง ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นก็ตาม เราต้องพยายาม 'ตั้ง' จิตของคนที่กำลังจะตายนั้นไว้ในทางที่ถูกต้องดีงาม ก่อนที่เขาจะหลับตาลงและหมดลมหายใจสุดท้าย

ครั้งหนึ่งมีชายชาวจีนอายุประมาณ ๕๐ ปี เป็นคนชอบฆ่าสัตว์ด้วยการทรมานในรูปแบบต่างๆ หากมีสุนัขหลงเข้ามาในเขตบ้านของเขา ก็จะถูกฆ่าทั้งหมดทุกตัว เมื่อไม่มีตัวใดเข้ามาให้ฆ่า เขาก็จะใช้วิธีเอาอาหารเจือยาพิษใส่จานไปวางไว้ข้างถนนเพื่อดักสุนัขจรจัดทั้งหลาย เวลาเขาต้องการกินปลา ก็จะเอาน้ำใส่หม้อต้มให้เดือด แล้วใส่ปลาเป็นๆ ลงไป เขาจะมีความสุขมากที่เห็นปลาดิ้นเร่าๆ อยู่ในหม้อก่อนที่จะตาย บางครั้งเขาก็จะนำปลาเป็นๆ ลงไปทอดในกระทะที่น้ำมันกำลังร้อนจัด แล้วก็ยัดยี่ปรีดาที่เห็นหางของมันโบกสะบัดไปมาก่อนที่จะแน่นิ่งไป ถ้าหากไก่เกิดโรคระบาด เขาก็จะก่อไฟขึ้น รวบรวมทั้งสองของไก่ไว้แล้วหย่อนหัวของมันลงไปในเตา

ก่อนที่เขาจะตายก็เริ่มเป็นบ้าที่ละน้อยๆ ชอบนอนกลางแจ้งภายใต้แสงแดดร้อนระอุ บางครั้งเวลาตีหนึ่งตีสอง เขาก็จะเอาศิระชะจุ่มลงไปใบบ่อ ปลิงหลายตัวก็จะเกาะอยู่ตามใบหน้ากัดจนเลือดไหลอาบแก้ม สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และหลวงพ่อกับ (ขณะนั้นยังไม่ได้บวช) กับเพื่อนๆ ต้องคอยห้ามไม่ให้เขาทำอะไรแปลกๆ อย่างนั้น บางคราวเขาก็จะชกดินชกของครั้งละนานๆ กินอาหารน้อยลง พกญาติๆ และคนในครอบครัวของเขาไม่มีใครเอาใจใส่ หลวงพ่อกับเพื่อนๆ ซึ่งมีได้เป็นญาติแต่มีเมตตาจิตต่อเขาต้องยื่นมือเข้ามาช่วย ก่อนตายเขากระดูกกระดิกไม่ได้เลย หลวงพ่อกับ

เพื่อนๆ ต้องช่วยกันหยอดข้าวหยอดน้ำให้ นัยน์ตาของเขา พองแข็งเหมือนกำลังจ้องดูอะไรค้างอยู่ หายใจแผ่วๆ กิริยาอาการที่แสดงออกตั้งแต่เริ่มป่วยมาเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าได้อารมณ์ที่ไม่ดี เพราะหน้าแสดงความหวาดเสียวอยู่ตลอดเวลา แต่ร้องไม่ออก ในขณะที่มรณาสันนกาล คนไข้ยังมีความรู้สึกตัวอยู่ แต่มีกำลังอ่อนมาก ในช่วงขณะสุดท้าย (ก่อนสิ้นใจ) เขาอ่อนแรงจนไม่มีความรู้สึกใดๆ และตายลงอย่างน่าเศร้าสลด ในกรณีนี้เราพอจะทำนายได้ว่าตายแล้ว เขาจะไปไหน

ในขณะที่มรณาสันนกาลหรือใกล้ตายนั้น คนไข้ยังคงมีความรู้สึกตัวอยู่แม้ว่าจะสลบไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไข้จะรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัส (ตา หู จมูก ลิ้น และกาย) อยู่ แต่มีกำลังอ่อนมาก การที่มีกำลังอ่อนมากนั้นก็เพราะว่ากัมมชรูป คือ รูปอันเกิดขึ้นจากกรรมเป็นผู้สร้าง ได้แก่ กัมมชรูปอันเป็นที่ตั้งของจิตนั่นเอง และเมื่อรูปอันเป็นที่ตั้งของจิตมีกำลังน้อย การแสดงออกของจิตก็อ่อนกำลังลงไปด้วย แต่เมื่อถึงมรณาสันนวิถี วิถีสุดท้ายที่ติดอยู่กับความตายแล้ว คนไข้จะไม่สามารถรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง ๕ ได้เลย ไม่ว่าจะทุบตีหรือเอาไฟไปเผาก็ตาม

อย่างไรก็ดี การให้สติแก่คนไข้ก็ต้องเริ่มให้กันตั้งแต่ตอนต้นๆ ของมรณาสันนกาลในขณะที่สติของคนไข้ยังดีอยู่ อารมณ์นั้นจะได้สืบต่อไปจนถึงจุติ (ตาย) ทันทีที่การ

ตายเกิดขึ้น การเกิดก็สืบต่อกันไม่ขาดสายเหมือนน้ำที่ไหลติดต่อกันในลำธาร ไม่มีอะไรมาคั่นกลางเลย ไม่ว่าจะตายที่นี้แล้วไปเกิดที่อื่นซึ่งใกล้หรือไกลจากที่นี้ก็ตาม ที่เป็นเช่นนี้เพราะจิตเกิด-ดับรวดเร็วจนมิอาจวัดได้

หลังจากที่ได้อธิบายเกี่ยวกับประสบการณ์เรื่องกรรมของหลวงพ่อก็มีทั้งของท่านเองและของคนอื่น ๆ แล้ว ต่อไปก็จะได้กล่าวถึงพุทโธโลยีของหลวงพ่อ คำว่า 'พุทโธโลยี' เป็นคำที่หลวงพ่อใช้เพื่อจะให้เราตระหนักว่า 'เทคโนโลยี' ไม่สามารถนำมนุษย์ไปสู่สันติภาพแบบยั่งยืนได้ เพราะมันช่วยให้มนุษย์มีความสุขสบายทางกาย แต่ไม่ให้ความสุขทางใจคือความสงบ หรือสันติภาพ

พุทโธโลยี... ทางเลือกเดียวในการสร้างสันติภาพแบบยั่งยืน

ในฐานะที่เป็นพระภิกษุ หลวงพ่อเชื่อในคำทรงสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คำสอนหลักของพระพุทธองค์ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนคือ ปรีชาติ ปฏิบัติ และปฏิบัติ ปรีชาติคือการศึกษาคำสอนจากพระไตรปิฎก อันเป็นคัมภีร์ที่บรรจุคำสอนเรื่อง ศีล สมาธิ และปัญญา ปฏิบัติคือการฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตและปัญญาโดยกระบวนการแห่งสมาธิ ส่วนปฏิบัติเป็นผลของการปฏิบัติอันจะนำไปสู่การบรรลุธรรมและเข้าสู่ความเป็นอิสระหลุดพ้นจากอำนาจของ

กิเลสตัณหาต่างๆ (พระธรรมธีรราชกุมารี, ๒๕๓๒ : ๔)

หลวงพ่อก็ได้เข้าถึงขั้นตอนทั้งสามด้วยความเพียรพยายามของท่านทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ และได้นำมาสั่งสอนบรรดาศิษยานุศิษย์ของท่านด้วย กว้าห้าสิบปีที่ท่านได้อุทิศชีวิตให้กับการสอนธรรม ท่านได้พิสูจน์ด้วยตนเองแล้วว่า การปฏิบัติธรรมโดยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ สามารถนำบุคคลไปสู่สันติภาพแบบยั่งยืนได้ และท่านก็ได้สอนศิษยานุศิษย์มาตั้งแต่บวชใหม่ๆ

พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าทางนี้เป็นทางสายเอกในการสร้างสันติภาพแบบยั่งยืน สมัยหนึ่งหลังจากที่ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระพุทธองค์ทรงประทับนั่ง ณ ใต้ต้นไทรริมฝั่งแม่น้ำเนรัญจรา ทรงดำริว่า ทางนี้เป็นทางสายเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวล่วงแห่งความโศกและความร่ำไรร่ำพัน เพื่อความอัสตงแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุลोकุตตรมรรค เพื่อกระทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน นี่คือนิพพาน ๔ (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๒ ๒๕๒๕ : ๑๓๒)

ตลอดเวลา ๔๕ ปี ตั้งแต่ตรัสรู้จนถึงปรินิพพาน พระพุทธองค์ทรงมีพระทัยมุ่งมั่นที่จะสั่งสอนเวไนยสัตว์ทั้งหลายให้ละชั่ว ทำดี และทำจิตให้ผ่องใส ตรัสสอนว่าการทำจิตให้ผ่องใสทำได้โดยการเพ่งพิจารณาอริยสัจ ๔ ซึ่งได้แก่ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ (ทุกขสมุทัย) ความดับทุกข์ (ทุกข

นิโรธ) และข้อปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความดับทุกข์ (ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา) เมื่อเข้าใจและเห็นแจ้งในอริยสัจ ๔ แล้วจิตของเราก็จะบริสุทธิ์หลุดพ้น และเราก็จะบรรลุดังความดับทุกข์หรือนิพพานซึ่งเป็นสันติภาพแบบยั่งยืน

วิธีที่จะขจัดทุกข์หรือทำจิตให้ผ่องใสก็คือการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน นี่เป็นทางที่บุคคลจะพบกับสันติภาพแบบยั่งยืน และแม้แต่สันติภาพโลก เพื่อปลดปล่อยตนเองจากการเกิด และเข้าถึงความจริงสูงสุดคือนิพพาน ถ้าเราแต่ละคนสามารถปลดปล่อยตัวเองจากกิเลสตัณหาได้ก็เท่ากับช่วยโลกทั้งโลกให้เข้าถึงสันติภาพแบบยั่งยืน

หลวงพ่อสอนวิปัสสนากรรมฐานมาเป็นเวลานาน และเห็นว่า วิปัสสนากรรมฐานไม่ใช่การมานั่งหลับตาเพื่อจะเห็นสวรรค์วิมาน หรือเพื่อจะได้อิทธิปาฏิหาริย์ใดๆ แต่เป็นการศึกษาชีวิตและวิธีการที่จะขจัดทุกข์ออกไปจากชีวิตของเรา วิปัสสนากรรมฐานยังช่วยแก้ปัญหาชีวิตและนำไปสู่การเห็นสัจจธรรม วิธีปฏิบัติก็คือมองเข้ามาในตัวเรา สังเกตการเคลื่อนไหวของกายและจิต สังเกตว่าจิตของเราเป็นกุศลหรืออกุศล ยิ่งเรามองเข้ามาในตัวเรามากเท่าไรเราก็จะได้เรียนรู้ปัญหาของตัวเองได้มากเท่านั้น แล้วก็แก้ปัญหาก็ให้ตัวเองได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เมื่อเป็นดังนี้ก็จะช่วยโลกให้เข้าถึงสันติภาพแบบยั่งยืนได้ ความยุ่งเหยิง ความขัดแย้ง อุปสรรคต่างๆอยู่ในตัวเรานี่เอง และมัน

สามารถสะท้อนออกมาสู่โลกภายนอกได้ หากปราศจาก
สันติภาพภายในเสียแล้ว สันติภาพโลกก็มีไม่ได้ สงคราม
ที่จะหยุดสงครามทั้งปวง ก็คือการต่อสู้ภายในจิตใจของเรา
ศัตรู อยู่ในตัวเราเอง ไม่ได้อยู่ข้างนอก การต่อสู้กับศัตรู
อันได้แก่ โลภะ โทสะ และโมหะ ที่มีอยู่ในตัวเราแต่ละคนนี้
เราชนะมันได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพด้วยการ
สร้างสันติภาพให้กับโลก พระพุทธองค์ได้ทรงวางหลัก
ยุทธศาสตร์ที่ถูกต้องไว้ให้เมื่อกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว หลัก
ยุทธศาสตร์ที่จะขจัดความขัดแย้งและความสับสนใน
ตัวบุคคล และช่วยนำสันติภาพแบบยั่งยืนมาสู่โลก ก็คือ
สติปัฏฐาน ๔

สติปัฏฐาน ๔ ได้แก่

- (๑) กายานุปัสสนา สติปัฏฐาน
 - การตั้งสติกำหนดพิจารณากาย
- (๒) เวทนานุปัสสนา สติปัฏฐาน
 - การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา
- (๓) จิตตานุปัสสนา สติปัฏฐาน
 - การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต
- (๔) ธัมมานุปัสสนา สติปัฏฐาน
 - การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม

พระพุทธองค์ตรัสว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อม

พิจารณาเห็นภายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ (พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๐ ๒๕๒๕ : ๒๗๓)

การเจริญสติปัฏฐาน ๔ จะทำให้เราได้ประจักษ์ในความจริงว่า ชีวิตที่ปราศจากสติและไหลไปตามกิเลส ตัณหานั้นแตกต่างกันอย่างมากจากชีวิตที่มีสติเป็นตัวนำทาง ถ้ามนุษย์แต่ละคนดำเนินชีวิตด้วยสติ สันติภาพโลก ก็จะมีขึ้น เพราะเมื่อมนุษย์แต่ละคนเป็นหน่วยเล็กที่สุดของสังคม เป็นจุดจะตอม เป็นสิ่งปราศจากความสบาย เป็นทุกข์ เป็นสิ่งแตกแยก และไม่สามัคคี เมื่อมนุษย์เป็นเช่นนี้ สังคมอันเป็นส่วนรวมก็ขาดเอกภาพ ขาดสัมพันธภาพ เป็นสังคมที่แบ่งแยก และไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

วิปัสสนากรรมฐานจะนำเราออกจากโลกอันมืดมิดจากนิสัยที่เกียจคร้าน และปลดปล่อยเราออกจากความประมาท ซึ่งเป็นตัวอวิชชาที่ครอบงำเราอยู่ เมื่อเราเริ่มเจริญสติปัฏฐาน ก็เท่ากับเราจุดเทียนให้กับชีวิต เทียนที่

ลาดแสงส่องทางให้เราเกิดปัญญาเข้าใจความจริงได้

เราพูดอยู่เสมอถึงคำว่าสติ ปัญญา เราใช้ปัญญาอยู่เสมอก็จริง แต่สตินั้นแท้จริงแล้วเรานำออกใช้น้อยนัก ทั้งที่สตินั้นมีคุณค่าแก่ชีวิตและจำเป็นแก่ชีวิต มีคุณค่าอย่างเหลือที่จะประมาณได้ (พระราชสุทธีญาณมงคล ๒๕๓๐ : ๑๙๔) เมื่อเราเริ่มปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เทียนเล่มน้อยนี้ก็จะเริ่มส่องแสงแจ่มชัดขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถส่องทางให้เราเห็นความจริงที่ถูกปิดบังซ่อนเร้นอยู่ เรามาเริ่มงานกันเถิด งานที่เรามุ่งหวังได้แน่นอนว่าจะนำสันติภาพและประโยชน์มหาศาลมาสู่ตัวเราและสู่โลกภายนอก งานคือการเจริญสติปัญญา ๔

๑๕ ...

แนะนำการปฏิบัติ

การยืน ให้กำหนด ยืนหนอ ห้าครั้ง โดยสำรวมจิตจากศีรษะลงมาถึงเท้า และจากเท้าขึ้นมาศีรษะ ขณะที่กำหนดในใจว่า ยืน ให้สำรวมจิตจากศีรษะลงมาถึงสะดือเมื่อกำหนดว่า หนอ กำหนดจากสะดือลงมาถึงปลายเท้า นี่เป็นการกำหนด ยืนหนอ ครั้งที่หนึ่ง จากนั้นสำรวมจิตจากเท้ามาหยุดอยู่ที่สะดือขณะกำหนดว่า ยืน และจากสะดือขึ้นมายังศีรษะในคำว่า หนอ นี่เป็นการกำหนด ยืนหนอ ครั้งที่สอง ยืนหนอ ครั้งที่สามและครั้งที่ห้า ทำเหมือนครั้งที่หนึ่ง ครั้งที่สี่ทำเหมือนครั้งที่สอง

ที่กล่าวมานี้เป็นกำหนัดฝึกกำหนด ยืนหนอ ห้าครั้ง เมื่อปฏิบัติอย่างนี้บ่อยๆและสม่ำเสมอ เราจะสามารถรู้

สภาวะจิตของเรา เมื่อเราเห็นคนกำลังเดินเข้ามาหาเรา เราสามารถบอกได้ทันทีว่าคนคนนั้นดีหรือไม่ดี แต่ก็ไม่ค่อยจะปฏิบัติกัน พวกเขาชอบแต่จะไปทำอย่างอื่นโดยไม่สนใจสิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสสอน ไม่สนใจการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน จึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ โลกจึงวุ่นวายสับสน คนก็มีแต่ความขัดแย้ง แย่งแย่ง และยุ่งเหยิง

ถ้าเราสามารถปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อเรากำหนด ยืนหนอ เห็นคนเดินยิ้มเข้ามา เราจะสามารถรู้สภาวะจิตของเขาได้ทันทีว่า การที่เขาเดินยิ้มเข้ามานั้น อาจจะมาทวงหนี้หรือไม่ก็มาขอยืมเงินเรา แม้แต่เพื่อนก็ยังโกงกัน การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ช่วยให้เราแก้ปัญหาสังคมได้ด้วย พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่าเมื่อเราเห็นคนกำลังเดินเข้ามาหาเรา สติจะบอกได้ว่าเราควรระวังหลีกเลี่ยง นี่เป็นอานิสงส์ข้อแรกของการเจริญวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔

อานิสงส์ข้อที่สองก็คือ การเจริญวิปัสสนากรรมฐานช่วยแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้เพราะวิปัสสนากรรมฐานช่วยทำให้จิตดีขึ้น ผ่องใสขึ้น จิตอยู่ที่ไหนหรือ จิตอยู่ที่ทวารทั้งหก เรามีการแสดงออกอยู่ ๓ ทาง คือทางกาย ทางวาจา และทางใจ อันเป็นที่มาของการกระทำที่ฉลาดหรือไม่ฉลาด ทวารทั้งหกได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทวารทั้งหกนี้เป็นที่มาของสวรรค์หรือนรก เป็นที่เกิดแห่งกายและ

จิต สภาวะธรรม และกิเลสต่างๆ เช่น โลภะ โทสะ และโมหะ
จงแก้ปัญหาที่จิตของเรา แล้วโลกก็จะพบกับความสงบ เมื่อ
ตาเห็นคนที่ทำให้เราโกรธ เราก็ตั้งสติไว้ที่ตา แล้วตาเรา
ก็จะมีศีล เมื่อเราโกรธ ให้เอาความโกรธปักไว้ที่ลิ้นปี หาย
ใจลึกๆ ซ้ำๆ คนที่มักโกรธจะหายใจเร็ว ส่วนคนที่หายใจลึก
จะไม่โกรธ นี่คือวิธีแก้ปัญหาอย่างฉับพลันด้วยวิปัสสนา
กรรมฐานเบื้องต้น

เมื่อเราหายใจลึกๆ และกำหนด โกรธหนอ โกรธ
หนอ ปัญญาก็จะเกิดขึ้น และเราก็จะแก้ปัญหาได้ ว่าไป
เสียเวลา เสียพลังจิตให้กับความโกรธทำไม ไม่มีประโยชน์
อันใดที่จะไปทำอย่างนั้น ชาวพุทธต้องปฏิบัติให้ได้อย่างนี้
ถ้ามีคนมาด่าเรา เอาสติปักไว้ที่เสียง กำหนด เสียงหนอ
เสียงหนอ เขาด่าใครกัน ก็ด่าตัวเขาเองนั่นแหละ คำด่าก็
จะกลับไปหาเขาเอง อย่าไปเอามาไว้ที่เรา อย่าไปยึดติดกับ
คำด่านั้น แล้วจิตของเราก็จะฉลาดขึ้น การทำเช่นนี้จะทำ
ให้เราสร้างสันติภาพให้ตัวเราเองและให้กับโลกได้ โปรด
พิจารณาพระพุทธรูปจะต่อไปนี้

"เขาได้ด่าเราแล้ว เขาได้ตีเราแล้ว เขาได้ผจญเรา
แล้ว เขาได้ลักขโมยของเราไปแล้ว" ผู้ใดผูกความโกรธไว้
อย่างนี้ เวนของเขาย่อมไม่ระงับไป

"เขาได้ด่าเราแล้ว เขาได้ตีเราแล้ว เขาได้ผจญเรา
แล้ว เขาได้ลักขโมยของเราไปแล้ว" ผู้ใดไม่ผูกความโกรธไว้

อย่างนี้ เวนของเขาย่อมระงับไป

เพราะในกาลไหนๆมา เวนย่อมระงับด้วยเวรไม่เคยมีแต่ย่อมระงับได้ด้วยการไม่จองเวร นี่เป็นกฎชั่วกัลปาวสาน

คนส่วนใหญ่ไม่รู้ที่เราเกิดมาในโลกเพื่ออยู่อย่างปรองดองกัน คนที่รู้อย่างนี้ย่อมไม่ทำร้ายซึ่งกันและกัน (จากคาถาธรรมบท)

นี่คือวิธีการแรกในการแก้ปัญหาด้วยวิปัสสนากรรมฐานเบื้องต้น เป็นวิธีการแก้ปัญหาด้วยกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมของเราเอง เราสามารถคำนึงถึงตัวเราเอง คำนึงถึงพ่อแม่และผู้มีบุญคุณต่อเรา การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทำให้เราสามารถรู้กฎแห่งกรรม

คนที่มีโลภะเขาจะหายใจแบบหนึ่ง คนมีโทสะหายใจอีกแบบหนึ่ง คนมีโมหะก็อีกแบบหนึ่ง คือหายใจเร็วมาก คนมีจิตริษยาจะมีกลิ่นตัวแรง ส่วนคนใจบุญใจกุศล มีจิตใจดี และคนที่ใช้วิปัสสนากรรมฐานแก้ปัญหาได้จะไม่มีการกลิ่นตัวแรง การแก้ปัญหาจึงอยู่ตรงนี้ ไม่ได้อยู่ในตำรา

เทคโนโลยีไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตให้เราได้ เราต้องใช้คำสอนของพระพุทธศาสนาและวิปัสสนากรรมฐานแก้ เมื่อใช้วิปัสสนากรรมฐานแก้ปัญหา เราจะได้ประโยชน์ยิ่งใหญ่ เมื่อเราสามารถอ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น เราก็จะเห็นตัวตาย แล้วก็จะคลายทิฐิ จะตำริชอบ จะ

ประกอบกุศลก็จะได้ผลอนันต์ วิปัสสนากรรมฐานเป็นคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ช่วยแก้ปัญหาได้ ถ้าเราโกรธอย่าเก็บความโกรธไว้ข้ามคืน ต้องขจัดออกไปเดี๋ยวนั้น อดีตเป็นความฝัน ปัจจุบันเป็นความจริง อนาคตไม่แน่นอน ให้อยู่กับปัจจุบัน ทำกิจเฉพาะหน้าให้สำเร็จ เราก็หวังได้แน่นอนว่าจะสร้างความสุขสงบให้ตัวเราและโลกภายนอกได้

อดีตอย่าเอามารื้อฟื้น เรื่องของคนอื่นอย่าเก็บเอามาคิด ไปไหนปากอย่าไว ใจอย่าเบา เรื่องเก่าอย่าเอามารื้อฟื้น เรื่องคนอื่นอย่าเก็บมาคิด กิจที่ชอบทำให้สำเร็จ อนาคตอย่าจับให้มั่นคั้นให้ตาย จะผิดหวังและเสียใจต่อภายหลัง

ปัญหาмиไว้ให้แก้ พระพุทธศาสนาสอนให้แก้ปัญหา ไม่ใช่สร้างปัญหา เหตุที่คนสร้างปัญหาและไม่สามารรถแก้ได้เพราะเขาจะเลยคำสอนของพระพุทธศาสนา ละทิ้งหน้าที่ที่แท้จริง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึงวุ่นวายและมนุษย์แก้ปัญหาไม่ได้ เราต้องแก้ปัญหาให้ตัวเอง ปัญหาเกิดที่ไหนต้องแก้ที่นั่น ถ้าความเสียใจเกิดให้หายใจลึกๆ เอาสติปักไว้ที่ลิ้นปี แล้วกำหนด เสียใจหนอ เสียใจหนอ ประเดี๋ยวสติจะบอกเราว่า “ไปเสียใจทำไมเล่า มันไม่ถูกต้อง เราควรแก้ไขเสียเดี๋ยวนั้น”

เราต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง ต้องรู้จักกำหนด ดีใจหนอ ดีใจหนอ พຽນนี้เราจะมี

โชคก็กำหนด ดีใจหนอ ดีใจหนอ เข้าไว้ ทำไม่ถึงต้องกำหนด เพราะเราอาจจะผิดหวังก็ได้ เราต้องเผื่อใจไว้สำหรับความผิดหวังด้วย ถ้าเราไม่กำหนดอย่างนี้เท่ากับเราเป็นผู้ประมาท ถ้าเราประมาท เมื่อสิ่งที่เรารักมีอันเป็นไป เราก็คงกินไม่ได้นอนไม่หลับ อาจถึงกับผูกคอตายหรือกินยานอนหลับเกินขนาดก็ได้

นี่คือสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ระวังรักษาอารมณ์ อย่าตามใจตัวเอง อย่าทำอะไรตามอารมณ์ อย่าไปเสียเวลาอันมีค่าไปกับอารมณ์ การพยายามเฝ้าดูจิตจะทำให้เราเกิดพลังมหาศาล จิตจะตั้งมั่นเป็นหนึ่งเดียว เราก็คงสุขสบายเหมือนอยู่ในสวรรค์ การเฝ้าดูจิตหรือการตามดูจิต ตัวระลึกคือสติ ตัวรู้คือสัมปชัญญะ เราต้องมองเข้าไปในสิ่งทั้งหลายและแก้ปัญหาให้ตัวเองได้ อย่าให้คนอื่นมาแก้ปัญหาให้เรา แล้วก็อย่าให้คนอื่นมาเป็นปัญหากับเรา ถ้าเราโกรธคนอื่นให้ถามตัวเองว่าไปโกรธเขาทำไม นี่เป็นกรรมไม่ดีของเราเอง เราเพียงแค่แสดงความผิดของเราออกมา ถ้าเราต้องการให้คนอื่นล้มเหลวหรือพินาศ นั้นหมายถึงเราทำลายตัวเองด้วยความคิดและอารมณ์ที่เป็นอกุศลของเราเอง มันเป็นกรรมอกุศล นี่คือนิเวศแก้ปัญหา เราต้องรับผิดชอบต่อตัวเอง ต่อตา หู จมูก และปาก ปากนั้นสำคัญมาก เราต้องควบคุมคำพูดเพราะมันอาจจะนำเราไปสู่ความโศกเศร้าและความทุกข์อย่างที่ไม่พูดไม่ออกบอกไม่ได้ มันสามารถทำให้เราแตก

หัก เกิดการแบ่งแยก และทำลายเราและโลกได้ ทำให้เรา
เกิดโมหะ โทสะ และโลภะได้

ถ้าเราไม่แก้ปัญหาด้วยตัวเราเอง แม้เราจะใช้ความ
พยายามจนตลอดชีวิต หรือเป็นร้อยๆปี ก็จะไม่ประสบ
ความสำเร็จได้เลย จะพบแต่ความผิดหวังและขมขื่น ความ
สามารถในการแก้ปัญหาด้วยการใช้สตินี้เป็นผลมาจาก
การปฏิบัติอันเป็นคำทรงสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้า

เทคนิคในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

เราต้องมีศรัทธาในการปฏิบัติเพื่อจะทำจิตให้ผอง
ใส สว่าง และมีพลัง การปฏิบัติดังกล่าวจะช่วยปลดเปลื้องความ
วิตกกังวล และความยึดติดถือมั่นออกไปจากจิตใจ

ขั้นแรกของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานคือการยืน
ให้ยืนเอามือไขว้หลัง มือขวาจับที่ข้อมือข้างซ้าย วางไว้ใน
ระดับเอว ยืนตัวตรงและมองตรงไปข้างหน้า ไม่ต้องเกร็ง
ทำตัวให้ผ่อนคลายเป็นธรรมชาติ แล้วหลับตาลงช้าๆ

จากนั้นให้กำหนดรู้ตัวทั่วพร้อม รู้ว่าอยู่ในอิริยาบถ
ยืน สลัดความคิดต่างๆออกไป กำหนดจิตอยู่กับปัจจุบัน
แล้วเอาสติปักไว้ที่กระหม่อมไล่ลงมาเหมือนกับว่าเอาจิต
สำรวจทั่วร่างกาย แล้วกำหนดในใจว่า ยืน พร้อมๆกับเลื่อน
จิตให้มาอยู่ที่สะดือ แล้วหยุดและหายใจลึกๆหนึ่งครั้ง จาก

นั้นค่อยๆเลื่อนจิตจากสะดือลงมาที่ปลายเท้า พร้อมกับกำหนดว่า *หนอ* นี่เป็นหนึ่งรอบ

จากนั้นให้เลื่อนจิตจากปลายเท้าขึ้นไปถึงสะดือ พร้อมกับกำหนดว่า *ยีน* แล้วหยุดหายใจลึกๆหนึ่งครั้ง จากนั้นค่อยๆเลื่อนจิตจากสะดือขึ้นไปที่กระหม่อมพร้อมกับกำหนดว่า *หนอ* นี่เป็นรอบที่สอง ทำเช่นนี้จนครบ ๕ รอบ และเมื่อลง *หนอ* ครั้งสุดท้าย สติก็จะไปอยู่ที่ปลายเท้า แล้วสำรวจสติไว้ที่ปลายเท้า

ผู้ปฏิบัติต้องคอยระวัง อย่าเอาจิตไปปักไว้ที่ปลายจมูก ไม่ต้องไปกังวลเรื่องการหายใจ หรือไปติดตามลมหายใจเข้า-ออก พยายามกำหนดปัจจุบันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สำรวมความคิดไว้กับตัว อย่าคิดฟุ้งซ่านออกไปข้างนอก เมื่อกำหนด *ยีนหนอ* ครบห้าครั้งแล้ว ให้ล้มตาช้าๆ มองที่ปลายเท้า แล้วกำหนดเดินจงกรม

การเดินจงกรมให้สำรวมจิตไว้ที่ปลายเท้า กำหนด *ขวา ย่าง หนอ* ในใจ ขณะกำหนดว่า *ขวา* ให้ยกส้นเท้าขวา สูงจากพื้นประมาณ ๒ นิ้ว การเคลื่อนไหวและการกำหนดต้องไปพร้อมๆกันจึงจะได้ปัจจุบัน จากนั้นเลื่อนเท้าขวาไปข้างหน้าช้าๆ พร้อมกับกำหนดในใจว่า *ย่าง วางเท้า* ขวาลงบนพื้นพร้อมกับกำหนดว่า *หนอ* เมื่อเท้าสัมผัสพื้นต่อไปกำหนดที่เท้าซ้าย ทำแบบเดียวกับเท้าขวา ด้วยการกำหนดว่า *ซ้าย ย่าง หนอ* ขณะเดินแต่ละก้าว

เท้าซ้ายกับเท้าขวาควรจะห่างกันไม่เกิน ๘ นิ้ว เพื่อช่วย
ให้เกิดสมดุลในการทรงตัว เมื่อผู้ปฏิบัติเดินจนสุดทางแล้ว
เท้าทั้งสองก็จะมาเคียงข้างกัน ปลายเท้าเสมอกันอยู่ในท่า
ยืน ศีรษะตั้งตรง หลังตากำหนด ยืนหนอ ห้าครั้งตั้งที่
อธิบายแล้ว

จากนั้นให้กำหนดลี้มตา ก้มมองที่เท้า เตรียม
กำหนดกลับ โดยกำหนดในใจว่า *กลับหนอ ๘ ครั้ง กลับ
หนอ ครั้งที่ ๑* ให้หมุนปลายเท้าขวาไปทิศขวามือ ๔๕ องศา
กลับหนอ ครั้งที่ ๒ ให้ยกเท้าข้างซ้ายไปวางใกล้กับเท้า
ขวา *กลับหนอ ครั้งที่ ๓,๕,๗* ทำเหมือนครั้งที่ ๑ *ครั้งที่
๔,๖,๘* ทำเหมือนครั้งที่ ๒ ตามลำดับ

เมื่อกำหนดกลับเสร็จแล้ว เงยหน้า ศีรษะตั้งตรง
หลังตา กำหนด *ยืนหนอ ๕ ครั้ง* ลี้มตาแล้วปฏิบัติต่อไป

ขณะเดินจงกรมให้เดินช้าๆ และตามรู้การเคลื่อนไหว
ทุกอย่างก้าว หอดสายตาลงไปที่พื้นข้างหน้าห่างออกไป
ประมาณ ๔ ฟุต ขณะก้มมองอาจปวดที่คอและหลัง เมื่อ
เกิดอาการเช่นนั้นขึ้น ให้มองไปข้างหน้า ห่างจากปลายเท้า
ประมาณ ๒ เมตร การทำเช่นนั้นจะไม่ทำให้เสียการควบคุม
สัมปชัญญะ และทำให้การนั่งมีสมาธิยิ่งขึ้น สัจธรรมจะ
ปรากฏขึ้นเมื่อจิตได้จดจ่ออยู่กับสมาธิที่ตั้งลึก

การเดินจงกรมมีอานิสงส์ ๕ ประการ ได้แก่

๑. ทำให้อดทนต่อการเดินทางไกล ไม่เหน็ดเหนื่อย

๒. อดทนต่อความเพียร มีความเพียรในการปฏิบัติมากขึ้น

๓. อาหารน้อย ไม่เจ็บป่วยง่าย

๔. อาหารที่กิน ดิบ เคี้ยว และลิ้มรสแล้วย่อยย่อยง่าย

๕. สมานิติที่ได้จากการเดินจงกรมย่อมตั้งอยู่ได้นานกว่าการนั่ง

(พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒

อ้างถึงใน สุตฺตปิฎก ปุณฺณนุภาพ ๒๕๓๙ : ๕๔๑)

๒๐...

สติปัฏฐาน ๔

ฐานอันเป็นที่ตั้งของสติมีอยู่ ๔ ฐาน สติและสัมปชัญญะจะทำการพิจารณาสังเกตอยู่บนฐานทั้ง ๔ นี้ ฐานแรกคือกาย ฐานที่สองคือเวทนา ฐานที่สามคือจิต และฐานที่ ๔ คือธรรม เราต้องตามดู ตามรู้ ตามพิจารณา ฐานทั้ง ๔ นี้ตามที่มันเป็นจริง ตัวอย่างเช่น เมื่อกายยืน เราก็กำหนดรู้ที่กาย กล่าวกันว่าจิตตามรู้กายเหมือนกับลูกแก้วสีแดงที่วิ่งขึ้นลงในกาย นี่เป็นเพียงการเปรียบเทียบเท่านั้น เพราะลูกแก้วสีแดงเป็นเพียงการอุปมา แต่จิตไม่ใช่ลูกแก้วสีแดง จิตเป็นสิ่งปราศจากรูปร่าง ไม่มีตัวตน ไม่มีสีสันแต่อย่างไร จิตเป็นธรรมชาติรับรู้อารมณ์ เราใช้จิตซึ่งเป็นตัวรู้นี้เพ่งพิจารณากายตั้งแต่กระหม่อมลงมาช้า ๆ

เหมือนลูกแก้วสีแดงเลื่อนลงมา เมื่อเราใช้จิตพิจารณากาย จากกระหม่อมลงมา เราก็กำหนดว่า ยืนหนอ เราตาม พิจารณาจากกระหม่อมลงมาที่สะดือ แล้วหยุดหายใจหนึ่ง ครั้ง เสร็จแล้วตามพิจารณาจากสะดือลงมาปลายเท้า จุด ประสงค์ที่ทำดังนี้ก็เพื่อจะรู้กายตามที่มันเป็นจริง การตาม พิจารณารู้กายนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์จะให้เห็นแง่มุมต่างๆ ของกายหรือเห็นนิมิตแต่อย่างใด เพียงแต่ให้จิตตามรู้กาย โดยไล่ลงมาผ่านอวัยวะส่วนต่างๆ ของกายเท่านั้นเอง

เมื่อเราเดินจนครบเวลาที่กำหนดไว้แล้ว เราก็นั่ง เมื่อนั่งให้กำหนดสติไว้ที่สะดือ หรือกำหนดห่างจากสะดือ ขึ้นมาไม่เกินสองนิ้ว เอาสติคอยตามรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในบริเวณ นั้น เมื่อท้องพองให้กำหนดว่า พองหนอ และเมื่อท้องยุบ ก็กำหนดว่า ยุบหนอ เรากำหนดไปตามที่มันเกิดขึ้นจริงๆ ถ้าเราเห็นไม่ชัดเจนก็จะไม่สามารถกำหนดได้ ต้องฝึกให้ เห็นอย่างชัดเจนก่อนเป็นอันดับแรก เมื่อเห็น (การพองยุบ ของท้อง) ชัดเจนแล้วนี่เองคือ พองหนอ เราก็จะสามารถ เพ่งและกำหนดการเกิดขึ้นของมันว่า พองหนอ พองหนอ เมื่อท้องยุบ เราก็กำหนดว่า ยุบหนอ ยุบหนอ เรากำหนด ไปตามที่มันเกิดขึ้นจริงๆ อย่าไปบังคับให้มันเกิด หรือไป ควบคุมมันว่าจะไรกำลังเกิดขึ้น เราเพียงแต่ปล่อยยให้มันเป็น ไปตามธรรมชาติและกำหนดรู้การเกิดขึ้นของมัน ปฏิบัติ อย่างนี้ไปจนกระทั่งหมดเวลานั่ง ซึ่งกำหนดไว้ให้เท่ากับ

เวลาเดิน เมื่อเสร็จจากการเดินแล้ว ให้กำหนด ยืนหนอ ๕ ครั้ง ก่อนแล้วจึงนั่ง

ขณะปล่อยมือลงกำหนดว่า ปล่อยหนอ เมื่อแขนทั้งสองถูกปล่อยลงมาแล้ว จึงค่อยๆย่อตัวลงเพื่อจะนั่ง กำหนดว่า ลงหนอ เมื่อมือสัมผัสพื้น กำหนดว่า ถูกหนอ คุกเข่าลงช้าๆ กำหนดว่า คุกเข่าหนอ

เมื่อคุกเข่าลงบนพื้นแล้ว ให้เคลื่อนไหวช้าๆในท่านั่ง กำหนด นั่งหนอ เพื่อจะนั่งในท่าขัดสมาธิ งอเข้าซ้ายและขวาทำไปทางขวา งอเข้าขวาและวางเท้าขวาไว้บนน่องข้างซ้าย วางมือขวาทับมือซ้าย หน้าและศีรษะตั้งตรง หลับตาลงช้าๆ

พยายามเพ่งสติให้ต่อเนื่องและให้ได้ปัจจุบัน จากนั้นให้กำหนดที่สะดือและบริเวณรอบๆสะดือประมาณ ๒ นิ้ว ทั้งซ้าย-ขวา บน-ล่าง กำหนดดูการเคลื่อนไหวของท้อง การพองและการยุบ เมื่อหายใจเข้าลึก ท้องจะค่อยๆพองขึ้น และเมื่อหายใจออก ท้องจะค่อยๆยุบลง เมื่อเรารู้อาการพองยุบแล้ว ให้เอาจิตปักไว้ที่สะดือและเฝ้าดูอาการพองยุบของท้องเท่านั้น อย่าไปสนใจลมทางจมูก ให้พิจารณาเฉพาะอาการเคลื่อนไหวของท้องเท่านั้น นี่เป็นการเจริญสติปัฏฐานข้อแรก

การเจริญสติปัฏฐานข้อที่สองคือกำหนดรู้เวทนา (ความรู้สึก) ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๓ อย่างคือ สุขเวทนา (ความ

รู้สึกสุข) ทุกขเวทนา (ความรู้สึกทุกข์) และอทุกขมสุข
เวทนา (ความรู้สึกไม่สุขไม่ทุกข์) เมื่อเราเสวยเวทนาอยู่
เรากำหนดรู้เมื่อมันเกิดขึ้นว่า เวทนาที่เกิดขึ้นนี้เป็นสุข
เวทนาหรือทุกขเวทนา มันทำให้จิตรำเริงหรือหดหู่ เมื่อ
เวทนาเกิดเราก็กำหนดรู้เวทนานั้น ถ้าเป็นสุขเวทนา เช่น
สมมุติว่า เกิดสุขเวทนาขึ้นที่ขาหรือส่วนอื่นของร่างกาย เรา
ก็กำหนดเวทนาที่เกิดขึ้นนั้นว่า สุขหนอ สุขหนอ กำหนด
อยู่อย่างนี้ ก็จะเห็นว่าสุขเวทนาเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป
เราต้องเห็นอย่างนี้ เมื่อสุขเวทนาดับไป เวทนาใหม่ก็เกิด
ขึ้น เราก็กำหนดรู้เวทนานั้น บางทีขาซาหรือปวด
ทุกขเวทนาจึงเกิด เราก็กำหนดไปตามที่มันเป็นอย่างนั้นว่า
ซาหนอ ซาหนอ นี่คือวิธีกำหนดเวทนา ต้องกำหนดรู้การ
เกิดขึ้นของมัน ไม่ใช่ไปโกรธหรือคิดเป็นปฏิปักษ์ หรือเอา
ใจไปยึดติดผูกพันกับมัน เราเพียงแต่กำหนดรู้เมื่อมันเกิด
ขึ้น เมื่อเวทนาเปลี่ยนไป เราก็กำหนด ไม่ว่าจะปวด
ร้อน คัน ก็ต้องกำหนดทั้งนั้น อย่างนี้จึงเรียกว่าตั้งสติ
กำหนดพิจารณาเวทนา ถ้ารู้สึกเฉยๆก็ต้องกำหนดด้วย
(เฉยๆในที่นี้หมายถึงอทุกขมสุขเวทนา) ตัวอย่างเช่น เมื่อ
เรานั่ง ของเราสัมผัสกับพื้นหรือเบาะ แต่เราไม่รู้สึกว่
มันแข็งหรือนุ่ม ร้อนหรือเย็น นี่เป็นอทุกขมสุขเวทนา ถ้า
เราไม่กำหนด ก็แสดงว่าสติและสัมปชัญญะของเรามันแลบ
ออกไปข้างนอก เราต้องตั้งสติและกำหนดรู้สิ่งทั้งหลายตาม

ที่มันเป็น ให้กำหนดว่า รู้หนอ รู้หนอ รู้หนอ ต้องกำหนดจิตรู้อย่างนี้ และอทุกขมสุขเวทณาก็จะเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่น เพราะเป็นธรรมชาติของมันที่ต้องมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป

ที่นี้ก็มาถึงการเจริญสติปัฏฐานข้อที่สาม คือ การกำหนดรู้จิต จิตมีหน้าที่คิดอ่านอารมณ์และเสวยอารมณ์ต่างๆที่มากกระทบ เราต้องรู้ตามที่มันเป็นโดยตั้งสติกำหนดจิตไว้ที่ลึนปี แล้วกำหนดรู้การทำงานของจิตคือการคิดอ่านอารมณ์และเสวยอารมณ์ต่างๆที่มากกระทบ ว่าความคิดและอารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอย่างไร สภาวะจิตเป็นอย่างไร ซึ่งไม่ว่าจะเป็นอย่างไร เราต้องกำหนดรู้ทั้งลึน ให้ตั้งสติกำหนด คิดหนอ คิดหนอ โดยเอาสติปกลงไปตรงลึนปีแล้ว กำหนดตามที่เป็นจริง หน้าที่ของเราคือการกำหนดรู้การทำงานของจิต จิตก็เหมือนกับกายคือ เป็นสิ่งที่เกิดจากการปรุงแต่ง กายถูกปรุงแต่งด้วยอาหาร ส่วนอาหารของจิตคือ การคิดอ่านอารมณ์ทุกประเภท และอาหารของจิตบางประเภทก็มีประโยชน์ แต่บางประเภทก็มีพิษภัย การปรุงอาหาร ก็คือการปรุงแต่ง เปรียบเหมือนกับมือซึ่งมีหน้าที่สร้าง ก่อ และทำ การปรุงแต่งของจิตหรือจิตสังขารก็มีหน้าที่ปรุงแต่งอารมณ์ต่างๆเพื่อให้จิต เสวย เมื่อจิตเสวยอารมณ์ซึ่งออกมาในรูปของความรู้สึกนึกคิด เราก็ต้องกำหนดทุกกระยะ ตามสังเกตการคิดของจิตว่าเมื่อจิต เสวย

อารมณ์เหล่านี้แล้วอะไรจะเกิดขึ้น

ต่อไปก็มาถึงสติปัฏฐานข้อสุดท้ายคือการกำหนด
รู้ธรรมหรืออัมมารมณฺเฑ ที่เรียกอย่างนี้เพราะมันเกิดขึ้นจาก
การที่จิตได้ เสวย อารมณ์ต่างๆ และรับพลังมาจากอารมณ์
เหล่านี้ ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยในธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น เมื่อจิต
เสวยอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เวทนา (ความรู้สึก) ฟุ้งพ้อ
ใจและความสุขก็จะเกิดขึ้น

ธรรมหรืออัมมารมณฺเฑที่จิตต้องกำหนดรู้ มี ๕ กลุ่ม
ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ นีวรณฺ ๕ ได้แก่ (๑) กามฉันทะ
(๒) พยาบาท (๓) ถีนมิทระ (๔) อุทธัจจกุกกุกจะ และ
(๕) วิจิกิจจา

กลุ่มที่ ๒ ชันธฺ ๕ ได้แก่ (๑) รูป (๒) เวทนา
(๓) สัญญา (๔) สังขาร และ (๕) วิญญาณ

กลุ่มที่ ๓ อายตนะ ๑๒ ได้แก่ อายตนะภายใน ๖
มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อายตนะภายนอก ๖ มี รูป
เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และอัมมารมณฺเฑ

กลุ่มที่ ๔ โภชณฺคฺ ๗ ได้แก่ (๑) สติ (๒) ธรรม
วิจยะ (๓) วิริยะ (๔) ปีติ (๕) ปัสสัททิ (๖) สมภาติ และ
(๗) อุเบกขา

กลุ่มที่ ๕ อริยสัจ ๔ ได้แก่ (๑) ทุกข์ (๒) ทุกข
สมุทัย (๓) ทุกขนิโรธ และ (๔) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา

เราต้องกำหนดรู้ธรรมที่เกิดขึ้นว่าเป็นชนิดใด ตัวอย่างเช่น เมื่อกามฉันทะเกิด (กามฉันทะ คือ ความพอใจในกาม ความต้องการกามคุณ) เราต้องกำหนดรู้ คือรู้การเกิดขึ้นของมันว่า *ชอบหนอ ชอบหนอ* กำหนดขณะที่มันเกิดขึ้น และกำหนดรู้ว่ามันมีผลกระทบต่อจิตอย่างไรบ้าง ทำให้จิตผ่องใสหรือหดหู่และวิตกกังวล ทำให้จิตเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ เราต้องตามรู้ในขณะที่มันเกิดขึ้น ว่านี่คือกามฉันทะ มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ชั่วขณะ และก็ดับไป เหตุปัจจัยอื่นก็เกิดตามมา เราต้องกำหนดรู้อย่างนี้

เมื่อพยาบาทเกิด เราก็ต้องกำหนดรู้ พยาบาทเกิด เพราะจิตได้รับอารมณ์ที่มากกระทบ เมื่อมันเสวยอารมณ์ ก็ให้กำหนดรู้ว่าขณะนี้กำลังอยู่ในอารมณ์พยาบาทหรือความโกรธ ความโกรธเกิดขึ้นเพราะอาศัยเหตุปัจจัยบางอย่างมาปรุงแต่งให้มันเกิดขึ้น ทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ เราก็กำหนดที่ตัวความโกรธนั้น ด้วยการพิจารณาว่ามันคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ละเสียได้อย่างไร เมื่อละได้แล้วจะไม่เกิดอีกได้อย่างไร ด้วยการกำหนดว่า *โกรธหนอ โกรธหนอ* เมื่อกำหนดอยู่อย่างนี้ เราก็จะรู้ว่าความโกรธมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป อย่าไปยึดติดกับมัน เพราะเป็นอดีตไปแล้ว

เรากำหนดพิจารณาดูจิต ถ้ามันเป็นวิถินมีทระ (ความหดหู่และเชื่องซึม) เกิดขึ้น เราก็ต้องกำหนดพิจารณาว่ามันคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ตั้งอยู่แล้วก็ดับ

ไปได้อย่างไร เรากำหนดไปตามที่เป็นจริง ว่ามันมี
ประโยชน์หรือเป็นโทษ พิจารณาว่าจิตที่ถูกถีนมิทธะครอบ
งำนั้นแจ่มใสขึ้นบานหรือซึ่มเซาเฉื่อยชา พยายามใช้สติ
ตามดูตามรู้ให้มัน อย่าให้หลุดลอยแลบออกไป ให้กำหนด
ว่า หตฺหฺนอ หตฺหฺนอ ความหตฺหฺมันไม่คงทนถาวร มี
การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไป เราต้องเห็นความเป็นไปของ
มันอย่างนี้

นิวรรณตัวต่อไปคืออุทฺธจกุกุกุจะ (ความฟุ้งซ่าน
และร้อนใจ) เมื่ออุทฺธจกุกุกุจะเกิดขึ้นในจิต ให้เรา
กำหนดที่ลิ้นปีแล้วกำหนดรู้มันตามที่เป็นจริง ว่ามันเกิดขึ้น
ตั้งอยู่ และดับไปอย่างไร มันมีประโยชน์หรือเป็นโทษ ให้
กำหนดไปตามที่มันเป็นว่า ฟุ้งซ่านหนอ ฟุ้งซ่านหนอ
กำหนดอยู่อย่างนี้จนกระทั่งมันจางหายและกลายเป็นอดีต
ไป

นิวรรณตัวสุดท้ายคือวิจิจจนา (ความลึกลับสงสัย) ถ้า
มันเกิดขึ้นเราต้องกำหนดโดยกำหนดไปตามที่มันเกิดขึ้น
และเหตุปัจจัยที่ทำให้มันเกิดขึ้น ต้องกำหนดในขณะนั้น
ทันทีด้วยการตั้งสติ กำหนดว่า สงสัยหนอ สงสัยหนอ
ความสงสัยนี้เกิดได้ตลอดเวลา อะไรก็ตามที่เราเข้าใจไม่
แจ่มแจ้ง เราก็จะสงสัย เมื่อสงสัยเกิด เราก็กำหนดสติตาม
รู้ตามพิจารณามัน พยายามเอาสติจับไว้ที่มัน เมื่อเราเห็น
มันตามที่เป็น ก็ จะเห็นการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เป็น

ธรรมชาติธรรมดาของมัน

ธรรมหรือธรรมารมณอีก ๔ กลุ่มที่เหลือ เราก็สามารถกำหนดพิจารณาด้วยวิธีเดียวกันนี้ นี่แหละคือการเจริญสติปัฏฐาน ๔ ถ้าเราปฏิบัติเป็นประจำ เราก็จะบรรลุถึงผลที่แท้จริง เราจะต้องใช้สติและสัมปชัญญะมาตามรู้ปัจจุบันในขณะนั้น อย่าไปสนใจกับอดีตหรืออนาคต อย่าไปคาดหวังว่าอะไรมันจะเกิด อย่าไปวิเคราะห์วิจัย หน้าที่ของเราก็คือตั้งสติกำหนดรู้การเกิดขึ้นของสิ่งทั้งหลายในขณะปัจจุบัน กำหนดรู้เฉพาะปัจจุบันเท่านั้นพอ

๒๑...

สิ่งสำคัญที่สุดที่เราต้องทำทุกครั้งหลังจากปฏิบัติ
กรรมฐานเสร็จก็คือ การแผ่เมตตาและการอุทิศส่วนกุศล
ลำดับแรกให้กำหนดในใจ แผ่เมตตาให้ตัวเราเองดังต่อไปนี้

ขอให้ข้าพเจ้ามีความสุข

ขอให้ข้าพเจ้าปราศจากความทุกข์

ขอให้ข้าพเจ้าปราศจากเวร

ขอให้ข้าพเจ้าปราศจากความพยาบาทเบียดเบียน

ขอให้ข้าพเจ้าปราศจากความทุกข์กายทุกข์ใจ

ขอให้ข้าพเจ้าจงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนอยู่

เถิด

(สุจิตรา อ่อนค้อม ๒๐๐๒ : ๓๒)

เหตุที่ต้องแผ่เมตตาให้ตัวเองเป็นลำดับแรกก็
เพราะว่า ตามคำทรงสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ไม่มีผู้ใดรักคนอื่นมากกว่าตัวเอง พระพุทธองค์ตรัสว่า
"บุคคลตามคั้นไปด้วยใจตลอดทุกทิศ ก็มีได้พบผู้เป็นที่รัก
ยิ่งกว่าตนที่ไหนเลย ฉันทใด ตนของคนอื่น ๆ ก็ย่อมเป็นที่รัก
(ของเขา) มากฉันทนั้น เพราะฉะนั้นผู้รักตนจึงไม่ควรเบียด
เบียนผู้อื่น" (วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๒ ตอน ๑ ๒๕๒๘ :
๑๕๖)

เมื่อแผ่เมตตาให้ตนเองเป็นลำดับแรกแล้ว ต่อไปจึง
แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลายว่า

สัตว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย
ด้วยกันหมดทั้งสิ้น

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและ
กันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์
ใจเลย

จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย
ทั้งสิ้นเถิด

(พระราชสุทธานมมงคล ๒๕๔๔ : ๒๐๖)

แผ่เมตตาให้สรรพสัตว์แล้วจึงอุทิศส่วนกุศลเป็น
ลำดับสุดท้าย ให้ว่าดังนี้

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่มารดาบิดาของข้าพเจ้า
ขอให้มารดาบิดาของข้าพเจ้าจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้า
ขอให้ญาติทั้งหลายของข้าพเจ้าจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ของ
ข้าพเจ้า ขอให้ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ของข้าพเจ้าจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่เทวดาทั้งหลายทั้งปวง ขอ
ให้เทวดาทั้งหลายทั้งปวงจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่เปรตทั้งหลายทั้งปวง ขอ
ให้เปรตทั้งหลายทั้งปวงจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลาย
ทั้งปวง ขอให้เจ้ากรรมนายเวรทั้งหลายทั้งปวงจงมีความสุข

ขอส่วนบุญนี้จงสำเร็จแก่สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง ขอให้
สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงมีความสุข (พระราชสุทธินิพนธ์
มงคล ๒๐๐๑ : ๒๐๗)

การเจริญสติปัฏฐาน ๔ จะได้รับบุญกุศล ๑๐
ประการ ดังนี้

๑. เมื่อเราเจริญสติปัฏฐาน ๔ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
และสม่ำเสมอ จะเกิดความรู้สึกเต็มใจ พอใจที่จะบริจาค
ทานทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของและที่เป็นธรรมทาน การรู้จักให้

อภัยจะเกิดขึ้นในจิตใจของเรา

๒. การเจริญสติปัฏฐาน ๔ จะทำให้เราพัฒนาความสามารถในการรักษาศีลและวินัยให้ดียิ่งขึ้น และจะงดเว้นจากการทำความชั่วต่างๆได้

๓. การเจริญสติปัฏฐาน ๔ อย่างสม่ำเสมอช่วยฝึกอบรมจิตใจให้มั่นคงอยู่ในความถูกต้องดีงาม

๔. การเจริญสติปัฏฐาน ๔ อย่างสม่ำเสมอจะทำให้เป็นคนอ่อนน้อมต่อมตน ยิ่งปฏิบัติมากเท่าไรก็จะรู้จักตัวเราเองดีขึ้น และจะทำให้เป็นคนอ่อนน้อมมากขึ้น

๕. การเจริญสติปัฏฐาน ๔ จะสอนให้เรามีความกรุณาและชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตใจดี ไม่อิจฉาริษยาผู้ใด

ความริษยามีโทษ ๕ ประการดังนี้

(๑) เป็นสาเหตุทำให้แตกความสามัคคี

(๒) เป็นอุปสรรคของการประสานงานที่ดี

(๓) เป็นเครื่องทำลายขวัญและกำลังใจของผู้ร่วมงาน

(๔) เป็นการสร้างศัตรูให้กับตัวเอง เพราะคนที่ชอบ

ริษยาย่อมไม่มีที่ว่างสำหรับความเมตตากรุณา

(๕) ขาดความจริงใจ

๖. การปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอทำให้สามารถแผ่หรืออุทิศส่วนบุญที่เราทำนั้นไปให้แก่ผู้อื่นได้

๗. ทำให้มีความจริงใจ ชื่นชม ยินดีกับความดีที่ผู้อื่นทำ

๘. การปฏิบัติจะสอนให้เรารักการฟังเทศน์ฟังธรรม
ซึ่งเราจะได้รับแต่สิ่งที่ดี ได้ฟังสิ่งที่มีประโยชน์

๙. การปฏิบัติทำให้เราสอนผู้อื่นให้ทำดีเท่านั้น

๑๐. การปฏิบัติจะช่วยให้เราเป็นผู้มีความเห็นถูกต้อง
(พระราชสุทธินิพนธ์มงคล ๒๕๓๗ : ๓๐๑-๓๐๒)

นอกจากบุญกุศล ๑๐ ประการที่กล่าวข้างต้นแล้ว
การเจริญสติปัฏฐาน ๔ จักได้รับประโยชน์อีก ๔ ประการ
ดังนี้

๑. มีวินัยในตัวเอง ๓ ประการ คือ

๑.๑ รู้จักระวังตัวเอง

๑.๒ รู้จักควบคุมตัวเองได้

๑.๓ รู้จักเชื่อฟังผู้ใหญ่

๒. มีกิณิสัย ๔ ประการ คือ

๒.๑ ขยัน รักรงาน สู้งาน ไม่จับจด

๒.๒ ประหยัด รู้จักใช้ชีวิตและทรัพย์สินอย่างถูก
ต้องและคุ้มค่า

๒.๓ รู้จักพัฒนาตนเอง และอาชีพให้ดีขึ้น

๒.๔ รู้จักรักครอบครัว รักหมู่คณะและประเทศ
ชาติ

๓. มีลักษณะนิสัย ๔ ประการ คือ

๓.๑ มีสัมมาคารวะ

๓.๒ อุตสาหะพยายาม

๓.๓ ปฏิบัติตามระเบียบวินัย

๓.๔ รู้จักเด็ก รู้จักผู้ใหญ่ วางตัวได้เหมาะสม

๔. มีความรู้คู่คุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ๔
ประการได้ คือ

๔.๑ รู้จักคิด

๔.๒ รู้จักปรับตัว

๔.๓ รู้จักแก้ปัญหา

๔.๔ มีทักษะในการทำงาน

(พระราชสุทธินิฎาณมงคล ๒๕๓๗ : ๓๐๓)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นคำสอนที่หลวงพ่พระเทพ
สิงหบุราจารย์ แห่งวัดอัมพวันท่านเรียกว่า "พุทโธโลยี" และ
พุทโธโลยีนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับทุกคน เพื่อให้
เกิดสันติสุขที่บริสุทธิ์และมีพลังขึ้นในโลก ท่านผู้ใดไม่เชื่อ
ว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างสันติภาพ
โลกแบบยั่งยืน ก็ขอเชิญชวนให้มาพิสูจน์ด้วยตัวเองได้ทุก
เมื่อ เพราะพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่เชิญชวนให้ทุกคนมาพิสูจน์และทดสอบ
ด้วยตัวเองได้ทุกเมื่อ

หลวงพ่รับรองว่าผู้ที่เจริญสติปัฏฐาน ๔ จะได้
ประโยชน์มหาศาล จิตใจของเขาจะเปี่ยมด้วยเมตตาและ
กรุณา และจะไม่มีความคิดที่จะทำร้ายผู้อื่น

หากบรรดาผู้นำของประเทศในโลกร่วมมือกัน

เพื่อสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืนโดยเสียสละเวลา ๑๕ วัน
มาปฏิบัติธรรมเจริญสติปัฏฐาน ๔ ณ วัดอัมพวัน และสอน
ประชาชนของตนให้ปฏิบัติตาม เมื่อเราแต่ละคนได้ทำการ
ต่อสู้กับศัตรูภายในตนยอมได้ชื่อว่า "ทำสงครามเพื่อหยุด
สงครามทั้งหลาย" บรรลุถึงประโยชน์อันยิ่งใหญ่ด้วยวิธี
ปฏิบัติที่ทรงพลังอย่างแท้จริง ข้าพเจ้ามั่นใจว่าโลกของเรา
จะไม่มี ความขัดแย้งอีกต่อไป

ขอสรรพมงคลทั้งหลายจงมีแก่เรา
ขอเหล่าเทวดาจงรักษาเรา
ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง
ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง
ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง
ขอความสวัสดิ์ทั้งหลายจงมีแก่เราทุกเมื่อ

บรรณานุกรม

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ. ๒๕๓๙. กรุงเทพมหานคร :
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพสิงหนบุรจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม). ๒๕๔๖. พุทโธโลยี.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนา
ประกาศ.

พระธรรมธีรราชฆานูณี (โชดก ญาณสิทธิ). ๒๕๓๑. ทางไป
นิพพาน. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). ๒๕๔๓. พจนานุกรมพุทธ
ศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๙.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒๕๓๙. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวล
ศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬา
ลกรณราชวิทยาลัย.

๒๕๓๘. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพ
มหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชสุทธีญาณมงคล (จรัญ ฐิตธมฺโม). ๒๕๓๐. กฎแห่ง
กรรม-ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร :
หอรัตนชัยการพิมพ์.

- _____ . ๒๕๓๑. กฎแห่งกรรม-ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๒.
กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- _____ . ๒๕๓๖. กฎแห่งกรรม-ธรรมปฏิบัติ เล่ม ๗.
กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๔๒. พระธัมมปัทมฐกถาแปล. ๘
เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬา
ลวงกรณราชวิทยาลัย.
- _____ . ๒๕๒๘. วิสุทธิมรรคแปล. ๖ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๔.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุจิตรา อ่อนค้อม. ๒๕๔๕. การฝึกสมาธิ. พิมพ์ครั้งที่ ๗.
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____ . ๒๕๔๔. พระมหากษัตริย์ไทยกับศาสนาประจำ
ชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____ . ๒๕๔๒. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ ๖.
กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. ๒๕๓๓. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับ
ประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : มหา
มกุฏราชวิทยาลัย.
- สุทัสสา อ่อนค้อม (นามแฝง). ๒๕๔๕. สัตว์โลกย่อมเป็นไป
ตามกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๙. กรุงเทพมหานคร :
หอรัตนชัยการพิมพ์.
- สุมาลี อินทรวนิช. ๒๕๓๑. กรณีศึกษาวิธีปฏิบัติธรรมและผู้
ปฏิบัติธรรมตามแนวทาง ของคุณแม่สิริ กรินชัย.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Bhikkhu Khemanando. 1996. **Peace...The Only Option and Five Precepts: The Buddhist Means to World Peace.** Bangkok: Samakkisarn.

Bhikkhu. P.A. Payutto. 1993. **A Buddhist Solution for the Twenty-first Century.** Bangkok: Sahadhamika Press.

_____. 2002. **A Constitution for Living.** Translated by Bruce Evans. 13th ed. Bangkok: Sahadhamika Press.

_____. 2002. **Dictionary of Buddhism.** 10th ed. Bangkok: Seutawon Printing.

_____. 1995. **Toward Sustainable Science.** Bangkok: Buddhadham Foundation Press.

Buddhaghosa, Bhadantacariya. 1964. **The Path of Purification.** Translated by Nyanamoli. 2nd ed. Colombo: A. Semage, M.D. Gunasena.

Byles, Marie Beuzeville. 1972. **Footprints of Guatama the Buddha.** 2nd ed. Illinois: Whenton.

Domnern Garden and Sathienpong Wannapok. 2001. **Thai-English Dictionary.** 2nd ed. Bangkok : Amarin Printing and Publishing.

Gates, Bill. 2000. "Will Franken Food Feed the World" in **Times.** p.p. 42-43.

Kishore, B.R. n.d. **Rigveda.** Delhi : Iranian Offset Press.

Phra Dhamma Theerarach Mahamuni (Jodok) 1989. **The Path to Nibbana.** 8th ed. Bangkok : Karn Pim Pranakorn.

Phra Rājsuddhiñāṇamongkol (Jarun Thitadhammo). 1999. **Advantages of Chanting and How to Practise Vipassana Meditation.** Translated by Suchitra Onkom. 2nd ed. Bangkok : Sahadhamika.

_____. 1999. **The Law of Karma- Dhamma Practice.** Vol 1. Translated by Suchitra Onkom. 4th ed. Bangkok : Horatanachai Printing.

_____. 2000. **The Law of Karma- Dhamma Practice.** Vol 2. Translated by Naraporn Rungsimuntakul. Bangkok : Horatanachai Printing.

Sathienpong Wannapok. 1996. **The Life of the Buddha.** 2nd ed. Bangkok : Ruenkaeo Publication.

Soma Thera. 1999. **The Way of Mindfulness.** 6th ed. Kuala Lumpur : Buddhist Publication Society.

Suchitra Onkom. 2000. **Thai Kings and the National Religion.** 2nd ed. Bangkok : Sahadhamika.

_____. 2000. **Buddhist Chanting : Pail-Thai-English.** 6th ed. Bangkok : Horatanachai Printing.

Sunthorn Na-Rangsi. 1976. **The Buddhist Concepts of Karma and Rebirth.** Bangkok : Mahamakut Rajavidyalaya Press.

Thai Pali Tipitaka. 45 vols. 1931. Bangkok : Mahamakut
Rajavidyalaya Press.

The Dhammapada. 1973. Translated by Mascara, Juan.
London : Penguin Books.

หลักการของพระพุทธศาสนา

อคโคหมสมิ โลกสฺส เขฏฺโฐหมสมิ โลกสฺส
เสฏฺโฐหมสมิ โลกสฺส อยมนฺตฺติมา เม ชาติ
นตฺติ ทานิ ปุณฺพโกโว-เราเป็นยอดของโลก เราเป็น
ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก ความเกิดของเรา
นี้เป็นครั้งที่สุด บัดนี้ความเกิดอีกมิได้มี (สยามรัฐสส เตปิฎก
เล่มที่ ๑๐, ๒๕๓๘ : ๑๗)

อาสาฬหาวจา ที่พระมหาบุรุษทรงประกาศเมื่อประสูติ
จากพระครรภ์พระมารดา ได้ให้ความหมายอันยิ่งใหญ่ต่อสังคม
และต่อโลก เป็นการพลิกประวัติศาสตร์และพลิกอารยธรรมของ
มนุษย์ ทั้งในแง่วิวัฒนาการของศาสนาและแง่การแสดงศักยภาพ
และพัฒนาการของมนุษย์ ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้

ในแง่วิวัฒนาการของศาสนา การเกิดขึ้นของพระพุทธ
ศาสนาได้เปลี่ยนแปลงความเชื่อถือของมนุษย์ ซึ่งก่อนหน้านี้
มนุษย์เชื่อในเทพเจ้า เชื่อว่าเทพเจ้าเป็นผู้สร้างสรรพสิ่งบนดิน
ทุกอย่าง ให้คุณให้โทษแก่มนุษย์ได้ จึงเกิดลัทธิพิธีบูชาเทพเจ้า

ขึ้น เพื่อเอาอกเอาใจเทพเจ้า หวังให้พระองค์โปรดเป่าภัยพิบัติและ
อำนวยความสะดวก พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นก็เปลี่ยนแปลงใหม่
พระพุทธองค์ทรงสอนว่ามนุษย์มีวไปหวังพึ่งอำนาจภายนอก ไม่ได้มองดูว่าตนทำอะไรได้ แล้วจะต้องทำอะไร มนุษย์ต้องหันมา
มองว่า สิ่งทั้งหลายนั้นเป็นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ถ้าเรารู้เหตุ
ปัจจัยตามธรรมชาติ เราก็กทำเองได้โดยไม่ต้องไปหวังพึ่งเทพเจ้า
พระพุทธองค์ทรงสอนให้เบนจากเทพหรือการดลบันดาลด้วย
อำนาจภายนอก มาสู่การมองตามเหตุปัจจัยของกฎธรรมชาติ
ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านใช้คำสั้น ๆ ว่า เปลี่ยน
จากเทพสู่ธรรม คือ จากเทพเจ้ามาสู่ธรรมะ

ธรรมะ ก็คือ กฎธรรมชาติ ความเป็นเหตุเป็นผลให้
มนุษย์มาใช้ปัญญา เพราะการที่มนุษย์จะปฏิบัติได้ตามหลัก
ธรรมะหรือเหตุปัจจัยนี้ มนุษย์จะต้องรู้ ต้องใช้ปัญญาศึกษาเหตุ
ปัจจัย จากเหตุปัจจัยก็พัฒนาปัญญา ก็พัฒนามนุษย์ พระพุทธ
ศาสนาจึงเกิดมาในลักษณะที่เป็นการวิวัฒนาการของศาสนา คือ
จากการหวังพึ่งอำนาจเทพเจ้าดลบันดาลภายนอก มาสู่
การเข้าถึงความจริงของธรรมชาติด้วยปัญญามนุษย์ และ
ทำด้วยความเพียรพยายามของมนุษย์เอง มองในแง่นี้การเกิด
ขึ้นของพระพุทธศาสนาจึงเป็นการประกาศอิสรภาพของมนุษย์
เพราะแต่ก่อนนี้มนุษย์ยอมสยบแก่เทพเจ้า ถือว่าเทพเจ้าเป็นผู้
ยิ่งใหญ่ เป็นผู้เลิศ เมื่อพระพุทธเจ้าประสูติ การประสูติของ
พระองค์ประกาศอันนี้ออกมาคือ อาสภิวาจา ซึ่งหมายถึง วาจา
แสดงความเป็นผู้องอาจ เป็นการประกาศว่า บัดนี้มนุษย์

ประกาศอิสรภาพแล้ว แต่ก่อนเทพเจ้าเป็นผู้เลิศ เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐ บัดนี้ฐานะของเทพเจ้ามาอยู่ที่มนุษย์แล้ว นี่คือการพลิกประวัติศาสตร์และพลิกอารยธรรมของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ เพราะมนุษย์สามารถประกาศได้อย่างองอาจว่า มนุษย์นี้แหละพัฒนาตนได้จนเป็น พุทธร และเป็นผู้ยอด เป็นใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐ จนเทพเจ้าต้อง ไหว้ เพราะเมื่อมนุษย์พัฒนาเต็มที่แล้วก็ เป็น พุทธร ซึ่งแม้แต่ เทวดา มาร พรหม ก็ต้องน้อมนมัสการ

ในแง่การแสดงศักยภาพและพัฒนาการของมนุษย์ จะเห็นว่าการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องแสดง ศักยภาพของมนุษย์ว่า มนุษย์พัฒนาตัวเองได้ สามารถที่จะรู้ความจริงของกฎธรรมชาติ สามารถฝึกตนเองให้เจริญขึ้นมาเข้าถึงความจริง ทำชีวิตให้ตั้งงาม สร้างสรรค์สังคมให้มีความสุขได้โดยความเพียรพยายามของมนุษย์เอง ไม่ต้องรอการ ดลบันดาลภายนอก

ศักยภาพของมนุษย์นั้นเป็นธรรมชาติที่เอื้อต่อการ พัฒนา เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ พระพุทธศาสนายืนยันใน ศักยภาพสูงสุดของมนุษย์ว่า เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และฝึกได้จนถึง ขั้นเป็นสัตว์ประเสริฐ มองอีกแง่หนึ่งก็ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึก และจะประเสริฐสุดได้ด้วย การฝึก มนุษย์จึงมีศักยภาพสูงที่สุดใน การฝึก ซึ่งหมายถึง การพัฒนาตน

ถ้ามนุษย์ไม่ฝึกตน ไม่พัฒนาตนแล้วก็จะ เป็นสัตว์ที่ต่ำ ทรามที่สุด มนุษย์แพ้สัตว์ดิรัจฉานในด้านสัญชาตญาณ สัตว์

ดิรัจฉานทั้งหลายส่วนมากพอเกิดมาก็ดำรงชีวิตได้ด้วยสัญชาตญาณ มันรู้จักเป็นอยู่ รู้จักหากินดำรงชีวิตได้ทันที แต่มนุษย์นั้นไม่รู้สักอย่าง ถ้าปล่อยก็ตายทันที ต้องเอาใจใส่ เลี้ยงดูฝึกสอน จึงจะอยู่รอดและเจริญเติบโตได้ นับว่าตรงกันข้าม แต่มนุษย์นั้นมีศักยภาพที่พัฒนาได้ เมื่อพัฒนาแล้วก็เป็นสัตว์ประเสริฐสุด สัตว์อื่นนั้นพัฒนาได้แค่เป็นละครสัตว์ เก่งแค่เป็นละครสัตว์หรือเอามาให้มนุษย์ใช้งาน เป็นได้สองอย่าง แต่ว่าที่จริงถึงเป็นละครสัตว์ก็คือให้มนุษย์เอามาใช้งานนั่นแหละ คือได้อย่างดีก็ให้มนุษย์ใช้งาน เอามาเป็นลิงขึ้นต้นไม้พรวัวบ้าง เอามาเป็นช้างลากขงบ้าง และที่ฝึกให้ทำอย่างนั้นได้ก็ต้องให้มนุษย์ฝึกให้ แต่มนุษย์นั้นฝึกตนเองได้และฝึกแล้วประเสริฐสุด

มีพระพุทธรูปจำนวนมากมายที่ทรงเน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์และเราเตือนพร้อมทั้งส่งเสริมกำลังใจให้ทุกคนมุ่งมั่นในการฝึกอบรมตนจนถึงที่สุด เช่น

วรมสุสตรา ทนฺตา อาชานียา จ สินฺธวา
กุกฺขรา จ มหานาคา อตฺตทนฺโต ตโต วรี
อัสตร สินฺธพ อาชาไนย กุกฺขร และช่างหลวง ฝึกแล้วล้วนดีเลิศ แต่คนที่ฝึกตนแล้วประเสริฐยิ่งกว่านั้น (สยามมรฎกสูตร เตปิฎก เล่มที่ ๒๕, ๒๕๓๘ : ๕๗)

ทนฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ - ในหมู่มนุษย์ผู้ที่ประเสริฐสุดคือคนที่ฝึกแล้ว (สยามมรฎกสูตร เตปิฎก เล่มที่ ๒๕, ๒๕๓๘ : ๕๗)

มนุสฺสภูตํ สมฺพุทฺธํ อตฺตทนฺตํ สฺมาหิตํ

...เทวาปิ นมสฺสหนฺติ

พระสัมพุทธเจ้า ทั้งที่เป็นมนุษย์นี่แหละ แต่เป็นผู้ที่
ได้ฝึกตนแล้ว อบรมจิตถึงที่แล้ว แม้เทพทั้งหลายก็น้อม
นมัสการ (สุยามรฎกสุส เตปิฎกํ เล่มที่ ๒๒, ๒๕๓๘ : ๓๘๖)

ความหมายที่ต้องการในที่นี้คือ การมองมนุษย์ว่าเป็น
สัตว์ที่ฝึกได้หรือต้องฝึก และกระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึก
ตระหนักในการที่จะต้องปฏิบัติตามหลักแห่งการฝึกฝนพัฒนา
ตนนั้น โดยระลึกอยู่เสมอว่า มนุษย์นั้นถ้าไม่ฝึกก็จะไม่ประเสริฐ
แต่ถ้าฝึกแล้ว จะมีขีดความสามารถสูงสุด เพราะมนุษย์มีความ
สามารถในการฝึกตัวเองได้จนถึงที่สุด ใช้คำศัพท์ทางวิชาการ
สมัยปัจจุบันว่ามนุษย์มีศักยภาพสูง มีความสามารถที่จะฝึก
ตนได้จนถึงขั้นเป็นพุทธะ ศักยภาพนี้เรียกว่า โภธิ ซึ่งแสดงว่า
จุดเน้นอยู่ที่ปัญญา เพราะโภธินั้นแปลว่าปัญญาตรัสรู้ หมายถึง
ถึงปัญญาที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นพุทธะนั้นเอง

พระพุทธศาสนาสอนให้ถือว่า มนุษย์พอเริ่มต้นเป็นชาว
พุทธ ก็ต้องมี โภธิสัทธา (เรียกเต็มว่า ตถาคตโภธิสัทธา) เชื่อ
ในปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต คือ เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์
กลายเป็นพระพุทธเจ้า มนุษย์ต้องพัฒนาปัญญาของตน ถ้า
พัฒนาปัญญาแล้วมนุษย์ก็เป็นพระพุทธเจ้าได้ ถ้าเป็นพระ
พุทธเจ้าก่อนคนอื่นทำหน้าที่ประกาศพระศาสนาก็เป็น พระสัมมา
สัมพุทธะ ถ้าเป็น พระพุทธเจ้าตามอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ก็เป็น **อนุพุทธะ** แม้แต่ยังไม่เป็นพระพุทธรเจ้าที่ตัดกิเลสได้สิ้นเชิง แต่มีความรู้ดี ท่านยังยกย่องให้เป็น **สุตพุทธะ** มนุษย์ทุกคนสามารถเป็นพุทธะได้ แต่ขั้นแรกจะต้องมี**ตถาคตโพธิสัทธา** เชื่อในปัญญาตรัสรู้ที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นพุทธะได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๓๗ : ๕๓)

เมื่อมนุษย์เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์เป็นพุทธะได้แล้ว เขาก็พร้อมที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเอง ส่วนการที่บุคคลจะแจ้งประจักษ์โพธิ์ได้หรือไม่ นั่น ก็เป็นเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังเช่น ในหลักบุคคล ๔ ประเภท และขึ้นอยู่กับการพัฒนาศักยภาพของเขาตามที่ได้สั่งสมกรรมไว้ จะเห็นว่า**คำวาโพธิ์** นั้นให้จุดเน้นทั้งในด้านศักยภาพที่มนุษย์ฝึกได้จนถึงที่สุด และในด้านของปัญญา ให้เห็นว่าแก่นนำของการพัฒนานั้น **อยู่ที่ปัญญา** และศักยภาพสูงสุดนั้นก็แสดงออกที่ปัญญา เพราะตัวแทนหรือจุดศูนย์รวมของการพัฒนาอยู่ที่ปัญญา

เพื่อจะให้โพธิ์นั้นปรากฏขึ้นมาทำให้บุคคลกลายเป็นพุทธะ เราจึงต้องมีกระบวนการพัฒนาที่เรียกว่า **สิกขา** ซึ่งก็คือการศึกษา สิกขา คือ กระบวนการพัฒนามนุษย์หรือฝึกมนุษย์ให้โพธิ์ปรากฏขึ้น ทำให้มนุษย์นั้นกลายเป็นพุทธะ (พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตโต), ๒๕๓๖ : ๓๖)

การฝึกฝนและพัฒนามนุษย์นั้นทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลัก เรียกว่า **ไตรสิกขา** แปลว่า การศึกษา ๓ อย่าง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่าง

มีคุณลักษณะ ไตรสิกขา ได้แก่ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต),
๒๕๓๙ : ๑๓๑-๕)

๑. **ศีล** คือ ความมีระเบียบในการดำเนินชีวิต และในการอยู่ร่วมสังคม พุทธให้แง่คิดอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ความมีวินัย และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม ชีวิตและสังคมจะได้เรียบร้อยราบรื่น ไม่สับสนวุ่นวาย ไม่ระส่ำระสาย เอื้อโอกาสต่อการที่จะทำอะไรๆ ให้สะดวกได้ผลดีและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆขึ้นไป

ศีลมีหลายระดับ หรือจัดไว้หลายประเภทให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคมหรือชุมชนนั้นๆ ในการที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายของตน

ศีล ๕ เป็นกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้ดี ไม่เบียดเบียนกัน สังคมจะได้ไม่เดือดร้อนระส่ำระสาย เป็นฐานรองรับสันติสุขของสังคม ดังนั้นในหลักศีล ๕ จึงกำหนดให้มีการไม่เบียดเบียนทำร้าย ไม่ละเมิดต่อชีวิตและร่างกาย ไม่ละเมิดต่อกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ไม่ละเมิดต่อคุ้มครองของกันและกัน ไม่ใช้วาจาทำร้ายหลอกลวงกัน และไม่คุกคามต่อความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยของผู้อื่น ด้วยความสูญเสียสติสัมปชัญญะเนื่องจากยาเสพติด ที่ทำให้เกิดความประมาท

ศีล ๕ เป็นมาตรฐานอย่างต่ำสำหรับจัดระเบียบชีวิตและสังคมของมนุษย์ให้อยู่ในสภาพที่เอื้อโอกาสขั้นพื้นฐานในการที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามหรือทำการพัฒนาไม่ว่าอย่างหนึ่งอย่างใด ทางจิตใจก็ตาม ทางวัตถุก็ตาม

ศีลเฉพาะกลุ่ม เฉพาะหมู่ชน และศีลในระดับที่สูงขึ้นไป จะเป็นการทำตามข้อปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกหัดขัดเกลาพฤติกรรมของบุคคลเพื่อสร้างเสริมสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และการอยู่ร่วมกันในสังคมให้สอดคล้องและเอื้อโอกาสแก่การที่จะปฏิบัติให้เข้าถึงสภาวะสูงสุดที่เป็นจุดหมายของบุคคลหรือสังคมนั้น เช่น ศีล ๘ มุ่งฝึกให้มีสภาพชีวิตที่เอื้อต่อการพัฒนาทางจิตใจ จึงเพิ่มการรับประทานอาหารจำกัดเวลา และการหัดลดละการหาความสุขจากสิ่งบันเทิงหรือเครื่องประปรายความสุขทางประสาทสัมผัส ตลอดจนงดการใช้เครื่องนุ่งนอนฟูกฟูหุหุระ เป็นการฝึกตนให้รู้จักจะมีชีวิตที่เป็นอิสระได้มากขึ้น สามารถอยู่ดีมีสุขได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือขึ้นต่อวัตถุภายนอกมากเกินไป ศีล ๘ นั้นเป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสยิ่งขึ้นไปทั้งด้านเวลาและแรงงานในการที่จะพัฒนาชีวิตทางด้านจิตใจและปัญญา พุทธอีกสำนวนหนึ่งว่า เป็นเครื่องเสริมและเอื้อโอกาสในการบำเพ็ญจิตภาวนา และปัญญาภาวนา

ศีลอย่างอื่นๆ ยังมีอีกมากมาย เช่น ศีลในการฝึกอินทริย์ คือ ฝึกให้รู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ โดยเฉพาะ ๕ อย่างแรกให้ดูเป็น ฟังเป็น คือดูและฟังให้ได้ประโยชน์แก่ชีวิต ไม่ให้เกิดโทษก่อความเสียหายความเดือดร้อนหรือความลุ่มหลงมัวเมา และศีลในการเสพหรือบริโภคสิ่งต่างๆ ให้ได้คุณค่าแท้ ไม่หลงไปในคุณค่าเทียมเป็นต้น

การมีสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่จัดระเบียบไว้ด้วยดีเรียกว่าศีล การจัดระเบียบชีวิตเป็นการอยู่ร่วมกันให้เรียบร้อย

รวมทั้งตัวระเบียบนั่นเอง เรียกว่า วินัย ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการ
จัดสภาพชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคมให้มีระเบียบ เรียกว่า
สิกขาบท ข้อปฏิบัติต่างๆ ในการฝึกฝนขัดเกลาพฤติกรรมเพื่อ
สร้างเสริมสภาพชีวิตให้สอดคล้องเกื้อกูลต่อการปฏิบัติในแนว
ทางที่จะเข้าถึงจุดหมายที่ต้องการยิ่งๆขึ้นไป เรียกว่า วัตร ทั้ง
หมดนี้เรียกคลุมๆ รวมๆ ก็พูดว่า ศิล

ศิลปะเป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะ
พฤติกรรมเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศิลปะก็คือวินัย วินัยเป็น
จุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะ
วินัยเป็นตัวจัดการ จัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการ
พัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิตและการอยู่
ร่วมกันในสังคมให้เหมาะสมกับการพัฒนาและเอื้อโอกาสในการ
ที่จะพัฒนา เมื่อฝึกได้ผลจนคนมีพฤติกรรมเคยชินที่ดีตามวินัย
นั้นแล้วก็เกิดเป็นศิลปะ ดังนั้น โดยสรุปวินัยจะมาในรูปของการ
ฝึกพฤติกรรมเคยชินที่ดี และการจัดสภาพแวดล้อมที่จะป้องกัน
ไม่ให้พฤติกรรมที่ไม่ดี และเอื้อต่อการมีพฤติกรรมที่ดีที่พึง
ประสงค์ การฝึกคนให้คุ้นกับพฤติกรรมที่ดี ตลอดจนการจัด
ระบบระเบียบทั้งหลายทั้งปวงในสังคมมนุษย์

๒. สมาธิ หมายถึง การฝึกฝนอบรมจิตใจให้สงบแน่ว
แน่นมั่นคง เพื่อให้เป็นจิตใจที่สามารถทำงานหรือใช้การได้ดี โดย
เฉพาะในการคิดพิจารณาให้เกิดปัญญาหรือใช้ปัญญาอย่างได้ผล
จิตใจที่มีสมาธิจะเป็นจิตใจที่เอื้อหรือเหมาะต่อการพัฒนาของ
คุณสมบัติต่างๆ เช่น คุณธรรมทั้งหลายที่จะเจริญเพิ่มพูนพ่วง

มาด้วยในจิตนั้น เมื่อจิตใจสงบมั่นคงแน่วแน่สมาธิแล้วก็จะอยู่ในภาวะที่ปลอดพ้นจากการรบกวนของความเศร้าหมองขุ่นมัว ความเร่าร้อนสับสนวุ่นวายต่าง ๆ จึงเป็นจิตที่ปลอดโปร่งเบาสบาย เบิกบาน สดชื่น ผ่องใส เป็นสุข

สมาธิจึงเป็นเรื่องของการฝึกในด้านจิตหรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิมใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่น ผ่องใส ความรู้สึกพอใจ พุดสั้น ๆ ว่าพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต

๓. ปัญญา ได้แก่ การมีความรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงและการฝึกฝนอบรมหรือพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจเช่นนั้น ปัญญามีหลายขั้นหลายระดับ เช่น ขั้นเริ่มต้นก็คือการรู้เข้าใจสิ่งที่เล่าเรียน สดับตรับฟังข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ และประสบการณ์ที่เข้ามาทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ตลอดจนการจำได้หมายรู้ และความรู้สึกนึกคิดที่ปรากฏหรือสั่งสมอยู่ในใจ ปัญญาทำให้รับรู้และมองดูประสบการณ์นั้น ๆ อย่างถูกต้องตรงความจริงและอย่างบริสุทธิ์ ไม่ถูกปรุงแต่งด้วยความชอบชัง ยินดี ยินร้าย ไม่เอนเอียงด้วยอคติต่าง ๆ ขั้นต่อไปได้แก่การพิจารณา วินิจฉัยและคิดการต่าง ๆ ให้ถูกต้องชัดเจน โดยไม่ถูกกิเลสเช่น ความเห็นแก่ได้ และความเกลียดโกรธ เคียดแค้นชิงชังเป็น

ตัวครอบงำชักจูง

ปัญญาอีกด้านหนึ่งหมายถึง การมองเห็นสิ่งทั้งหลาย ล่วงทะลุถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใน สิ่งทั้งหลายมาใช้แก้ปัญหาและทำการสร้างสรรค์ จัดดำเนินการ ต่างๆ

ปัญญาในขั้นสูงสุดหมายถึง ความรู้เท่าทันความเป็นจริง ของโลกและชีวิต ที่ทำให้หายติดข้อง หมดความถือมั่นในสิ่ง ทั้งหลาย ซึ่งผลย้อนกลับไปยังจิตใจ ทำให้เกิดความเป็นอิสระ หลุดพ้น เป็นอยู่ด้วยความปลอดโปร่งโล่งเบา เบิกบานผ่องใส อย่างแท้จริง

ปัญญาจึงเป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ตรวจสอบ คิด การต่างๆ สร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการรู้ตรงตามความ เป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มันเป็น ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็น สากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นเท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดปัญหา ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพ โดยสมบูรณ์

สิกขา หรือ ศึกษา แปลว่า การฝึกฝนปฏิบัติหรือเรียน ให้รู้และฝึกทำให้เป็น หลักไตรสิกขาหรือการศึกษา ๓ อย่างนี้ เป็นการฝึกพัฒนาชีวิต ๓ ด้าน คือด้านความสัมพันธ์กับสภาพ แวดล้อมทั้งทางวัตถุและทางสังคม ด้านจิตใจและด้านปัญญา ใน การกระทำทุกครั้งทุกอย่าง ไม่ว่าจะแสดงพฤติกรรมอะไรหรือมี

กิจกรรมใดๆก็ตาม เราสามารถฝึกฝนพัฒนาตนและสำรวจตรวจสอบตนเองตามหลักไตรสิกขานี้ ให้มีการศึกษาครบทั้งสามอย่าง ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา พร้อมกันไปทุกครั้งคราว คือ เมื่อทำอะไรก็พิจารณาดูว่า พฤติกรรมหรือการกระทำของเราครั้งนี้ มีการเบียดเบียน จะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ใครหรือไม่ หรือว่าเป็นไปเพื่อความเกื้อกูล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสร้างสรรค์ (ศีล) ในการกระทำเดียวกันนี้ จิตใจของเราเป็นอย่างไร เราทำด้วยจิตใจที่เห็นแก่ตัว มุ่งร้ายต่อใคร ทำด้วยความโลภ โกรธ หลงหรือไม่ หรือทำด้วยความเมตตา มีความปรารถนาดี ทำด้วยศรัทธา ทำด้วยสติ มีความเพียร มีความรับผิดชอบ เป็นต้น และในขณะที่ทำให้เรามีสภาพจิตใจเป็นอย่างไร เราร้อน กระวนกระวาย ชุ่นมัว เศร้าหมอง หรือว่ามีจิตใจที่สงบ ร่าเริง เบิกบาน เป็นสุข เอิบอิ่ม ผ่องใส (สมาธิ) การกระทำครั้งนี้เราทำด้วยความรู้ ความเข้าใจ มองเห็นเหตุผล หนทางแก้ไขปรับปรุง พร้อมดีแล้วหรือไม่ (ปัญญา)

เพราะฉะนั้น คนที่ฉลาดจึงสามารถบำเพ็ญสิกขา คือ ฝึกฝนพัฒนาตนและสำรวจตรวจสอบวัดผลการพัฒนาตนได้ เสมอตลอดทุกครั้งทุกครา เป็นการบำเพ็ญไตรสิกขาในระดับ จุลภาค หรือรอบเล็ก คือ ครบทั้งสามอย่างในพฤติกรรมเดียว หรือในกิจกรรมเดียว พร้อมกันนั้นก็เจริญไตรสิกขาในระดับ มหัพภาค คือ รอบใหญ่ คือค่อยๆทำทีละส่วนไปด้วย ชนิดที่ดูภายนอกก็เหมือนศึกษาไปตามลำดับทีละอย่าง โดยการที่บำเพ็ญไตรสิกขาในระดับจุลภาคนี้ก็จะช่วยให้การเจริญ

ไตรสิกขาในระดับมหัพภาคก้าวหน้าไปด้วยดี แล้วในทางย้อนกลับ การเจริญไตรสิกขาในระดับมหัพภาคก็จะส่งผลให้การบำเพ็ญไตรสิกขาในระดับจุลภาคมีความมั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนเต็มเปี่ยมในที่สุด

หลักทั้ง ๓ ประการที่กล่าวมานี้ เป็นส่วนประกอบของชีวิตที่ดียิ่งงาม เราก็กฝักตนให้เจริญงอกงามในองค์ประกอบเหล่านี้ และให้องค์ประกอบเหล่านี้ นำเราสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติสุขที่แท้จริง ตัวการฝึกที่จะทำให้มีชีวิตที่ดียิ่งงามเป็น สิกขา ตัวชีวิตที่ดียิ่งงามที่เกิดจากการฝึกนั้นก็ เป็น มรรค ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

การฝึกที่เรียกว่าสิกขา หรือแปลว่าการศึกษานี้ บางทีก็ใช้ศัพท์แทนเป็นคำว่า ภาวนา ซึ่งก็คือเรื่องของสิกขานั้นเอง แต่คำว่าภาวนาแปลว่าทำให้เจริญ ทำให้เป็น ทำให้มีขึ้น หรือฝักอบรม ภาวนา จัดเป็น ๔ อย่างคือ (พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตฺโต), ๒๕๓๖ : ๓๙-๔๐)

๑. กายภาวนา การพัฒนากาย คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒. ศิลภาวนา การพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม

๓. จิตภาวนา การพัฒนาจิต คือ การทำจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้น ในความดีงาม ความเข้มแข็งมั่นคงสมบูรณ์ และเป็นอิสระ

๔. ปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา คือ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ความคิดเหตุผล และการหยั่งรู้ความจริงจน

เข้าถึงอิสรภาพ มีชีวิตที่ดั่งามปลอดทุกข์ ปราศจากปัญหา

คำศัพท์อีกคำหนึ่งที่ใช้แทนสิกขาได้ คือ คำว่า ทมะ ซึ่งก็แปลว่า การฝึก ทมะเป็นคำที่มาจากกรที่เรามองมนุษย์โดยเทียบกับสัตว์ทั้งหลายในแง่ของการฝึก ซึ่งจะเห็นได้ว่ามี ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นที่หนึ่ง เป็นการฝึกในแง่ของการปราบพยศ ทำให้หมดสัญชาตญาณป่า เป็นแ่งลบ อีกขั้นหนึ่งมองในแง่บวก เป็นการฝึกให้ทำอะไรต่ออะไรได้อย่างพิเศษหรือที่ดั่งามเป็นประโยชน์ ทมะเป็นการฝึก ถ้าเป็นคนก็เป็น ทัมมะ แปลว่า ผู้ที่จะต้อง(ได้รับการ)ฝึก ดังปรากฏในบทพุทธคุณ ๙ ข้อที่ ๖ ว่า “อนุตฺโตรปริสทมฺมสารถิ” แปลว่า เป็นสารถิฝึกคนที่ควรฝึกผู้ยอดเยี่ยม (สยามบรรณสาร เตปิฎก เล่มที่ ๑๒, ๒๕๓๘ : ๖๗)

ในกระบวนการพัฒนาของไตรสิกขานั้น องค์ทั้ง ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา จะทำงานประสานโยงส่งผลต่อกันหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่เมื่อมองไตรสิกขานี้โดยภาพรวมที่เป็นระบบใหญ่ของการฝึก ก็จะมีองค์ ๓ นั้นเด่นขึ้นมา ทีละอย่างตามลำดับ คือ ช่วงแรกเด่นที่ศีลก็เป็นขั้นศีล ช่วงที่สองเด่นที่สมาธิก็เป็นขั้นสมาธิ ช่วงที่สามเด่นที่ปัญญาก็เป็นขั้นปัญญา แต่ในทุกขั้นนั่นเอง องค์อีก ๒ อย่างก็ทำงานร่วมกันอยู่ด้วยโดยตลอด การมองเป็นภาพรวมของระบบใหญ่นี้ขอเรียกว่า **รอบใหญ่**

เมื่อเราไม่มองภาพรวมของรอบใหญ่ออย่างนั้น แต่มาดูการทำงานของกระบวนการศึกษาหรือฝึกฝนพัฒนานั้นในเวลาใดเวลาหนึ่งก็ตาม เราก็จะเห็นองค์ทั้งสามคือ ศีล สมาธิ ปัญญา

นั้นทำงานอยู่ด้วยกันและสัมพันธ์กันตลอดเวลา ขอเรียกการมอง
การทำงานในช่วงสั้นๆ นี้ว่า รอบเล็ก

ในการฝึกไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา แบบรอบ
เล็กนั้น สามารถเริ่มจากจุดไหนก่อนก็ได้ เช่น ถ้าเรามีความพอใจ
จิตแนบสนิทหรือสนิทใจกับพฤติกรรมอย่างใด (สมาธิ) เราก็จะ
มีความโน้มเอียงไปสู่การทำพฤติกรรมอย่างนั้น (ศีล) หรือถ้าเรา
พิจารณาเห็นโดยเหตุผลว่า พฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งดีกว่า เรา
เห็นว่าทำอย่างนั้นจะดีกว่า เป็นประโยชน์กว่า (ปัญญา) เราก็จะ
ทำพฤติกรรมตามที่เราคิดว่าดีกว่านั้น (ศีล) แต่บางทีอาจจะจะมี
พฤติกรรมเกิดขึ้นก่อน เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ โรงเรียน หรือ
สถาบันทางสังคม เขาจัดระเบียบความเป็นอยู่ คือ วางระเบียบ
วินัยเป็นกฎเกณฑ์กติกาขึ้นมาแล้วเราเข้าไปอยู่ในหมู่ในพวก
ก็ทำตามเขาไป (ศีล) ต่อมาจากความเคยชินในการทำพฤติ
กรรมอย่างนั้นไปเรื่อย โดยไม่ขัดขึ้นฝืนใจ เราก็เกิดความพอใจ
สนิทใจกับพฤติกรรมนั้น (สมาธิ) แล้วบางทีก็เลยมองเห็นคุณค่า
ของสิ่งที่เป็นระเบียบหรือกฎเกณฑ์กติกาของพฤติกรรมนั้นว่า
ดีมีประโยชน์ (ปัญญา) พอปัญญาเห็นคุณค่าของพฤติกรรมอย่าง
นั้นแล้ว ก็ยิ่งทำพฤติกรรมอย่างนั้นหนักแน่นขึ้นอีก (ศีล) แล้ว
ก็ยิ่งมีความสุข ความพอใจสนิทใจกับพฤติกรรมนั้นมากขึ้น
(สมาธิ) เพราะเหตุที่มีการโยงส่งผลต่อกันไปมาอย่างนี้ ก็ทำให้
เรามีการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมมีผลดียิ่งขึ้นได้อีก

ในการฝึกนี้ จะเห็นว่า ทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ๓ อย่างนี้
ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าอย่างหนึ่งอย่างใดไม่พร้อมหรือไม่ร่วม

ประธานก็ทำให้กระบวนการฝึกไม่ได้ผลดี เช่น ในการฝึก
ระเบียบวินัย ถ้าจิตใจของผู้ถูกฝึกไม่มีความสุข ทำให้เกิดการ
ฝืนใจซึ่งก็เสียองค์ประกอบ การฝึกนั้นก็มีความโน้มเอียงที่จะได้
ผลยาก แต่ถ้าในการฝึกพฤติกรรมนั้นจิตใจของผู้ถูกฝึกมีความ
พึงพอใจ มีความสุขในการกระทำพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมนั้น
ก็จะมั่นคง ยิ่งถ้าเขาได้มีปัญญามองเห็นคุณค่าของการฝึก
พฤติกรรมนั้นว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า เกื้อกูลเป็นประโยชน์ด้วยก็จะ
ยิ่งมีความมั่นคงและมั่นใจ พร้อมทั้งมีความสุขในการทำ
พฤติกรรมนั้นมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นองค์ทั้ง ๓ จึงต้องสัมพันธ์
กัน

การพัฒนาไตรสิกขาในระดับรอบเล็กที่ควรปฏิบัติให้ได้
เป็นประจำ และเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงโดยไม่ยากเลย ก็คือ การ
นำไตรสิกขาเข้าสู่การพิจารณาของโยนิโสมนสิการ หรือโยนิโส
มนสิการในไตรสิกขา กล่าวคือ ในการกระทำทุกครั้งทุกอย่าง ไม่
ว่าจะแสดงพฤติกรรมอะไร หรือมีกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม เราสามารถ
ฝึกฝนพัฒนาตนและสำรวจตรวจสอบตนเองตามหลักไตรสิกขา
นี้ให้มีการศึกษาครบทั้งสามอย่าง ทั้งศีล สมาธิ ปัญญา พร้อม
กันไปทุกครั้งทุกครั้ง คือเมื่อทำอะไรก็พิจารณาดูว่าพฤติกรรม
หรือการกระทำของเราครั้งนี้ มีการเบียดเบียนทำให้เกิดความ
เดือดร้อนแก่ใครหรือไม่ หรือว่าเป็นไปเพื่อความเกื้อกูล ช่วยเหลือ
ส่งเสริมและสร้างสรรค์ (ศีล)

ในการกระทำเดียวกันนี้ จิตใจของเราเป็นอย่างไร เรา
ทำด้วยจิตใจที่เห็นแก่ตัว มุ่งร้ายต่อใคร ทำด้วยความโลภ โกรธ

หลง หรือไม่ หรือทำด้วยความเมตตา มีความปรารถนาดี
ทำด้วยศรัทธา ทำด้วยสติ มีความเพียร มีความรับผิดชอบ เป็น
ต้น และในขณะที่ทำให้เรามีสภาพจิตใจเป็นอย่างไร เราร้อน กระวน
กระวาย ชุ่นมัว เศร้าหมอง หรือว่ามีจิตใจที่สงบ ร่าเริง เบิกบาน
เป็นสุข เอิบอímผ่องใส (สมาธิ) การกระทำครั้งนี้เราทำด้วยความ
รู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำ มองเห็นเหตุผล รู้เข้าใจหลักเกณฑ์และ
ความมุ่งหมาย มองเห็นผลดีผลเสีย และหนทางแก้ไขปรับปรุง
พร้อมดีแล้วหรือไม่ (ปัญญา)

เพราะฉะนั้น คนที่ฉลาดจึงสามารถบำเพ็ญสิกขาคือ
ฝึกฝนพัฒนาตนและสำรวจตรวจสอบวัดผลการพัฒนาตนได้
เสมอ ตลอดทุกครั้งทุกเวลา เป็นการบำเพ็ญไตรสิกขาในระดับ
รอบเล็ก (คือ ครบทั้งสามสิกขาในพฤติกรรมเดียว หรือกิจกรรม
เดียว) พร้อมกันนั้นก็เจริญไตรสิกขาในระดับรอบใหญ่ คือ ค่อยๆ
พัฒนาขึ้นไปทีละส่วนไปด้วย ชนิดที่ดูภายนอกก็เหมือนศึกษาไป
ตามลำดับทีละอย่าง โดยที่การบำเพ็ญไตรสิกขาในระดับรอบ
เล็กนี้ก็จะช่วยให้การเจริญไตรสิกขาในระดับรอบใหญ่ก้าวหน้า
ไปด้วยดี แล้วในทางย้อนกลับ การเจริญไตรสิกขาในระดับรอบ
ใหญ่ก็จะส่งผลให้การบำเพ็ญไตรสิกขาในระดับรอบเล็กมีความ
มั่นคงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจนเต็มเปี่ยมในที่สุด

ตามที่กล่าวมานี้ต้องการให้มองเห็นความสัมพันธ์อย่าง
อิงอาศัยซึ่งกันและกันขององค์ประกอบที่เรียกว่า สิกขา ๓
ในกระบวนการศึกษาและพัฒนาพฤติกรรม เป็นการมองรวมๆ
อย่างสัมพันธ์ถึงกันหมดในรอบเล็ก โดยไม่ได้แยกออกเป็นเรื่องๆ

แต่ถ้ามองในแง่ของช่วงยาว จุดเน้นจะต่างกันในกระบวนการฝึกนี้ กล่าวคือ เริ่มต้นจุดเน้นจะอยู่ที่ศีล ส่วนสมาธิและปัญญาจะเป็นตัวแทรกเสริมหรือแฝงอยู่ ต่อมาในช่วงที่ ๒ เมื่อศีลมั่นคงดีแล้วก็จะเน้นเรื่องสมาธิ โดยมีศีลเป็นฐานรองรับและปัญญาก็คอยดูแลอยู่ จึงมองเห็นภาพรวมแบบหยาบๆ ว่า ชั้นแรกฝึกศีล ชั้นที่สองฝึกสมาธิ และชั้นสุดท้ายฝึกปัญญา คนที่จะฝึกปัญญาได้ดีนั้นด้านศีล ด้านสมาธิ ต้องมั่นคงเป็นฐานอยู่แล้ว

ไตรสิกขานี้หนักอกหนักใจว่าเป็นระเบียบการปฏิบัติธรรม ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด และเป็นการนำเอาเนื้อหาของมรรคไปใช้อย่างหมดสิ้นบริบูรณ์ จึงเป็นหมวดธรรมมาตรฐานสำหรับแสดงหลักการปฏิบัติธรรม และมักใช้เป็นแม่บทในการบรรยายวิธีปฏิบัติธรรม ในที่นี้ขอกล่าวสรุปว่า มรรคเป็นระบบการปฏิบัติธรรมทั้งหมดในแง่เนื้อหา ฉันทใดไตรสิกขาก็เป็นระบบการปฏิบัติธรรมทั้งหมดในแง่การใช้งาน ฉันทนั้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๙ : ๖๐๑) และ ไตรสิกขานี้แหละที่มารับช่วงหลักปฏิบัติจากมรรคไปกระจายออกสู่วิธีปฏิบัติในส่วนรายละเอียดอย่างกว้างขวางต่อไป

มรรค มีชื่อเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรค แปลว่า มรรคอันประเสริฐมีองค์ประกอบ ๘ อย่าง เพื่อให้มองเห็นเป็นหมวดหมู่ อันจะช่วยเสริมความเข้าใจให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ท่านจัดองค์ประกอบทั้ง ๘ ของมรรคเข้าเป็นประเภทๆ เรียกว่า ชั้น หรือ ธรรมชั้น แปลว่า หมวดธรรมหรือกองธรรม มี ๓ ชั้น หรือ ๓

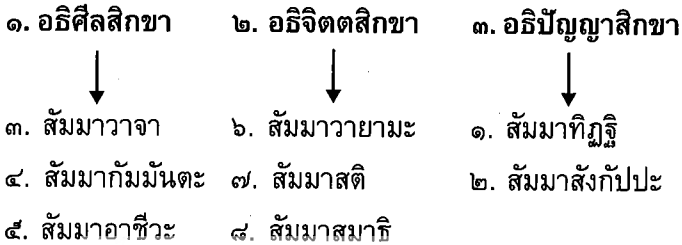
ธรรมชั้นได้แก่ ศีลชั้น สมาธิชั้น และปัญญาชั้น (สุยาม-
 ราชสูตร เตปิฎก เล่มที่ ๑๒, ๒๕๓๘ : ๕๔๙-๕๕๐) เรียกง่าย ๆ
 ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา โดยจัดสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และ
 สัมมาอาชีวะ เข้าเป็นหมวดศีล จัดสัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมา
 สมาธิ เข้าเป็นหมวดสมาธิ ส่วนสัมมาทิฏฐิ และสัมมาสังกัปปะ
 จัดเข้าในหมวดปัญญา เขียนให้ดูง่ายดังนี้

๑. สัมมาทิฏฐิ	}	๓. ปัญญา
๒. สัมมาสังกัปปะ		
๓. สัมมาวาจา	}	๑. ศีล
๔. สัมมากัมมันตะ		
๕. สัมมาอาชีวะ		
๖. สัมมาวายามะ	}	๒. สมาธิ
๗. สัมมาสติ		
๘. สัมมาสมาธิ		

นี่เป็นการจัดหมู่ตามสภาวะที่เป็นธรรมประเภทเดียวกัน
 ส่วนในทางปฏิบัติคือการใช้งาน ท่านก็จัดตามแนวเดียวกันนี้ แต่
 เรียกชื่อว่า สิกขา ๓ หรือ ไตรสิกขา มีชื่อเขียนไปเล็กน้อยเป็น
 อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา และโดยทั่วไป
 ก็เรียกกันง่าย ๆ สั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ และปัญญา เลียนแบบ

ธรรมชั้น ๓ อย่างนั่นเอง ทั้งนี้เพราะเมื่อถือตามความหมายอย่างคร่าวๆ อธิศีล ก็คือศีล อธิจิตต์ ก็คือสมาธิ และ อธิปัญญา ก็คือปัญญา อาจเขียนให้ดูง่ายขึ้นดังนี้

การจัดแบบธรรมชั้น ๓ นั้น มุ่งเพียงให้เห็นเป็นหมวดหมู่ตามประเภท แต่การจัดเป็นไตรสิกขามุ่งให้เห็นลำดับในกระบวนการปฏิบัติหรือใช้งานจริง สิกขา ๓ มีความหมายคร่าวๆ ดังนี้

๑. อธิศีลสิกขา การฝึกอบรมในด้านความประพฤติระเบียบวินัย ให้มีสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ สาระของอธิศีลคือ การดำรงตนอยู่ด้วยดี มีชีวิตที่เกื้อกูล ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ตนมีส่วนช่วยสร้างสรรคร์รักษาให้เอื้ออำนวยแก่การมีชีวิตที่ดีงามร่วมกัน เป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับการพัฒนาคุณภาพจิตและการเจริญปัญญา

๒. อธิจิตตสิกขา การฝึกอบรมทางจิตใจ การปลุกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต และรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนการสมาธิ สาระของอธิจิตต์ คือ การพัฒนาคุณภาพจิตหรือการปรับปรุงจิตให้มีคุณภาพและสมรรถภาพสูง ซึ่งเอื้อแก่

การมีชีวิตที่ดีงาม และพร้อมที่จะใช้งานในทางปัญญาอย่างได้ผลดีที่สุด

๓. **อธิปัญญาสิกขา** การฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ สารของอธิปัญญาคือ การมองดูรู้จักและเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง หรือรู้เท่าทันธรรมชาติของสังขารธรรมทั้งหลาย ที่ทำให้เป็นอยู่และทำการต่าง ๆ ด้วยปัญญา คือ รู้จักวางใจ วางท่าที และปฏิบัติ ต่อโลกและชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในทางที่เป็นไปเพื่อขยายประโยชน์สุข มีจิตผ่องใสไร้ทุกข์ เป็นอิสระเสรี และสดชื่นเบิกบาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๙ : ๖๑๑)

เนื่องจากไตรสิกขามีขอบเขตครอบคลุมมรรคทั้งหมด โดยนัยนี้สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็น ศีล การฝึกฝนปฏิบัติให้สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะนั้นเกิดมีเพิ่มพูนขึ้นเป็น อธิศีลสิกขา สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นพวก สมาธิ การฝึกปรือสัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็น อธิจิตตสิกขา สัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะ เป็นพวก ปัญญา การฝึกปรือสัมมาทิฏฐิและสัมมาสังกัปปะนั้นเป็น อธิปัญญาสิกขา

เป็นอันว่าไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมที่เป็นเชิงปฏิบัติเต็มที่ จัดไว้เพื่อใช้ฝึกคนในฐานะที่อยู่ในสังคม หรือใช้ในระบบการฝึกคนของสังคม หรือฝึกคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ผู้หนึ่ง จัดแบ่งขั้นตอนเป็นช่วงกว้าง ๆ และเรียงลำดับโดยถือหลักสิ่งที่

จะต้องปฏิบัติเด่นชัดเป็นพิเศษในช่วงนั้น ๆ

มีข้อควรย้ำว่า ไม่ว่าผู้ศึกษากำลังฝึกอบรมอยู่ในช่วงตอนใดของไตรสิกขา จะเป็นขั้นศีลก็ตาม ขั้นสมาธิก็ตาม ขั้นปัญญาก็ตาม การทำหน้าที่ขององค์มรรค หรือการปฏิบัติองค์มรรคทุกข้อตั้งแต่สัมมาทิฏฐิถึงสัมมาสมาธิ ย่อมดำเนินอยู่เรื่อยไปตลอดเวลาทุกช่วงตอน การกล่าวออกมาว่าเป็น ขั้นศีล ขั้นสมาธิ หรือขั้นปัญญา เป็นเพียงการบอกแจ้งว่าในตอนนั้นกำลังเร่งรัดให้ระดมการฝึกอบรมองค์ประกอบประเภทนั้นให้มากเป็นพิเศษ หรือว่าในตอนนั้นองค์ประกอบประเภทนั้นกำลังถูกเรียกออกมาใช้งาน มีบทบาทโดดเด่นออกหน้าองค์ประกอบประเภทอื่น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปลงได้ว่า หลักการของพระพุทธศาสนา ก็คือ ไตรสิกขา พระพุทธองค์ทรงวางหลักการนี้ในวันเพ็ญเดือนมาฆะ อันเป็นเดือนที่ ๘ แห่งการตรัสรู้ ดังปรากฏเป็นส่วนสำคัญอยู่ในหลัก โอวาทปาฏิโมกข์ ดังนี้ (สุยามรรฎจสุส เตปิฎกั เล่มที่ ๑๐, ๒๕๓๘ : ๕๗)

สพฺพปาปสฺส อภรณั กุสลสฺสุปฺสมปทา

สจิตฺตปริโยทปนั เอตั พุทฺธาน สาสนั

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การบำเพ็ญความดีให้เพียงพร้อม
การทำจิตของตนให้ผ่องใส นี่คือคำสอนของพระพุทธศาสนา

พูดให้สั้นและเข้าใจง่ายก็คือ ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส
ซึ่งก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง

พระพุทธศาสนามองมนุษย์ว่าเป็นสัตว์โลกที่ต้องศึกษา

หรือพัฒนาตนอยู่ตลอดเวลา การศึกษาจึงมิใช่เป็นเพียงส่วนหนึ่ง หากเป็นทั้งหมดของชีวิต มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ต้องศึกษาและพัฒนาตนไปจนถึงจุดหมาย แม้อริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันไปจนถึงพระอนาคามี ก็ยังต้องศึกษาและพัฒนาตนต่อไป คือยังจัดเป็น **เสขบุคคล** หมายถึง ผู้ยังต้องศึกษา ต่อเมื่อเป็นพระอรหันต์แล้วจึงหยุด ไม่ต้องศึกษา เพราะได้ศึกษาและพัฒนาตนจนถึงจุดหมายแล้ว พระอรหันต์จึงจัดเป็น **อเสขบุคคล** หรือบุคคลผู้ไม่ต้องศึกษาเพราะศึกษาเสร็จสิ้นแล้ว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๑๖ : ๕๒๔)

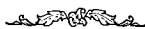
ดังนั้นกระบวนการของชีวิตกับไตรสิกขาจึงไม่สามารถแยกจากกันได้ และเนื่องจากไตรสิกขามีขอบเขตครอบคลุมองค์มรรคทั้งหมด การปฏิบัติมรรคมีองค์ ๘ จึงเท่ากับการปฏิบัติไตรสิกขา ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือในการดำรงชีวิตเราต้องใช้ปัญญา ปัญญาที่มองเห็นบาปเป็นบาป บุญเป็นบุญ จัดเป็นสัมมาทิฐิ เมื่อเห็นเช่นนั้นก็เกิดความคิดที่จะละชั่ว ทำดี เป็น สัมมาสังกัปปะ สัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ จึงเป็นปัญญา เมื่อบุคคลเกิดปัญญาอย่างนี้ก็จะมีความสำรวมในการพูด การกระทำ และการประกอบสัมมาอาชีพะ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ และสัมมาอาชีพะเป็น ศีล และเมื่อมีความระมัดระวังไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้น ระลึกชอบ และมีใจจดจ่ออยู่กับการกระทำนั้น เป็นสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ทั้งสามอย่างนี้ก็คือ สมภาสิ จิงครบไตรสิกขา คือ ศีล สมภาสิ ปัญญา ซึ่งในการดำรงชีวิตจะต้องประสบทุกเมื่อเช้าวัน และขณะเดียวกัน

ก็ต้องพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไปจนถึงจุดหมาย

กระบวนการพัฒนาแบบไตรสิกขาและมรรคมืองค์ ๘ นี้ นอกจากจะเห็นได้ในตัวบุคคลแล้ว ยังสามารถเห็นได้ในชุมชน เช่น ในวัดที่มีการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นล่ำเป็นสัน ดังจะยก มาเป็นตัวอย่างสักวัดหนึ่ง คือ วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่ง พระธรรมสิงหบุราจารย์ (จรัญ จิตฺตมฺโม) เป็นเจ้าอาวาส

เพียงแต่ท่านเหยียบย่างเข้าไป ก็จะได้สัมผัสกับ ไตรสิกขาและมรรคมืองค์ ๘ ครบครันในอารามแห่งนี้ บริเวณ ราวรอบคูสวยงามร่มรื่น ด้วยไม้ดอกและไม้ยืนต้น แม้ห้องน้ำ ก็สะอาดปราศจากกลิ่น ผู้ปฏิบัติธรรมในชุดสีขาวเดินอย่าง สำรวมเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเสียงพูดคุยกันให้เสียสมาธิ พระเนตรทุกรูปดูสงบเสถียรสมกับสมณสาธูป โดยเฉพาะองค์เจ้า อาวาสนั้นเป็นที่แสดงออกของไตรสิกขาและองค์มรรคอย่าง ชัดเจน เพราะท่านได้ฝึกฝนอบรมมานานนับสิบปี ในประเทศ ไทยยังมีวัดอีกเป็นจำนวนมากที่ผู้เหยียบย่างเข้าไปสามารถ สัมผัสไตรสิกขาและมรรคมืองค์ ๘ ได้อย่างชัดเจน วัดใดก็ตาม หากสามารถจัดบริเวณวัดให้ดูร่มรื่น สะอาดสะอาด ก็จะทำให้พบกับ ความสะอาด สงบ สว่าง ซึ่งก็คือ ศิล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง

หลักการของพระพุทธศาสนา
บรรณานุกรม

- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๓๙).
กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยูรย์ ปยุตโต). (๒๕๓๒). อมฤตพจนาน. พิมพ์ครั้งที่ ๔.
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป
- _____. (๒๕๓๓). ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๓๖). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๓๗ ก). คุณูปการของพระพุทธศาสนา
ต่อการพัฒนาแบบยั่งยืนที่แท้. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๓๗ ข). ชีวิตที่สมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๓๗ ค). ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๓๗ ง). แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดั่งงาม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๓๙). ชีวิตที่สุขและสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๔๐). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนา
ประจำชาติ. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (๒๕๔๙). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- _____. (๒๕๕๑ ก). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์
ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๕๑ ข). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์
ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สยามมกุฎราชกุมาร เติปิฎก. (๒๕๓๘). กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย

หากท่านประสงค์จะสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมาก
เพื่อบริจาคเป็นสาธารณกุศล
กรุณาติดต่อได้ที่

นายจิววิชัย รณเร็น โทรศัพท์ 089-0444-728

โทรสาร 02-899-6675

E-mail: pong_nz@hotmail.com และ

sudassa_son@hotmail.com